

ANATOLI ALEXIN

FRATELE MEU CÎNTĂ LA CLARINET

ANATOLI ALEXIN

FRATELE MEU
CÎNTĂ LA CLARINET

Titlul lucrării în original:

А. Алексин

МОЙ БРАТ ИГРАЕТ НА КЛАРНЕТЕ
ДЕТГИЗ

Москва 1968

ANATOLI ALEXIN

**FRATELE MEU
CÎNTĂ LA CLARINET**

În românește de
ECATERINA ȘIȘMANIAN

EDITURA ALBATROS

O POVESTE DE GROAZĂ

Roman polițist
de
Alik Detkin

M-am născut, printr-un capriciu al soartei, în familia unui inginer, pe la începutul celei de-a doua jumătăți a secolului nostru. O familie unită și harnică, în care eu eram mezinul. Primul copil era fratele meu mai mare, Kosteia. Așadar, eram cu totul doi. Astăzi e greu firește, să mai spui despre Kosteia că-i copil, fiindcă își rade barba și învață la universitate.

Părinții noștri au izbutit să facă din noi oameni cu carte: Kosteia, cum am mai spus, e student, iar în ce mă privește învăț și eu.

Fratele meu și cu mine eram două firi cu desăvîrșire diferite. Sîntem și astăzi cu totul deosebiți, dar am spus „eram“ fiindcă prefețele „Din partea autorului“ se scriu de regulă la timpul trecut, sub forma unor amintiri. Fratele meu era pasionat de tehnică în vreme ce eu mă dădeam în vînt după nuvele și romane polițiste. Mai tîrziu, la o vîrstă mai matură, m-am simțit pe neașteptate atras spre munca de creație.

N-am avut parte de o bătrînă dădacă ale cărei povești să-mi trezească, încă din copilărie, dragostea pentru literatură¹. Mama își vedea singură de gospodărie și de aceea în casa noastră n-au existat nici dădace și nici femei de serviciu.

¹ Aluzie la cunoscuta dădacă a lui Pușkin, Arina Rodionova de care poetul își amintește cu dragoste și recunoștință în operele sale.

În schimb, o covârșitoare influență asupra mea, ca viitor romancier, au exercitat-o părinții. Pe vremea când eram în clasa a doua, sau poate a treia, mama a brodat numele meu, „Detkin“, pe sacul pentru galoși. Un sac obișnuit, dar ce rol extraordinar a jucat în viața mea! Printr-un capriciu al soartei, ultimele trei litere s-au șters, au dispărut de tot: s-a desfăcut broderia fie din pricină că așa era putredă, fie pentru că sacul acesta mi-a slujit drept armă credincioasă în înțeleștările scurte, dar hotărâtoare ce se iscau din când în când în vestiar. Însă, oricare ar fi cauza, fapt e că din numele meu n-au rămas decât primele trei litere: „Det...“

— Galoșii DET-ectivului! a strigat un elev din clasele superioare.

Și de atunci mi-a rămas porecla Detectivul. Mă întreb ce se întâmpla dacă mama n-ar fi brodat literele acelea pe sacul meu albastru?

Dar influența pozitivă a părinților mei nu s-a mărginit numai la aceasta. Mama și tata îmi luau adeseori din mână romanele polițiste, făcute varză de atîta citit, și exclamau: „Păcat să-ți pierzi timpul!“, ca mai tîrziu să-mi găsesc cărticica sub perna mamei ori s-o zăresc întimplător în servieta tatii. În felul acesta și cu ajutorul lor am înțeles că tuturor oamenilor normali le place să citească romane polițiste, dar că cei mai mulți își ascund pasiunea pentru ele. Ori o pasiune tănuită e, cum prea bine se știe, infinit mai puternică, te prinde în mreje înfinit mai mult.

Am început deci să scriu...

Părinții mei s-au împotrivit ca de obicei: „Păcat să-ți pierzi timpul!“ Atunci le-am citat cazuri cunoscute din istorie, când viitori artiști, compozitori sau scriitori de seamă au fost izgoniți din casă sau dezmoșteniți de părinții lor. Aceste pilde și-au făcut efectul cuvenit.

— Bine — a spus tata — dacă nu-ți pare rău de timpul pe care l-ai putea folosi ca să înveți o limbă străină, să citești o carte folositoare sau, să zicem, să faci sport, fie, fă cum vrei! Numai dă-mi și mie voie să-ți aduc niște exemple din clasici.

A luat volumul întii din operele lui Lermontov și mi-a citit cu glas tare două poezii.

— Vezi — mi-a spus — versurile astea au fost scrise de Mihail Iurievici Lermontov, mai precis de Mișa, la paisprezece ani. Tu ești mai mic doar cu un an și jumătate, nu mai mult, și dacă ținem seamă de faptul că generația de azi se maturizează mult mai repede, putem spune că sînteți de aceeași vîrstă.

— Și ce-i cu asta? am întrebat eu.

— Păi este — m-a apostrofat tata — că nu poți născoci o povestire din capul tău. Înainte de a te așeza la masa de scris trebuie să studiezi diverse caractere omețești. Dar subiectul? Gîndește-te! Subiectul trebuie să ți-l inspire viața!

M-am apucat să studiez caracterele prietenilor mei, ale vecinilor, ale profesorilor.

Cît privește subiectul, viața se încapăfina să nu mi-l inspire.

Și deodată s-a petrecut ceva extraordinar!...

În ruptul capului n-aș fi fost în stare să născocesc o poveste mai înspăimîntătoare, mai sinistră decît aceea care s-a petrecut aievea și pe care am descurcat-o singur, de la un capăt la altul, dovedind astfel că nu degeaba am fost poreclit „Detectivul“...

Capitolul I

IN CARE FACEM CUNOȘTINȚA CU EROII NUVELEI; DINTRE CARE NU TOȚI SE VOR DOVEDI EROI

Anul trecut, pe vremea cînd elevii din clasa noastră s-au apucat să înființeze cercul de literatură, nimeni nu-și închipuia ce istorie o să iasă din asta, ce întimplare fîoroasă și plină de mister ne va fi dat să trăim...

Dar să le iau pe rînd, fără să anticipez nimic, deși grozav îmi vine s-o fac. Cititorii vor înțelege lesne de ce, atunci cînd vor ajunge la capătul povestirii de față...

Așadar, totul a început acum un an, la o lecție dintre cele mai obișnuite, într-o clasă la fel de obișnuită: o încăpere cu patru pereți, cu două ferestre dînd direct în curte și una direct în stradă. Noul nostru diriginte, Sviatoslav Nikolaevici, ne-a spus:

— Pretutindeni unde am fost diriginte, exista obligatoriu un cerc de literatură. Cu atît mai mult trebuie să existe aici, în această clasă, unde învață Gleb Borodaev.

Ne-am întors cu toții spre ultima bancă de pe rîndul din mijloc, unde ședea Gleb, sfios, cu capul vîrît între umeri. Era un tînăr în jur de treisprezece ani. Obrazul lui cu pielea gingașă și catifelată se îmbujora necontenit. Nu era înalt de stat, învăța binișor și se dădea în vînt după cîini. Buzunarele pantalonilor săi, niște pantaloni boțiți, dintre cei mai obișnuiți, stăteau veșnic umflate. Un ochi experimentat ar fi ghicit, aproape fără greș, că ascundeau în ele o bucată de salam, un coltuc de pîine sau un crenvurșt. Gleb punea deoparte din pa-

chetul lui cu mîncare cîte ceva pentru cîini, care, la rîndul lor, îl răsplăteau cu aceeași dragoste nețărmurită.

Și noi, colegii, îl iubeam pe Gleb. Era bun nu numai cu cîinii, ci și cu oamenii, mai ales dacă pe aceștia din urmă îi lovea vreo năpastă. De pildă, dacă cineva cădea și își zdrelea genunchiul, Gleb venea fuga și spunea:

— Cum de ai... lasă nu te mai... Stai că acuși fac roșu...

Ori de cîte ori era emoționat, se poticnea la mijlocul frazei. Frazele lui se întrerupeau brusc, ca zgomotul unui motor defect care cînd se stinge, cînd pornește, se stinge și iar pornește... Noi însă știam că peste un minut-două Gleb o să apară cu niscai iod de la cabinetul medical, aflat la parter, și cu o batistă muiată în apă rece la toaleta de la etajul nostru.

În pieptul său bătea o inimă modestă și nobilă!

— Se înțelege că Gleb e un elev ca toți elevii — a continuat Sviatoslav Nikolaevici. Nu e un merit al lui că-i nepotul lui Brodaev, scriitorul a cărei creație literară a fost zămislită la sfîrșitul primei jumătăți a secolului douăzeci, în orașul nostru natal. Totuși sînt bucuros că Gleb învață aici, și nu în altă parte! Socot că interesul special acordat creației unui scriitor vă va stimula interesul față de literatură în ansamblu. Și în această privință Gleb ne poate acorda un ajutor neprețuit!...

Ne-am întors iar spre Gleb... Ori de cîte ori se uita cineva la el, Gleb pleca rușinos capul, iar de astă dată ajunsese cu fruntea lipită de bancă.

— Nu știu cum, dar toate astea... — rosti el, înăbușit, întrerupîndu-se la jumătatea frazei, ca și cum, alături de el, cineva și-ar fi zdrelit genunchiul.

Știam cu toții că în orașul nostru a trăit cîndva scriitorul Gl. Borodaev: portretul său se afla în sala mare, pe panoul „Concetățenii noștri vestiți“. Și deodată am avut o străfulgerare: „Pesemne că și pe dînsul tot Gleb îl chema!“

Noi nu știam că *acel* Gleb era bunicul lui Gleb al nostru, fiindcă nu ne spusese niciodată. Dar Sviatoslav Nikolaevici, dirigintele, i-a trădat secretul... Era un bărbat în jur de cincizeci și nouă de ani (ne spunea adesea că, dacă nu ne vom schimba radical, o să ne părăsească

și o să iasă la pensie). Mai curînd scund, cu o privire obosită, oboseala i-o vădea și paloarea obrazului nu întotdeauna proaspăt ras. Dar înfățișarea lui Sviatoslav Nikolaevici era înșelătoare. De fapt, clocotea de energie!

— Vom da cercului nostru numele lui Gleb Borodaev! exclamă el și oboseala dispăru din ochii săi.

— Nu știu cum, dar... — rosti încet Gleb din banca lui din fundul clasei. Și pe mine mă cheamă tot... Unii ar putea crede... În celelalte clase...

Nu rostise pînă la capăt nici una din fraze, semn că era mai emoționat ca oricînd.

— Mai există și alții... — urmă el. De ce neapărat pe bunicul?... Gogol, de pildă...

— Dar nepotul lui Gogol nu învață în clasa noastră — i-a replicat Sviatoslav Nikolaevici. Pe cînd nepotul lui Borodaev învață!

Din ziua aceea porecla „Nepotul lui Borodaev” rămase nedezipită de Gleb. Uneori i se spunea mai scurt și mai simplu: „Nepotul”.

Pretutindeni copiilor le place să născocească porecle. Dar în școala noastră obiceiul acesta devenise, cum spuneau profesorii, „o epidemie dintre cele mai primejdioase”. Și, în fond, unde-i primejdia? Am impresia că o poreclă îl dezvăluie mult mai bine pe om decît numele. Fiindcă o poreclă ți se dă conform caracterului, pe cînd numele îl capeți atunci cînd încă n-ai nici un fel de caracter. Iată, dacă pe mine, de pildă, m-ar striga colegii numai pe nume: Alik! ce s-ar putea afla despre mine? Pe cînd porecla Detectivul îți arată pe loc cu cine mă pot asemui.

Păcat numai că unii dintre băieți o cam încurcă și, în loc de „Detectivul”, mă strigă „Defectivul!” Dar în asemenea cazuri fac pe surdul.

— Orele de cerc nu trebuie, în nici un caz, să se me-
ne cu orele noastre de clasă. Acolo *nu învață* nimeni! ne declară Sviatoslav Nikolaevici.

Și, pe loc, tuturor le veni chef să se înscrie. Se iviră însă obstacole neprevăzute.

— Profilul cercului nostru va fi creația artistică — ne spuse Sviatoslav Nikolaevici. Iar recomandarea pentru a fi primit în cerc o vor constitui aptitudinile literare!

S-a constatat însă că o asemenea recomandare nu avea aproape nimeni în clasa noastră. Numai Andrei Kruglov poreclit Prințul fericit, și Ghenka Rijikov, supra-numit Mortul, scriau versuri.

La prima vedere, porecele lor pot părea cam stranii, dar numai la o primă vedere superficială.

Kruglov fusese poreclit astfel fiindcă îi plăcea să scrie felicitări în versuri cu prilejul diferitelor evenimente importante în școală sau în familie: la începutul anului școlar, la sfârșitul anului, cu ocazia unei zile de naștere.

Cînd școala noastră a sărbătorit zece ani de la înființare, Kruglov a scris :

*În astă zi, cînd se sărbătorește
A școlii noastre glorioasă- aniversare,
În inimi bucuria crește
Și viața mai frumoasă ni se pare.*

Iar într-un rînd, de întii septembrie, instructoria de pionieri ne-a citit în careu versurile Prințului:

*În astă zi, cînd se pornește
Spre ale științei culmi asalt hotărîtor,
În inimi bucuria crește
Și soarele ne-ndeamnă să-nvățăm cu spor.*

În ajunul vacanței de vară au apărut, de asemenea, la gazeta de perete, următoarele versuri compuse de Prințul fericit:

*În astă zi, cînd se sfîrșește
Un trudnic an, cu spini și lauri presărat,
Tristețea inimile copleșește,
De grele lacrimi genele se zbat.
Dar nu!
Deși de școală viața ne desparte,
Nu-i loc pentru tristețe și amar:
Legăți de școală vom rămîne mai departe,
De tot ce amîntește trecutul an școlar.*

Sviatoslav Nikolaevici ne-a spus odată că „un poet adevărat nu-și trădează conținutul și forma creației“. Ori, ce-i drept, Prințul nu și-a trădat nici măcar o singură dată conținutul și forma creației!

Era un tânăr în jur de treisprezece ani. Înalt de stat, cu umerii largi. Dacă afla că în casa cuiva are loc un eveniment de seamă, îndată punea mâna pe creion și hîrtie, alerga să se ascundă pe undeva, ca să fie singur, după care se întorcea și spunea:

— Iată... mi-au venit în minte niște versuri. Sper să-ți facă plăcere.

Îți vîra în mînă foaia cu versurile și dispărea. Impresionanta lui forță fizică se îmbina cu o timiditate copilărească.

Odată, îmi aduc bine aminte, a aflat că părinții mei își aniversează căsătoria. Prințul s-a apropiat de mine în recreație, mi-a pus în mînă o hîrtie și mi-a spus:

— Iată... mi-au venit în minte cîteva versuri. Poate au să-ți facă plăcere. Și a fugit.

Pe hîrtie scria:

*În astă zi îți felicit părinții.
Gîndește deci și ia aminte:
Ce groaznică nenorocire s-ar fi petrecut
Dacă ei doi nîcicînd nu s-ar fi cunoscut!
Căci dacă tatăl tău pe mama n-o lua,
Nici Alik, vai, pe lume nu venea...*

În pieptul lui bătea o inimă simțitoare și nobilă!

Am citit undeva că adesea poeții întrețineau între ei legături de prietenie: Pușkin cu Delvig¹, Schiller cu Goethe... Ei bine, Prințul era prieten cu Mortul.

Mortul scria versuri de dragoste. Era un tânăr în jur de treisprezece ani. Nu prea înalt și nu prea lat în umeri, cu obrazul acoperit de o paloare cadaverică. Visul lui era să moară.

¹ Delvig A. A. (1798—1831), poet rus, editor de almanahuri literare.

*Nu face să trăiești,
Nu-ncape îndoială!
De chinuri inima mi-ai sfișiat,
Cînd în recreație, la școală,
C-un alt elev de vorbă-ai stat.*

Deasupra versurilor erau trecute două litere: A. Z.
Iar poemul, a cărui primă lectură a avut loc la toaleta noastră de la etajul întii, suna astfel:

*Să mor, să mor, să mor!
În tină să mă-ntorc cu sufletul amar,
În veci să nu mai văd
Cum altul te conduce-n vestiar.*

Sub titlul poemului se lăfăiau de asemenea două litere: B. V.

Muream să aflăm din pricina cui suferea Mortul atît de îngrozitor. Am verificat după catalog, dar n-am găsit în clasa noastră nici o fată cu aceste inițiale.

— Să fie vreuna din altă școală?... își dădu căreva cu părerea.

Și deodată am avut o străfulgerare:

— Ba nu! Amîndouă sînt din școala noastră: altminteri n-ar fi văzut-o pe A. Z. stînd de vorbă, în recreație, cu un alt băiat, și nici pe B. V. coborînd cu *altul* la vestiar!

— Așa-i!... Grozav Detectiv. Cîtă logică! se minunară băieții.

Numai Prințul a spus:

— Nu vă legați de Mort!... Cine se-atinge de el o să aibă de-a face cu mine.

Și, în ciuda faptului că impresionanta lui forță fizică se îmbina cu o timiditate copilărească, toată lumea știa că n-o să-l lase pe Mort lipsit de apărare. Îi purta respect fiindcă el, Prințul, nu se pricepea să scrie versuri de dragoste.

— Or tocmai asta se cheamă poezie adevărată! a exclamat el într-un rînd. Toți clasicii au scris versuri de

dragoste din fragedă copilărie. Talentele trebuiesc menajate!

Particularitatea lui pregnantă era să-i admire pe alții.

— Dar tu de ce scrii numai versuri pentru aniversări? l-am întrebat eu.

— Fiindcă oamenilor le place să-i feliciti... Mai cu seamă în rime — mi-a răspuns el.

— Păi scrie și despre dragoste.

— Ca să poți scrie despre dragoste, trebuie s-o fi încercat. Mortul a avut parte de această fericire, pe când eu, încă nu.

Fericirea asta îl pălea pe Mort pentru a treia oară. Îndeobște ducea o viață cam ușuratică. Ultimele sale versuri erau dedicate unei oarecare C. U. Ce-i drept, C. U. nu apucase să coboare cu un altul la vestiar, dar autorul lor tot să moară visa:

*Să mor sînt gata, zău,
Să-mi sfîșii pieptul fără ezitare,
Pentr-un cuvînt duios al tău,
Pentr-o privire-ncrezătoare.*

Mi-am luat inima-n dinți și l-am întrebat:

— Spune, cine-i C. U.?

— Nu crezi că ar fi o monstruozitate?

— De ce... monstruozitate?

— Cum pot să-i trădez numele?

— De ce nu?

— Nu pricepi de ce?

Particularitatea lui pregnantă era să răspundă la întrebare cu o altă întrebare.

— Totuși de ce? am insistat eu.

— Are un bărbat dreptul s-o flacă?

În pieptul său îngust bătea o inimă înflăcărată și nobilă!

Prințul și Mortul au fost primiți din oficiu în cercul de literatură.

Valia Mironova a cerut și ea să se înscrie.

Era o făptură bălaie, în jur de doisprezece ani și jumătate. Adică nu, anul trecut, când s-a înființat cercul,

eram cu toții mai tineri cu un an. Dar acest fapt n-are nici o importanță în desfășurarea sinistrelor evenimente pe care am de gând să le relatez. Mironova' era cea mai bălaie și cea mai zeloasă făptură din clasa noastră. Făcea impresia că-i stăpinită de un singur gând: cum să facă să-și depășească norma. Dacă profesoara ne dădea să rezolvăm acasă șapte exerciții de aritmetică, Mironova ridica mîna și întreba:

— Pot să fac opt?

Dacă o altă profesoară ne cerea să predăm o compunere în patru zile, Mironova ridica mîna și întreba:

— Pot s-o predau în trei zile?

Ori de cîte ori te gîndești la cineva, ți-l imaginezi de obicei în ipostaza care-l caracterizează. Pe Gleb Boro-daev, de pildă, scoțînd din buzunarul lui umflat un sand-viș cu salam și hrînind un ciine; pe Prinț, întinzîndu-ți o foaie de hîrtie cu cîteva versuri care să-ți facă plăcere; pe Mort, plîmbîndu-se pe coridor, palid și visînd să decedeze... Iar pe Mironova mi-o închipui mereu cu mîna ridicată, cerînd să i se dea voie să-și depășească norma. Dacă doctorul de la policlinică i-ar spune: „Trebuie să-ți faci zece injecții!“, cu siguranță că Mironova ar întreba: „Nu se poate unsprezece?“

În clipa cînd Sviatoslav Nikolaevici ne-a anunțat înființarea cercului, Mironova a ridicat mîna și a întrebat:

— Pot să mă înscriu și eu?

— Dar ce-ai să scrii?

— Ce-o să spuneți dumneavoastră... — a răspuns Mironova.

Particularitatea ei pregnantă era să se supună ordinelor.

— Poezia — a spus Sviatoslav Nikolaevici — reprezintă o sferă a sentimentelor în care faptele concrete nu-s obligatorii. Alceva e proza. În proză fiecare trebuie să scrie ceea ce cunoaște mai bine. Tu, Mironova, cu ce anume vii zilnic în contact? Cu școala, cu orele de curs, cu lecțiile de acasă, cu vecinii și cu colegii tăi. Uite, despre asta să scrii. Încearcă, de pildă, o schiță: „Cum îmi petrec dimineata“, sau „Cum îmi petrec seara“...

Mironova a ridicat mîna și a întrebat:

— Pot să scriu „Cum îmi petrec ziua“? Fiindcă atunci o să pomenesc și dimineața, și prînzul, și seara, pe toate deodată.

Ținea morțiș să-și depășească norma.

— Bineînțeles — a încuviințat Sviatoslav Nikolaevici. Dacă te atrage un asemenea subiect, n-am nimic împotriva. De ce să-ți înăbuș talentul? Însă ia seama: cît mai detaliat, cît mai multe amănunte concrete. Acuitatea spiritului de observație te va ajuta să le sesizezi. Să-mi aduci schița peste vreo cinci zile.

— Pot s-o aduc peste patru? Peste patru-trei zile? întrebă Mironova, după ce, în prealabil, ridicase mîna.

Îi intrase în obicei să ridice mîna ca la lecție, chiar dacă vorbea cu cineva pe coridor sau pe stradă.

Intr-adevăr, peste trei zile aduse schița „Cum îmi petrec ziua“. Incepea cam așa:

„M-am trezit la șapte și zece minute după ora locală. Era dimineață. M-am spălat la bucătărie, fiindcă în baie se spăla vecinul nostru. În bucătărie avem două mese fiindcă în apartamentul nostru locuiesc două familii și fiecare are cîte o masă. Bucătăria are două ferestre: una spre stradă și alta în curte. La șapte și jumătate, după ora locală, am mîncat un ou moale, un sandviș cu brînză și am băut un pahar de ceai cu zahăr. În felul acesta mi-am început ziua de școală...“

Sviatoslav Nikolaevici o lăudă:

— Ai dat multe amănunte concrete pe care numai tu le-ai putut sesiza!...

Și a primit-o în cercul de literatură.

— Ce-ai de gînd să scrii de acum înainte? o întrebă el.

— Ce-o să-mi spuneți dumneavoastră...

În pieptul ei bătea o inimă supusă de femeie.

Deci trei membri fuseseră primiți. Erau însă puțini. Atunci Sviatoslav Nikolaevici îi propuse Natașei Kulașghina să se înscrie și ea.

Natașa era cea mai minunată făptură din clasa noastră. Din toată școala. Ba nu, din tot orașul!

Avea o statură... exact cum trebuie... Ce mai încolo și-ncoace!

N-am fost ușuratic de cînd mă știu; niciodată n-am trăit cu capul în nori. Dimpotrivă, statornicia era particu-

laritatea mea pregnantă. Natașa îmi plăcea încă din clasa întâi.

Era plină de farmec feminin. În recreație fetele se strîngeau ciopor în jurul ei: fiecare ar fi vrut să se plîmbe cu ea la braț, pe coridor. Asta îmi convenea: dacă nu cu mine, mai bine să se plîmbe cu ele!

Natașa avea mereu obiceiul să noteze ceva într-un maculator gros. Cînd Sviatoslav Nikolaevici i-a propus să intre în cerc, Natașa i-a spus:

— Știți, eu nu creez, îmi notez doar unele idei. Așa, ca pentru mine. Despre filme, despre cărți...

— Trebuie să fie interesant — rosti cu importanță Mortul. Compunerile pe care le scrii sînt întotdeauna originale, au o notă personală.

— *Chiar Mortu-atunci ne prețuise, murind ne-a binecuvîntat!*¹ — am citat eu, cu o enervare prost ascunsă.

Nu-mi plăcea că Mortul o lăuda pe Natașa. Asta mai lipsea, ca deasupra viitoareii lui poezii să apară literele N. K.!

— Despre filme, despre cărți?... repetă Sviatoslav Nikolaevici. Înseamnă că ai o gîndire critică! Perfect. Avem nevoie de diverse genuri. Poezia și proza sînt reprezentate, acum vom avea și un critic. O să faci aprecieri asupra creației membrilor cercului. Atunci cînd acuitatea spiritului de observație îți va indica lipsurile tovarășilor tăi...

— Dar nu fac decît să-mi notez propriile idei. De ce să le exprim cu glas tare?

— N-ai decît să nu le exprimi pe ale tale — o sfătui Mironova. Stai de vorbă cu Sviatoslav Nikolaevici sau cu altoineva. Mai frunzărește manualul...

Natașa se făcu că n-a auzit.

— Nu, nu pot să critic scrierile altora — protestă ea. Între patru ochi, aș mai putea. Dar așa, într-o atmosferă solemnă... Nu, nu-mi pot îngădui așa ceva.

— La început stai și ascultă — o liniști Sviatoslav Nikolaevici. Mai tîrziu, șuvoiul creației o să te prindă și pe tine în albia lui!

¹ Parafrizarea versurilor „*Derjavin chiar ne prețuise, Murind ne-a binecuvîntat*” din poemul „*Evgheni Oneghin*” de A. S. Pușkin.

Natașa și-ar fi putut îngădui orice, fiindcă era socotită cea mai frumoasă fată din clasă. Dar uite că nu-și îngăduia: în pieptul ei bătea o inimă minunată!

Peste zece minute am cerut și eu să fiu primit în cerc.

— Ți-ai încercat și tu pana? mă întrebă mirat Sviatoslav Nikolaevici.

— Vreau să scriu romane polițiste...

— Sări ~~mei~~ multe trepte deodată?

— Cum așa?...

— Vezi tu, e nevoie de o anumită gradatie: mai întâi scrii schițe, pe urmă nuvele și abia mai târziu romane. Dar nu vreau să-ți înăbuș talentul. Ai apucat să scrii ceva?

— Prefața... Și câteva însemnări.

I le-am arătat mai întâi tatii și pe urmă lui Sviatoslav Nikolaevici. Pe vremea aceea nu știam nimic despre sinistrele întâmplări care urmau să se petreacă în curînd, așa că în prefață nu pomeneam despre ele.

— Portretele tale se repetă întrucîtva — mi-a spus tata — cît despre epitețe, îmi par cam țipătoare. Reiei niște tipare valoroase, dar învechite. Astăzi nu se mai scrie așa. Maniera asta nu mai e la modă, e depășită.

— Dar moda se schimbă — i-a replicat fratele meu, Kosteia. Înainte, haina de la costum se purta lungă, apoi au început s-o facă mai scurtă, iar azi se poartă din nou lungă...

Kosteia se pricepea la haine și era socotit de cei ai casei cam filfizon.

— Sînt de acord — a încuviințat tata. Moda e un lucru schimbător. Și-apoi, prima experiență e ca prima clătita scoasă din tigaie!...

Lui Sviatoslav Nikolaevici prima mea „clătita“ i-a plăcut nespus.

— Pe alocuri continui nobila tradiție a romanelor cavalești. În privința stilului, desigur... — a precizat el. Deși aș spune că e totuși cam depășit...

— Moda e un lucru schimbător! am exclamat eu.

— Fără îndoială. De altfel, nici nu vreau să vă înăbuș talentul creației! Acuitatea spiritului de observație ți-a dezvăluit multe lucruri. Și o să-ți mai descopere și altele! Așa încît... Deci, copii, avem înscrisi în cerc...

— Cinci membri! rosti Mironova, ridicînd degrabă mina.

Era o particularitate pregnantă a ei: cînd vorbeau profesorii, îi plăcea să le dea lămuriri.

— Ba nu, o să avem şase membri — o corectă Sviatoslav Nikolaevici. Cinci membri obișnuiți și un membru de onoare: nepotul lui Borodaev!

Ochii obosiți ai lui Sviatoslav Nikolaevici se luminau de bucurie, obrazul lui palid și nu întotdeauna proaspăt ras se însenină. Nu bănuia însă ce groaznică poveste se va isca din toate astea...

În clipele acelea fatale, nici o neliniște, cît de ușoară, nici o presimțire, cît de tulbure, nu mi-au înfiorat inima. Mă bucuram ca un copil că voi fi în același cerc cu Natașa Kulaghina! Radiam de fericire ca un preșcolar!

Capitolul II

IN CARE NE APROPIEM FĂRĂ CRUȚARE
DE FIOROASELE ÎNTÎMPLĂRI,
DEȘI CITITORUL
NU OBSERVA ACEST LUCRU.

Ah, ce concluzii ușuratece și pripite putem trage uneori în viață! Întotdeauna mi-am închipuit că un participant de onoare, spre deosebire de participanții obișnuiți, nu participă absolut la nimic. Teribilă greșală! Lui Gleb i se dădu sarcina să înființeze în clasa noastră „Colțul lui Borodaev“.

— Mi-e parcă... Tocmai eu... Parcă n-aș prea... — încercă să refuze Gleb, poticnindu-se la fiecare frază.

— Eroare! exclamă Sviatoslav Nikolaevici. Greșită interpretare... Copiii și nepoții marilor personalități scriu întotdeauna lucrări de memorialistică, publică amintiri, deschid expoziții și le închid. Pe scurt: le cinstesc amintirea. Cine s-o facă, dacă nu ei?

Acuitatea spiritului de observație m-a ajutat să ghicesc că Gleb n-are de gînd să scrie nici un fel de memorialistică și că se simte, tot în tot, cam stînjenit. Totuși ne

aduse o fotografie care-l înfățișa pe bunicul său în picioare.

Era un bărbat în jur de șaiszeci sau șaptezeci de ani. Acuitatea spiritului de observație m-a făcut de mult să ghicesc că în tinerețe oamenii se schimbă de la un an la altul, pe cînd la bătrînețe e greu să le determini vîrsta. Nu era prea înalt de stat și nici prea lat în umeri.

— Aproape toate marile personalități au o statură neînsemnată și o înfățișare fragilă — ne-a explicat Sviatoslav Nikolaevici. Natura își concentrează atenția fie asupra mușchilor, fie asupra circumvoluțiunilor creierului. N-are forță să se dezvolte în ambele direcții.

Borodaev nu purta barbă. Avea în schimb mustați.

— Pornind de la numele său, scriitorul și-ar fi putut lăsa barbă¹ — ne-a mai explicat Sviatoslav Nikolaevici. Dar el n-a urmat calea minimei rezistențe! De aici tragem concluzia că nu acorda importanță factorilor exteriori, ci numai celor lăuntrici, adică privea lucrurile în esență, în adîncimea lor.

„Colțul lui Borodaev“ a fost instalat între pervazul ferestrei și tablă. Voinicul Prinț a cărat singur un uriaș panou de placaj. La mijloc a fost așezată fotografia scriitorului, sub care era indicat anul nașterii, despărțit printr-o liniuță de anul morții. Liniuța era scurtă, în schimb viața lui Gl. Borodaev — nespus de lungă; a murit la vîrsta de optzeci și trei de ani. Pe panou au fost expuse cărțile preferate ale răposatului scriitor, pe care Gleb le-a adus de asemenea de acasă. Fiecare copertă purta o ștampilă violetă: „Din biblioteca personală a lui Gl. Borodaev“. A ieșit la iveală că scriitorului îi plăceau romanele polițiste și că nu se rușina de această preferință. Mi-am dat seama imediat că în pieptul său a bătut o inimă cinstită și nobilă. Printre cărți se aflau și opere ale scriitorului însuși, care purtau și ele o ștampilă violetă. Un ochi experimentat ar fi putut observa fără greș că, cel mai adesea, i s-a cerut scriitorului cu împrumut un roman al lui, al cărui titlu m-a făcut să tresar: „Secretul bătrînei vile“. Volumașul acesta era cel mai ponosit.

— Polițist? l-am întrebat în șoptă pe Gleb.

¹ În limba rusă, *barbă* se spune *boroda*.

A încuviințat din cap.

— Dă-mi și mie să-l citesc...

— Păi e piesă de muzeu! se amestecă Mortul, care se afla alături. Și ne arată alene din cap inscripția atârnată de Mironova:

„Nu atingeți obiectele expuse!“

— Ce te privește? l-am repezit eu, cu o enervare rău ascunsă. Și din nou către Gleb: Dă-mi-l măcar pentru o noapte!

— Bine, ia-l — îmi răspunse Gleb, tare și răspicat, cum nu vorbise aproape niciodată pînă atunci.

Mi s-a părut că-i face plăcere să-mi dea voie atunci cînd ar fi fost în puterea lui să-mi interzică. Dar îndată m-am gîndit: „Da' de unde, se umflă în pene numai fiindcă i-am cerut să citesc o carte de-a bunicului său. Și eu m-aș fi mîndrit. E absolut firesc!“

Romanul a produs asupra mea o impresie covîrșitoare. În prefață scria că „face parte din ultima perioadă a creației scriitorului Gl. Borodaev“. Înseamnă că, la bătrînețe, au început deodată să-i placă romanele polițiste, „această lectură nesperioasă“, cum susțineau părinții mei. Ah, ce concluzii ușuraticе și pripite putem trage uneori!...

Da, „Secretul bătrînei vile“ m-a zguduit. Am găsit acolo tot ce prețuiam eu mai mult în literatura beletristică: crime, anchete, urmăriri.

Într-o iarnă, un om dispăre dintr-o vilă. Dispăre ea și cînd n-ar fi fost. Și asta se întîmplă noaptea. Chiar în ajunul Anului nou! Toate ferestrele și ușile erau închise pe dinăuntru. Dimineata nu s-au găsit nici un fel de urme pe zăpadă. Pe o întindere de trei sute de pagini, rudele, anchetatorii și cîinii polițiști îl caută pe dispărut. Dar în zadar... Era unicul roman polițist din cîte am citit în care criminalii nu sînt prinși.

În postfață scria: «Prin urmare, criminalii nu sînt descoperiți... În schimb, descoperim personalitatea creatoare a autorului, care nu folosește căi bătătorite. În romanul lui Borodaev nu găsim „urme străine“, așa cum n-au existat nici în preajma bătrînei vile, după tainica dispariție a eroului. „Secretul bătrînei vile“ a rămas un mister nedezlegat. În schimb, cititorului i se oferă un prilej de cugetare.»

Am ougetat cîteva zile în şir.

Gleb mi-a spus că bunicul lui a descris chiar vila în care şi-a petrecut ultimii ani ai vieţii.

— Perioada politistă? am întrebat eu.

— Nu, numai romanul ăsta... Altul nu... A fost ultimul...

— ...cîntec al lebedei! exclamă Mortul, care stătea lîngă noi.

Îi plăcea să se vîre în discuţia altora.

— Ar fi grozav să vizităm vila asta! am spus eu.

— Într-un ceas... Cu trenul local... — a răspuns Gleb.

— O vizită la locul crimei? rînji Mortul.

Omorurile nu-l tulburau: prea se deprinsese să se gîndească mereu la moarte.

Sviatoslav Nikolaevici ne-a spus că „Colţul lui Borodaev“ ar trebui neapărat îmbogăţit cu nişte fotografii de familie. A doua zi, Gleb aduse o fotografie veche în care mustăţile lui Gl. Borodaev erau decolorate aproape cu desăvîrşire, iar obrazul gălbejit. El şedea la mijloc, iar în jurul lui nişte oameni. Sviatoslav Nikolaevici a întrebat ce legătură aveau cu scriitorul. Gleb n-a ştiut să răspundă.

— Iată deci că cercul nostru va avea prilejul să-şi înceapă activitatea de documentare, munca de cercetare literară. Caută să afli de la cei de acasă pe cine a imortalizat fotograficul în această relicvă de familie.

Cînd peste trei zile fotografia a fost expusă pe panou, dedesubtul ei se putea citi inscripţia: „Scriitorul Gl. Borodaev înconjurat de cei apropiaţi. De la stînga la dreapta: vecinul scriitorului, soţia fratelui soţiei, un prieten din copilărie al scriitorului, soţia prietenului din copilărie (din a doua căsătorie), fiica prietenului din copilărie, fiul prietenului din copilărie, fiul fiului prietenului din copilărie...“ Era rezultatul cercetărilor întreprinse de Gleb.

— Dar tu unde eşti? îl întrebă Mironova, care fusese însărcinată să scrie textele sub relicvele de familie.

Avea scrisul cel mai frumos şi mai citeţ din toată clasa.

— Eu... cu bunicul... niciodată... Eram prea mic...

— i-a răspuns Gleb.

— Păi de ce-e? rosti dezamăgită Mironova, cu glas tăragănat. Cu-um așa-a?

A doua zi, Gleb aduse o fotografie în care ședea într-un hamac alături de un bărbat. Un ochi experimentat ar fi descoperit o asemănare imperceptibilă între bărbatul acela și Gleb.

— Asta-i tata — ne lămuri el. Iar acesta sînt eu.

Sub fotografie fu așezată inscripția: „De la stînga la dreapta: fiul scriitorului și fiul fiului scriitorului“.

Atunci Gleb mai aduse trei relicve de familie: era fotografiat el cu mătușa și cu unchiul; el cu sora și cu frațele lui; el cu vărul și cu verișoara lui. L-am recunoscut toți din prima clipă:

— Uite-l! Sigur că da... Iată-l, șade ghemuit. Nu s-a schimbat aproape de loc.

Mironova se interesă care erau legăturile de rudenie precise dintre cei din fotografie și scriitor și scrise textele adecvate.

Acum veneau adesea la noi băieți și fete din alte clase.

— Care dintre voi e nepotul scriitorului? ne întrebau.

Îl arătam pe Gleb. La început își pleca fruntea pe bancă, de parcă ar fi vrut să intre în ea de rușine. Pe urmă însă a început treptat să se îndrepte de spate și nu se mai ascundea, ci, dimpotrivă, întindea mîna:

— Mă bucur. Să facem cunoștință!...

Odată, la o adunare cu elevii din clasele superioare, l-au ales pe Gleb în prezidiu, anunțînd din ce clasă e. Inimile noastre se umplură de legitimă mîndrie! Acum, dacă cineva îndrăznea să spună că nu-l cunoaște pe Gl. Borodaev și că nu i-a citit opera, ne indignam: „E o rușine! Orice om instruit a studiat...“

La diferite adunări școlare eram dați ca exemplu celorlalți;

— Clasa aceasta știe să cinstească memoria unui concețean de vază. Clasa aceasta iubește literatura!...

— O clasă, ca și un om, trebuie să aibă personalitate, o individualitate a ei — ne spunea Sviatoslav Nikolaevici. Pînă acum n-am avut o asemenea individualitate. Dar acum ea există!

— Ai băgat de seamă că Gleb a început să vorbească

la fel de bine ca noi doi? m-a întrebat odată Natașa Kulaghina.

„... ca noi doi“ — a spus. Inima-mi se porni să bată năvalnic. Mă uitam la ea cu o duioșie rău ascunsă.

— Acum rostește frazele pînă la capăt. Ai observat?

Ori de cîte ori Natașa mi se adresa, îmi venea să-i răspund ceva inteligent. Dar, oa un făcut, în asemenea clipe nimic interesant nu-mi venea în minte. Și-i răspundeam: „Ah, cîtă dreptate ai! Și eu gîndesc la fel!“ ...

— Ah, cîtă dreptate ai! i-am răspuns și de astă dată. Gleb a început să vorbească la fel de minunat ca noi doi. Și eu am băgat de seamă.

— Reiese deci că gloria îl vindecă pe om de timiditate, de sfială — a mai spus Natașa.

Iar eu îmi ziceam: „Această ougetare și-o va nota cu siguranță în maculator. Se bucură că Gleb s-a vindecat, fiindcă boala e ceva rău, pe cînd vindecarea e întotdeauna un lucru bun“.

— Mai hrănește cîinii ca înainte? se interesă Natașa.

— N-am urmărit... Dar o să aflu! Mă jur s-o aflu pentru tine! am strigat eu, cu o emoție rău ascunsă, fiindcă de mult visam să fac ceva pentru ea, să-i îndeplinesc o însărcinare sau o rugămintă.

— Nu-i nevoie să afli — m-a oprit Natașa. Poate că nu mai are timp!

— O, desigur! De la o vreme e invitat chiar și la adunările pe întreaga școală! ... am exclamat eu.

Și pe loc am regretat această exclamație. De ce se interesează atîta de Gleb? Femeilor le plac celebritățile. Am citit asta undeva. Te pomenești că și ea? ... Gîndul acesta mă îngheță. Dar numai pentru o clipă. „Nu, ea e altfel! ... mi-am zis eu. O face numai din patriotism local. Gleb ne-a adus popularitate, de aceea se interesează de el.“ Gelozia, care fusese cît pe ce să izbucnească cu uriașă forță în pieptul meu, făcu loc încrederii.

Odată, la ora de literatură, cam cu un sfert de ceas înainte de a suna, Sviatoslav Nikolaevici ne-a spus:

— Astăzi Gleb, la rugămintea mea, v-a pregătit tuturor o mică surpriză: vă va citi din corespondența scriitorului. Scrisori adresate rudelor și prietenilor săi. Aceste materiale din arhiva familiei reprezintă o valoare nepre-

țuită, întrucît ne vor dezvălui sfera de interese a scriitorului, ne vor purta prin lumea preferințelor și a pasiunilor sale.

Gleb, care înainte vreme murea de rușine ori de cîte ori era scos la tablă, treou de astă dată cu pas ferm și sigur printre șirurile de bănci și se așeză la catedră — Sviatoslav Nikolaevici i-a cedat locul său.

Despre fiecare scrisoare, dirigintele nostru spunea că-i extrem de semnificativă. Dacă scrisoarea era lungă, exclama:

— Cît e de semnificativă! Deși era foarte ocupat, scriitorul își găsea timp să se aplece asupra celor mai mărunte probleme ale existenței. De aici ne putem da seama că nu s-a rupt niciodată de viață, care a constituit izvorul creației sale.

Dacă scrisoarea era scurtă, cît un bilețel, Sviatoslav Nikolaevici se minuna:

— Cît e de semnificativă! Cîtă conciziune, nici un cuvînt în plus... De aici ne putem da seama cît de ocupat era scriitorul, cum se pricepea să prețuiască fiecare clipă.

Intr-o altă zi, la sfîrșitul orei de literatură, Sviatoslav Nikolaevici ne-a propus:

— Haideți să-l rugăm pe Gleb Borodaev să ne povestească întâmplări din viața bunicului său.

Gleb trecu iar printre rînduri cu noul său pas hotărît și se așeză la catedră. Dar nu fu în stare să-și amintească nimic. Toată ora am tremurat de frică să nu fim scos la tablă, de aceea am strigat:

— Mai gîndește-te, Gleb! Amintește-ți ceva! Ar fi atît de interesant! Atît de important!

— Adu-ți ami-inte! se porniră să-l roage și alții care, la fel ca mine, se temeau să nu fie ascultați.

— Vezi cît interes manifestă colegii tăi față de biografia bunicului și, prin urmare, față de literatură! a rostit Sviatoslav Nikolaevici.

Pînă la urmă, Gleb și-a amintit cum s-a dus odată cu bunicul său la un magazin. Mai erau zece minute pînă să sune.

— Și ce-ați cumpărat acolo? am strigat eu. E atît de semnificativ!

Gleb își amintea într-una...

La ora următoare am început să ne rugăm noi de diriginți:

— Să-și amintească Gleb ceva. Să ne povestească!...

— Iată cum se naște o comunicare directă cu personalitatea scriitorului! a conchis Sviatoslav Nikolaevici.

Gleb își amintea o poveste după alta. În pieptul său continua să bată o inimă nobilă, gata să sară în ajutorul tovarășilor săi.

Valoarea creației lui Borodaev creștea în ochii noștri cu fiecare oră de literatură!...

Capitolul III

ÎN CARE MAI FACEM CÎȚIVA PAȘI ÎN ÎNTÎMPINAREA POVEȘTII DE GROAZĂ.

Toate cîte le-ați citit în primele două capitole reprezintă niște amintiri îndepărtate: ele s-au petrecut anul trecut.

Anul acesta, Sviatoslav Nikolaevici ne-a părăsit. Înainte vreme, cînd făceam cîte o șotie, el ne amenința:

— Să știți că, dacă nu vă schimbați radical, vă las și ies la pensie!

Acum însă, luîndu-și rămas bun de la noi, nu era în stare să-și stăpînească emoția. Lacrimile îl înecau, cît pe ce să-l înăbușe de-a binelea.

Mironova a ridicat mîna și a întrebat:

— Vă simțiți rău?...

— Nu, mă simt bine! răspunse Sviatoslav Nikolaevici. Mă simt bine, fiindcă îmi dau seama de sentimentele ce vi le port; vă cunosc doar de un an, dar n-am să vă uit niciodată... Niciodată! Se spune că *prima* dragoste e cea mai puternică; eu însă cred că *ultima*!...

Eram ultima lui dragoste! Un simțămînt de mîndrie legitimă se zămislise în inimile noastre.

În locul lui Sviatoslav Nikolaevici în clasa noastră a venit Ninel Feodorovna.

Era o făptură zveltă, în jur de douzeci și cinci de ani. Poate că nu se cade să te exprimi astfel despre o profesoară, dar Ninel Feodorovna nu semăna de loc cu o profesoară. Când trecea în recreație pe coridor, puteai foarte bine s-o confunzi cu o elevă dintr-a zecea sau chiar a noua. Avea mereu aerul că-i gata-gata să izbucnească în râs. N-am mai întâlnit pe fața unui profesor o expresie atât de stranie.

Când vorbeam între noi despre ea, nimeni nu-i spunea pe numele întreg. O numeam cu toții simplu și scurt: Ninel.

Când Ninel Feodorovna a intrat pentru prima oară în clasa noastră, a observat îndată panoul așezat între fereastră și tablă. S-a uitat la fotografia uriașă și a întrebat:

— Cine-i Gl. Borodaev?

Am înghețat cu toții, lipiți de băncile noastre. Numai Mironova nu s-a pierdut cu firea. Îi plăcea să-i lămurască pe profesori. Așa încît și de astă dată a ridicat mîna, s-a sculat în picioare și a dat lămuririle necesare:

— Borodaev este concetățeanul nostru de vază. Creația lui a fost zămislită la sfîrșitul primei jumătăți a secolului nostru.

— Și ce anume a creat? întrebă Ninel Feodorovna.

— Diferite opere — a răspuns Mironova. Cercul nostru de literatură îi poartă numele.

— Numele lui Borodaev? Ninel Feodorovna izbucni în râs.

Era dintr-un alt oraș, unde gloria vestitului nostru concetățean nu ajunsese încă.

Mironova ridică mîna și lămuri:

— În clasa noastră învață nepotul scriitorului Borodaev. Șade în ultima bancă pe rîndul din mijloc. Este membru de onoare al cercului nostru de literatură.

— Membru de onoare? La ce bun un titlu atât de pompos? Ninel Feodorovna se uită în catalog: Îl rog pe Gleb să mă scuze. Eu n-am citit cărțile bunicului său. Vina este a mea. După închiderea expoziției — arată spre panou — am să iau toate aceste cărți și am să le citesc. Așa încît, iartă-mă, Gleb!

Am înlemnit de-a binelea. În primul rînd, nici o profesoară nu ne-a cerut vreodată iertare. Și, în al doilea

rînd, Ninel Feodorovna avea de gînd să *încidă* „Colțul lui Borodaev“.

Mi-am simțit inima grea: «S-a sfîrșit cu vizitele celor din clasele superioare! Acum n-o să mai spună nimeni: „Clasa aceasta știe să cinstească memoria... Clasa aceasta iubește literatura!“ Vom deveni o clasă ca toate clasele... Cum e cu putință?»

Ceilalți copii erau și ei mîhnîți. Simțeam asta: sedeau cu toții tăcuți, nici caietele nu mai foșneau.

Mironova ridică din nou mina:

— Tocmai pregăteam o adunare festivă a cercului, închinată creației vestitului nostru concetățean.

Mironova își dădea toată silința s-o ajute pe noua profesoară să se lămurească cît mai repede.

— În care jumătate a secolului nostru a scris Borodaev? întrebă Ninel Feodorovna.

Mironova își smuci brațul în sus și spuse dintr-o răsufare:

— La sfîrșitul primei jumătăți!

Grozav îi mai plăcea să dea lămuriri profesorilor.

— Noi însă ne vom opri mai întîi la începutul primei jumătăți a secolului trecut — propuse Ninel Feodorovna. Pușkin, de pildă... Apoi vom merge mai departe. Și așa, treptat, vom ajunge și la Borodaev.

— Cercul nostru are o orientare creatoare — se amestecă Mortul. Membrii cercului scriu.

— Și eu scriu versuri — ne anunță Ninel Feodorovna. Cîndva o să vi le citesc și vouă, dacă o să am curaj. Ce-ați mai vrea să aflați despre mine? Nu sînt căsătorită. Joc tenis. Profesorii nu vorbesc niciodată despre ei, dar elevii sînt curioși să afle. Știu asta din proprie experiență. Îmi amintesc că...

Începea să-mi placă. Un ochi experimentat ar fi putut ghici, aproape fără greș, că și ceilalți copii s-au însuflețit: se mișcau, se foiau într-una.

— În orașul acesta — a urmat profesoara — n-am nici rude, nici cunoștințe, nici prieteni. Acum o să vă am pe voi... dacă vom reuși să ne împrietenim.

Mai înainte, cînd suna de recreație, toți săreau buluc afară din clasă. De astă dată însă, începură să se ridice alene, copleșiți parcă de gînduri și îndoieli.

M-am apropiat de Ninel Feodorovna și i-am spus:

— Știți, Borodaev are un roman: „Secretul bătrinei vile“... Un roman polițist grozav! Întreg cercul nostru a vrut să viziteze această vilă. Să cutreiere locurile unde s-au petrecut acele întâmplări... Nu-i departe: numai un oas, cu trenul local.

— Scria romane polițiste? întrebă în șoaptă Ninel Feodorovna, arătând din cap spre portretul lui Borodaev.

— Vă plac?! exclamai eu, cu o tulburare rău ascunsă.

— Tuturor le plac. Numai că unii nu recunosc. Se jenează!

„Avem suflete înrudite! mi-am zis. Îmi ghioește gândurile!“...

Copiii începură să iasă pe coridor. Numai Gleb rămase în bancă, cu capul plecat. Lângă el stătea Prințul.

Ninel Feodorovna se apropie de ei. O urmași:

— Ne-am gândit că ar fi bine să vizităm vila cea veche — a spus dînsa. Într-una din duminicile următoare. Pînă n-a venit iarna... Vrei, Gleb, să ne fii călăuză?

— Eu, bineînțeles... Desigur, dacă dumneavoastră... Cu multă plăcere...

Din nou nu-și sfîrșea frazele.

După ce profesoara plecă, Prințul îi făgădui lui Gleb:

— O să scriu o poezie în cinstea acelei zile! Poate o să-ți facă plăcere...

Și-l mîngîie pe cap. Acuitatea spiritului de observație îmi arătase de mult că forța fizică a Prințului se îmbina cu o timiditate copilărească și cu o rară bunătate sufletească.

Pe coridor m-a oprit Natașa Kulaghina. Asta se întîmpla atît de rar, încît m-am înfiorat literalmente.

— În locul tău m-aș fi îndrăgostit de ea — mi-a spus Natașa. Și se uită la mine atît de stăruitor, încît am avut o străfulgerare: „Mă încearcă! E geloasă!“...

O, cît de des ne confundăm dorințele cu realitatea!

— Să mă îndrăgostesc? repetai eu cu glas tare. Ce-ți veni? Pentru care motiv?

— Inseamnă că n-ai gust. E încîntătoare!

„Te pomenești că vrea cu adevărat să mă îndrăgostesc! Oare îi sînt atît de indiferent?“ Apăsas de acest

gînd, m-am foit de colo-colo pe coridor cît a durat recreația.

Cam peste o săptămînă, Ninel Feodorovna ne-a spus:

— Mă pregătesc pentru o competiție de tenis. Pentru campionatul orășenesc. Cine dorește poate să vină la antrenament. O să vă aștept pe stadion. Ce-i drept, e tocmai la capătul orașului, dar nu-i nimic, ajungeți voi acolo: întii cu troleibuzul, pe urmă cu tramvaiul. Știți unde e, nu-i așa?

Au venit aproape toți. Ninel Feodorovna alerga pe teren, în maiou și șort alb. Puțini profesori și-ar fi permis să alerge în fața elevilor într-o asemenea ținută. Ea însă își putea permite. Fiindcă era tînără și frumoasă! Noi toți urlam din răsupteri: „Ninel Feodorovna! Ninel Feodorovna!“... exprimînd sentimentele de care eram cuprinși.

— N-am mai auzit ca suporterii să-și strige idolul pe numele întreg — observă un bărbat cu pălărie, cam în vîrstă, care ședea în fața mea.

Peste cîteva zile a fost convocată o ședință cu părinții. În seara aceea mama și tata erau ocupați, așa că în locul lor s-a dus Kosteă, fratele meu mai mare. Nu era prima dată cînd se ducea la asemenea ședințe.

Nu m-am culcat pînă n-a venit: întotdeauna îmi relata amănunțit ce-au spus părinții și ce-au răspuns profesorii. Mă interesa grozav!

Cînd Kosteă s-a întors, tata și mama erau acasă.

— Ei, cum a fost?! m-am repezit eu la el.

— Am apărât-o pe Ninel a voastră!

— Au atacat-o?

— Și încă cum!

— Cine a îndrăznit?

— Părinții elevilor voștri... Nu toți, se înțelege. Nu-mai unii.

— Ce-au spus?

— În primul rînd, că văduvește clasa de individualitate, că-i răpește personalitatea. În al doilea rînd...

— În al doilea rînd e timpul ca Alik să meargă la culcare! s-a amestecat tata, care era de părere că nu se cade să subminezi, în prezența mea, autoritatea celor mai în vîrstă, mai cu seamă a profesorilor.

Kostea dădu din mină:

— Într-un cuvînt, am apărat-o.

— Ți-a plăcut, nu-i așa? întrebă tata pe un ton de parcă i-ar fi sugerat ce anume să răspundă. Ți-a plăcut, așa-i?

— Da, e foarte drăguță! i-a răspuns Kostea.

Acuitatea spiritului de observație m-a făcut de mult să mă conving că, în clipele grele, oamenii duc mîna acolo unde-i doare: unii la cap, alții la inimă. Tata se apucă de șale.

— În definitiv ce-am spus? se înciudă Kostea. Și se duse la culcare.

Capitolul IV

ÎN CARE NE DUCEM SĂ VIZITĂM BĂTRÎNA VILA.

A doua zi, un ochi experimentat ar fi putut să determine, aproape fără greș, că nimeni din clasă, în afară de mine, nu știa că la ședință au forfecat-o pe Ninel.

„Tot e mai bine cînd la ședința cu părinții se duc frații — m-am gîndit eu. Dacă tata nu l-ar fi oprit pe Kostea, aș fi aflat totul pînă la capăt.“

Dimineața l-am prins pe frate-meu în baie:

— Spune-mi, de ce au sărit la ea?

— Cred că bătrînul are dreptate: ai să trîncănești în clasă. Și-i atît de frumoasă! Adică, are caracter frumos, asta am vrut să zic.

— Nu spun la nimeni! La nimeni! ...

— Las' că te cunosc eu!

Și Kostea se vîrî sub duș.

Înainte de ore, Natașa Kulaghina se apropie de mine. „E a nu știi cîta oară în săptămîna asta! m-am gîndit eu, cu o bucurie rău ascunsă. Înseamnă că nu-i întîmplător!“ ...

Ah, cît de des ni se întîmplă să ne confundăm dorințele cu realitatea!

— Mama n-a fost ieri la şedinţă — mi-a spus Nataşa.
Aş fi curioasă să aflu ce s-a vorbit acolo.

Dorinţa ei era lege pentru mine:

— Au criticat-o pe Ninel.

— Cine?

— Părinţii. Nu toţi, fireşte. Dar unii dintre ei...

Buzele îi tremurară.

— Şi ceilalţi au tăcut? strigă ea, indignată.

— Fratele meu n-a tăcut. S-a repezit în apărarea ei.

O place.

— Înseamnă că are gust, nu ca tine.

Ah, dacă în clipa aceea s-ar fi putut uita în oglindă, şi-ar fi dat seama ce minunat gust am.

— Mama-i bolnavă... — mi-a spus Nataşa. Altminteri, ar fi lămurit ea lucrurile.

— Ce are?! am întrebat eu. Poate ai nevoie de ajutor? E de ajuns să spui un cuvânt şi fac tot ce vrei.

Nataşa se uită la mine speriată. Ba chiar se dădu un pas înapoi:

— Dar tu eşti sănătos?

— O, nu ride! exclamai eu, cu amărăciune şi jignire rău ascunsă. Poate vrei să-ţi procur un medicament? Mătuşa mea e farmacistă şi oricând ţi-ar face rost...

— Mamei i s-a prescris un singur medicament: linişte absolută, nici o emoţie! Un asemenea medicament mătuşa ta nu poate să-i procure. Nu se mai fabrică în secolul nostru.

M-am gândit că va nota cu siguranţă această cugetare în maculatorul ei cel gros!

„Oare cum o să arate astăzi Ninel? mă întrebam eu. Probabil că n-o să mai aibă aerul că-i gata-gata să izbucnească în râs. Are să fie tulburată. Ce-i de făcut? Să încercăm s-o liniştim? Nu, nu se poate. Sau te pomeneşti că o să intre în clasă mai calmă ca oricând?“...

Ninel Feodorovna se purtă absolut la fel ca mai înainte.

— Va trebui să ne sfătuim — ne-a spus ea. Într-una din zile... Poate că n-am avut dreptate în unele privinţe. Apropo, e timpul să ne gândim şi la vizitarea vilei. V-am făgăduit doar. O să luăm aer, o să ne plimbăm prin pă-

durea îmbrăcată în straie de toamnă, o să respirăm aer curat... Gleb o să ne fie călăuză.

„Mergem să vizităm bătrina vilă! Să cutreierăm odăile descrise în roman... O să văd masa la care a scris Gl. Borodaev. Cît e de interesant pentru mine: fiindcă noi doi sîntem, ca să zic așa, colegi!“... Astfel mă bucuram eu în sinea mea, fără a bănuî că groaznicele întîmplări se apropiau vertiginos...

„Colțul lui Borodaev“ fusese desființat. Pe panoul cărat de Prinț era o expoziție consacrată lui Pușkin: tocmai ne oprisem la poeziile lui. Mai precis, studiam lirica lui Pușkin... Ninel spune că te poți „opri“ numai înaintea unei persoane sau a unui lucru.

Gleb mi-a adus de acasă romanul lui Gl. Borodaev, pe care l-am citit a doua oară. O jumătate de pagină am învățat-o literalmente pe dinafară:

„Nu știa nimeni cum îl cheamă, nici pe numele mic, nici după cel de familie. I se spunea simplu Vilegiaturistul. Această poreclă i se potrivea cum nu se poate mai bine. În iarna aceea închiriasse odaia din colț de la primul etaj al bîrînei vile, cu o mică fereastră dînd direct în grădină; Vilegiaturistul nu părăsea aproape niciodată odaia.

Între timp, natura își trăia viața însingurată, dar ne-spus de frumoasă! La început cochetase cu Vilegiaturistul, în chip vădit: trimitea în întîmpinarea lui raze orbitoare, se strecura în odaia lui o dată cu răbufnirile reci ale vîntului, îi bătea în geam cu ramuri golașe... El însă n-o băga în seamă, și acest lucru o înfurie: se porni să vuiască, să șuiere, să hohotească. Vecinii erau furioși și ei: Vilegiaturistul nu se ostenea să-i distreze, tăifăsuînd cu ei în monotonele zile de iarnă. Nimeni nu știa ce mîنینcă și ce bea. Seara, înainte de culcare, făcea o plimbare de cincisprezece minute, și atît... Ultima plimbare din viața lui a făcut-o în ajunul Anului nou. Fusese auzit, la miezul nopții, cum suia spre odaia sa treptele ce scîrțiau morocănos. Iar de dimineață, nu mai era... Ușa care dădea direct spre scară era încuiată pe dinăuntru. Fereastră ce privea direct în grădină era închisă. Pe zăpadă, nici o urmă de pași. Vilegiaturistul dispăruse.“

Așa începea romanul. Mai departe, cum am mai ară-

tat, pe o întindere de trei sute douăzeci și trei de pagini și jumătate, îl căutau anchetatorii, cîinii polițiști și rudele, care se dovediră a fi nespuse de multe. Așa cum reieșea ulterior, tocmai de ele fugise la vilă: îl împiedicau să inventeze nu știu ce...

„Căuta liniștea — scria în roman — dar nu aceea pe care a găsit-o. Deși... Dar încă nu s-a aflat nimic. Cerțările continuă.“

— Bunicul avea de gînd... Urmarea... Dar... Pricepi? m-a lămurit Gleb.

Iată deci că ne pregăteam să vizităm locul misterioaselor evenimente! Da, se pare că tot ce se relata în roman nu era o născocire, ci s-a întîmplat cu adevărat. Lucrul acesta mi l-a comunicat în dimineața de duminică cu pricina chiar nepotul scriitorului. Pînă atunci se ferise să ne spună, crezînd că o să ne fie frică să mergem la locul unei crime adevărate.

— Eram sigur de tine că n-ai să... — mi-a spus Gleb. Tu ești detectiv. Pe cînd ceilalți...

— Celorlalți nu le spui nici un cuvînt! i-am poruncit eu.

Pe urmă Gleb mi-a comunicat și o altă noutate, care m-a descumpănit pe moment. Ninel Feodorovna se îmbolnăvise.

— E limpede: a avut un șoc nervos — am spus eu. Ca să vezi pînă unde au adus-o!

— N-nu — se grăbi să-mi explice Gleb. I s-a repartizat... În bloc nou... S-a mutat... Iată de ce! O răceală...

Stăteam de vorbă în cancelarie, unde ne înțeleseserăm să ne adunăm toți membrii cercului.

— Cu ceilalți am să merg altă dată: iarna, cu schiurile — ne făgăduise în ajun Ninel. Nu se cade să ne ducem toți odată: oricum, vila nu-i un muzeu. Locuiesc acolo oameni.

Venisem cu vreo treizeci de minute înainte de ora stabilită: nu mai aveam răbdare. Gleb sosise și mai devreme.

— Secretara de serviciu mi-a transmis... Încă de aseară... Am trecut pe-aici... — m-a lămurit Gleb. Ninel Feodorovna... La telefon...

— De ce nu ne-ai spus aseară? Sau măcar mie să-mi fi spus.

— Mi-era teamă că n-o să... Că nu mai mergeți... Dar dacă noi... singuri?... Fără ea? Ce zici? Sau nu?... Acolo am putea cerceta... Să descoperim... Pricepi? Nu ești tu Detectivul nostru?

M-am cufundat în gânduri și am rămas în starea aceasta timp îndelungat. Adică, pînă au apărut Natașa Kulaghina, Prințul însoțit de Mort și Mironova.

Prințul ne-a anunțat chiar din prag:

— Azi-dimineață mi-au venit în minte niște versuri. Poate c-au să vă facă plăcere.

Și-i întinse Mortului o filă de caiet. Prințul nu-și citea niciodată singur versurile: era rușinos. Mortul recită cu glas tare, tărăgănat, imitîndu-i pe poeții adevărați:

*În astă zi, atît de însemnată,
Excursia o facem, de multă vreme proiectată.
Pornim, chiar dacă cerul de nori e-nvăluit,
Căci Gleb ne va conduce la locul cuvenit!
Pe vreme rea, pe zloată, prin ploaie și prin vînt
El, Gleb, ne va conduce spre-al său bunic curînd.*

Bunul Prinț s-a gîndit că de mult nu-l mai rugase nimeni pe Gleb să istorisească din viața bunicului său, să ne citească scrisorile lui; de mult nu se mai uitase nimeni la fotografiile din albumul familiei Borodaev.

În timp ce asculta versurile, Gleb parcă se mai îndreptă din spate, chipul i se însenină. Un ochi experimentat ar fi putut ghici aproape fără greș că Gleb își amintea de zilele cînd se interesa de el întreaga școală.

Bunul Prinț îl chema, în poezia lui, să ne fie conducător, ceea ce-l făcu pe Gleb să vorbească dintr-o dată mai tare și cu mai multă siguranță ca de obicei.

— Nu se știe dacă mai plecăm — anunță el — Ninel Feodorovna s-a îmbolnăvit.

— Ce are? întrebă Natașa Kulaghina.

— S-a mutat în casă nouă... Și uite... a răcit — lămuri Gleb.

— Poate că are nevoie de ajutor?

— Ah, unde-i *acea stradă*, ah unde-i *casa ta*?
cîntă cu glas sfîrșit Mortul.

— Adresa... Cred că nimeni... — începu Gleb. Și adăugă hotărît:... n-o cunoaște!

Se căznea să-și rostească frazele pînă la capăt: nici că se putea altfel, de vreme ce Prințul îl numise conducătorul nostru.

— Să mergem la vilă singuri! ni se adresă el, cu fermitate.

Cît timp Natașa Kulaghina nu era de față, îndoielile m-au chinuit treizeci de minute în șir. Dar a fost de ajuns să apară ea, ca hotărîrea ce m-a cuprins să le curme: „Nu se poate să nu mergem! Cînd o să mai am prilejul să fiu alături de ea o zi întreagă? Însăși soarta îmi pune, literalmente, la dispoziție acest prilej fericit! Am eu curaj să-l refuz? Dar dacă, în prezența ei, descopăr într-adevăr ceva, dacă dezleg ceva ce n-au izbutit să ghicească nici anchetatorii și nici rudele? Atunci Natașa are să-și dea seama că-mi port porecla nu din pricina sacului albastru pentru galoși, ci din motive cu mult mai adînci. Și, în sfîrșit, are să poată prețui...”

— *Ador furtuna la-nceput de mai!*¹ rosti Mortul. Dar după douăzeci septembrie...

Și, cu un glas vlăguit, arată spre fereastră.

— Nu știm ce părere o să aibă Ninel Feodorovna — interveni Mironova. Vroia să se plimbe chiar dinsă cu noi prin pădure. Să respire aer curat!

— Dar cei de la vilă ne... Aseară am vorbit la telefonul interurban... — îngină Gleb. Și încheie hotărît:... ca să-i previn că sosim azi.

— A merge sau a nu merge, aceasta-i întrebarea! exclamă Prințul.

Deodată se auzi sunînd telefonul.

Gleb tot se mai simțea conducătorul nostru, de aceea puse repede mîna pe receptor.

— Da! Cine? Dumneavoastră sînteți, Ninel Feodo-

¹ Vers din poezia cu același titlu a poetului rus F. I. Tiutcev (1803—1873).

rovna? ... obrazul lui cu pielea gingașă, catifelată se îmbujoră. Da... Noi tocmai... Da, și nu știm dacă să ne ducem... Și sfârși cu hotărâre: ... sau să nu ne ducem fără dumneavoastră.

Deodată ochii lui Gleb străluciră de o bucurie neînchipuită. Acuitatea spiritului de observație m-a ajutat să ghicesc că Ninel îi spune ceva plăcut.

— Aha, pricep. Bine, o să ne ducem. Dacă ne dați voie... Să-i transmit receptorul lui Alik?

I-am smuls receptorul din mână. Era nițeluș cam umed — pesemne că Gleb fusese foarte emoționat.

— Alo, Ninel Feodorovna! Ah, o amigdalită? Bine, îi dau eu o mână de ajutor lui Gleb. Vă făgăduiesc! Vă mulțumesc pentru încredere.

Vroiam ca Natașa Kulaghina să-și dea seama, după răspunsurile mele, că Ninel Feodorovna mă rugase anume să-l ajut pe Gleb, că în mine, și nu în altcineva, avea încredere. Un sentiment de legitimă mândrie îmi umplu inima.

— Ce temperatură aveți? strigai voios în receptor: eram cît se poate de bine dispus. Dar pe loc mi-am revenit, adăugînd cu neliniste: Sper că nu prea mare?

— Treizeci și opt cu cinci — mi-a spus ea și a închis telefonul.

— Sintem datori să-i justificăm încrederea — rosti Gleb, tare și răspicat.

— Da? Crezi? îngîină moale Mortul.

— Ei, acum trebuie să mergem — interveni și Mironova. Dacă ne-a dat telefon chiar dînsa!...

— Ascultați toți cu atenție! comandă Gleb. Trenul local pleacă din gară la nouă și cincisprezece. Țineți-vă de mine, ca să nu vă rătăciți. Nu rămîneți în urmă! Să mă urmați pas cu pas!...

— Spuneai cîndva că gloria îl vindecă pe om de timiditate — i-am șoptit eu Natașei cînd ieșeam în vestibul. E o idee justă! Gleb iar s-a vindecat!...

— Mare păcat... — îmi răspunse ea.

Am ieșit în stradă.

Între timp, natura își trăia viața însingurată, dar nespus de frumoasă...

Vremea era cum nu se poate mai potrivită! Ploua cu găleata, vîntul îţi biciuia obrazul şi noroiul apos clefăia sub picioare... „Toate acestea vor crea atmosfera necesară — m-am gîndit eu. Că doar nu mergem să ne distrăm, ci să cercetăm locul unei crime misterioase!“

— Lui Puşkin îi plăcea toamna — rosti Mortul, ud pînă la piele. Mă întreb: de ce oare?...

Capitolul V

CARE NE ADUCE CHIAR ÎN PRAGUL POVEŞTII DE GROAZĂ.

În drum spre vilă, pe cînd ne aflam încă în tren, vremea s-a stricat. Apăru soarele. Natura cocheta cu noi în chip vădit: trimitea în întîmpinarea noastră razele soarelui de toamnă, strecura pe sub paltoanele noastre adieri răcoroase, ne făcea semne, fluturîndu-şi ramurile goale... Cum să mai fii în stare, pe o asemenea vreme, să te concentrezi asupra crimei?!

Eu însă m-am concentrat... În ajun am auzit spunîndu-se la radio că, după moartea compozitorului Borodin, prietenii săi i-au scris finalul operei „Cneazul Igor“, pe care nu apucase s-o termine. Pentru mine, lucrul acesta a avut valoarea unei adevărate descoperiri! Mi-a venit o idee. Ba chiar mai multe idei deodată... Ce-ar fi dacă aş izbuti să termin eu opera lui Gl. Borodaev? Te po-meneşti că reuşesc să dezleg taina dispariţiei acelui om şi să scriu partea a doua a romanului „Secretul bătrînei vile“? Aş citi-o la cercul nostru literar. Iar Nataşa Kulaghina şi-ar nota în maculator o cugetare formidabilă: „E de la sine înţeles că nici Mortul, nici Prinţul nu se pot compara cu el. Şi, în genere, nimeni!“...

Nu ştiam însă, nici nu bănuiam, vai, că în ziua aceea, în duminica aceea atît de obişnuită... Dar să nu anticipiez, deşi mă simt teribil de îndemnat s-o fac.

Mortul, palid la faţă, învie sub razele soarelui şi rosti:

— „Slăvit fie soarele!“ cum a spus cîndva Puşkin. Aici sînt de acord cu el.

Cînd am coborît din tren, pe peronul de scînduri al micuței gări, Natașa se uită în jur.

— Cauți pe cineva? am întrebat-o alarmat.

— Uite, mersul trenurilor... Trebuie să mă întorc acasă pe la șase-șapte. Nu mai târziu! Ca să nu se neli-niștească mama.

— Tot mai stă în pat?

— Da — mi-a răspuns Natașa. Inima ei...

M-am repezit spre mersul trenurilor, de parcă mă fugărea cineva. Așa se întîmplă întotdeauna: cînd cineva nu ți-e indiferent, ai impresia că ființa aceea place tuturor, că toți cei din jurul tău încearcă aceleași sentimente ca și tine. Gîndul acesta te sîcîie într-una!

— Avem o cursă la ora 17 fix — am anunțat-o eu. Și alta la ora 20 și 10.

— Noi s-o luăm pe cea de 17. Crezi că o vom prinde?

„Noi... vom...” Eram gata să ascult asemenea vorbe la nesfîrșit!

— Haidem! comandă Gleb.

De la gară aveam de mers patruzeci de minute — nici mai mult, nici mai puțin; știam asta, fiindcă îi cerusem anume ceasul lui Kosteia, de parcă aș fi bănuît că în ziua aceea... Dar nu vreau să anticipez. Nu, nu vreau!

— După mine! După mine! comandă Gleb. Tare-i plăcea să facă pe șeful. Nu care cumva să rămîneți în urmă!

Ce să zic, era de nerecunoscut.

Printr-un capriciu al soartei, drumul pînă la vilă era cît se poate de întortocheat. Asta nu-mi convenea: parcă am fi mers printr-un labirint — ba o coteam în pădure, ba ne strecuram de-a lungul unor garduri de vile, ba ocoleam niște șoproane, ba ne afundam iar în desișul pădurii... Ai fi zis că ne ascundem ca să scăpăm de urmăritori. Mă gîndeam că, fără Gleb, n-o să putem, pentru nimic în lume, să mai facem cale întoarsă la gară.

În cele din urmă Gleb se opri, și noi, o dată cu el.

— Am ajuns! ne anunță el.

Mi-am aruncat privirea în jur și am zărit-o. Era așezată cu fața spre drum și cu spatele spre pădure. De la bun început m-am mirat că bătrîna vilă nu arăta de loc veche.

— E proaspăt tencuită? l-am întrebat pe Gleb.

- Nu, așa a fost dintotdeauna.
- „Secretul bătrinei vile“ — sună frumos, nu-i așa? mă întrebă Mortul.
- Frumos.
- Dar „Secretul noii vile?“
- Nu prea.
- Pricepi acum? Știi ce-i aceea ficțiune literară?
- Prințul fericit îi aruncă o privire plină de respect.
- Cit despre mine, mi se făcea lehamite ori de câte ori începea Mortul să te lămurească prin metoda „întrebări și răspunsuri“, de parcă ai fi fost la un examen.
- Dar unde-i placa? mai întrebă el.
- Care placă? se miră Gleb.
- Placa comemorativă, se înțelege! „Aici a trăit și a murit...“
- Păi nu aici...
- Atunci într-alt fel: „Aici a trăit, dar n-a murit scriitorul Gl. Borodaev“.
- „Te pomenești că Mortul are de gând să-și dedice următoarea poezie lui N. K. — mi-am zis eu. Altminteri, de ce și-ar da atita osteneală în prezența Natașei?“
- Prințul fericit îl învălui din nou cu o privire plină de respect.
- Am decis să-i iau din mână inițiativa.
- Nu pot să mai tac. Trebuie să vă comunic ceva extrem de important — am zis eu. Cele scrise în romanul lui Gl. Borodaev nu sînt o simplă ficțiune literară. Aici, în această vilă, a dispărut un om. A dispărut, de parcă l-ar fi înghițit pămîntul. Așa încît nu-i vorba să se meargă pe firul acțiunii descrise în roman, ci pe urmele unei crime adevărate...
- Mortul înghiți în sec.
- Locuiește cineva în vilă? l-am întrebat pe Gleb.
- Nu, toți vilegiaturiștii au plecat.
- Chiar toți?... șopti Mortul.
- Păi se vede cît de colo! am exclamat eu vioi. În toată așezarea nu găsești picior de om. Poți să ții cît vrei, că nu te aude nimeni.
- Dar de ce să ții? întrebă nedumerită Natașa.
- O, nu-ți fie teamă — i-am strigat cu elan. Sigur că se pot întîmpla multe. Dar sînt eu aici... vreau să zic

sîntem noi aici, lingă tine. Oricum, a dispărut un om...

„Ah, dacă mi s-ar ivi prilejul s-o apăr de vreo primejdie!“ mi-am dorit în acea clipă.

Mironova ridică mîna.

— Ninel Feodorovna a spus: „Să respirăm aer curat, să ne plimbăm prin pădurea îmbrăcată în straie de toamnă!“

Acuitatea spiritului de observație m-a făcut să-mi dau seama că nu teama o îndeamnă să vorbească astfel: nu făcea decît să se supună, de la distanță, dirigintei noastre. Ce să-i faci, asta era firea ei.

— Bine, mai întii vom trage în piept aerul pe care-l respira Gl. Borodaev! i-am răspuns eu.

— Dar cum o să intrăm în vilă?... întrebă calm Prințul.

— Ușa-i deschisă — îl lămuri Gleb. I-am prevenit doar că vom veni. Ieri, la telefonul interurban...

— Să mergem! strigai eu. Nu vă fie teamă!

Și am intrat primul în vilă.

Înăuntru era liniște. Numai sus se auzea ceva ca un mormăit. Ceilalți au rămas încrămeniți. Am tresărit și eu... Dar nici chiar un ochi experimentat n-ar fi putut ghici: nu fusese decît o tresărire interioară, pe care am simțit-o numai eu.

— E Grigori, nepotul gazdei — ne anunță Gleb, dar, nu știu de ce, cu șovăială. Are grijă de toate vilele din așezare. Ne așteaptă... El o să ne povestească totul de-a fir-a-păr.

«E aceeași scară, cu trepte „ce scîrțiau morocănos“, așa cum e descrisă în roman — mă gîndii eu. Scara pe care a urcat-o Vilegiaturistul în noaptea de Anul nou, după ultima plimbare din viața lui. Mai mult nu i-a fost dat să se plimbe!...»

Pășirăm pe treptele „ce scîrțiau morocănos“, care însă nu scîrțiau de fel. „Ficțiune literară... e clar!“ mi-am zis în sinea mea.

De sus, dintr-o odaie, se auziră deslușit niște vorbe:

— Aha, așa, va să zică?... Atunci pac! vă dăm una la cap. Tot mai mișcați? Atunci trosc! încă una...

Mortul se opri și, după el, toți ceilalți. De sus se auzea într-una:

— N-ați murit încă? Poftim atunci! Încă una, și încă una, și încă una!...

— Ce se petrece acolo? întrebă Mortul.

— Poate că are nevoie de ajutor? exclamai eu și, aruncînd o privire de adio spre Natașa, mă repezii sus pe scări.

Ușa odăii din colț era întredeschisă. Grigori, nepotul gazdei, juca „popa-prostul“ de unul singur. Juca pe rînd și pentru el, și pentru adversarul nevăzut.

— Aha, mai răsuflați? Poftim una! Și încă una!

Trîntea cu popii în masă.

— Aici, aici fără teamă! strigai eu, de parcă m-aș fi cățărat pe vîrfurile unui munte, iar ceilalți s-ar fi aflat undeva jos, pe povîrniș.

Mironova urcă prima: era obișnuită să se supună unui ordin. Gleb alergă și el pe scări, urmat de Natașa. Prințul fericit îl acoperea pe Mort cu trupul său.

Grigori, nepotul, întoarse capul spre noi și-și strivi țigara de masă pe care se aflau cărțile.

Era o făptură uriașă, de cel mult douăzeci și cinci de ani.

— A crescut în brațele bunicului meu — rosti Gleb.

De multe ori încerc să mi-i închipui pe cei mari la vîrsta copilăriei prin care au trecut cîndva... Ei bine, pe Grigori nu reușeam să mi-l imaginez copil, în ruptul capului. Nu știu nici eu de ce. Acuitatea spiritului de observație mi-a arătat de mult că aproape fiecare om păstrează, pentru toată viața, o trăsătură din copilărie: ceva din privire, din felul cum rîde sau vreun gest oarecare. Grigori însă nu păstrase nimic copilăresc în el... Și nu-l vedeam cu nici un chip pe Gl. Borodaev cărîndu-l în brațe.

Cum am mai spus, în școala noastră poreclele deveniseră „o epidemie primejdioasă“: rar mai întîlneai un elev care să fie strigat pe numele lui adevărat. Mă obișnuisem într-atît cu asta, încît era de ajuns să fac cunoștință cu cineva, ca să-i și dau în gînd o poreclă. Pe Grigori îl poreclisem în sinea mea Țîncul. Prea nu i se potrivea acest gingaș apelativ, ca să nu mă ispitească. De altfel, obișnuiam adesea să dăm porecle batjocoritoare.

Unuia scund, de pildă, îi strigam: „Hei, Paganel!“, iar unui lungan: „Capul la cutie, Piticule!“

Grigori-Țîncul se sculă de pe soaun.

Cînd îl vedeai așa, aveai impresia că poartă pe umeri un cap de împrumut, prea mic pentru dimensiunile lui. Obrazul îi era atît de neîncăpător, încît nu mai avea loc pe el decît rînjetul. Și rînjea într-una.

— Ei, ce vreți să vedeți?

— Ne interesează orice! răspunse prompt Mironova.

— În odaia asta a locuit sucitul ăla care a dispărut. S-a cocoțat pînă aici în noaptea Anului nou, și basta. N-a rămas nici urmă de el, de parcă l-a luat apa. E clar?

Mironova se apucă de îndată să ia notițe. Avea obiceiul să noteze totul, cuvînt cu cuvînt, la tot felul de lecții, conferințe sau întîlniri cu scriitorii. Începea să scrie din clipa cînd conferențiarul spunea „Bună ziua!“ și închidea caietul numai după ce nota „La revedere!“, rostit de conferențiar.

„Firele electrice, întinse ca niște coarde, aproape că atingeau fereastra odăii sale“... — mi-am amintit eu, citînd din roman. Într-adevăr, firele electrice „aproape că atingeau fereastra“. Asta, ce-i drept, nu mai era ficțiune literară.

„Ar fi cazul să-mi justifice porecla de Detectiv!“ am decis eu și m-am amestecat în discuție:

— Țin minte că în roman se spune: „La miezul nopții, luminile din vilă s-au stins. Întreaga așezare s-a cufundat în beznă adîncă“...

— Ian ascultă, băete, tu să nu-mi sari cu gura!

Și Grigori flutură din mîină, de parcă pe locul unde stăteam eu ar fi bîzîit un țînțar. Pronunța, nu știu de ce, „băete“.

Imi plăcea grozav atunci cînd, în prezența Natașei, se uita la mine vreo fată și ea băga de seamă acest lucru. Eram fericit cînd, de față cu ea, mi se cerea un sfat, cînd eram rugat să explic, să zicem, o problemă sau o teoremă oarecare... Dar să fiu tratat cu dispreț sub ochii ei, asta mă durea cumplit.

— Vedeți — m-am adresat tuturor — se impune următoarea presupunere: de vreme ce curentul electric fusese întrerupt, Vilegiaturistul ar fi putut să iasă pe

fereastră, să se agațe de firele electrice (nu prezentau un pericol în acea clipă) și să ajungă, lunecînd în mîini de-a lungul lor, la fel ca un acrobat de circ, pînă la primul stîlp de telegraf, iar apoi să coboare pe pămînt. Și, în felul ăsta, să scape pentru totdeauna de rubedenii.

De-aia nici nu s-au găsit urme pe terenul din jurul vilei. E, cum se spune, o ipoteză... sau, cum am zis, o presupunere.

— Fereastra era închisă pe dinăuntru — mi-o reteză Gleb.

— Atunci ipoteza cade!

— Ascultă, băete, dacă mai... — începu amenințător Grigori.

Se încăpățîna să văduvească cuvîntul „băiete“ de litera „i“, din care cauză suna disprețuitor. Mi se strînse inima de durere: de față cu Natașa...

— Ipoteza cade — am repetat eu cu glas tare, tremurînd la gîndul că, de astă dată, mă va umili de-a binelea, în prezența ei. Și nici nu voi putea măcar să-i cer satisfacție: cum-necum, era de două ori mai lung ca mine.

Grigori-Țîncul își flutură iar mîna uriașă, ca și cum ar fi alungat un țîntar. Totuși, buzele lui, strîmbate batjocoritor, nu mai rostiră alte cuvinte jignitoare.

Am coborît pe treptele „ce scîrțiau morocănos“ și care, de fapt, nu scîrțiau de fel.

Grigori deschise o ușă, se aplecă și intră într-o odaie. Am intrat și noi după el. Odaia avea o terasă de pe care se ieșea în curte.

— Era un scriitor bun — spuse Țîncul. Închiria vila mătuși-mi pe cite șase luni o dată, ba uneori pe cite un an... Și plătea dinainte. Bun scriitor mai era!

— „Secretul bătrînei vile“ a fost scris în odaia asta? am întrebat eu.

— Ascultă, băete, dacă ai de gînd să sari mereu cu gura... Dacă ai de gînd...

— E clar! Am înțeles! l-am oprit eu. Ți-am întrerupt planul expunerii, nu-i așa? Numai nerăbdarea e de vină, te rog să mă crezi!

Nici de astă dată nu izbutise să mă umilească în fața ei.

— Scriitorul nu scria aici — ne comunică Grigori. Povestea cu Vilegiaturistul a scris-o la subsol. În pivniță...

Mironova continuă să noteze.

— Există aici vreo pivniță? am întrebat eu în șoaptă.

— Se băga acolo de dimineată, și basta. Până la prinz nu-l mai vedeai, de parcă-l lua apa... E clar?

— Filozoful Diogene a scris într-un butoi — rosti alene Mortul. Iar asta, care va să zică, scria în pivniță?

— Stătea acolo ca să-și vire frica-n oase — ne lămuri Grigori. Că acolo-i umezeală și întuneric...

— Pricep: ca să intre în atmosferă! se grozăvi iar Mortul.

Nu știu de ce, dar Grigori nu-i strigă „Ascultă, băete!“... ci urmă liniștit:

— Am găsit acolo niște hîrtoage, niște foi. Vroiam să le arunc, da' mătușă-mea zice: „Du-le mai bine la muzeu!“ Și le-am dus. Avem pe-aici un muzeu, în localitatea vecină.

— Muzeul regional, pesemne — își dădu cu părerea Mortul.

Nici de astă dată Grigori nu-l țistui.

— Îhî, chiar ăla. Am primit mulțumiri în scris. Hîrtoagele le-au înșirat sub sticlă și au scris dedesubt: „Găsite și aduse de Grigori Savkin“. Acum le citesc toți. Iar vizitatorilor li se vorbește despre mine... E clar?

— Ba bine că nu: manuscrise originale! se amestecă iar Mortul.

— Chiar de-astea! încuviință Grigori.

Am băgat de seamă mai demult că oamenii de soiul lui Grigori își aleg întotdeauna pe cîte cineva de care să se lege: „Ce te uiți așa? Unde te boldești? De ce stai aici? De ce te-ai așezat acolo?“ Chiar dacă și ceilalți se uită, stau în picioare ori șed jos, indivizii de genul lui Grigori se leagă de unul singur și, de regulă, de cel mai simpatic și inteligent dintre toți. Ei bine, Grigori mă alesese pe mine.

— Ian ascultă, băete, ce-ai rămas cu ochii în pămînt? Sau nu te interesează ce spun?

— Cugetă, pesemne — îl liniști Mortul.

Ceilalți îl priviră cu recunoștință: se chema că-mi ia apărarea. Asta n-am mai putut să îndur!

— Să mergem degrabă acolo! strigai eu. Acolo, în pivniță!... La locul de creație al scriitorului!

— Dacă nu vă țîție inima, haidem! căzu de acord Grigori.

N-am înțeles pe moment de ce propunerea mea nu l-a infuriat. Abia mai târziu am aflat *de ce anume*. Dar în clipa aceea... în clipa aceea mintea mea refuză să se lumineze, deși de obicei era destul de promptă.

Mortul, palid, se tot foia pe loc.

— Ți-e teamă? l-am întrebat în șoaptă, dar așa fel ca să audă Natașa Kulaghina. Eram dator să-i deschid ochii!

O luarăm în jos pe treptele ce lunecau, fie de umezeală, fie din pricina mucegaiului... Eram emoționat și bucuros: pe asemenea trepte coboară în pivniță numai detectivii adevărați. Și o fac știind că s-ar putea să nu le mai urce niciodată!...

„Ah, dacă ne-ar pîndi acolo vreo primejdie! mă gîndeam eu. Însămintată, Natașa s-ar repezi să ceară ajutor nu Mortului, ci mie. Iar eu m-aș grăbi s-o salvez! Numai că, din nefericire... de vreme ce Gl. Borodaev intra acolo în fiecare zi, înseamnă că nu poate fi vorba de nici o primejdie. Și nu voi avea niciodată prilejul să-i dovedesc...”

— Hei, băete, iar începi... nu sări înaintea lui nen-tul! Stai s-aprind lumina.

Și răsuci comutatorul. Prin ușa întredeschisă, ferecată, așa cum scrie la carte, cu fier ruginit, se prelingea spre noi o fișie de lumină tulbure. În romanul lui Gl. Borodaev, lumina „se prelingea” întotdeauna prin uși întredeschise sau „smulgea cu raza ei palidă” nu știu ce din întuneric, iar după ce ușa se închidea, lumina „se tîra” înapoi. Amănuntul acesta mi se întipărise bine în minte.

Deci, așa cum spuneam, totul decurgea cum nu se poate mai bine, ca într-un roman polițist adevărat!

— Dați-i drumul! ne îndemnă Grigori.

Mironova intră prima: așa-i plăcea ei, să execute mereu ordinele. Grigori așteptă să intrăm toți. Mortul venea ultimul... Am simțit o plăcută răbunire de umezeală și mucegai. Am tras pînă în adîncul plămînilor aerul acela încîntător.

Dar deodată ușa se trînti în urma noastră cu un scîrîit strident. Apoi am auzit scrișnet de fiare. Grigori trăsese zăvorul, rămînînd de partea cealaltă a ușii ce părea închisă pentru totdeauna...

Capitolul VI

ÎN CARE E LIMPEDE CĂ TOTUL E NESPUS DE ÎNCÎLCIT.

Fără voie mă cuprinse spaima. Dar nu dură decît clipă. În secunda următoare o și alungasem, mai bine zis zvîrlisem cît colo. Cu atît mai mult, cu cît Natașa făcuse un pas spre mine. Un pas mititel, aproape neobservat, dar pe care eu l-am zărit. Mai precis l-am simțit. Întotdeauna am băgat de seamă că, atunci cînd ai lîngă tine o ființă care ți-e dragă, o urmărești numai pe ea și vorbești numai pentru ea, deși te prefaci că te adresezi tuturor. Și ești atent să vezi cum reacționează, ții socoteala tuturor privirilor pe care ți le-aruncă. Cel care a iubit ca mine mă va înțelege fără greutate.

„Aș vrea ca tocmai în clipele acestea primejdioase să mă simtă alături! mi-am zis eu. S-o pot păzi, s-o apăr cu pieptul meu!”

Ah, cît de des ni se întîmplă să ne confundăm dorințele cu realitatea!...

— Trebuie să plec cu trenul de 17 fix — anunță Natașa.

„Trebuie să plec“... Nici n-a spus măcar „să plecăm“... Dar e îngrijorată din pricina mamei sale — m-am consolată eu. Și lucru curios: în clipa aceea o invidiam pe maică-sa, deși era foarte rău bolnavă de inimă, în timp ce eu aveam inima sănătoasă tun și, dacă ar fi să judecăm logic, maică-sa ar fi trebuit să mă invidieze pe mine. Dar nu eram în stare să ascult de glasul rațiunii!

— Grigori a glumit — i-am spus eu Natașei. Nu vezi că totul nu-i decît o glumă?...

— Atunci să ne deschidă — mi-a replicat ea.

Dorința ei era lege pentru mine! În schimb, pentru Grigori, nu avea de loc putere de lege.

— Deschide, te rog — m-am rugat eu.

— Tu erai, băete? se auzi de după ușă. Și aici vrei să sari înaintea tuturor? Ceilalți stau cuminți, nu-i vezi, nu-i auzi de parcă i-a luat apa... Numai tu te rățoiești!

Rise neplăcut, în surdină.

— Deschide imediat! i-am poruncit eu. Și m-am uitat la Natașa, care stătea cu capul plecat. Nu-i vedeam fața, din pricină că becul slab pe care-l aprinsese Grigori se afla undeva în fundul pivniței.

— Vroiai să știi unde a dispărut Vilegiaturistul ăla? mai întrebă Grigori. Ei bine, o să afli acum!

— Ce vrea să spună? Îi dădui lui Gleb un ghiont în umăr.

— Nu știu — făcu acesta.

Și deodată se auziră pași în dosul ușii: Grigori urcă scările. Pleca lăsându-ne închiși în pivniță...

Povestea de groază începea cu adevărat!

— Stai! Stai! strigă rugător Mortul.

În loc de răspuns auzirăm pașii sonori ai lui Grigori.

L-am apucat pe Gleb de umăr:

— Spune-i să se întoarcă! Oprește-l!

— Cum să-l oprești?

— Strigă! i-am șoptit eu, ca să nu-mi trădez tulburarea. Zbiară să răsunе vila!

— Nu m-ar auzi... A și ajuns... Până acolo nu răzbește... Ușa-i de fier... Oricît aş striga...

— N-ai cumva o cheie?

— Nimeni... S-a pierdut... Broască Yale: a trîntit ușa și gata... Se descuie pe dinafară... Și-apoi zăvorul...

— Sîntem deci înmormîntați? întrebă cu glas tare Mortul. Înmormîntați de vii?

Mi-am amintit de Aida și de Radames, care și ei au fost zidiți de vii. Și din nou m-am uitat la Natașa. Cît de mult doream ca ea să compare în gînd soarta noastră cu a lor! Dar ea nu se gîndea decît la tren. Și-apoi, ce să compari? Aida și Radames au fost zidiți în doi, pe cînd noi eram șase.

— O, nu te întrista! i-am strigat eu. Am să vă scot de-aici. Veți vedea iar lumina soarelui!

Natașa mă privi cu o ușoară spaimă. Atunci am adăugat mai calm:

— Totul va fi în ordine!

Doream atât de mult ca primejdia să ne înrudească sufletele! Dar Natașa nu părea de loc dispusă să se înrudească sufletește cu mine: nu se gîndea decît la tren.

— Trebuie să fiu acasă cel mai târziu la șase.

— Ai să fii!

Am privit în jur. Becul slab smulgea din întuneric, cu raza lui palidă, cîteva obiecte. Smulgea, de pildă, o masă rotundă, cu un aspect misterios, care în zilele tinereții sale fusese, de bună seamă, o masă de grădină și stătuse undeva într-un boschet. Avea numai trei picioare și se înclina posacă înspre partea unde-l avusese cîndva pe-al patrulea. Becul mai smulgea din întuneric un scaun, la fel de misterios, care avea și el numai trei picioare, ca să nu-i fie cu supărare mesei. O forță neînțeleasă împrăștiase cu brutalitate pe jos niște lăzi ciudate... De unul din pereți stătea sprijinit, în chip straniu, un panou de plăcaj de pe care ne priveau amenințător sinistrele cuvinte: „Nu vă apropiați! Pericol de moarte!“, iar ceva mai jos — un craniu fioros cu două oase încrucișate, desenate cu negru.

Natașa trecu prin dreptul panoului și-l atinse fără să vrea cu mîneca: pe haina ei rămase o urmă de vopsea neagră, care, în umezeala asta de cavou, nu se usca, pesemne, niciodată.

— Fiți atenți! Nu vă apropiați! strigă Gleb.

Ceilalți tresăriră, copleșiți, muți. Chiar și un ochi mai puțin experimentat ar fi putut ghici fără greș că erau îngrozitor de prost dispuși.

M-am prefăcut că mă șușotesc cu Gleb apoi am anunțat voios cu glas tare:

— Iată, Gleb zice că Grigori face deseori glume dintr-astea: întîi te închide și-apoi îți dă drumul.

— Și peste cît timp îți dă drumul? întrebă Mortul.

— Peste un ceas, cel mult două! i-am răspuns eu cu siguranță în glas. Pînă atunci, haideți să vizităm împrejurimile! Să privim curiozitățile acestei pivnițe... Ca

mai târziu, după ce o să ieșim la suprafață, s-avem ce povesti!

— Dar mai ieșim noi oare? întrebă iar Mortul.

— Sigur că da! Cînd o să ne revedem rudele și prietenii, ei au să ne întrebe...

— Dar oare o să-i mai revedem?

Becul smulgea mereu din întuneric chipul Natașei Kulaghina. Mai precis, făceam ce făceam și mă uitam la ea.

— Pe cine iubești tu cel mai mult? mă întrebă ea deodată.

„Pe tine!“ îmi venea să-i răspund. Dar nu m-ar fi crezut, fiindcă, de fapt, era un neadevăr. Cel mai mult îi iubeam pe mama și pe tata. După aceea pe Kostea... Și abia pe urmă pe ea. Dar puteam eu să-i spun una ca asta?

— Pe cine iubești tu cel mai mult? repetă ea.

— Așa, în genere... sau din clasa noastră?

— Mă mir că nu întrebi dacă nu din grupa de pionieri?!

— Dar tu pe cine?

— Pe mama.

— Și eu pe mama și pe tata.

— Nu, eu nu pe mama și pe tata, ci îndeosebi pe mama. Aș fi în stare să-mi dau viața pentru ea. Tu ai putea să mori de dragul cuiva?

„Aș putea! De dragul tău!“ îmi stătea pe limbă să-i spun. Dar ceva mă împiedica.

— Ai putea? Pentru mama ta, ai putea?

— Nu prea m-am gândit la asta...

— Și bine ai făcut: cel mai îngrozitor lucru pentru o mamă este să supraviețuiască copiilor săi...

— Cugetarea asta trebuie să ți-o notezi neapărat!

— Ce cugetare! E adevărul adevărat. Asta-i tot. De aceea trebuie să plec cu trenul de 17 fix.

— Așa va fi! Ți-o făgăduiesc!...

Cum aveam s-o scot din pivniță, îmi era cît se poate de neclar. „Ah, dacă aș născoci ceva!... visam eu. M-ar privi ca pe un erou, ca pe salvatorul mamei sale, pentru care e gata să-și dea viața!“

— Toate cîte s-au petrecut înainte, îți par în clipa asta nespuse de frumoase, minunate chiar — rosti Natașa.

Binele îl prețuiești cu adevărat doar în comparație cu răul. Ai băgat de seamă?

— Da! Bineînțeles... Cum să nu! Ba încă de multe ori! Cugetarea asta ești dator să o notezi!...

Natașa vorbea cu glas scăzut, aproape în șoaptă. Eu însă îi prindeam fiecare cuvânt, fiindcă, ori de câte ori mi se adresa, auzul meu devenea deosebit de ascuțit. Și chiar dacă în clipa aceea lângă mine ar fi explodat o bombă sau ar fi răsunat o bubuitură, n-aș fi auzit nimic în afară de glasul ei.

„Ce curios — îmi ziceam eu, asaltat de gânduri — pe mama o iubesc mai mult, dar nu am toată ziua în minte acest lucru. În vreme ce pe Natașa o iubesc mai puțin, dar mă gândesc mereu la asta. Ah, câte lucruri neînțelese există în viața noastră!“

Acuitatea spiritului de observație mi-a arătat că Natașa mi se adresa numai mie. Faptul acesta îmi învioră forțele, care începuseră să cam lincezească. Din nou eram gata să trăiesc, să lupt, să caut o ieșire din situație. Mai precis, o ieșire din pivniță.

Becul electric smulgea din întuneric obrazul Mortului. Mai bine nu l-ar fi smuls: buzele lui palide tremurau.

M-am hotărît să-l readuc la viață.

— Să alcătuim o echipă de salvare! am anunțat eu.

— O echipă alcătuită din noi, care să ne salveze tot pe noi? băigui Mortul.

— Da! Și tu ai să mergi împreună cu mine în fruntea celorlalți! Pe-aici, pe undeva, trebuie să fie o ieșire. În cel mai rău caz, vom face un tunel prin zid, ca în „Contele de Monte Cristo“. Ții minte, Mortule? Edmond Dantès și abatele Faria și-au croit drum unul spre celălalt. Și asta s-a întâmplat nu într-o vilă, ci în castelul d'If. Acolo zidurile or fi fost ceva mai groase.

— Da, numai că lor li se dădea de mâncare. Pe cînd noi o să murim de foame aici.

Prințul fericit îi puse protector mîna pe umăr. Gleb avea aerul că studiază cu atenție podeaua de lut, care nu se vedea, oricum, din pricina întunericului.

— Alik ne-a spus că Grigori o să glumească o oră, cel mult două — lămuri Mironova.

Ea singură, după cîte părea, își păstrase un calm absolut. Acum, în ochii ei, comandantul eram eu, ori eu nu-i dădusem ordin să fie neliniștită: în consecință, nici nu era.

— Bineînțeles că Grigori are să deschidă ușa. Ai dreptate — i-am răspuns Mironovei. Dar nu sîntem obligați să așteptăm ajutorul lui. Să ieșim de aici prin propriile noastre forțe, asta-i problema!

Pe buzele Natașei flutură un zîmbet ușor, ușor, dar, în ciuda întunericului, eu l-am văzut. Te cred: vorbeam ca de la o tribună. Dar trebuia totuși să le ridic moralul, să-i mai îmbărbătez nițeluș, să le redau încrederea.

— Poate c-ar fi mai bine să strigăm? propuse Mortul. Cineva tot ne-aude...

— Păi în vilă nu-i... Și nici în așezare... se bâlbîi Gleb.

Iar se poticnea la jumătatea frazei.

— Să mergem! Înainte! am strigat eu. L-am apucat pe Mort de mînă și am pornit-o, urmat de ceilalți. Aș fi vrut s-o iau de mînă și pe Natașa, dar mi-a lipsit curajul.

Rătăceam de mult prin pivnița întunecoasă. Picături înghețate cădeau de sus peste capetele noastre. Picioarele ne alunecau la tot pasul în fel și fel de gropi perfide. Bezna adîncă ne înconjură ca o vrajă, ca un blestem. Lumina nesigură a becului rămăsese departe, în zările tulburi și mohorite... Mirosul ucigător de umezeală nu-mi mai făcea nici o bucurie și nu mai aveam nici un chef să-l trag pînă-n adîncul plămînilor.

„Una-i să citești romane polițiste și alta-i să le trăiești cu adevărat“ — cugetam eu. Vroiam numai să mă joc de-a spaima, și cînd colo s-a abătut asupra noastră un coșmar cît se poate de real. Numai că eu nu trebuia să arăt că mi-e frică... «Oare Grigori are să vină, într-adevăr, să ne deschidă? Dar de ce ne-a încuiat? De ce?! Și ce puteau să însemne cuvintele lui: „Vroiai să știi unde a dispărut Vilegiaturistul ăla? Ei bine, o să afli acum!“»

— Un mort! strigă deodată Mortul, tremurînd ca varga.

„S-o fi scrîntit, pesemne, mi-am zis eu. L-au lăsat nervii“.

— Întinde mîna... Așa, deodată... ca mine... —

îngăimă el, clănțănind din dinți. Se poticnea, ca Gleb, la mijlocul frazei.

Am întins mîna și am dat de un... schelet. Un schelet în întuneric. Craniu, oase, tot. Numai că de astădată nu erau desenate, ci existau acolo aievea...

— Înapoi! urlai din răsupteri.

Ne-am repezit cu toții îndărăt spre lumina tulbure și mohorită a becului, care ne părea acum mai strălucitor ca soarele.

Și deodată am avut o străfulgerare: „Iată deci cum a pierit Vilegiaturistul! Iată unde a dispărut!“...

Oare ne aștepta și pe noi aceeași tristă soartă?

Capitolul VII

ÎN CARE FACEM DIN NOU CUNOȘTINȚA
CU EROII ROMANULUI,
DINTRE CARE NU TOȚI
SE VOR DOVEDI EROI.

„Iată cum, printr-un capriciu al soartei, am ghicit și am dezlegat sinistra taină a bătrînei vile, taină pe care însă o voi duce cu mine în mormînt.“ Gîndul acesta mă făcu să îngheț. Dar în secunda următoare m-am încălzit iar, fiindcă mi-am dat seama că n-am dreptul să mă las copleșit de spaimă nici măcar o clipită! Lîngă mine se afla Natașa și ceilalți... Iar eu trebuia să-i salvez. Și pînă atunci să le ridic moralul sau măcar să-l salt un pic.

Nimeni nu aflase ce-am ghicit. Eram singur cu groaznica mea descoperire.

E plăcut să rămii singur cu gîndurile tale, atunci cînd gîndurile acestea sînt vesele, întraripate. Dar atunci cînd ești apăsător de ele, ai vrea, dimpotrivă, să nu rămii cu ele între patru ochi, ci să le împărtășești cuiva, să te sfătuiesti cu cineva. Nu mă puteam sfătui însă cu nimeni! Eram silit să ascund adevărul...

— Nu era nici un schelet! Mortului i s-a părut numai...

— Cum nu era? bolborosi Mortul. Dar oasele?...

- O halucinație și nimic mai mult!
- Unde ai mai văzut halucinații... în întuneric?...
- Crezi că există numai halucinații ale văzului?
- «Cit ești de naiv! Există și halucinații ale auzului și, ca să zic așa... ale pipăitului.
- De ce atunci ai strigat „Înapoi“?
- Ca halucinația să nu se transmită și celorlalți. Știi și tu că exemplul rău...
- Înseamnă că... am înnebunit?
- Buzele Mortului începură să tremure.
- Prințul îl îmbrățișă pe după umeri.
- Toți oamenii anormali se cred normali — spuse el. Iar celor normali li se pare adesea că sînt anormali. Așa că nu te speria. Ascultă mai bine niște versuri care mi-au venit în minte. Poate au să-ți facă plăcere.
- Și se apucă să recite, deși pînă atunci nu-și rostise niciodată versurile cu glas tare:

*În astă zi, în umedă-închisoare,
În întuneric veșnic, necuprins,
Cu bărbăție noi răzvim spre soare
Și-n inimi voioșia nu s-a stins.
Și fie ca această silnicie
Să se prefacă-n ris și veselie!*

- Prințul ne învălui cu o privire timidă. Dar nimeni nu era vesel. Nimeni, în afară de mine.
- Splendid! exclamai eu. Ai redat cu multă exactitate starea noastră de spirit!
- După mine zîmbi Mironova. Ceilalți însă nu zîmbeau.
- Cum halucinație? Dar oasele?... repeta într-una Mortul, cu îndoială.
- L-am tras deoparte:
- Ascultă, Mortule, fii om! Avem femei printre noi. Gîndește-te la ele.
- Înseamnă că-i chiar ăla... Vilegiaturistul?
- Mai bine zis scheletul Vilegiaturistului. Da, așa cred. Ce-a mai rămas din el... Dar păstrează secretul. Avem printre noi femei. Adună-ți curajul!
- Întîi să-l găsesc... — rosti Mortul, palid.
- În realitate ne aflăm în cabinetul de lucru al scrii-

torului! exclamai eu, adresîndu-mă tuturor. Mortul ne-a relatat adineauri că un filozof grec și-a creat opera într-un butoi. Ați auzit, nu? Ei bine, Gl. Borodaev și-a creat-o pe a lui într-o pivniță. Cît timp Grigori continuă să facă glume proaste, haideți să ținem, în deplasare, o ședință extraordinară a cercului nostru literar, chiar aici, la locul de muncă al scriitorului. Lîngă strungul lui, dacă mă pot exprima astfel. Am săltat măsuța care stătuse în grădină, am zgîlțit-o nițeluș și am așezat-o la loc. Mortul, Prințul și Mironova să compună ceva pe tema zilei! Lor le vine repede inspirația.

Mironova ridică o mîină și spuse:

— Păi Prințul a și...

— Nu-i nimic, să mai compună. Că doar nu-i trebuie mult pentru asta. Iar Gleb să-și amintească ceva din viața bunicului său.

Natașa avea la mîină un ceas. Alți copii care poartă ceas nu uită nici o clipă că-l au și își ridică într-una brațul să vadă ora, ca și cînd s-ar grăbi să plece undeva. Natașa însă se uita la ceas cu discreție: cobora privirile și atît.

— Trenul pleacă la șaptesprezece... — rosti ea. Mă bizui pe tine, Alik!

Se bizuia pe mine! Nici pe Gleb, nici pe Mort, nici pe Prinț. Pe mine! În clipa aceea îi eram recunoscător lui Grigori că ne închisese în pivniță. Fiindcă dacă n-ar fi făcut-o, n-aș fi auzit niciodată aceste cuvinte.

— Trebuie să le abatem atenția — i-am spus eu Natașei. Să compună ce vor, numai să nu mă împiedice să gîndesc. Să caut o soluție!... Fii sigură că-ți voi îndreptăți încrederea. Vom reuși să prindem trenul!

Natașa nu-mi răspunse.

— Deci începem ședința cercului — am anunțat eu cu glas tare. Vedeți, fiecare își va avea locul său de muncă: sînt cinci lăzi în cap.

— Dar noi sîntem șase.

— Eu rămîn în picioare. Am să mă plimb...

Am citit undeva că detectivii celebri aveau tot soiul de ticuri care-i ajutau să chibzuiască și să dezlege misterul crimei. Unul, de pildă, pufăia neapărat din pipă. Fără asta nu putea. Eu, în schimb, aveam nevoie, cu tot dinadinsul, să mă plimb încoace și-ncolo, să descopăr

adevărul, ca să zic așa, „în picioare“, în pofida proverbului că nu-i bine „să gîndești cu picioarele“. Și astfel, cu mîinile la spate, am pornit să rătăcesc prin pivniță, în vreme ce toți ceilalți s-au așezat cumînți pe lăzi.

Natașa se odihnea. Gleb ședea încovoiat, de parcă ar fi stat în banca lui din fundul clasei, în rîndul din mijloc, bițîind de teamă să nu fie scos la tablă. Mironova și-a deschis de îndată caietul și s-a apucat de scris. Eram convins că scrie o nouă „schită“. Prințul mișca din buze, în vreme ce brațele sale lungi păreau că bat tactul unor silabe neauzite, care răsunau undeva în ființa lui și tot acolo se rînduiau în rime.

Mortul arăta chiar ca un mort. M-am apropiat de el.

— Totul s-a sfîrșit... — l-am auzit șoptind.

— Foarte bine, ți se împlinește visul.

— Care vis?

— Păi tu de mult vroiai să mori.

— Parc-aș vrea să mai trăiesc puțin... — șovăi el.

— Las' că găsesc eu o soluție. Între timp caută să te stăpînești. Gîndește-te la altceva. Scrie, de pildă, o poezie pentru C.U.

— N-are s-o citească...

— De ce? Poate că odată și odată au să descopere scheletele noastre, și lingă scheletul tău vor găsi poezia. Ea are s-o citească și o să-și șteargă pe furiș o lacrimă...

— N-o să-și șteargă nici o lacrimă.

— De ce?

— Fiindcă ea nu există...

— Cum așa, nu există?

— Uite-așa... Nu există. Nu-ți pot ascunde adevărul în ultimele clipe ale vieții mele.

— Dar cealaltă? A.Z.?... Nici ea nu există?

— Nici ea.

— Dar B.V.?

— Nici ea...

— Înseamnă că luai niște litere la nimereală?

— De ce la nimereală? Aveam un sistem al meu. O metodă poetică.

— Ce metodă? Spune-mi și mie secretul! Tot nu ne-a mai rămas mult de trăit...

— Tocmai de-aia am să-ți și spun. Aveam un prin-

cipiu al meu: luam prima literă din` alfabet laolaltă cu ultima, apoi a doua de la început și a doua de la sfîrșit, pe urmă a treia de la început și a treia de la sfîrșit. În felul acesta au ieșit „A.Z.“, „B.V.“, „C.U“.

— De bună seamă că ai ajuns să cunoști alfabetul ca pe apă! Înseamnă că n-ai avut nici o dragoste?

— Cum n-am avut? Mă îndrăgosteam, vroiam să mor, pe urmă sentimentele mele se răceau, mă întorceam la viață și iar mă îndrăgosteam.

— De nimeni?

Ah, cîte lucruri inexplicabile și neașteptate nu întîlnești în lumea asta!

— Da' ce, e primul caz în literatură? N-au fost și alți poeți care născoceau, care-și imaginau chipul iubitei? Și nu le divinizau de parcă ar fi fost ființe vii?

— N-am auzit de așa ceva — i-am replicat.

— Și nici nu ți-ai închipuit că se întîmplă?

— Nu, nu mi-am închipuit.

— Cum se poate? Păi nu-i la mintea oricui?...

— Ce anume?

— Că o imagine închipuită e aproape întotdeauna mai frumoasă decît una reală?

— Ba, te rog să mă ierți...

— Cum să te iert, cînd nu pricepi cele mai elementare lucruri?

Vorbea din nou în maniera lui preferată, adică răspunzînd la o întrebare cu altă întrebare, ceea ce mă scotea din sărite. Făcea într-una pe nedumeritul: cum se poate că nu știi cutare lucru, că n-ai auzit despre el, că n-ai citit?!

— Ascultă, Mortule, măcar în ultimele tale clipe, vorbește ca un om — m-am răstit eu, cu o iritare prost ascunsă. Dacă vrei, explică-mi, iar de nu vrei...

— De ce să nu vreau?

— Iar începi...

— Dar pricepe și tu că fiecare om își are stilul său în discuție, asta face parte din individualitatea lui. Oare nu-i...

Am făcut un pas în lături, hotărît să plec.

— Nu pleca! și mă apucă de mină. Vreau să-ți explic totul... Poate că, întîmplător, ai să scapi și atunci vei

putea să dezvălui secretul „dedicațiilor“ mele. Vezi tu, oamenii reali au întotdeauna tot soiul de lipsuri și slăbiciuni. Pe cînd o ființă imaginară e scutită de asemenea păcate. E, ca să zic așa, o perfecțiune. Și e mai plăcut s-o adori. Așa cum ai adora un ideal! Cît despre oameni, nu întilnești unul fără defecte.

— În schimb sînt *vii*!

— Și asta este esențial?

— Crezi că nu?

Mortul mă privi cu compătimire:

— Cîndva ai să mă-nțelegi, sînt sigur. Pe scurt, dacă din întîmplare... Atunci, te rog să faci un comentariu la versurile mele, ca să nu se iște nelămuriri. Altminteri, vor începe să le caute pe toate aceste „A.Z.“ și „B.V.“ și au să dea peste te miri cine...

— Mortule, nu mai fi atît de posomorît. Înfățișarea ta are o influență proastă asupra celorlalți.

Mortul arboră „un zîmbet de adio“.

— Vedeți ce bine dispus e Mortul! am exclamat eu. Dar tu, Prințule? Ia spune, ce-ai compus?

*Nu sînt trist în negrul beci,
De durere apăsăt,
Căci aici,
În beciul negru,
Ce-i lumina am aflat.
Deci ascultă-a mea povață:
Binele să-l prețuiești,
Doar antiteza te învață!*

Cu un aer vinovat, Prințul își dădu în lături mîinile uriașe:

— Iată... Mi-au venit în minte. Poate că au să vă facă plăcere.

Forța lui fizică se îmbina, ca întotdeauna, cu o timiditate copilărească.

Bunul Prinț vroia să ne facă o bucurie, numai că versurile sale nu ne-au bucurat în mod deosebit, fiindcă, nu știu cum să explic, dar ne obișnuisem cu ele. Își dădu seama de acest lucru, pare-se că pentru prima dată în

viață, căci, ascunzându-și la spate miinile mari (niciodată nu știa ce să facă cu ele), rosti încet:

— În cazul acesta, vă rog să mă iertați...

— De ce să te iertăm?! Ai exprimat cât se poate de exact starea noastră de spirit! exclamai eu, cu o compătimire rău ascunsă.

Compătimirea mea nu-i merse la inimă. Deodată rupse foile și le azvîrli în întuneric — în același întuneric care-l ajutase să prețuiască lumina!

— Oare nu-i firesc? puse obișnuita întrebare Mortul.

— Ce anume? am zis eu, neînțelegînd.

— Cele ce s-au petrecut. Oare clasicii nu-și distrugeau operele? Nu le aruncau în foc?

— Da, numai că aveau întotdeauna motive pentru asta — i-am replicat. Nu erau prețuiți, nu erau înțeleși... Pe cînd noi l-am înțeles întotdeauna pe Prinț. Dar nu-i nimic... Ședința cercului continuă.

Mironova ridică mîna și spuse:

— Pot să citesc eu?

— Se-nțelege. Ce surpriză plăcută ne-ai pregătit? O schiță?

Titlurile „schițelor“ sale conțineau întotdeauna pronumele posesiv „al meu“ „a mea“, „ale mele“: „Odaia mea“, „Fratele meu“, „Diminețile mele“. De astă dată se intitula „Duminica mea“.

— „De obicei, duminica mă scol la nouă și treizeci de minute, după ora locală, pentru ca la zece să pot asculta emisiunea pentru pionieri. Dar în duminica aceasta deșteptătorul a sunat ca în zilele de lucru, la orele șapte și zece minute fix. Eram gata spălată, mai repede ca de obicei, fiindcă în baie nu era nimeni: toată lumea dormea, nimeni nu era grăbit să plece la slujbă. La șapte și treizeci de minute, după ora locală, am mîncat un sandviș cu salam și o omletă...“

„Ultimul dejun din viața ei“ — mă gîndii eu.

Mironova continuă:

— „La opt și treizeci de minute mă aflu în cancelaria școlii. Acolo erau adunați toți membrii cercului literar, ca să plecăm în excursie la vila cea veche, unde și-a zămislit creația scriitorul al cărui nume îl purta înaintea cercul nostru. Gleb Borodaev, nepotul scriitorului pe linia

tatălui, ne-a comunicat că diriginta noastră, Ninel Feodorovna, s-a îmbolnăvit. Sîmbătă, adică în ajun, s-a mutat într-un bloc nou și a răcit...“

— Citește încă o dată ultima frază! strigai eu, fiindcă, printr-un capriciu al soartei, o idee mi-a străfulgerat prin minte.

Mironova reciti fraza.

— Ce s-a întîmplat? Mortul mă apucă de mîină.

— Stai puțin, așteaptă! Mi se pare că încep să...

— Zău?! întrebă cu nădejde Prințul.

— Lăsați-mă să mă gîndesc. Mi se pare că am prins capătul unui fir... Acum nu trebuie să-l scap!

— Oare ți-e atît de greu să ne lămurești? se tîngui Mortul.

— Oare ți-e atît de greu să ai răbdare? i-am răspuns tot cu o întrebare, imitîndu-l. Citește, Mironova! Citește mai departe!...

Mironova ne înfățișă cu conștiinciozitate cum ne-am urcat în tren, cum am coborît, cum am ajuns la vilă, cum am făcut cunoștință cu Țincul și cum „la unsprezece și patruzeci de minute, după ora locală, ușa pivniței s-a trîntit în urma noastră...“

— Multe amănunte concrete, pe care numai tu le-ai sesizat! o laudai eu.

Îi eram recunoscător pentru uimitorul ei sînge rece (nu primise ordin să se neliniștească și deci nu se neliniștea!). Dar, în special, pentru fraza datorită căreia am ajuns să... Dar nu anticipez, deși grozav îmi vine s-o fac.

— Sedința cercului continuă! anunțai eu.

— Oare n-ar fi mai bine să păstrăm tăcere? întrebă Mortul. Simt că mintea ta a început să lucreze. Să tăcem nițel, ca să nu te stînjenim...

— Chiar așa, Alik! Cred că ar fi bine! încuviință Natașa.

Deci continua să se bizuie pe mine! Din nou am simțit că îngheț, de astă dată însă de bucurie. „Trebuie să țin strîns capătul firului pe care am impresia că l-am prins!“ am hotărît eu în sinea mea.

— O, nu-ți fie teamă că mă stînjenești! Toate aceste amănunte și reconstituiri nu fac decît să-mi întregescă

ideea și s-o întărească... Lăsați-l acum pe Gleb să ne povestească întâmplări din viața bunicului său. Ca pe vremuri...

— Iată, aici, bunicul meu... „Secretul bătrânei vile“... — începu Gleb, fisticit. Iar se poticnea la mijlocul frazei. În pivnița asta... Iată, acolo, pe scândura mesei...

Desprinse tăblia rotundă a mesei de grădină de picioarele ei împletite din nuiele. Pe dos, într-un cadru negru, scria ceva. Gleb citi: «Aici a fost scris romanul „Secretul bătrânei vile“, în decurs de un an, trei luni și o săptămână».

— O placă comemorativă — rosti Mortul.

— Mda... mda... — făcui eu, gînditor. Ceilalți tăcură brusc.

Natașa Kulaghina, care stătea în spatele meu, mă privi cu nădejde. Îi simțeam privirile, cu inima și cu ceafa. Mă ardeau, nu alta!

— Va să zică aici, în pivniță, bunicul tău intra în atmosferă? l-am întrebat eu pe Gleb. Nu te grăbi, gîndește-te mai întii...

— Da... aici.

— Își vîra singur frica-n oase, așa cum ne-a povestit Grigori? Gîndește-te bine, nu te grăbi.

— Da... își vîra...

— Rămîneți pe locuri! comandai eu. Și mă azvîrlii fără teamă în întuneric.

Capitolul VIII

ÎN CARE DESCOPĂR, ÎN SFÎRȘIT...

DAR CE ANUME

VEȚI PRICEPE ȘI SINGURI!

Am îmbrățișat strîns scheletul și l-am tîrît, prin bezna deasă și nepătrunsă, spre lumina nesigură și palidă a becului. N-aveam mult de mers. Dar un drum lung ne poate părea scurt și ușor, în vreme ce unul scurt, dimpotrivă, lung și greu. Depinde ce povară duci. Dacă nu duci

cu tine decît bună dispoziție și bucurie, ți-e ușor, dar dacă ai în brațe un schelet...

Ah, cîte cugetări profunde și uimitoare mi-au venit în ziua aceea! Unele din ele erau, cred, demne să ajungă în maculatorul Natașei Kulaghina. Poate că, odată și odată, maculatorul ei va deveni *comun* (al ei și al meu!), visam eu. Și vom nota, pe rînd, în el cugetări profunde. Iar apoi o să le citim... Nu cu glas tare, firește, ci fiecare separat, numai pentru el. Și o să aflăm totul unul despre altul! Deși nu-i obligatoriu să aflăm chiar totul, ci numai ideile cele mai nobile, legate de... legate de ce? „De mișcările sufletești!“ Cuvintele din urmă le citisem de curînd într-o carte. Mi-au plăcut grozav: „mișcările sufletești!“! Va să zică sufletul se poate mișca. N-aș fi bănuît asta niciodată.

„O, dacă aș ști în ce direcție se mișcă sufletul ei, l-aș cîrmi neapărat și pe-al meu în aceeași parte. Sufletele noastre s-ar ciocni... Mai precis s-ar atinge. Sau, și mai precis, s-ar întîlni!“ Astfel visam eu, strîngînd în brațe scheletul.

Ceva mă înțepa la o mină. Dar ce anume, nu puteam desluși în întuneric.

„Cîndva a fost și el un om! cugetam eu. Umbla îmbrăcat în costum, gîndea, chiulea de la lecții, dădea examene... Te pomenești că și iubea. Ca mine! E oare cu puțință ca și eu...“

Deodată îmi răsări în față o siluetă mare, întunecată. M-am aplecat să mă uit la silueta aceea printre oasele scheletului, ca printre ostrețele unui gard.

— Cine-i acolo? întrebai abia auzit: nu prea eram stăpîn pe vocea mea.

Îmi răspunse Prințul:

— Alik! Ce bine! Mi-era teamă că te-ai rătăcit. Erai singur...

— Sîntem doi: eu și scheletul! Auzind glasul lui plin de bunătate, îmi recăpătasem darul vorbirii. Mă înțepă nu știu ce... Dă-mi o mină de ajutor. Dar cu băgare de seamă, să nu-i frîngi vreo coastă.

Peste un minut îi explicam totul Natașei Kulaghina, deși nu mă uitam la ea și mă prefăceam că mă adresez tuturor.

— Nu-i Vilegiaturisul! La o analiză logică, m-am convins că atît scheletul cît și pivnița, precum și întunericul ăsta îi slujeau lui Gl. Borodaev ca izvor de inspirație. Își vîra mai întîi lui frica-n oase și-apoi băga spaima în cititori. În consecință, n-avem motive să credem că am fost închiși aici ca să... Ca să ajungem în starea asta! Și am arătat spre schelet.

— De unde atîta certitudine? întrebă Mortul.

Un ochi experimentat ar fi putut ghici fără greș că Mortul se temea grozav de moarte. Nu încerca să mă umilească. Nu, vroia numai să-l conving, să-l liniștesc. E foarte plăcut să știi că altul se bizuie pe tine, că așteaptă să-l aperi, să-i redai încrederea. Dar și nespus de greu să faci față!

Cîte concluzii și observații uimitoare nu mi-au venit în pivnița aceea!

— De unde știi că nu-i Vilegiaturistul? Mă întrebă iar Mortul, în timp ce toți ceilalți așteptau să-i răspund la întrebare.

— De unde? Păi, în primul, rînd pe baza unei analize logice. Și în al doilea rînd... Deodată m-am dumirit ce mă întepase la mină acolo, în întuneric: Priviți! Priviți cu toții! Vedeți? Un număr! Și o plăcuță metalică. Aici scrie ceva... Am apropiat plăcuța de ochi și am citit cu glas tare: „Scriitorului îndrăgit, în semn de mulțumire pentru conferință. Din partea laboratorului de biologie al școlii patronate de Gl. Borodaev“. E un cadou! exclamai eu. A patronat o școală, a ținut conferințe și l-a primit în dar. Poate că laboratorul de biologie avea două schelete... Și le-a împărțit cu scriitorul! Doar avea nevoie de așa ceva pentru inspirație. Acum v-ați convins? Că doar n-o fi trăit Vilegiaturistul cu numărul și plăcuța în măruntaie! Ba încă și cu sîrma de care sînt prinse!

Toți mă priveau cu adîncă recunoștință. Cel puțin așa mi se părea... Sau poate chiar cu adorație. În întuneric e greu să-ți dai seama cu precizie.

Mă bucuram laolaltă cu ceilalți, ca un copil! Nu trecuse mult de cînd visam să descopăr „secretul bătrînei vile“, iar acum eram fericit că descoperirea mea fusese greșită, că m-am înșelat și că scheletul nu-i aparținea

de fel Vilegiaturistului, ci laboratorului de biologie al școlii patronate de scriitor.

O, cit de des ne dă viața peste cap planurile și dispozițiile sufletești!

— Iată ce înseamnă să ai talent! rosti Prințul încet, dar extaziat. Cu așa ceva te naști! Avea mare respect pentru talentele altora. Pe cînd eu... Prințul își întinse brațele înainte, ca și cînd le-ar fi reproșat că, deși atît de lungi, nu ne-au fost azi de nici un folos.

— Nu-i nimic, lasă... O să mai avem nevoie de ele! M-am ridicat pe vîrfuri și l-am bătut pe umăr.

— Dar cum de-ai ghicit? Ba chiar înainte de a vedea numărul și plăcuța? întrebă Mortul.

— Cînd Gleb a întors tăblia...

M-am apropiat de masă și, la rîndul meu, am întors-o. Dar nu mi-am isprăvit fraza, fiindcă pe dosul tăbliei am zărit... N-am spus nimănui nimic. Dar mi-am dat seama că, în clipa aceea, mai descoperisem un fapt important. Extrem de important! Și că mă apropii de dezlegarea misterului...

— Nu ne lăsa să bîjbîim! se rugă Mortul, mai îmbărbătat acum. De ce ți-a atras atenția fraza aceea din „schita“ Mironovei, care nu dovedea, de fapt, nimic? Ții minte, vorbeai de un fir al cărui capăt l-ai prins. În fraza aceea nu exista nici un fir de care să te prinzi!

— Depinde! i-am replicat eu. Uneori tocmai frazele care nu dovedesc nimic înseamnă totul într-o anchetă. Iar cele care în aparență dovedesc ceva nu înseamnă nimic.

Mironova ridică mîna:

— Îmi dai voie?

— Te rog!

— Am subliniat fraza aceea — anunță ea.

— Da, fraza ta ne-a luminat calea...

— Ce cale?! șopti Mironova, cu orgoliu.

— Calea salvării! i-am răspuns eu.

Toți rămaseră cu răsufierea tăiată. Dar n-am mai dat nici o explicație.

— Lăsați-mă să chibzuiesc — le-am oerut eu. Trebuie să studiez faptele. Să apreciez situația! Să cuget, să cîntăresc... și să trag concluzii!

Ceilalți se așezară tăcuți pe lăzi. Mi se supuneau, își puneau toată nădejdea în mine. De mult visam s-o am pe Natașa alături, într-o situație avantajoasă pentru mine. Dar la o asemenea situație nu m-aș fi gândit niciodată. Nici măcar n-aș fi îndrăznit să visez.

O, cât de înțelept se dovedește proverbul: „Orice rău e spre bine!“ Numai în întunericul pivniței au putut izbucni talentele mele cu atîta strălucire. Lumina te izbește în special atunci cînd răsare pe neașteptate, în beznă. Natașa ar face bine să noteze cugetarea asta în maculatorul ei!

— Dați-mi timp — mă rugai din nou.

— Dar nu mai avem — rosti Natașa.

— Cum adică?

— Pînă la plecarea trenului n-a mai rămas decît o oră și jumătate.

— Voi acționa printr-o metodă rapidă. Angheta începe! Trebuie să rămîn o vreme singur!...

Mironova ridică mîna:

— Cu cine?

— Cu ipotezele mele, cu faptele.

M-am așezat pe o ladă care se afla mai la o parte și m-am cufundat în gînduri.

Știam că orice detectiv sau anchetator veritabil trebuie să aibă un ajutor, un om cinstit și naiv, care spune tot soiul de prostii și, cu ajutorul căruia, discutînd în contradictoriu, detectivul prinde mai ușor firul. Numai că eu n-aveam de gînd să imit pe nimeni. Firește, mi-ar fi plăcut ca Natașa să fie în rolul ajutorului și să urmărească logica judecății mele. Dar s-o silesc cu tot dinadinsul să vorbească prostii, asta nu puteam. De altfel, nici n-aș fi reușit, chiar dacă aș fi vrut-o eu!...

Așa încît m-am apucat să analizez faptele de unul singur... Știam că detectivii și anchetatorii celebri, înainte de a descoperi misterul crimei, căutau să lămurească în primul rînd *cine a avut interes* s-o ocomită. „Mda, mda, mda... Deci nu voi urma o cale bătătorită. Voi acționa printr-o metodă *proprie* — hotării eu. Voi porni de la demonstrația inversă, ca în unele teoreme. Da, voi proceda de-a-ndoaselea: am să mă gîndesc mai întîi *cine n-a avut interes* ca noi să zăcem închiși în pivniță. Pesemne că nici unul dintre noi. Dar cel mai mult cine?

Natașa! Mama ei e grav bolnavă și ea trebuie neapărat să se urce în tren la ora șaptesprezece fix. Așa, așa... Acum să lămuresc cine are interes ca Natașa să n-aibă interes. Bag de seamă că am trecut totuși la metoda obișnuită... Dar n-am ce-i face! Cine deci s-ar putea răzbuna pe Natașa? Și pentru ce? Să încercăm să lămurim asta! Mai precis, cineva care a fost respins de ea și a luat hotărîrea... Dragostea îl împinge adesea pe om la crimă. Am văzut asta la teatru și la cinema... Dar cine să se răzbune pe ea? Grigori? Nu, el nu putea fi decît o unealtă a răzbunării! Mda, mda... E clar. Altminteri nu s-ar potrivi: nici ca vîrstă, nici... în genere... m-aș mira să fie capabil de un sentiment mai profund. Dar cine putea să facă din el o unealtă? Cine? Mortul? Nu, Mortul e îndrăgostit de ființe imaginare. Și-apoi moare de frică. Înainte de a ajunge la o concluzie definitivă sînt nevoit totuși să-i bănuiesc pe toți. Dar dacă Mortul se preface? Dacă, de fapt, nu se teme de nimic? Ba nu! E de ajuns să-l privești... Prințul fericit? Nu, e un om nobil. La el forța fizică se îmbină cu o timiditate copilărească. Sînt însă obligat să mă îndoiesc de el! Dacă se preface numai că-i bun?

E, nu știu cum, dezgustător să bănuiești pe toată lumea! Și totuși... Sînt dator să fac o cercetare cît mai amănunțită! Așa, mda... Cu alte cuvinte, trebuie să-i veriific pe toți. În afară de Natașa... Poate că-i Mironova? Aș putea presupune c-o invidiază pe Natașa. Ba nu, astea-s prostii. Exclus! Mironova îi invidiază numai pe cei pe care profesorii îi apreciază mai mult decît pe dînsa. Or, mai mult decît pe ea, profesorii noștri nu apreciază pe nimeni. Deci, prin metoda excluderii, folosită în unele anchete... Hai mai bine să folosesc vechiul sistem. Doar se spune că „un prieten vechi prețuiește cît doi prieteni noi“. Poate că vorba asta se referă nu numai la prieteni? Cîtă înțelepciune găsești în proverbele populare!

Așadar, am ajuns și la Gleb... Din nou se împiedică la fiecare cuvînt sau, mai curînd, tace. Dar nu asta e important. Nu din pricina asta îmi trezeste cele mai mari suspiciuni. Mda... mda... Atunci de ce? În primul rînd, fiindcă e singurul dintre noi care l-a cunoscut dinainte pe Grigori. Dovada numărul unu! În al doilea și în al

treilea rînd... sînt lucrurile pe care le-am observat și pe care nu le cunoaște nimeni! Cele două fapte... Acolo-i cheia problemei! Sînt singur... și totuși sînt silit să mă îndoiesc. Îmi trebuiesc dovezi! Dovezi! Dovezi!...

Am întors capul. Ceilalți ședeau nemișcați pe lăzi și așteptau... Ba Mironova chiar ațipise. Avea nervi de oțel! Mi-am plimbat privirile asupra tuturor și m-am oprit la Gleb.

A sosit momentul să încep interogatoriul. Voi proceda cu băgare de seamă, pentru ca cel suspectat să nu bănuiască nimic. Și să nu-l jignesc cu o acuzație prematură. Respectarea legalității, înainte de toate! Am citit că se face mult caz de asta. Deci n-am voie s-o încalc. Trebuie doar să mă arăt bănuitor, pînă cînd voi putea dovedi... Și nici un fel de constrîngerii! Fără brutalitate! Așa, mda...

— Gleb, n-ai vrea să vii lîngă mine? Dacă nu vrei, nu veni. Nu te silesc. Pot să vin eu. Dar dacă vrei tu...

— Eu... bineînțeles... — răspunse el degrabă. Eu... cu plăcere...

Se poticnește la mijlocul vorbei. Dar asta nu-i o dovadă: la fel vorbea și mai înainte. Da, e vechea lui particularitate pregnantă.

Și totuși, acuitatea spiritului de observație mi-a sugerat că a răspuns cu o grabă excesivă, de parcă *s-ar fi așteptat* că mă voi adresa *lui*. Și că prea a alergat repede spre mine, de parcă s-ar fi temut să nu-l întreb cu glas tare ceva ce ar putea să audă și ceilalți.

— Ce-i? Poftim?... rosti el în șoaptă înăbușită, de parcă mi-ar fi propus să vorbim în așa fel, încît să nu știm decît noi doi ce discutăm.

Acuitatea spiritului meu de observație deveni și mai acută, de parcă mi-aș fi ascuțit-o chiar atunci.

— Vrei să afli cum am ghicit ce-i cu scheletul? Foarte simplu: cînd ai întors „placa comemorativă” și ne-ai citit că aici, în această încăpere, a fost scris romanul de la început și pînă la sfîrșit, m-a străfulgerat pe loc o bănuială: nu numai pivnița, ci și scheletul i-au slujit bunicului tău ca motiv de inspirație! Ca să-și vîre frica-n oase. M-am aruncat în întuneric spre a-mi verifica bănuiala. Numărul și tăblița mi-au confirmat-o. Dar asta nu-i tot...

— Ce mai e?...

— Gleb, dacă nu te deranjează prea mult, mai întoarce o dată tăblia mesei și citește, rogu-te, ce scrie acolo — i-am spus eu, cu o politețe rău ascunsă.

Vroiam ca Natașa să vadă cu cită abilitate și finețe conduc ancheta și cum, clipă de clipă, mi se ascute tot mai mult spiritul de observație. Dar nu puteam face ca Natașa să audă discuția noastră, iar ceilalți nu. Căci dacă ar auzi-o și ceilalți, s-ar putea trezi și-n mintea lor bănuiele împotriva lui Gleb înainte de a dori-o eu. „Dar dacă nu-i vinovat? chibzuiau eu. Dacă presupunerile mele sînt simple presupuneri? Nu, legalitatea înainte de toate!“ Așa încît am renunțat și am continuat ancheta în șoaptă:

— Nu-i nevoie să întorci tăblia acolo, de față cu toți. Adă masa încoace dacă nu ți-e prea greu. O întorci aici și-mi citești încetîșor. Că... nu știu ce am, da' parcă-mi joacă totul înaintea ochilor. Din pricina întunericului, pesemne. Ajută-mi, Gleb, dacă poți...

— Sigur că o întorc. Nu mi-e greu...

Trase masa aproape de lada pe care mă așezasem ca să analizez faptele. Întoarce tăblia și citi: „Aici a fost scris romanul «Secretul bătrînei vile», în decurs de un an, trei luni și o săptămînă.

„Mda, mda, mda... — mi-am zis în sinea mea. A citit la fel ca și prima dată. Înseamnă că nu-i întîmplător.“

— Gleb, de ce ai omis un cuvînt? i-am șoptit eu. Explică-mi, te rog, dacă nu ți-e greu. Gîndește-te bine, nu te grăbi.

— Eu?... Un cuvînt?... Ce cuvînt?...

--- Unul singur. Dar esențial!

Am ridicat placa comemorativă.

— Iată ce scrie: „Aici a fost conceput și scris romanul «Secretul bătrînei vile», în decurs de un an, trei luni și o săptămînă“. Ai omis cuvîntul „conceput“. De ce? Adună-ți gîndurile și nu te grăbi.

— N-am văzut... N-am băgat...

--- De ambele dăți? Același cuvînt? Dragul meu, trebuie să admiți că-i o coincidență stranie!

--- N-am băgat...

--- De două ori?

— De două...

— Poate că de trei ori?

— Nu... Numai de două...

— Te rog să mă ierți, dragul meu, dar memoria te înșală. Prima oară *n-ai observat* acest cuvânt acolo, în oraș. Atunci cînd mi-ai spus că toate s-au petrecut aievea: toată povestea cu Vilegiaturistul. Acum reiese că Gl. Borodaev a născocit istoria asta. De ce ai susținut că Vilegiaturistul a locuit aici cu adevărat și că a dispărut în noaptea de Anul nou? Nu mai era vorba de Vilegiaturistul născocit de bunicul tău, ci, ca să zic așa, de un om real, viu, care a dispărut pe negîndite... De ce ai spus toate astea? Ba l-ai învățat și pe Grigori să susțină același lucru! Gîndește-te bine, nu te grăbi.

Gleb nu se grăbea de fel. Tăcea mîlc.

— Mda... așa deci... — rostii eu, de astă dată cu o amenințare rău ascunsă.

— Bine... Am să-ți... tot adevărul...

— Tocmai: adevărul și numai adevărul! Nimic decît adevărul!

— Altminteri *n-ai fi vrut*... Pe cînd așa, pe loc te-ai... Ceilalți, și ei...

— Să tragem cîteva concluzii — i-am spus eu. Va să zică țineai cu tot dinadinsul ca noi să vizităm vila. Și, ca să ne stîrnești curiozitatea, ne-ai povestit că totul s-a petrecut cu adevărat, aici, în vila aceasta, și că bunicul tău *n-a născocit* nimic.

— Ei, da...

— Dar de ce țineai atît de mult să venim?

În clipa aceea se apropie de noi Natașa.

— Alik, nu ne mai rămîne decît foarte puțin timp — sopți ea.

— Consideră că te și afli în drum spre mama ta! exclamai eu. O vei îmbrățișa în curînd...

Mortul, care mă auzi, rosti, mai cu speranță, mai cu îndoială:

— *Cădea-vor lanțuri, temniți crunte, și mama va veni spre voi*¹...

¹ E vorba de versurile: „Cădea-vor lanțuri, temniți crunte, și frații vor veni spre voi” din poezia „În greu surghiun siberian”.

Iată deci că spaima nu-i întunecase de tot memoria. Ținea minte versurile lui Pușkin, ce-i drept nu prea exact, dar le știa.

— Da, vor cădea! încuviințai eu. Un bob zăbavă, și vă scot de aici...

— Ca Danko!? întrebă Mortul.

Acuitatea spiritului de observație mă lăsa să înțeleg că se îndoieste. Și-atunci am simțit dorința să-i uluiesc pe toți cu intuițiile și descoperirile mele.

— Mai ții minte fraza aceea din „schita” Mironovei? l-am întrebat pe Gleb.

— Ce frază?

— N-avea nimic deosebit. Dar amintea un fapt care mi-a trezit pe loc o bănuială. Uite, am reținut-o pe dinafară. Mironova scria despre Ninel: „Sîmbătă, adică în ajun, s-a mutat într-un bloc nou și a răcit”... Deci Ninel s-a mutat într-un bloc nou?

— Secretara de serviciu... Pe urmă chiar Ninel... la telefon...

— Dar de cînd au blocurile noi telefon? Le instalează după aceea, mult mai tîrziu. De regulă, așa se întîmplă. Atunci de unde a putut Ninel să telefoneze, ca să ne dea voie să venim aici, fără ea? Sau poate crezi că, avînd treizeci și opt de grade febră, s-a dus la un telefon public?

— Vă explic... Vă spun îndată...

— N-avem timp! șoptii eu. Mobilul crimei îl vei lămuri mai tîrziu. În tren! Deocamdată, uită-te în ochii mei. Spune adevărul și numai adevărul. Cum se iese de aici? Sau poruncește-i Țîncului să ne scoată! Că doar tu l-ai pus să facă asta, așa-i?

— Îndată... Vă scot... Să n-aveți grijă...

„Eu am făcut cercetările, iar salvatorul să rămînă el?” mă fulgeră un gînd neplăcut.

Gleb se și pregătea să se azvîrle în întuneric. Dar, printr-un capriciu al soartei, o nouă bănuială îmi trecu prin minte. L-am oprit cu un gest impetuos.

¹ Personaj legendar din povestirea „Bătrîna Izerghil” de M. Gorki.

— Natașa! exclamai eu. Arată-ți mîneca!

— Ancheta are nevoie de dovezi concrete! mă ironiză Mortul, livid.

Tot nu credea că vom ieși din pivniță.

Am pipăit mîneca Natașei. Inima începu să-mi bată atît de năvalnic, încît o auziră toți și se întoarseră spre mine. Sau poate că erau curioși să vadă ce anume am descoperit pe mîneca Natașei? Gîndul acesta mi-a venit mai tîrziu. Dar în momentul acela eram pustiit de gînduri: îi țineam mîna în mîna mea...

— Alik, nu mai este vreme... — rosti ea.

Nu prea aveam chef să mă grăbesc. Dar cuvintele ei m-au readus pe pămînt.

Minutele hotărau în locul meu! Pînă la plecarea trenului mai rămăsese foarte puțin. Extrem de puțin! Iar pe Natașa o aștepta acasă mama bolnavă...

Mintea începu să-mi lucreze febril: «De vreme ce vopseaua i-a murdărit mîneca, înseamnă că avertismentul „Nu vă apropiați! Pericol de moarte!” a fost scris cu puțin înainte de sosirea noastră: vopseaua n-a apucat să se usuce!... Mda... Iar Gleb, dacă nu mă înșală memoria, a strigat și el: „Nu vă apropiați!”... Înseamnă că trebuie să ne apropiem fără zăbavă!»

Am alergat pînă la panoul de placaj și l-am azvîrlit cît colo. Mai precis, l-am tras anevoie... Panoul acoperea o ușă. Am împins-o și ușa scîrțîi în silă. Era veche, cu usciorul strîmb și, de bună seamă, se închidea prost. Norocul nostru, fiindcă Grigori n-a reușit s-o încuie. Ușa cedă greu, deschizîndu-ne drumul spre libertate.

— Pofțiți! Ieșiți! am exclamat eu, uitîndu-mă la Natașa.

Îmi răspunse cu o privire plină de recunoștință, ba chiar... Dar poate că mi s-a părut numai.

Mortul se repezi spre ieșire... Îl reținui cu un gest discret:

— Să iasă mai întîi femeile!

„Și copiii” — fui cît pe ce să adaug, din obișnuință.

Lumina pătrundea cu sfială în pivniță. Mi se părea că-i lumina eliberării noastre depline!

Dar, vai, adesea viața ne scoate în cale obstacole neașteptate!

Pivnița refuza să ne scape din îmbrățișarea-i dușmănoasă și umedă. Ușa veche, ferecată cu fier ruginit, nu se închidea, ce-i drept, dar nici nu se deschidea. Lunecă nițel cu un scrișnet pe lespede de piatră și se pironi într-însa, refuzînd să se mai miște. Spațiul dintre ea și zid era nespus de mic.

— Să ne strecurăm! strigai eu. Să iasă mai întii femeile...

Și arătai spre Natașa. Ea nu se împotrivi, nu încercă să cedeze locul altora, ca să arate cît e de bună și de nobilă. Nu, Natașa nu făcea niciodată nimic de ochii lumii!

Subțire și zveltă cum era, „nu se strecură“ și nici „nu se căzni“ să iasă prin spațiul dintre ușă și zidul de cărămidă, ci, zbucnind afară, eliberată din captivitate, ajunse în stradă. O făcu grațios, fără efort și fără stînjeneală.

— Acum e rîndul Mironovei! rostii eu.

Chiar și aici Mironova procedă ca o premiantă: cu gravitate, cu chibzuință și fără pripeală. Mai întii măsură, cu o privire atentă, locul de trecere, apoi își cercetă propria-i siluetă. Cumpăni mult, socotind ceva în minte... Apoi ridică mîna:

— Pot să-mi scot paltonul?

Și-l scoase și începu să se strecoare... Și în cazul acesta nu făcea decît să execute un ordin: biruia cu zel și conștiinciozitate toate obstacolele și-mi raporta ca unui superior:

— Mi-a mai rămas o jumătate din spinare... Mi-a mai rămas umărul! Mi-a mai rămas brațul... E în regulă: nu mi-a mai rămas nimic!

Primul care se înțepeni fu Mortul. Se dovedi a fi cel mai gras, după spusele lui, „cel mai voinic“ dintre noi toți!

— Mănînci prea mult — bombăanii eu. Și te mai pretinzi poet!

— Am arderile proaste. Asta-i o boală! lămuri Mortul.

— Atunci scoate-ți paltonul.

Mortul își scoase paltonul, dar se înțepeni iar.

— Stai că te-ajut eu — se offeri Prințul. Și se apucă să-l împingă cu băgare de seamă.

— Piriie ceva! exclamă Mortul. Mi-e teamă că nu pot trece...

— Las' că împing eu ușa — îl liniști Prințul.

Își apăsă cu putere umărul în fierul ruginit și umed. Ușa se mai urni, dar foarte puțin. În ciuda faptului că timiditatea copilărească a Prințului se îmbină cu o uriașă forță fizică, acesta nu izbuti să facă nimic.

— Dă jos haina, cămașa și pantalonii! îi poruncii Mortului.

— Cum e cu putință? biigui el.

— N-avem vreme de pierdut.

— Păi cine se dezbracă în plină toamnă?

Tulburarea îl făcea să răspundă iar în felul lui preferat, adică prin întrebări.

— Are să răcească — făcu Prințul, grijuliu.

— Mai bine să scape răcit, decît să piară sănătos! i-am retezat-o eu.

Mortul se dezbracă. Fetele se întoarseră cu spatele.

Gol pușcă (adică aproape gol pușcă: rămăsese în chi-loți), Mortul ieși cu mare caznă prin spațiul îngust.

— Fă mișcări de încălzire! îl povățui Prințul. Aleargă nițel!

Mortul începu să alerge.

— Mai întii îmbracă-te și pe urmă... — îl povățui bunul Prinț.

De înghețat ce era, Mortul tremura tot și nu prea pricepea ce i se spune. Natașa și Mironova se apucară să tragă pe el cămașa, haina și paltonul. Pantalonii și-i puse singur.

— Acum e rîndul lui Gleb! strigai eu.

— Nu, eu la urmă... fiindcă din cauza mea... — rosti el încet. Toate astea eu le-am...

— Ancheta o sfîrșim mai tîrziu — l-am întrerupt eu în șoaptă, deși aveam mare chef să-l întreb direct: „De ce ai făcut toate astea?“ N-avem timp să lămurim acum lucrurile, fiecare clipă e prețioasă!

Gleb își scoase și el paltonul și se strecură afară.

— Acum e rîndul tău, Alik!

— Eu voi părăsi pivnița în urma tuturor! exclamă de parcă aş fi fost căpitanul unei nave care se scufundă: întotdeauna căpitanul părăseşte ultimul nava.

Prințul își desfăcu stinjenit mâinile uriașe.

— Vezi că și eu voi fi nevoit... La fel ca Mortul...

Fetele se întoarseră cu spatele.

— Și voi... — spuse Prințul, adresându-mi-se mie, lui Gleb și Mortului.

Uriașa lui forță fizică se îmbina, ca și înainte, cu o timiditate copilărească.

Prințul nu era gras, dar mușchii bombați ai brațelor, pieptului și chiar ai pîntecelui l-ar fi putut împiedica să iasă prin deschizătura îngustă.

Își aruncă hainele afară, cu mișcări repezi, de sportiv, depășî obstacolul, se îmbracă și spuse:

— Acum puteți să vă uitați!

Cu genunchii mult îndoiți, ca un sportiv, porni în pas alergător prin grădina pustie și umedă. În urma lui tropăia mărunț Mortul. Ei doi măcar se încălzeau. Dar eu?...

Rămăsesem singur în pivniță, de partea cealaltă a ușii. Alături de prieteni e întotdeauna mai plăcut, te simți mai liniștit, mai cu seamă cînd te afli într-o pivniță. „Ce se întîmplă dacă, în clipa asta, apare pe ușa cealaltă Grigori?“ Gîndul acesta îmi dădu aripi: aruncaî febril paltonul de pe mine. Dar în același timp o altă idee îmi fulgeră prin minte: „Cum o să mă strecor prin crăpătura asta îngustă, în văzul Natașei Kulaghina?“...

Grozav mă mai temeam întotdeauna să nu apar în fața ei într-o postură dezavantajoasă sau într-o situație ridicolă. Frizerul care mă tunde a spus cîndva mamei: „Fiul dumneavoastră are o frumoasă linie a craniului. O linie nobilă!“. De aceea căutam întotdeauna să-mi arăt ceafa în fața Natașei... Iar acum o să mă vadă cum mă înroșesc și cum ionesc, căznindu-mă să ies. La gîndul acesta am înghețat. Cred că mi-era chiar mai frig decît Mortului atunci cînd rămăsese numai în chiloți, fiindcă înghețasem lăuntric.

Afară de asta am constatat că voi fi nevoit să-mi scot nu numai paltonul, ci și haina: eram și eu, de bună sea-

mă, cam voinic. Dar sub haină aveam o cămașă veche, pe care mama o peticise în locurile cele mai vizibile. Era o cămașă călduroasă, motiv pentru care o îmbrăcasem. Nu vroiam, cu nici un chip, ca Natașa s-o vadă. „Și toate-s din pricina lui Gleb! De ce a făcut-o? De ce?!“ Îl priveam cu ură, cred, pentru întâia oară. „Dar și din pricina lui Grigori! Cum să mă răzbun pe acest Grigori? măcar un pic! Cît de cît!“ ...

În aceeași clipă m-a străfulgerat o idee.

Am dibuit în buzunar un creion și m-am azvîrlit înapoi, în întunericul pivniței: vroiam să-i las Țincului o amintire, cîteva rinduri care să-l scoată din Țițini.

— Incotro?! strigă Mortul, de parcă și-ar fi luat rămas bun de la mine pentru totdeauna.

Se temea să stea fără mine. Ceea ce era plăcut!

— Nu-ți fie teamă, mă întorc! îl liniștii eu și alergai spre vechea măsuță de grădină, cînd, deodată...

Auzii cu groază, de partea cealaltă a ușii închise cu zăvorul, răsunînd niște pași. Grigori cobora treptele. Venea, pesemne, ca să-și mai bată nițel joc de noi: să ne întrebe de sănătate, dacă nu ne-am plictisit și altele de soiul ăsta. „Dacă nu-i va răspunde nimeni — mi-am zis eu — are să priceapă de îndată că am fugit și o să se ia după noi. Va ieși în curte și din nou ne va prinde pe toți!“

Evenimentele se precipitau cu o iuțeală amețitoare!

Inima îmi bătea abia auzit, ba mă tem că se opri de-a binelea. Fiecare pas care răsuna dincolo de ușă răspundea cu un tragic ecou în măruntaiele mele, de parcă, de groază, înlăuntrul meu s-ar fi căscat un gol...

Vai, nu mă înșelasem!

— Hei, găgăuților! De ce tăceți, de parcă v-ar fi luat apa? Ați adormit? strigă Țincul.

— Întocmai. Dorm toți! i-am răspuns eu cu glas tare.

— Tu erai, băte?

— Eu.

— Iar sări înaintea tuturor?

Nu știa că săriseră ceilalți, iar eu rămăsesem.

— Cum să sar, dacă ai închis ușa?

— Mai stați nițeluș! Să vă căliți. Tu cum crezi, băte: trebuie să vă căliți, au ba?

— Ba bine că nu!

- Vroiai să faci cunoștință cu Vilegiaturistul, așa-i?
- Și încă cum!
- Ei, l-ai cunoscut?
- Desigur!
- Ei, vezi! Poate că, odată și odată, au să scrie o carte și despre tine.
- În cazul cînd voi ajunge în starea lui.
- Îhî!

Izbucni într-un ris mărunț și răsunător, de parcă ar fi împrăștiat niște monede pe scară.

„La ce-i folosește ca noi să stăm închiși în pivniță? chibzuiau eu. La nimic! N-o face decît la rugămintea cui-va.“ A cui rugămintea, asta o știam bine. Dar o îndeplinea bucuros: de bună seamă că-i plăcea să tortureze. Așa era el.

Grigori căscă lung, ca un urlet:

— Mă duc și eu să trag un pui de somn...

„Nu cumva să-i vină ideea să se plimbe înainte de culcare! Să iasă puțin în curte“... Și inima mi se opri iar.

Cu toate acestea, fără să mă grăbesc, mi-am scos creionul din buzunar și am scris, cu litere de o șchiopă, pe tăblia măsuței. „Țincule! Transmite-i salutări mătușii“. Și am iscălit: „Alik, Detectivul“.

Apoi am luat-o la fugă înapoi spre fișia îngustă de lumină.

„Cum să fac ca Natașa să nu-mi vadă cămașa peti-cită? mă întrebam eu. Să adopt, poate, procedeul folosit de Prinț și de Mort: să mă dezbrac la piele și să-i rog pe ceilalți să se întoarcă cu spatele!“...

— Ce făceai acolo? Unde ai fugit? se repeziră cu toții spre mine, în clipa cînd mi-am scos capul prin deschizătură.

Mi-au simțit lipsa! Asta îmi plăcea.

— Întoarceți-vă cu spatele! ordonai eu.

Era un frig năprasnic; de undeva, de pe acoperiș, cădeau picături grele... Tremurînd ca frunza, mă strecuram în întîmpinarea libertății.

IN CARE EVENIMENTELE
SE PRECIPITĂ DIN NOU,
CU O IUȚEALA AMEȚITOARE.

Odată scăpați de captivitate, s-ar fi cuvenit s-o luăm la fugă, să alergăm în goana mare la gară; numai că eu rămăsesem pironit locului, cu ochii închiși, ca orbit, cu toate că soarele apusese de mult, ba chiar începea să se întunece. Nu mai eram obișnuiți cu lumina zilei și ne bucuram de ea ca niște copii!

Gînduri neașteptate îmi asaltară cugetul. Veneau buluc, unul peste altul, atît erau de numeroase. Da, experiența vieții sporește înțelepciunea omului!

Îmi spuneam, de pildă, că, dacă un om are în fiecare zi numai bucurii, e ca și cum nu le-ar avea de loc. Sau că, dacă cineva se odihnește de dimineată pînă seară, de bună seamă că obosește de atîta odihnă. Mă mai gîndeam că, dacă un om vede în fiecare zi cerul și copacii, ajunge să nu-i mai vadă, nu-i mai bagă în seamă, pe cînd dacă stă un timp închis în pivniță... Poate că n-aveam întru totul dreptate, dar gîndurile de-aia-s gînduri, ca să te îndoiești de ele.

În cele din urmă, redobîndindu-mi calmul, am urlat din răsuferință:

— Fuga la tren!

— Tot nu mai ajungem — spuse Natașa.

— Cum adică? De ce?

— Fiindcă ne-au mai rămas doar douăzeci și trei de minute, iar pînă la gară ne trebuiesc patruzeci și mai bine.

— Păi eu v-am dus... — începu Gleb.

Dar deodată se auzi șuieratul prelung și gros al unei locomotive cu aburi. Trenurile electrice, ca acela pe care trebuia să-l luăm noi, șuieră într-altfel: mai scurt și, aș zice, mai superficial.

O bănuială îmi fulgeră prin minte.

— Gleb!... strigai eu, încercînd să acopăr cu glasul meu sirena locomotivei, deși aceasta amuțise. Gleb! Îmi dau seama după șuierat că gara-i aproape de tot. Ne-ai dus pe un drum ocolit... Pe un drum întortocheat! Vroiai ca noi... N-am mai stat să explic ce anume vroia

Gleb: ancheta nu se încheiase încă. Ce mai calea-valea, condu-ne pe drumul cel mai scurt. Cît mai scurt!

— Păi și eu tocmai... chiar asta vroiam să...

Am luat-o la goană. O presimțire îmi spunea că gara trebuie să apară îndată ce vom ocoli păduricea de pini în care se sprijinea gardul vilei. Dar, așa cum am mai arătat, pare-mi-se, un drum lung poate să pară scurt, iar unul scurt, grozav de lung, mai cu seamă atunci cînd te uiți mereu la ceas și ești atent dacă nu cumva se aude în depărtare zgomotul trenului. „Uneori trenul electric mai întîrzie un minut-două — îmi ziceam eu. Numai că atunci cînd ai nevoie să întîrzie, vine neapărat la timp, ba chiar mai devreme“...

Mortul rămînea mereu în urmă. O presimțire îmi spunea că s-ar putea să se prăbușească, să se potionească adică: prea îl sleise spaima în ziua aceea, bietul de el. Unde mai pui că fusese nevoit să iasă în pielea goală din pivniță — asta l-a dat gata!

Mortul însă nu se prăbuși, ci se așeză după scurt timp pe o buturugă.

Pesemne că aici, în inima pădurii tinere, se înălța nu demult un pin puternic și bătrîn, care fusese, nu știu de ce, retezat, poate ca să nu iasă prea tare în evidență sau poate din vreo altă pricină. Buturuga este foarte mare și am fi putut încăpea pe ea toți șase. Dar el se așeză drept la mijloc, așa încît, afară de dînsul, nimeni nu mai avea loc.

Mortul răsufila cu tot trupul: cu nasul, cu pieptul, cu pîntecele, cu umerii... Pînă și picioarele lui răsufiau. Mai precis, tresăreau.

Ne-am oprit și noi.

— Lăsați-mă singur — rosti el cu un glas de parcă ar fi fost grav rănit. Părăsiți-mă aici. Nu mai am putere...

— Te duc eu! se oferî Prințul și tocmai se pregătea să-l ia în spate, cînd Gleb se apropie în fugă:

— Și eu vreau... ca să putem mai ușor...

În aceeași clipă răsună de departe sirena locomotivei electrice.

— Asta vine din oraș... — spuse Gleb.

— Sigur că da. Pentru trenul nostru ar fi prea devreme — încuviință Prințul.

Natașa se uită la ceas.

— Mai avem șaptesprezece minute. Ba nu, șaisprezece...

Printul împreună cu Gleb încercară să-l ridice pe Mort de subsuori, dar acesta îi înlătură cu mîndrie:

— Am să încerc singur!

— Te rog, Ghenka... — șopti Natașa. Dacă ai putea...

Mortul tresări: de mult nu-i mai spusese vreunul dintre noi pe nume. Uitasem, pur și simplu, că-l cheamă Ghenka. Pare-se că abia în momentul acela Mortul își dădu seama cu adevărat cît de mare era neliniștea Natașei. Și porni înainte cu atîta repeziciune, că abia ne mai puteam ține după dînsul.

Nu există roman polițist din care să lipsească goana și urmărirea. O luarăm deci iar la goană. „Păcat, desigur, că n-avem parte și de o urmărire — apucați eu să regret. Dacă pe urmele noastre ar alerga Grigori, iar noi am izbuti să sărim în tren în ultima clipă, așa fel ca să i se închidă ușa în nas, ce grozav ar mai fi.“ Deși, la drept vorbind, nu numai un gînd rău te poate sili să alergi din răspuțeri, ca un bezmetic, ci și o intenție bună, nobilă! Pe unii dintre noi ne mîna din urmă grija pentru mama Natașei. Iar pe alții, mai precis *pe altul*, sau și mai precis pe Gleb, cred că-l îmboldea conștiința... Un ochi experimentat ar fi putut ghici aproape fără greș că conștiința lui începea să se trezească. Și aveam o presimțire că se va trezi de-a binelea.

Nu știu cum se făcea că în ziua aceea mereu cugetam, observam sau presimțeam ceva. „Cînd nu se întîmplă nimic interesant, nu-ți vin în minte nici gînduri interesante — filozofam eu. Asta, fiindcă n-ai prilejul să faci observații... Pe cînd atunci cînd se petrece ceva important, ți-e capul plin de idei.“ De aceea în romanul meu s-ar putea să existe multe digresiuni lirice și tot soiul de abstractizări. Numai că acțiunea nu-mi îngăduie și mă văd nevoit să fac abstracție de abstractizări... Da, numai din fapte concrete iau naștere cugetările prețioase! Simt asta după mine. Dar și asta e o ougetare. O ougetare despre ougetări!

Cu gîndul acesta am înghețat, m-am oprit adică din fugă, înlemnit. Fără nici o prevenire prealabilă, picioarele

mele rămaseră lipite de pământ și cineva dădu peste mine din spate. Nici nu m-am întors să văd cine anume. Iar peste el dădu altul... Totul se petrecu la fel ca și când ne-am fi aflat pe șosea, într-o mașină care a frînat brusc.

Priveam înainte prin păduricea de pini. Era o pădurice tină, rară și se vedea deslușit printre trunchiuri că trenul electric intra în gară, și nu dinspre oraș, ci din partea opusă. „Înseamnă că-i chiar trenul... care merge spre oraș. Și pe care ne grăbeam să-l prindem!” Nici n-am apucat să-mi cred ochilor, că locomotiva electrică dădu al doilea semnal și porni.

Ah, cât de des ne oferă viața surprize neașteptate! Evenimentele continuau să se precipite cu o iuteală amețitoare...

Natașa își duse ceasul la ureche și am băgat de seamă că mîna îi tremura. Tremurul acesta mi se transmise pe loc. Numai că mă înfiorasem lăuntric, în sinea mea, și nu lăsam să se vadă nimic.

Da, în ziua aceea ne cam lovise tremuriciul pe toți, și nu o singură dată. Ce-i drept, aveai și de ce să dîrdîi.

— Merge... — spuse Natașa. L-am controlat de dimineată după radio.

Își luă ceasul de la ureche, la care mă uitam ca vrăjit. Niciodată pînă atunci nu băgasem de seamă că-i atît de mică, de îngrijită și frumos lipită de cap. Cît de mult doream ca urechea aceasta să poată auzi ceva plăcut, îmbucurător!

— Se întîmplă uneori ca trenurile electrice să sosească mai devreme — i-am spus eu. Mai cu seamă atunci cînd ai nevoie să întîrzie... Am observat eu asta. Dar în nici un caz cu un sfert de oră. Cu un minut-două, mai treacă-meargă.

— Atunci ce-a fost asta? strigă jalnic Mortul. Ca atunci cu scheletul? O halucinație?

— Nu face pe deșteptul — îl repezii eu. Ne lămurim îndată. Astăzi e...

Mironova ridică mîna și-mi strecură degrabă, de parcă s-ar fi temut să nu i-o ia careva înainte:

— Duminică!

— Așadar...

— ...zi de sărbătoare! mă completează Mironova.

— Iar în zilele de sărbătoare...

— Se pun în circulație curse suplimentare! încheie grăbită Mironova.

Ori de cîte ori trebuia să dea lămuriri unei profesoare sau cuiva care reprezenta o autoritate, sesiza lucrurile cum nu se poate mai repede.

— Întocmai — încuviințai eu. Iar aceasta este o cursă suplimentară. Trenul electric va intra în gară la orele șaptesprezece. Am văzut eu însumi orarul... Hai-deți la gară!

Din nou am pornit-o în fugă. Goneam înaintea tuturor: doream să mă încredințez primul că era o cursă suplimentară, și nu una obișnuită, un tren care nu figurează în orarul zilnic.

Singur Gleb căuta să mă întreacă. Mi-am dat seama că ar vrea să facă ceva deosebit, ca să-și răscumpere măcar în parte... Totuși am ajuns primul la ghișeu de bilete. Mi se împlinise dorința. Dar mai bine nu se împlinea!... Lîngă ghișeu atîrna un panou de metal pe care erau înșirate în coloană niște cifre deasupra cărora scria: „zilnic“, „duminică“, „plecarea din gările următoare“. Panoul era împărțit în două jumătăți: una pentru trenurile „din oraș“, iar alta pentru cele „spre oraș“.

Îmi plimbai privirile peste grafic.

— Iată... Așa cum spuneam! Ora 17,00!

— Asta vine din oraș — am auzit-o în spate pe Natașa.

— Cum adică?! Oare? Imposibil! Vorbele acestea îmi scăpaseră numai așa, din pricina emoției, fiindcă vedeam și eu că Natașa are dreptate.

— Iar noi trebuia să ajungem la trenul de 16,45! Adică cel care a plecat...

— Oare? Cu neputință! Cum e posibil?

— Următorul tren sosește peste patru ore — spuse Natașa. Pe linia asta trenurile vin rar. Foarte rar... Mai cu seamă toamna... De aceea te-am rugat să te uiți cînd am sosit...

„Cum de s-a putut întîmpla una ca asta?!“ mă întrebam eu, plimbîndu-mi fără rost privirile peste orar. Mi-era rușine să mă întorc și să mă uit în ochii Natașei. Mă pripisem în dimineața aceea. Voiam să-i îndeplinesc

cît mai repede rugămintea. Ah, cît e de adîncă înțelepciunea populară, care ne învață că „graba strică treaba“! Iată-mă-s de risul lumii.

Numai că nu rîdea nimeni.

— O s-ajungem acasă nu mai devreme de unsprezece — zise Natașa. Iar eu i-am făgăduit mamei că mă întorc la șase sau la șapte... Nu-mi pot imagina ce-o să se întîmple cu dînsa acum. Nu-mi pot imagina... Cum de-a fost cu putință, Alik?

— Păi nu e limpede? Dacă s-ar fi uitat mai atent dimineața, am fi putut ajunge la vreme — rosti Mortul, tocmai Mortul, care mai adineauri, pe cînd ne aflam încă în pivniță, își lua rămas bun de la viață. Ne-am fi grăbit și mai mult și ajungeam.

Ce crude surprize ne oferă uneori viața! Acum eu eram vinovat de toate. De Grigori uitaseră. Uitaseră că eu, aidoma viteazului Danko, le-am adus lumina izbăvirii (lumina aceasta pătrunsese în pivniță în clipa cînd m-am apropiat de panoul pe care scria „Nu vă apropiați!“ și l-am dat la o parte). Uitaseră că eu, și numai eu, îi scosesem din pivniță, dăruindu-le libertatea și neatîrnarea. Neatîrnarea față de Grigori, care cine știe cît ne-ar mai fi ținut în îngrozitoarea captivitate.

Am băgat de seamă mai demult că oamenii nu țin minte decît ultima faptă pe care ai săvîrșit-o. Poți înfăptui oricît de multe lucruri mărețe și minunate, dacă ultimul (fie și cel mai neînsemnat) se dovedește a fi rău, pe acesta îl vor reține.

Încurcătura cu graficul s-a produs dimineața, și totuși era luată drept ultima faptă săvîrșită de mine, iar greșeala aceasta, o greșeală întîmplătoare, pe care o făcusem cu atîtea ceasuri mai înainte, părea că a șters în ochii lor totul. Numai la ea se gîndeau. Sentimentul unei cumplite nedreptăți îmi răni inima... Dar n-am lăsat să se vadă că mă simt rănit!

În privința lui Gleb, nimeni nu bănuia nimic. Era și asta o nedreptate: fiindcă, dacă el nu i-ar fi cerut lui Grigori să ne încuie, povestea asta de groază nu s-ar fi petrecut. Dar nu voiam să-l dau de gol pe Gleb. „Nu-ți clădi fericirea pe nenorocirea altuia!“ ne învață înțelepciunea populară. Asta i-a spus tata fratelui meu mai mare

cînd acesta a vrut să invite la teatru o fată pe care o plăcea prietenul său. Și Kosteia n-a invitat-o.

Ancheta nu se terminase încă. Motivele crimei nu fuseseră lămurite. „De ce? La ce i-au trebuit toate astea lui Gleb?” Iată întrebarea care mă chinuia fără milă. Și totuși n-am lăsat ca asupra lui Gleb să planeze vreo bănuială. În ciuda faptului că e mai ușor să împarți vina cu altul, decît s-o iei asupra ta în întregime. Gleb era lîngă mine și părea că mă roagă: „Pune-mă să fac ceva! Dă-mi o însărcinare, oricît de grea!” Da, voia să-și răscumpere greșeala...

Natașa stătea lîngă ghișeu și se tot uita la grafic, vrînd parcă să mai controleze o dată, în nădejdea că se va întîmpla o minune... Avea o expresie atît de nefericită, încît picăturile de ploaie de pe obraji ei le puteai lua drept lacrimi. Și atunci îmi recăpătai din nou hotărîrea: „Trebuie să nascocesc ceva, aici, pe loc! Ceva care să șteargă aceste picături de pe obraji ei! Care să-i redea zîmbetul! Da, e de datoria mea. Atunci și ea, și ceilalți vor vedea din nou în mine un salvator: oamenii nu țin minte decît ultima ispravă pe care o săvîrșești“.

Și deodată... Aidoma unui fulger orbitor, mă luminează un gînd. Dar nimeni nu băgă de seamă, fiindcă asta s-a petrecut numai în creierul meu.

Capitolul X

ÎN CARE RĂSUNA UN STRIGĂT DIN PIVNIȚĂ.

— Aveți aici un oficiu poștal? l-am întrebât pe Gleb.

— În spatele gării, pe-aproape. Dincolo de... — se grăbi Gleb să mă lămurească, la fel de conștiincios ca Mironova: voia să mă facă să uit trecutul murdar.

— Și are și cabină telefonică? m-am interesat eu. Pentru convorbiri interurbane?

— Există una singură...

— Una ne e de ajuns! strigai eu cu atîta bucurie, că toți au alergat spre noi.

— Știam eu că ai să născocești ceva... Că ai să găsești o soluție! Ai tu talentul ăsta! rosti Prințul, care prețuia în continuare talentele altora.

— O să alergăm degrabă la poștă, ca s-o salvăm pe mama Natașei și, în general, pe toți părinții noștri. Le telefonăm și le spunem că totul e în regulă: că am întirziat, dar la noapte sosim. Gleb o să ne-arate drumul.

— Grozav! exclamă cu încântare Prințul, întinzînd spre mine brațele-i lungi, ca să mă cuprindă cu ele. Și, ca toate lucrurile grozave, e simplu și limpede: dai un telefon, le spui, îi liniștești. Grozavă idee!

Prețuia la fel de mult și ideile altora.

Din nou se uitară toți la mine cu o admirație rău ascunsă: cum spuneam, oamenii nu țin minte decît ultima faptă pe care o săvîrșești.

Deodată Prințul se posomorî.

— Ce s-a întîmplat? întrebai eu.

— Am uitat cu desăvîrșire că noi n-avem telefon... Dar nu-i nimic. Din fericire, părinții mei sînt sănătoși.

Amănuntul acesta mă făcu totuși să cad pe gînduri. Nu însă prea multă vreme. Cînd încep să născocesc ceva, se stîrnește în mine o adevărată reacție în lanț: ideile îmi vin una agățată de alta. La fel se întîmplă și acum. M-am ridicat pe vîrfuri și l-am îmbrățișat pe nobilul Prinț.

— Să-mi dai adresa ta! I-o dictezi lui Kosteia, fratele meu mai mare, iar el o să tragă o fugă să-i liniștească pe părinții tăi.

Că Natașa avea telefon, de asta nu mă îndoiam cîtuși de puțin. De ce? Fiindcă știam. Uneori îi formam numărul și, dacă răspundea ea, tăceam și suflam în receptor. „Ce tot sufli acolo?” a întrebat ea odată și de atunci n-am mai suflat.

— Arată-ne drumul, Susanin!¹ rosti Mortul cu un aer solemn, întorcîndu-se către Gleb.

I-am aruncat lui Gleb o privire rapidă, dar pătrunzătoare. Fără a bănuî, Mortul nimerise în plin: în dimineața aceea, aiudoma lui Susanin, Gleb ne condusesese pe drumuri greșite. Numai că Susanin procedase astfel cu

¹ Ivan Susanin — personaj din opera cu același nume de compozitorul rus M. I. Glinka.

dușmanii, în vreme ce Gleb își înșelase prietenii. Era o diferență de principiu!

Alergarăm după Gleb. De ce ne mai grăbeam, era greu de spus, fiindcă pînă la trenul următor mai aveam destule ceasuri. În ziua aceea goneam într-una, de parcă cineva ar fi vrut să pună mîna pe noi. Din păcate însă nu ne urmărea nimeni!

Între timp, natura își trăia viața însingurată, dar nespus de frumoasă. Ici și colo se zăreau băltoace, în care nimeream fără greș. Noroiul aducea cu o peltea groasă și cenușie, ce clefăia îmbietor sub picioarele noastre. Ploaia se întetea mereu și ne răcorea plăcut obrazii. Copacii își întindeau prietenos, în întîmpinarea noastră, brațele lor negre și noduroase...

Gleb alerga înaintea tuturor. Dar nu numai din pricină că nu cunoșteam drumul: se străduia în continuare să ne fie de folos.

— Aco-olo e! ne strigă el din mers, arătînd spre o casă cu un singur etaj, pe ușa căreia atîrna o firmă albastră cu litere albe: „Poșta-Telegraf-Telefon“.

Încă puțin — visam eu — și Natașa are să intre în cabina din care se aude fiecare cuvînt. Și am s-o aud cum spune: „Mămico, nu fi neliniștită!“ Pe urmă are să iasă și o să-mi arunce o privire fugară, dar plină de recunoștință. Apoi o să telefonăm și noi. Banii ne ajung, fiindcă părinții ne-au dat destui, „așa, ca să fie“, iar în pivniță n-am avut pe ce-i cheltui.

Ferestrele casei mă chemau, atrăgîndu-mă cu atîta putere, că l-am întrecut pe Gleb. Îmi păreau nespus de dragi și apropiate, dar numai pînă în clipa cînd am băgat de seamă că aveau pe dinăuntru obloanele ermetic închise.

Ceea ce m-a făcut să-mi încetinesc goana, și astfel Gleb a ajuns primul. Dar nu sui treptele și mă lăsă să trec eu întîi. M-am repezit pe scări și am scuturat clanța umedă și rece. Ușa era încuiată. „Duminica închis“ — am citit eu pe o tăbliță prăfuită.

Ah, cîte surprize triste ne rezervă viața!

Ochii tuturor se întoarseră spre mine. În privirile lor nu mai rămăsese nici umbră din admirația de adineauri. Stăteam în cerdac, iar ceva mai jos se opriseră cei cinci

prieteni ai mei. Ne aflam cu toții într-o așezare pustie, în ploaie, în noroi, lângă poșta închisă. Și din nou mă socoteau vinovat: dacă nu încurcam eu itele în dimineața aceea, s-ar fi lăfăit acum în vagonul cald care i-ar fi purtat spre tații și spre mamele lor. Eu am produs încurcătura... Din nou, aceasta devenise pentru ei *ultima* mea ispravă. Că, dacă n-aș fi fost eu, ar fi rămas pînă acum în pivniță, la asta nu se mai gîndea nimeni!

Astfel meditam pînă în clipa cînd am zărit în ochii Natașei ceva care mi-a clătinat convingerea. În privirea ei citeam speranța și așteptarea. Și nu se întimpla pentru întîia oară în decursul acelei zile. Încă se mai bizuia pe mine!

Din nou se stirni o reacție în lanț: una după alta, idelle mi se furișau în minte.

— Dar dacă am alerga pînă la gara vecină?

— Ar trebui să fugim o jumătate de oră — răspunse Gleb. Numai că poșta raională e asta de aici... Acolo nu există cabine telefonice...

— Duminica e duminică pentru toți! rosti sentențios Mortul, cu un aer mohorit. Crezi poate că acolo e luni?

— De ce vorbești așa? îl întrerupse în mod surprinzător Prințul. De ce cauți să-l încurci?

— Păi e gata încurcat, iar părinții noștri sînt condamnați!

— Ascultă, Mortule, te poftesc să nu te legi de Alik! făcu Prințul, la fel de amenințător ca atunci cînd îmi spusese mie: „Nu te lega de Mort!”

În pieptul său bătea o inimă cinstită și nobilă!

Sprijinul acesta neașteptat îmi dădu o inspirație.

— Ia zi, Gleb, unde ai sunat tu la telefonul interurban? Ca să-l previi pe Grigori... De lucrul acela... pe care-l știi. Unde ai sunat?

— La vilă.

— Inseamnă că acolo au telefon?

— Da. Pentru bunicul... A ținut o conferință la telefoane și... Aparatul are chiar... și o inscripție: „Lui Gl. Borodaev, în semn de recunoștință, din partea cititorilor...”

— Ei bine, Natașa, la telefonul acesta vei vorbi! am

rostit eu de pe trepte, ca de la înălțimea unei tribune. Iar pe urmă, dacă ne mai rămîne timp, vor vorbi și ceilalți.

— Nu... — se împotrivi Gleb. Nu-l cunoști pe Grigori. Nu ne lasă... De vreme ce l-am...

Gleb nu știa ceea ce-i mai important, nu citise inscripția pe care o lăsasem pe masă: „Țincule, transmite salutări mătușii!“ Dar dacă Grigori, spre deosebire de Gleb, a și citit aceste cuvinte? Abia n-o să ne dea voie să telefonăm! Ba te pomenești că ne mîină înapoi în pivniță... E periculos să dai ochii cu el!

Astfel gîndeam, dar cu glas tare am rostit:

— Ce ne pasă de Grigori! Șase contra unul...

— Nu se pun! mă completă Mironova. Și, pentru înția oară în viață, intervenția ei era greșită.

— N-au de ce se teme! o corectai eu. Și repetai: Șase oameni împotriva unuia singur n-au motive să se teamă!

— Nu-l cunoști pe Grigori — făcu iar Gleb. El a stat la zdup... Noi n-am stat... Nu-i venim de hac...

— Asta rămîne de văzut! exclamai eu. Nu mă urneam însă din loc: mare chef s-ajung degrabă la „bătrîna vilă“ n-avem.

Mă salvă reacția în lanț: o nouă idee străluci orbitor în amurgul timpuriu.

— N-are să ne-atingă nici c-un deget!

— Cu degetul, se înțelege că nu — scînci Mortul. Dar ai văzut ce pumn are?

— N-am văzut! Și nici unul dintre noi n-are să vadă! am rostit eu cu convingere. Și nici pe Ținc n-o să-I vedeți!

— Oare e posibil așa ceva? făcu Mortul, tot neîncrîzător.

— Este!

— Dar ce, Grigori a dispărut? S-a evaporat?

De spaimă începuse iar să vorbească prin întrebări.

— Cînd veți intra în vilă, nu va fi nimeni acolo — i-am asigurat eu. Aveți încredere în mine?

— Avem — zise Nătașa.

Era o mică răsplată pentru mine.

— Să fugim! strigai eu.

Și din nou o luarăm la goană.

Dacă cineva ar fi urmărit în ziua aceea, stînd deoparte,

felul în care circulam de colo-colo, ar fi putut crede că se petrece ceva nespus de ciudat și de suspect. Mai întâi am fugit de la vilă spre pădure. Ne-am oprit, am tot dat din miini în jurul Mortului și iar ne-am luat picioarele la spinare. Pe urmă ne-am oprit pe peron, iar am dat din miini, ne-am sfătuit și, stropindu-ne reciproc cu noroi, am pornit în goană spre poștă. Din nou ne-am oprit, am dat din miini, ne-am sfătuit și am luat-o la fugă, de ne sfîrîiau călcîiele, înapoi spre vilă... De astă dată alergam în frunte, așa cum face întotdeauna conducătorul unui cîrd de păsări, al unei haite de ciini sau al oricărei alte haite. Nu mai aveam nevoie de ajutorul lui Gleb: nimeream și singur drumul.

În drum ne-am oprit de cîteva ori să ne mai tragem răsufierea. Fiecare o făcea în felul său: Mortul cădea grămadă pe cîte un ciot sau o bancă, răsufîind cu fiecare pîrticică a corpului: cu nasul, cu gura, cu pîntecele și cu umerii. Prințul făcea cîteva pași de relaxare ca sportivii, îndoind mult genunchii, aruncînd brațele în lături și respirînd adînc și egal. Gleb se plimba cît mai departe de mine: vroia să-mi evite privirile și se temea să nu-l iau la întrebări. Făcea impresia că ar vrea să uit de existența lui, ca și de ancheta pe care încă n-o terminasem fiindcă n-avusesem timp. Întorcea capul brusc, de parcă de după copaci și tufe l-ar fi pîndit întrebările mele chinuitoare: „De ce ai făcut-o, Gleb? De ce?!“

Mironova, deși abia mai răsufia, tot ridica mîna ca să întrebe: „Ne oprim?“, dînd a înțelege că, dacă ar fi nevoie, dacă s-ar da ordin, ar fi gata să alerge mai departe fără oprire.

Ca să n-o mai lungesc, eram cu toții transpirați și ciufuliți. Pină și eu îmi ștergeam de frunte sudoarea oboselii, dar cu gesturi cît mai discrete. Numai Natașei oboseala îi venea bine. Doar privindu-i obraji ușor îmbujorați și ochii mari, cenușii, mai strălucitori ca de obicei, îi dădeai seama că-i puțin ostenită. Eram sigur că nici un fel de situații n-o puteau lua prin surprindere și nu puteau dăuna înfățișării sale. Totul îi ședea bine și asta mă înspăimînta...

Cînd în fața noastră apăru „bătrîna vilă“, care, de fapt, era nouă, prietenii mei luară hotărîrea să facă din

nou un popas. Se temeau să se apropie. Da, acuitatea spiritului de observație îmi demonstra că erau cam fisticiți.

Gleb avea dintotdeauna obiceiul să stea aplecat, de parcă ar fi studiat pământul de sub picioare. Înainte o făcea din timiditate, dar de astă dată, așa cum am mai spus, îi era frică să nu-mi întâlnească privirea. Se ferea de mine, care pricepusem multe, care știam destule despre el, deși unele lucruri nu le cercetasem încă...

Totuși, la ultimul popas, Gleb se apropie de mine și-mi spuse:

— Nu-l cunoști pe Grigori... Pe aici, toți... ca de foc! Fiindcă a stat... pentru bătaie... a stat!

— Și-o să mai stea! i-am răspuns eu.

— Unde?

— Nu în același loc, dar o să mai stea. Deocamdată e secret.

Ceilalți se mutau tăcuți de pe un picior pe altul, dar privirile lor arătau că vor să mă oprească, să mă împiedice. „Deșteptul nu se aruncă în foc, ci-l ocolește“ — îmi spuneau ochii lor. Și cu toate că în ziua aceea avusesem prilejul să mă conving cât de adâncă e înțelepciunea poporului, de astă dată înțelepciunea asta nu-mi venea la socoteală. Aveam păreri deosebite.

În cel din urmă Prințul nu se mai putu abține și izbucni:

— Ești curajos, Alik! Ești cel mai curajos dintre noi toți!

Prețuia mult curajul altora.

— Știu că versurile mele nu fac nimănui o plăcere deosebită — adăugă el. Dar nu mă pot dezobișnui...

— De ce anume?

— Să-mi exprim sentimentele în rime.

— De ce ți-a venit tocmai acum să spui asta?

— Fiindcă mi-au venit în minte niscaiva versuri. În timp ce alergam. Vino cu mine o clipă și o să ți le spun încetisor. Numai ție! Vrei?

Mi-am dat seama că Prințul nu putea să compună nimic rău despre mine. De aceea am ținut ca Natașa să audă și ea versurile care-i veniseră în minte Prințului. E atât de plăcut să fii lăudat în prezența ființei iubite!

M-am prefăcut că mă supun rugăminții lui și m-am tras deoparte. Dar spre partea unde se afla Natașa.

— Spune-mi-le! l-am îndemnat eu. Și nu neapărat numai mie. Și nu neapărat încetișor. De ce să-ți înăbuși talentul?

*Știu acum: nici laude, nici vorbe
Nu-ți ~~vor~~ rămîne întipărite-n veci,
În astă zi, cînd Detkin ne arată
Că doar prin fapte laurii culegi.*

*Și pentru a putea cînta un imn de slavă vitejei închinat,
Întoarce-te-napoi tu, Detkin, viu și nevătămat!*

Dar nici Prințul nu se arătase vreodată a fi un fricos.

— Vrei să merg cu tine? se oferi el.

— Vin și eu — se alătură Natașa.

Rostise doar trei vorbe. Și două dintre ele erau compuse din numai două litere. Două litere. Dar vorbele acestea m-au ars ca fierul înroșit (în sens pozitiv).

Nu mă pregăteam, cum făcea Mortul, să declar că visul meu e să mor. Dimpotrivă, după cele trei vorbe rostite de Natașa, doream mai mult ca oricînd să-mi continui existența! Dar tot mai mult ca oricînd eram gata să-mi risc viața în numele unui țel nobil: de a-i salva mama. Și pe toate mamele noastre! Tații, după cum mi se părea, aveau mai puțină nevoie să fie salvați.

În timpul popasului acela ultim am priceput că dragostea e capabilă să-i inspire multe omului.

— Înțeleg dorința voastră de a împărtăși cu mine greutățile — le-am spus eu. Și vă rog să mă credeți că n-aș fi dorit, pentru nimic în lume, să vă înăbuș inițiativa. Mai ales că înțelepciunea poporului ne arată că, pe cîmpul de luptă un singur ostaș nu obține victoria.

Deodată însă m-am gîndit că, în ultimele cinci minute, întru pentru a doua oară în conflict cu înțelepciunea poporului. „Pesemne că nu există înțelepciune care să se potrivească în toate cazurile cîte le întîlnești în viață“ — am conchis eu. Ce să-i faci? În ziua aceea, cugetările și concluziile mă copleșeau literalmente.

— De astă dată — urmai eu — e absolut necesar ca

ostașul să obțină victoria *singur*. Dar vă voi simți tot timpul alături de mine! Și mă uitai spre Natașa: Iar dacă nu mă mai întorc...

— Întoarce-te înapoi viu și nevătămat! se autocită Prințul.

— Am să încerc — am zis eu.

— Pleci? întrebă cu jale Mironova: se temea să rămână singură, fără conducător.

Oricum, eu eram comandantul!

— Ce-ai de gând? se agită Natașa. Poate ne spui și nouă? Ce vrei să faci?...

— Să vă deschid calea spre telefon! Să-l înlătur pe Grigori.

— Să-l înlături? În ce sens? Fizic? șopti înspăimântat Mortul. În ce sens?...

— În sensul în care trebuie!

— Să-l înlături? biigui pierdut Gleb. Dar e o... Știi, el... pe aici... toți... ca de foc!

„Mai bine ai tăcea!“ îmi venea să-i spun. Dar m-am stăpînit: ancheta nu se terminase și n-aveam dreptul să-l acuz de față cu ceilalți și să formulez sentința.

— Va să zică pleci singur? Irevocabil? întrebă Prințul.

Simțeam că prietenii mei încearcă să amine clipa cea grea. Se uitau la mine de parcă și-ar fi luat rămas bun pentru totdeauna. Era mai mult decît puteam îndura. Așa încît făcui pasul hotărîtor: mi-am scos paltonul.

— Ai să răcești — zise Natașa.

— Ce să-i faci? Trebuie.

Natașa întinse mîna și-mi luă paltonul. „Dacă nu mă mai întorc... să-ți rămînă ca amintire de la mine“ — voiam să-i spun. Dar am tăcut.

— În caz de ceva... strigă — mă rugă Prințul.

O spusese cu cele mai bune intenții. Eu însă îl privii mirat:

— Să strig? Pentru nimic în lume!

— Ce ne rămîne atunci de făcut? Să stăm cu brațele încrucișate?

— Să vă ascundeți pe după copaci și să așteptați semnalul meu! Cînd o să mă vedeți că scot capul pe geam și vă fac un semn discret cu mîna. să știți: s-a isprăvit cu Grigori!

— Pentru totdeauna? întrebă Mortul.

— Pentru totdeauna sau pentru un timp, ce importanță are? Principalul e că drumul spre telefon va fi liber! Vă fac un semn discret...

— De ce discret? Fă-ne un semn cît mai puțin discret. Că altfel nu-l observăm — ceru Prințul.

— Fii cu băgare de seamă... — mă rugă în șoaptă Gleb.

„La asta să te fi gîndit mai înainte!“ i-am răspuns eu în sinea mea. Și, plin de curaj, cu pas hotărît, am pornit spre vilă, în întîmpinarea riscului, a temerarei încheștări cu necunoscutul.

Între timp, natura își continua viața însingurată, dar atît de frumoasă. Ploaia se întetise. Știam că prietenii mei, care-mi urmăreau orice mișcare, văd cum vîntul îmi flutură poalele hainei și cum silueta mea pare că se des-
tramă treptat în perdeaua deasă a ploii...

Am intrat în vilă. Inima-mi bătea atît de puternic, încît trebuia s-o apăs cu mîna. Începui să urc treptele „ce scîrțiau morocănos“ și care, de fapt, nu scîrțiau. Fiecare pas mă apropia tot mai mult fie de victorie, fie... Dar la toate astea căutam să nu mă gîndesc.

De sus se auzi iar o bolboroseală:

— Aha, tot mai suflați? Atuncea vă venim noi de hac! A, așa?... Atuncea pac! una peste ceafă!...

Am avut impresia că vorbele acestea mi se adresează mie și m-am oprit. Dar numai pentru o secundă. Apoi, ca să nu-mi las răgazul să șovăi, am alergat repede sus pe scări. În pragul fostei odăi a Vilegiaturistului am zăbovit o clipă: mi-am descheiat haina, mi-am sfișiat cămașa acolo unde fusese cîrpită și mi-am desfăcut-o, ca să mi se vadă pieptul gol. Am împins ușa. Grigori juca, la fel ca înainte, „popa-prostul“ de unul singur.

Arătam atît de murat și de jumulit, încît Grigori, pare-se, nici nu m-a recunoscut în primul moment. Apoi însă m-a privit atent și și-a săltat trupul greoi din spatele mesei:

— Tu erai... băete?

— Eu... — am răspuns așa fel ca să vadă că abia mai răsufli.

— Ai trecut prin zid?

— Nu... Prin ușă. Am ieșit pe ușă aceea care s-a strimbat și care se deschide numai un pic. Mi-am scos paltonul și m-am strecurat. Vezi, mi-am rupt și cămașa. Dar tot am reușit. Ceilalți n-au putut să treacă și s-au întors înapoi. Iar eu am venit direct la dumneata.

— De ce n-ai spălat putina?

— Fiindcă trebuia să-ți spun ceva... Să-ți fac o comunicare!

— Văd că ești curajos, băete. Dar dacă te bag înapoi, ca pe o scrumbie în borcan?

— Poți să mă bagi! Te rog chiar!... Mă bag cu plăcere și singur. Dar mai întâi, te rog să m-ascuți. Trebuie să-ți comunic...

Pe obrazul lui mititel nu mai rămase nimic decât rînjetul:

— Vă dădeam eu drumul... ceva mai tîrziu. Chicoti. Dar dacă ați ridicat coada, băgați de seamă, găgăuților! Acolo scrie: „Nu vă apropiați!“ Iar tu, băete, te-ai apropiat! Puțin vă pasă, care va să zică? Ei bine, uite că te bag înapoi. Și-ai să-mi stai acolo cuminte, de parcă te-a luat apa.

— Poți să mă bagi! Te rog! Dar mai întâi ascultă-mă!

— Ce să mai ascult... Flutură din mîină de parcă ar fi alungat un țînțar.

— Am descoperit acolo... o inscripție excepțional de interesantă! Pe tăblia mesei. Chiar pe tăblie, sus! N-ai observat fiindcă e făcută cu creionul și s-a șters nițeluș. În schimb, e extrem de importantă! Și ți-e adresată personal.

— Mie?

— Dumitale personal! Îți dai seama?

— Mie personal?

— Dumitale! Nu mă crezi? Poți să te uiți!

— Pe masă?

— Chiar pe tăblia aceea rotundă. Dacă muzeul ți-a adus mulțumiri pentru nu știu ce hîrtie, apoi pentru o masă cu o inscripție, îți dai seama... Cred că au să-ți atîrne portretul. Și au să povestească tuturor vizitatorilor...

— Te pomenești că se lasă și cu niscaiva bănișori?

— Au să-ți plătească! l-am asigurat eu. În primul

rînd, pentru masă, ca fiind un obiect legat nemijlocit de viața scriitorului. Și de creația lui! Și-apoi, n-are decît trei picioare... Or, într-un muzeu, știi cum e? Cu cît un lucru e mai vechi, mai stricat, cu atît se îngheșuie mai tare să pună mîna pe el. N-ai auzit cum se spune despre unele obiecte că-s „rarități de muzeu“? Asta înseamnă că-i ceva spart sau rupt. Iar în al doilea rînd, masa mai are și o inscripție care ți-e adresată dumitale! Au să bată pe ea o plăcuță: „Din arhiva personală a cutăruia...“ Am mai văzut asemenea plăcuțe. Și-au să-ți atîrne portretul... Portretul dumitale!

— Ia n-o mai face pe deșteptu'! Grigori își flutura iar mîna spre mine. Nu-i o treabă s-o pricepi tu, cu mintea ta. Mergem să-mi arăți. Dacă e adevărat ce spui, vă scot afară pe toți. Iar dacă ai mințit, scot... sufletul din tine. Clar?

Mulțumit de sine, chicoti iar mărunț și nesuferit. Și porni tropăind în jos, sărind două-trei trepte deodată. Abia reușeam să mă țin după el.

„Numai de nu s-ar da totul peste cap! mă gîndeam eu. Ei, și dacă se dă... am să pier în pivniță. Dar nu ca Aida și Radames, care, cum-necum, erau doi. Nu, eu o să-mi sfîrșesc viața în închisoarea neagră și umedă. Totul se va hotărî exact peste trei secunde. Uite acum! În clipa asta...“ Mi-am șters de pe frunte sudoarea groazei. Chiar și un ochi mai puțin experimentat ar fi putut ghici fără greș că tremuram ca varga. Ce bine că Natașa era departe!

În sfîrșit, iată-ne lingă ușa ce dă în pivniță.

Grigori puse mîna pe zăvor. Se auzi geamăt de fiare ruginite, frecate între ele. Pe urmă sări butonul rotund al broaștei yale.

— Treci, băete...

— Nu, treci dumneata mai întîi. Ești mai mare! Cum mi-aș putea permite...

— Politicos mai ești, băete! Nu-mi plac oamenii politicoși...

Spunînd acestea, Grigori păși în întunericul jilav al pivniței.

Și în aceeași clipă ușa, pe care o împinsesem plin de curaj și hotărîre cu piciorul, se închise. Răsună țăcănitul

broaștei, a cărei cheie n-o mai avea nimeni... Ca să fiu mai sigur, m-am lăsat cu toată greutatea peste zăvor și l-am tras.

— Ce faci acolo, băete? auzii de după ușă.

— Nu vreau să te stinjenesc — i-am răspuns cu o satisfacție rău ascunsă.

— Deschide ușa! Deschi-i-i-de!

— Dar dumneata ne-ai deschis?

— Măi băete! Stai că vezi tu acuși...

— Deocamdată vezi dumneata, nu eu... rămii în pivniță.

— Stai că le vin eu de hac prietenilor tăi... La toți! Îi ia gaia acuși!... Las' că le...

— Mai întâi caută-i!

— Să vezi ce le fac!

— Ține-i nițel de urît scheletului!

Grigori începu să bată în ușă cu picioarele. Dar ușa era trainic ferecată cu fiare ruginite.

— Încearcă să te strecoari pe cealaltă ușă — l-am sfătuit eu, știind că în deschizătură n-ar putea să încapă decât capul lui mititel. Sau poate un picior.

— M-ai mințit? Ai îndrăznit să mă minți?

— Nu, am spus adevărul. Apropie-te de masă și ai să te convingi.

Se auzi tropăitul picioarelor lui uriașe.

«Îndată se va opri lângă masă... — mă gindeam eu. Iar acum iată-l că citește: „Țincule, transmite-i salutări mătușii!“»

— Deschi-i-i-de! răsună din adâncul pivniței, și strigătul acesta semăna cu urletul ciclopului închis în peșteră.

Un simțămînt de mîndrie legitimă îmi umplea inima. Drumul spre telefon era liber. Mama Natașei era salvată!...

ÎN CARE ASCULTĂM MAI MULTE GLASURI
ȘI AUZIM TROPOTUL URMĂRITORILOR

— Cum ai reușit? Cum ai făcut-o? Cum?!
Povestește!

— Important e rezultatul — răspundeam eu la întrebările prietenilor mei. Șade Grigori în pivniță? Șade! Strigă de-acolo? Strigă! Restul, ca să zic așa, ține de amănunte.

— Pe învingători nu-i judeci! Și nici nu-i iei la întrebări!... roști sentențios Mortul.

Nu-i venea de loc la îndemână să fiu admirat și asaltat cu întrebările. Și cu toate că dorințele noastre nu coincideau de fel, i-am sprijinit spusele:

— La ce bun să ne mai uităm înapoi? Mai bine să privim înainte!

— Am auzit că-n armată există obiceiul de a analiza o operațiune care a dus la victorie — spuse Prințul. În felul acesta învață și ceilalți.

Nu prea aveam chef să-mi analizez de față cu toți „operațiunea”. Doar nu făcusem decît să-l păcălesc pe Grigori... Or, un șiretic, privit de la distanță, e întotdeauna mai puțin măgulitor decît o încheștare directă, decît vitejia de care dai dovadă într-o luptă deschisă. „Dacă ar fi auzit cu urechile lor cum m-a amenințat Grigori că mă bagă înapoi în pivniță ca pe o scrumbie în borcan, și-ar fi dat seama că am dat dovadă nu numai de inventivitate, ci și de curaj. Dar n-au auzit nimic din toate astea și nu mai au cum să audă. Las' să-și închipuie singuri cum a fost. Te pomenești că Natașa o să creadă că lui Grigori i-a fost frică de mine, că l-am speriat! N-aș contrazice-o. Din păcate, e prea puțin probabil să creadă una ca asta”...

Și cu toate că le cerusem să nu se mai uite înapoi, am simțit brusc dorința ca ei toți să audă răgetele lui Grigori și să-și dea seama ce dușman am învins. Și cu toate că erau nerăbdători să ajungă la telefon, le-am propus:

— Haideți să coborîm o clipă!

Coborîră toți, în afară de Gleb... El, care căuta să aducă primul la îndeplinire ordinele mele, ba chiar, la fel ca Mironova, să le ghicească dinainte, de astă dată parcă nici nu auzise. N-am vrut să-l constrîng. Poate că se temea să nu-l închid și pe el. Sau poate socotea că nu are dreptul să-și rîdă de Grigori, care pînă mai adineauri îi fusese complice devotat. Complice la crimă! Și iar se ivi în fața mea misterul pe care trebuia să-l dezleg, să-l înțeleg: „De ce i-a telefonat lui Grigori? De ce i-a cerut să ne încuie în pivniță? De ce?!“

Ne-am apropiat de ușa ferecată cu fiare ruginite și am strigat:

— Ei, cum merg treburile? Cum te mai simți?

Grigori stătea chiar în dosul ușii, aidoma unui tigru lingă gratiile de metal ale cuștii.

— Deschi-i-de! urlă el. Deschi-i-de!

Toți săriră în lături. Eu însă am rămas pe loc. Nici nu m-am clintit măcar. Și am rostit cu ironie rău ascunsă:

— Noi am ieșit prin propriile noastre forțe. Fără ajutorul dumatăle. Pune umărul și dumneata. Dă dovadă de inițiativă și inventivitate. Mai stai nițeluș acolo, mai slăbește și poate ai să reușești să treci prin deschizătura prin care noi...

— Dă-rim vila! strigă Grigori.

— Mătușa dumatăle ar fi nespus de întristată — i-am răspuns eu, calm. Și, adresîndu-mă prietenilor mei: Vă rog să poftiți sus! La telefon. Vă rog!

Mi s-au supus tăcuți.

Intrărăm în odaia pe care o închiria odinioară Gl. Borodaev de la mătușa lui Grigori. Avea o ieșire pe terasă, care, la rîndul ei, dădea în curte. N-am zărit însă nici un telefon și am înghețat în sinea mea: dacă toate strădaniile mele au fost inutile? Dar în secunda următoare m-am încălzit la loc: pe masă era aruncat un halat de damă vechi, și cînd Gleb îl ridică văzură că sub el se afla ascuns telefonul.

— Da' ce-i cu asta? am întrebat eu.

— Mătușa se teme grozav... Dacă locatarii din vilele vecine... Au s-o roage mereu... Îl ascunde ca să nu se afle. Are fir *direct*!

— În ce sens direct?

— Face legătura direct cu oraşul... Numai bunicul... În semn de recunoştinţă...

De aparat era prinsă o plăcuţă înnegrită: „Lui Gl. Borodaev, din partea cititorilor recunoscători“. Alături, pe o hîrtiuţă, erau notate cîteva numere: miliţia, salvarea, pompierii şi încă un număr.

— Asta al cui e? am întrebat eu.

— Al mătuşii lui Grigori... — mă lămurî Gleb. E în oraş. El o sună. O ţine la curent.

— Clar.

Acuitatea spiritului de observaţie mi-a relevat că nimeni nu îndrăzneşte să ridice primul receptorul. Dacă a fost închis pentru neplată? Sau dacă e defect?...

Cu o mişcare plină de curaj am apucat receptorul şi l-am dus la ureche: veni tonul. Numărul Nataşei îl cunoşteam pe de rost. Dar ea nu ştia că-l cunosc. Şi nici nu voiam s-o aflu: cred că încă din clasa întâi o sunam şi-i suflam îndelung în receptor, iar pe urmă am renunţat să mai suflu.

— Nataşa, ce număr ai?

Îmi răspunse. Am format numărul... Se auzi un glas de femeie. Îl cunoşteam foarte bine: înainte, cînd îl auzeam, puneam degrabă receptorul în furcă. De astă dată însă n-am închis, ci i-am dat Nataşei receptorul:

— Bănuiesc că-i mama ta.

— Mămicuţo — rosti ea cu atîta gingăşie, că invidia mă împunse iar, drept în inimă.

Dacă ar fi rostit la fel „Alik“, aş fi fost în stare să dau pentru asta tot ce aveam mai scump: şi bicicleta cea nouă (cu două roţi!), şi pîcsul, şi biliardul cu bile metalice!

Nataşa continua convorbirea:

— Nu, nu din oraş... Mai sîntem încă aici, în vilă. Am pierdut trenul. Sîntem bine. Nu fi neliniştită. Mă întorc pe la unsprezece. Spune-i, te rog, Anei Petrovna să nu plece. Să mai stea cu tine... să mă aştepte, dacă poate. Îi spui? Pe cuvînt de onoare? Nu, sîntem bine! Da, în vilă. Nu, nu pe stradă! Nu fi neliniştită. Am pierdut trenul şi atît. Te sărut!

„Asta chiar că n-am să aud niciodată!“ mă gîndii cu o tristețe rău ascunsă.

Și deodată Natașa rosti:

— Îți mulțumesc, Alik!

— N-ai pentru ce. Te rog... — i-am răspuns eu și-am început să tușesc tare, ca ceilalți să n-audă cum îmi bate inima în piept.

Am luat iar receptorul și i l-am întins Mironovei: trebuie să dai înțîietate femeilor!

— Cîte minute am voie să vorbesc? se interesează dînsa.

— Cîte pofțești. Nu ești la telefon public.

— Oare nu-i limpede? întrebă Mortul.

— Ce anume? făcu nedumerită Mironova.

— Oare nu-i limpede că și ceilalți părinți sînt neli-niștiți? Și că asta e motivul pentru care n-ai voie s-o lungеști? Nu-i limpede?...

Vorbea în maniera lui preferată. Mironova formă la iuțeală numărul. Ca un detectiv ce eram, am încercat să-mi imaginez toată convorbirea, ghicind și ceea ce i se răspundea.

— Valentin Nikolaevici! strigă Mironova.

— Vorbești...

— De departe! completă Mironova.

— Te aud...

— Foarte prost! strigă iar dînsa. Asta, fiindcă mă aflu afară din oraș.

— Vrei să chem...

— Pe mama! Sau pe tata. Sau pe fratele meu. Sau pe sora mea.

Mi-am dat seama că Mironovei îi plăcea să-i ajute nu numai pe profesori, ci și pe vecini. Pe toți cei care sînt mai mari ca ea. Și mai importanți!

Veni fratele ei; am auzit cum Mironova îi spuse pe nume:

— Mihail, transmite-i mamei că mă întorc la ora unsprezece. Sau la unsprezece și zece. Fiindcă am pierdut trenul. Repetă ce-am spus, cuvînt cu cuvînt.

— Te întorci la ora unsprezece. Sau la unsprezece și zece — repetă Mihail. Fiindcă ai pierdut trenul.

— Nu eu l-am pierdut, ci noi l-am pierdut. Noi toți! îl corectă sever Mironova. Mai repetă o dată.

Mihail repetă. De astă dată fără să greșească, se vede, fiindcă Mironova închise telefonul. Nu i-a spus nici „te sărut“, nici „la revedere“, ci l-a închis pur și simplu.

Mi-am dat seama că se pricepe nu numai să se supună, ci să și poruncească. Bineînțeles, celor care sînt mai mici ca ea. Că fratele ei era mai mic, de asta eram aproape sigur, deși îi zicea Mihail, și nu Mișka. Totuși, ca să-mi verific bănuiala, o întrebai:

— E fratele tău mai mic?

— E mai mic cu un an și șapte luni — mă lămuri ea.

Acuitatea spiritului de observație nu mă înșelase nici de astă dată.

Îndată ce Mironova se depărtă de telefon, Mortul, fără să mai aștepte invitația mea, se repezi să sune. Dar numărul său era ocupat.

— Nu puteau să-și aleagă altă oră de conversație? Cum e posibil să vorbească atît? bombăni el. Și urlă pe neașteptate: Mămico, eu sînt! Telefonul a fost tot timpul ocupat... Ai telefonat ofițerului de serviciu? Care? A, da, de la miliția orașului? Și la spital? Și la morgă?!

Maică-sa era neliniștită, de parcă Mortul s-ar fi prăpădit.

Pe urmă, n-am înțeles de ce, Mortul îi spuse că sîntem în vilă singuri, adică fără nimeni dintre adulți. De astă dată vocea ei începu să se audă atît de limpede, de parcă n-ar fi fost în oraș, ci în vila de alături. Mortul căută să-i explice:

— Nu, nu de capul nostru... Ne-a dat voie Ninel!

— De ce ai spus asta? De ce?! am intervenit eu, trăgîndu-l de mincă. Dar era prea tîrziu.

Maică-sa striga că nu l-a născut pe Mort ca să-l piardă. Sau ceva în genul ăsta.

Din nou, ca un detectiv cu experiență, mi-am imaginat toată convorbirea.

— Cum de a putut să facă asta profesoara voastră? Doar noi am prevenit-o! țipa maică-sa.

— Cînd ați prevenit-o?! ... se miră Mortul.

Și mi-am dat seama încă o dată că e mult mai bine cînd la adunarea părinților, în loc de părinți, se duce fratele mai mare: Mortul nu era la curent cu toate amănuntele.

— Asta-i ultima picătură! vocifera maică-sa, de parcă ar fi fost în vila de alături.

Totuși nu puteam distinge tot ce spune și eram nevoit să ghicesc.

— Oum adică *ultima*? În ce sens? se mira într-una Mortul.

Am priceput că maică-sa fusese printre acei care o atacaseră pe Ninel.

Gleb stătea cu nasul în pământ, mai încovoiat ca ori-cînd.

— Du-te! E rîndul tău! și l-am împins cu o furie rău ascunsă.

— Pe urmă... După tine... Pot și mai tîrziu...

— Te cred că poți: la tine acasă nu-i nimeni neliniștit! Tu, desigur, i-ai prevenit din timp. Știai prea bine...

Nimeni n-a înțeles ce vorbeam. Noi doi însă ne înțelegeam perfect: Gleb știuse dinainte că ne vom întoarce tîrziu. A făcut pentru asta tot ce i-a stat în putere. Și desigur și-a anunțat încă de dimineată părinții să nu-l aștepte.

— La Ninel Feodorovna nu te-ai gîndit? îl întrebai eu încet, înăbușîndu-mi îndreptățita minie, dar fără s-o sting de tot. Adăugai apoi în șoaptă amenințătoare, ca ceilalți să nu m-audă: Curînd o să le lămuresc pe toate. Toate motivele! De ce ai făcut-o?... Ei? Adică nu, îmi explici tu mai tîrziu! Acuma sună. Așa, ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Altmînterî au să priceapă toți înainte de vreme.

Gleb șovăia.

— Sună ca și cum ai tăi ar fi și ei neliniștiți!

Se supuse.

— Noi... Mai tîrziu... La unsprezece... — comunică el tot ceea ce taică-său, fiul scriitorului Gl. Borodaev, știa perfect dinainte.

Îi aruncam de la distanță lui Gleb șuvoiul rece al disprețului meu. Dar așa fel, ca șuvoiul acesta să nu nimerescă în alții, mai precis ca privirile mele să nu fie surprinse de ceilalți și ei să ghicească ceva înainte de a-mi sfîrși eu ancheta.

Pe urmă am cerut adresa Prințului, mi-am notat-o și am format numărul telefonului meu. Și la mine sună ocupat mult timp.

„Te pomenești că întreabă și ei la morgă? mă gîndii eu. Sau Kostea o fi stînd de vorbă cu prietenii săi? Mai precis, cu prietenele“... Telefonul rămase ocupat cincisprezece minute. Nici mai mult, nici mai puțin: am controlat după ceasul pe care-l purta la mînă Natașa. Aveam și eu unul, dar căutam să apelez cît mai des la cesulețul ei. Îi luam mîna și o ridicam pînă în dreptul ochilor. Au fost niște clipe de neuitat!

Numărul suna ocupat, dar eu zîmbeam vesel. Ceilalți mă priveau cu mirare.

— Dacă durează atît, precis e Kostea — lămurii eu. Fratele meu! Or tocmai el trebuie să se ducă la părinții Prințului. Bine că-i acasă!

În cele din urmă izbutii să-mi exprim rugăminta către Kostea.

— Dar Ninel Feodorovna e cu voi? mă întrebă el pe un ton cu care nu prea întrebî de un profesor. Mă roagă și dînsa?

— Da!

Mințeam. Dar ce nu faci de dragul unui scop nobil!

— Atunci am s-o fac negreșit. Transmite-i salutări! Și comunică-i că am să viu la toate adunările cu părinții. Dar să-i convoace mai des. Salutare! Alerg la părinții lui Kruglov.

Kruglov era numele de familie al Prințului.

Chiar și-un ochi mai puțin experimentat ar fi putut determina cu precizie că eram cu toții într-o dispoziție dintre cele mai bune: nu ne mai temeam pentru părinții noștri, fiindcă nici ei nu se mai temeau pentru noi...

Mama mea nu era atît de grav bolnavă ca a Natașei. Dar adesea mă gîndeam și eu la sănătatea ei și a tatii. Odată am auzit la radio că longevitatea s-ar moșteni prin ereditate de la părinți, de la bunici sau bunice. Pe scurt, de la strămoși. Asta m-a bucurat nespus: bunicii și bunicele mele — toți patru! — erau voinici și sănătoși. Deci și copiii lor, adică mama și tata, trebuiau să trăiască foarte mult!

Unul dintre bunicii mei era într-atîta de sănătos, încît acum vreo zece ani a divorțat de bunică-mea, care pe vremea aceea nu era încă o bunică în adevăratul înțeles al cuvîntului, din care pricină s-a putut căsători a doua

oară. După aceea bunicul (după mamă) venea uneori la noi în vizită, însoțit, cum se spune, de „tinăra lui soție“, iar bunica (tot după mamă), împreună cu „tinărul ei soț“, care era mai bătrîn ca ea cu vreo cincisprezece ani. Îi primeam totdeauna cu dragă inimă. Atîta doar că trebuia să avem grijă ca bunica cu soțul ei și bunicul cu soția lui să nu vină în aceeași zi, adică, cum spunea Kostea, „să se evite contactul“. M-am interesat odată de soarta străbunicilor și străbunicelor mele — și ei au trăit mult. Acum nu-mi mai rămînea decît să-mi doresc ca medicul care vorbise la radio să aibă dreptate: îmi puneam mari speranțe în ereditate! Doream nespus de mult ca mama și tata să fie mereu sănătoși...

Am mai auzit, de asemenea, că copiii suportă diferite boli mult mai ușor decît oamenii mari. Și, ori de cîte ori mama și tata se îmbolnăveau, mă întrista faptul că nu poți distribui bolile în sînul familiei, după cum ți-e voia: aș fi luat bucuros asupra mea toate gripele, amigdalitele și spasmele vasculare. Pînă și pietrele care se formau nu știu unde la tata, le-aș fi preluat fără șovăială și le-aș fi „depus“ undeva în măruntaiele mele.

Știam că oamenilor mari le crește tensiunea din pricina emoțiilor, li se contractă vasele și li se întîmplă tot soiul de lucruri pe care eu nu le-am pățit niciodată. Pe scurt, noi am telefonat exact la timp!

Totți se uitau la mine de parcă ar fi vrut să-mi spună la fel ca Natașa:

— „Îți mulțumesc, Alik!“ ...

Și, cu toate că părinții noștri erau acum liniștiți, ni se părea că telefonul nu fusese folosit atîta cît se cuvenea.

— Hai să chemăm pe careva dintre băieți! am propus eu.

Începurăm cu Paramanov. Era un tînăr în jur de cel mult doisprezece ani și jumătate. Particularitatea lui pregnantă era exaltarea. Putea să facă armăsar nu numai dintr-un țințar, dar chiar și dintr-o gîză mai mititică. Știam că, dacă-i telefonăm lui Paramanov, o să bată toba în toată școala.

— Paramanov — rostii eu în receptor, cu glas înăbușit și misterios. Primește salutările noastre din bătrîna vilă.

— Mai sinteți acolo?

- Dar unde vrei să fim?
- Colosal! Cu Ninel Feodorovna?
- Nu, absolut singuri.
- De necrezut!
- Vino și-ai să vezi!...
- Singuri în toată vila?
- Da. E în întregime la dispoziția noastră.
- Colosal!
- O să ne întoarcem noaptea târziu.
- Imposibil...
- Dă telefon la mine acasă și interesează-te la părinții mei. Sau acasă la Mort. Părinții n-au să te mintă!
- Dar de ce-ai întârziat atât?
- Fiindcă am stat închiși într-o pivniță.
- Mult timp?
- Patru ore și jumătate. Sau poate și mai mult.
- Colosal! Și ce-ați făcut acolo?
- Am încercat să dezlegăm o taină adâncă.
- Și ați dezlegat-o?
- Da. Am dezlegat taina scheletului!
- A cui?
- A scheletului... da, a scheletului... Nu te mai mira atât!
- Un schelet adevărat?
- Da' tu ce-ai crezut: de jucărie?
- Al cui?
- E greu de precizat. Nu ni l-a prezentat nimeni...
- Sînteți chiar în vila *aceea*? Care e descrisă în roman? Acea în care a dispărut un om?
- N-a lipsit mult să dispărem și noi. Dar ne-am luptat!
- Erau mulți?
- Unul singur.
- Numai unul? Păi voi erați un cerc întreg de literatură!
- Dacă l-ai vedea *cum arată*, ai înțelege... Dar noi am învins. Acum și-a primit pedeapsa, a fost făcut prizonier. L-am închis în pivniță!
- Apoi ne-am apucat să telefonăm altor colegi de clasă.
- Vorbește bătrîna vilă! spuneam eu. Sau: La telefon bătrîna vilă! Ne întoarcem noaptea târziu...

Din invidie, colegii se arătau bănuitori:

— Precis că sînteți acasă!

— N-aveți decît să controlați, întrebîndu-i pe părinții noștri. Ei n-au să vă mintă!

Ca Natașa să nu mă creadă infumurat, spuneam mereu: „Noi am luptat . . . Noi am dezlegat . . . Noi l-am închis în pivniță“ . . . Deși, în realitate, cu Grigori luptasem numai eu și tot eu l-am trimis să zacă în pivniță. „Las' să fiu, deocamdată, pentru colegii mei de clasă, un erou necunoscut; în schimb, în ochii Natașei am să rămîn pentru totdeauna modest și cinstit!“ mă consolam eu.

— Nu e vremea să plecăm la gară? întrebă Mortul.

— *Iubita mea, e vremea!*¹ i-am răspuns eu cu un oftat: n-am apucat să-i chemăm pe toți la telefon — în clasă eram patruzeci și doi de elevi.

Vreme aveam berechet, dar mă mînau din urmă îndoielile: „Dacă am încurcat-o iar? Dacă trenul sosește înainte de ora prevăzută?“ . . .

— Să fugim! strigai eu.

Se pare că în ziua aceea ne dezvățasem să mai *umblăm*.

— Dar mai întîi trebuie să-i dăm drumul lui Grigori din pivniță — spuse Natașa.

— De ce să-i dăm drumul?

— Ca să nu moară acolo.

— O, cît ești de bună! exclamai eu, ducîndu-mi mîna la inimă.

— Lasă-l „în temnița *umedă* să zacă zăvorît“² — se împotrivi Mortul, răzbunător. Ce, nu și-a meritat pedeapsa?

— După mine, și-a făcut sorocul — replică Natașa. Și se uită la ceas.

— Noi am stat mult mai mult — protestai eu. Deși nu eram vinovați cu nimic. De ce să stea mai puțin ca noi?

Totuși nu-mi venea s-o contrazic. Să-i îndeplinesc orice dorință, iată visul meu! „Dar cum să-l scoatem de acolo?

¹ Vers din poezia cu același nume de A. S. Pușkin.

² Parafrizarea unui vers din poezia „Captivul“ de A. S. Pușkin.

Prin ce mijloace? mă întrebam în gînd. De bună seamă/că e mai greu să-l eliberezi din pivniță decît să-l vîri acolo!“

Am ieșit din odaie și ne-am oprit lingă scara ce ducea spre ușa de fier, care, la rîndul ei, dădea în pivniță.

— Dar nu el singur... Eu am... — începu Gleb, cu glas înăbușit.

— Taci! îi șoptii amenințător, închizîndu-i gura: asta îmi mai lipsea, să mărturisească și să dezvăluie singur tot! Nu, lucrul acesta trebuie să-l fac eu, Detectivul!

— Natașa are dreptate — rosti bunul Prinț. După părerea mea, Grigori și-a dat seama de vina lui... S-a liniștit.

Dar în aceeași clipă se auzi din pivniță:

— Deschi-ide! Auzi, băete? Dărim zidul! Îți sparg capul!

— Sînt gata să-mi jertfesc capul! Mi-e teamă însă că o să mai am nevoie de el: ancheta nu s-a terminat încă! strigai eu, aplecîndu-mă peste balustradă, ca Grigori să mă poată auzi. Unele lucruri nu-mi sînt însă suficient de clare... Dar ancheta va fi dusă pînă la capăt! Pînă la victorie! Și poate că am să-ți găsesc circumstanțe atenuate. Așa că stai potolită!

M-am uitat la Gleb. Se încovoiasă tot, și obrazul lui cu pielea gingașă, catifelată era tot numai pete roșii din pricina încordării nervoase. Ca să-l cruț, nu m-am mai apucat să explic ce anume am lămurit și ce mi-a rămas neclar. Și-apoi, potrivit legii, n-aveam dreptul să-l acuz înainte de a fi stabilit mobilurile crimei săvîrșite. Poate că printre ele s-ar găsi unele care să-i atenueze vina. Vina lui Gleb sau poate chiar a lui Grigori. Să respectăm legalitatea! Da, legalitatea înainte de toate!...

— La urma urmei, mi-aș jertfi capul — repetai eu. Dar mă tem că nu se va mulțumi numai cu unul... Or, viața voastră nu pot s-o risc! Și m-am uitat la Natașa.

— Deschi-i-de! urla din pivniță Grigori. Dau foc la vilă! Nu-mi pasă dac-o fi să pier și eu!

— Vedeți: nu-i pasă de el. Iar voi vă faceți iluzii c-o să-i pese de voi. Ah, cît de naivi sînteți!

— Ce-i de făcut atunci, vremea trece? întrebă neli-niștită Natașa. Ce soluție vezi, Alik?

Se întoarseră toți spre mine. În ochii lor am citit nădejdea și nu le-o puteam înșela!

Printr-un capriciu al soartei, privirile-mi pătrunseră în odaia a cărei ușă rămăsese deschisă și căzură asupra hîrtiei ce se afla lîngă telefon. Pe ea (țineam bine minte) era notat numărul miliției, al salvării, al pompierilor și al mătușii lui Grigori. Pe loc, fără zăbavă, o idee îmi străfulgeră prin minte.

— S-o sunăm pe mătușă-sa și ea va sosi mîine dimineață să-l elibereze!

— Colo... Pe hîrtie... — îmi suflă Gleb.

— Mulțumesc — i-am răspuns eu pe un ton, de parcă aș fi avut nevoie de sugestia lui.

Deodată am început să doresc și eu să-i strecor lui Gleb vreo cîteva circumstanțe atenuante. Să-i dau posibilitatea, într-un fel oarecare, să-și răscumpere... Deși, ori de cîte ori mă uitam la el, aceeași întrebare mă ardea ca fierul înroșit: „De ce? De ce a făcut toate astea?!“

— Nu se poate să ținem un om închis în pivniță pînă mîine dimineață! spuse Natașa.

— Un om, da. Dar pe Grigori...

Pentru a doua oară în viață o contraziceam. Era îngrozitor!

— Nu poți pedepsi cruzimea prin cruzime — mai spuse Natașa.

Eram convins că această cugetare trebuia notată neapărat în maculator. Deși nu eram de acord cu ea. Să te arăți bun față de dușman, nu înseamnă oare cruzime? Și oare, cruțîndu-ți dușmanul, nu te pedepsești pe tine însuși? Mă luptam cu îndoielile și puțin a lipsit să nu ies zdrobit din lupta aceasta.

Eram incredințat că ideile mele vor nimeri și ele în maculatorul Natașei, atunci cînd el va deveni, în sfîrșit, comun, comun în cel mai minunat sens al cuvîntului: adică al ei și al meu!

Se prea poate ca intențiile Natașei să fie mai nobile ca ale mele. Dar din cîte am înțeles în ziua aceea, intențiile astea nobile îți dau foarte multă bătaie de cap: prea îți complică viața. Să-i fi telefonat mătușii și gata. Dar ea nu, cîcă nu poți ține un om închis în pivniță!

— De eliberat trebuie să-l elibereze unul singur —

am spus eu. Ceilalți trebuie să dispară înainte. Și să-l aștepte la locul stabilit pe cel ce va porni în întâmpinarea primejdiei.

Nimeni nu se îndoia că în întâmpinarea primejdiei voi porni chiar eu. Am citit în ochii prietenilor mei nerăbdarea de a mă vedea săvârșind vitejeasca mea faptă. A mea și nu a altuia! Ce să-i faci, eu îi obișnuisem așa. Dar deodată Natașa spuse:

— N-ai să te duci.

Și cu toate că, de astă dată, nici prin gând nu-mi trecea să mai săvârșesc vreo faptă vitejească, am întrebat-o oftînd cu tristețe:

— Și de ce să nu mă duc?

— Fiindcă pe tine te urăște mai mult decît pe noi. Ție se pregătește să-ți spargă capul.

„Aha, deci capul meu prețuiește ceva pentru dînsa!“ Asta mă făcu să-mi concentrez toate forțele în căutarea unei soluții. Privirile îmi rătăceau cu încordare prin odaie, cînd, deodată, se opriră asupra lui Gleb. El însă nu se aplecă și nici nu-și feri ochii. În ziua aceea nu făcusem decît să citesc gîndurile altora. De astă dată am citit: „Lasă-mă să vă ajut, să-mi răscumpăr...“

L-am tras deoparte pe Gleb:

— Îți dai seama că am nimerit în situația asta îngrozitoare din pricina ta?

— Îmi dau seama.

— Îmi mai rămîne să lămuresc de ce, cu ce scop ai făcut-o?

— Păi eu... Chiar și în clipa asta...

— Nu, nu acum. În nici un caz acum! Înțelege: fiecare secundă poate deveni hotărîtoare. Sîntem amenințați să pierdem ultimul tren care mai trece pe aici. Și atunci... Ce mai calea-valea: ești gata să dai dovadă de curaj?

— Păi eu... oricum... Bineînțeles... chiar dacă...

— Nici un „dacă“. Ești gata au ba?

— Sînt gata.

— Atunci vei coborî chiar tu în pivniță și-i vei da drumul lui Grigori. Numai ție, dintre noi toți, nu-ți va face nimic. Sînteți doar complici. Complici la crimă!

— Păi el m-ar... Fiindcă la început eu l-am... Iar pe urmă, împreună cu voi... N-are să mi-o ierte!

— Cît ești de naiv! Oare îți închipui că n-am prevăzut totul dinainte? Îți explic planul meu pe scurt sau, cum se mai spune, succint. N-avem vreme să despicăm firul în patru. Iată cum trebuie să apară toate în ochii lui Grigori. Tu nu ești cu noi. Ești împotriva noastră! Ai reținut? Mai întâi te-am scos cu forța din pivniță, fiindcă tu, complicele credincios al lui, voiai să rămii acolo. Ai reținut? Apoi tu te-ai zbatut tot timpul să-ți faci datoria de complice la crimă și să-l eliberezi din pivniță. Ca să nu te zbați prea tare te-am legat cu frînghii. Iar noi am fugit la gară... Atunci tu, cu un efort de voință supraomenească, ai rupt frînghiile, te-ai azvîrlit în ajutorul compliceului și l-ai eliberat! Ai reținut? Nu-i nevoie să mai repeți, n-avem timp. Spune doar atît: ești de acord?

— Sînt... Dar dacă el...

— Curajul însoțește nobila faptă. E momentul să săvîrsești și tu o faptă nobilă. Ești de acord?

— Sînt...

Celorlalți nu le-am dezvăluit planul meu decît în parte: ei nu știau că Gleb era un complice...

— Modesta mea idee o va pune în aplicare Gleb Boro-daev! am spus eu. Și pentru ca sărmanul nostru captiv să nu-l sfișie, lucrurile vor apare în felul următor: intrucît bunicul lui Gleb l-a ținut pe Grigori în brațe, Gleb, chipurile, a vrut de la bun început să-l scoată din închisoarea lui. Noi nu l-am lăsat. Ba chiar l-am legat fedeleș, bietul de el! După ce însă am fugit la gară, Gleb s-a dezlegat și l-a eliberat pe cel pe care bunicul său l-a ținut în brațe. Grigori îl va îmbrățișa pe nobilul său salvator. Iar noi îl vom aștepta pe Gleb în pădure, lângă buturuga aceea uriașă pe care a șezut Mortul. Ați reținut? Bine... Acum nu ne mai rămîne decît să-l legăm.

— Pe cine? șopti înspăimîntat Mortul.

— Pe Gleb, se înțelege! Aspectul lui exterior trebuie să ilustreze lupta deznădăjduită pe care a dus-o împotriva noastră. Vînătăi, zgîrieturi... N-ai vreo vînătaie?

— Din păcate, n-am... — rosti Gleb, cu un aer vinovat.

— Caută! Uneori ni se întîmplă să ne lovim de ceva

fără să băgăm de seamă, dar vinătăile rămîn. Trebuie ca Grigori să le vadă!

Gleb își cercetă mîinile.

— Dar pe corp? Caută bine!

Fetele se întoarseră cu spatele.

— N-am nicăieri... Nici o vinătaie... — anunță cu tristețe Gleb.

— Nici vreo zgîrietură?

— Nici una...

— Păcat. Doar n-o să te zgîriem anume pentru asta am zis eu, ca să audă toți. Și, la ureche, lui Gleb: Deși ai merita-o.

— Atunci cum... Ce-i de făcut? întrebă Gleb.

— Desfă-ți măcar cămașa și rupe-ți cîtiva nasturi... Dar să nu-i arunci, ține-i în pumn: ca să-i arăți lui Grigori. Nasturii vor fi o dovadă concretă!

Gleb își smulse cîtiva nasturi cu pînză cu tot: se dădea peste cap să obțină circumstanțe atenuante!

— Acum ciufulește-ți părul ca lumea! Așa... E bine. Iar acum vine ceea ce-i mai important: o să-ți înfășurăm o frînghie în jurul corpului. Mîinile ți le lăsăm libere, ca să poți deschide cu ele broasca yale. Sau mai bine facem așa: te legăm de un scaun, iar tu, cu scaunul în spate, ai să te duci să-l eliberezi. O s-alegem unul mai ușor. Uite pe-asta, din nuiiele...

— Pot și cu unul mai greu... Vă rog...

Gleb era gata să facă orice!

— Dați-mi o frînghie — am poruncit eu.

Dar nu se grăbi nimeni să-mi dea. Frînghie nu era...

— Nu ne-am putea lipsi de ea? întrebă Mortul, care murea de nerăbdare: voia să fugă cît mai repede la gară.

— Nu ne putem lipsi! i-o retezai eu. Zgîrieturi nu-s, vinătăi nu-s!... Nici frînghie să nu fie? Gleb are nevoie de cît mai multe dovezi ale luptei lui împotriva noastră. Pentru ca Grigori să-l creadă. Nu putem risca viața unui prieten! Iar lui Gleb la ureche: Deși viața ta am putea s-o riscăm liniștiți.

Nesocoteam într-una o regulă sfîntă: nu aduce acuzații înainte de a-ți încheia cercetările! Uitam și-mi aminteam din nou. Dar, după ce-mi aminteam, iar uitam...

Gleb însă nu se supăra. Sentimentul ascuțit al vinovă-

ției îi devora sufletul.

— Acolo, în pod... — rosti el. Se pun la uscat rufe... Înseamnă că frîghiile...

— În pod? întrebai eu.

— Sus... E întuneric acolo... Și-apoi...

— Arată-mi drumul!

— Vin cu voi! se oferi de îndată nobilul Prinț.

— Nu, tu rămii aici — îi porunci eu. Oăci dacă Grigori scapă? Va trebui să aperi femeile. Măcar un bărbat tot trebuie să rămînă!

— Dar eu? șopti Mortul. Eu nu sînt?...

— Firește că da! Mai ales că de mult voiai să mori. Iată, poate că acum vei avea prilejul...

Am pornit-o cu Gleb spre pod. În clipa cînd ieșeam din odaie, am auzit în urma noastră un glas pe care nu l-aș fi putut confunda cu nici unul pe lumea asta:

— Fiți cu băgare de seamă!

Numai cîteva cuvinte... Dar ele cuprindeau tot ce visam eu mai mult: neliniște, rugămintea de a mă întoarce mai repede și făgăduiala duiosă că voi fi așteptat! Doar pe un erou îl petreci astfel. Ce ne-aștepta acolo, în pod? Asta n-o putea ști nimeni.

Mai întîi am urcat la etaj unde se afla încăperea din care se auzea de obicei: „Aha, mai trăiți? Atuncea, pac! una peste ceafă! Aha, mai mișcați? Atuncea, trosc! încă una!” O fișie de lumină se tîra afară din încăpere. Am privit înăuntru... Pe masa neacoperită nici măcar cu un ziar zăcea un pachet de cărți și ardea o lampă mică, fără abajur. Mai departe scara nu avea balustradă.

— Pe aici... — spuse Gleb.

O luarăm în sus pe treptele care scîrțiau morocănos, deși în romanul lui Gl. Borodaev nu erau pomenite de fel. Deasupra lor apăru tavanul din birne, netencuit. Da, toate lucrurile păreau aici dezbrăcate, golașe: tăblia mesei, lampa fără abajur, tavanul fără tencuială, scara fără balustradă...

Pășeam înainte, fără teamă!

Mai întîi dibuiam pe întuneric o treaptă și abia atunci călcam: o singură mișcare neatentă, și m-aș fi dus, de-a berbeleacul, fără speranța de a mă prinde de balustrada care nu exista.

În sfârșit, am ajuns la capătul drumului!

Podul avea forma unui coșciug acoperit cu capacul. Noi ne aflam în interiorul acestui coșciug. Un miros de umezeală și mucegai îmi gîdila plăcut nările. Eram din nou în atmosfera familiară unui detectiv: întuneric, mister, șuieratul vîntului care arunca prin ferestruica triungiulară stropi reci de ploaie...

Între timp, cum spuneam, natura își trăia viața însingurată, dar atît de frumoasă: afară turna cu găleata, ca mai înainte. Ferestruica n-avea geam, iar pe frînghiile, întinse de-a curmezișul podului, nu erau rufe. Și aici toate păreau golașe, dezbrăcate, de parcă ar fi fost jefuite. Asta îmi plăcea nespus!...

Aveam senzația că din colțurile mohorîte și pustii ne pîndește cineva, gata-gata să se repeadă asupra noastră. Dar nu se întîmplă nimic, din păcate.

Cu mîinile întinse înainte, am pornit cu pas șovăielnic, pe podeaua lipită cu lut, spre capătul podului.

Și deodată am zărit un om... Atîrna sub tavan, îmbrăcat în alb. Și se legăna... Curajul, care mă însoțise cu credință în ziua aceea, mă părăsi brusc.

— Ce-i... Ce-i asta? șoptii eu, dîndu-mă înapoi cu pas șovăielnic pe podeaua nesigură.

Pesemne că, de groază, vorbele îmi rămăseseră în gît, fiindcă Gleb nu le auzi. Adunîndu-mi atunci ultimele puteri, strigai:

— Ce-i asta?

— O cămașă — răspunse Gleb. Grigori și-a spălat-o... Și a atîrnat-o... Vîntul... o flutură vîntul...

„Ce bine că Natașa a rămas jos! îmi trecu prin minte. Ce bine că n-a văzut cu ochii ei cum am căzut secerat de slăbiciune, deși am rămas în picioare!“

Gleb se zorea să dezlege una din frînghii. Își dădea toată osteneala: avea nevoie să adune cit mai multe circumstanțe atenuante.

În sufletul meu sentimentele contradictorii duceau o luptă crîncenă, gata-gata să mă doboare. Pe de o parte, îi eram recunoscător lui Gleb pentru că, deși fusese martorul slăbiciunii mele de moment, n-o observase — fie din pricina întunericii, fie că era ocupat să dezlege

fringhia. Dar, pe de altă parte, eram conștient că, dacă Gleb n-ar fi făcut ce a făcut, nervii mei nu s-ar fi zdrundinat și n-ar fi ajuns în halul cumplit în care se aflau. De ce a făcut toate astea? Cu ce scop, îmi era încă neclar.

Peste câteva minute am coborît în odaia lui Gl. Boro-daev. Nepotul scriitorului aducea fringhia cu care urma să-l legăm.

— Părul stă bine: l-ai ciufulit cum trebuie! am spus eu, cercetindu-l atent. Cămașa e și ea în ordine: n-are nici un nasture!

— Poate că e nevoie să-i smulg și de la palton? Vreo doi sau trei? se oferi Gleb.

Era gata să facă orice.

— Nu, nu-i nevoie. Să nu îngheți! Am citit undeva că față de un individ aflat sub anchetă trebuie să arăți bunătate, mai precis, delicatețe. Acum nu ne-a mai rămas decît să te legăm de scaun. De unul ușor, uite ăla...

Gleb își ridică supus mîinile, de parcă s-ar fi predat, iar noi îl legarăm de scaunul de nuiete. Stătea cu spina strîns lipită de speteaza scaunului.

— Bagă la cap: te-ai zbătut atît de cumplit să vii în ajutorul lui Grigori, încît am fost nevoiți să te legăm! În grabă, nu ne-am dat seama că scaunul e ușor și că te poți plimba prin vilă cu el în spate. Ai băgat la cap? Și principalul: noi am fugit de mult. Mai precis, am părăsit vila... Și am plecat spre oraș. Asta ca lui Grigori să nu-i vină ideea să ne urmărească. Ai priceput?

— Am priceput.

— Cît timp îți trebuie pentru această operațiune?

— Nu știu... Vreo zece minute... Sau poate cincisprezece...

— Să ne potrivim ceasurile.

— N-am ceas.

— Bine. Te-așteptăm lingă buturuga știută, exact peste un sfert de oră! Vom cronometra după ceasul Natașei. Natașa, cît e acum?

Îmi întinse mîna. I-am apucat-o, reținînd-o îndelung.

— Nu se vede bine? mă întrebă ea.

— Ba da... vreau numai s-aștept pînă la orele

douăzeci și douăzeci de minute. Ca să ținem minte mai bine: douăzeci și douăzeci!

Natașa se uită și ea la ceas:

— Dar asta înseamnă să mai așteptăm patru minute în șir.

— Nu-i nimic, am s-aștept.

La douăzeci și douăzeci de minute fix am exclamat:

— Operațiunea începe! N-ai să uiți nimic, Gleb? Grigori trebuie să te creadă că am părăsit de mult vila! Și am plecat spre oraș... În realitate, te vom aștepta lângă buturugă!

— N-am să uit...

M-am apropiat de Gleb și i-am șoptit:

— Și dacă cumva... Consideră că te-am iertat! Totuși eu sper că ne vom revedea:

— Și eu...

— Acum, cu toții în stradă! Pe vîrfuri! Ca să nu ne-audă Grigori — dădui eu comanda.

Nu numai Mironova, ci și toți ceilalți se supuseră bucuroși acestui ordin, fiindcă Grigori bătea din răspuțeri cu pumnii în fierul ruginit, de aveai impresia că-i gata-gata să scoată ușa din țîțini.

Gleb rămase singur, cu părul ciufulit, cu scaunul în spate și cu cămașa fără nasturi.

Părăsirăm încetișor „bătrîna vilă” și o luarăm din nou la goană.

Între timp, natura continua să-și trăiască viața însingurată, dar nespus de frumoasă, numai că pe întuneric. Or, ce poate fi mai dezolant decît o așezare pustie toamna. Și mai ales după ce s-a lăsat seara... De cîteva ori mi s-a întîmplat să-mi petrec vara în vilegiatură. Și-atunci cînd, spre sfîrșitul lui august, una după alta, vilele își pierdeau locatarii, mă simțeam singur și trist. Darmite aici, unde, în toată așezarea, nu se zărea nici măcar o luminiță! Și unde mai pui că toți nimereau mereu ba într-o băltoacă, ba într-o groapă, ba într-un șanț.

Din nou am ocolit pădurea de pini, care ziua fusese frumoasă și tînără, pe cînd acum arăta neagră și posomorîtă, de parcă ar fi îmbătrînit într-o singură zi. Iar co-

pacii îmi păreau de departe niște răufăcători ce stau la pîndă.

Dimineața, toate acestea m-ar fi bucurat, desigur. Dar acum nici ploaia, nici noroiul, nici umezeala rece nu-mi mai făceau plăcere și am simțit deodată nevoia să fiu acasă, într-o odaie încălzită... Dar era o slăbiciune de moment și nu m-am lăsat copleșit. Am alungat-o, mai precis, am zvîrlit-o cît colo!

— Nu-i asta buturuga mea?! exclamă Mortul. Și din nou se așează drept în mijloc, de nu mai avea loc nimeni să stea. La fel ca dimineața, răsufla cu tot corpul: cu nasul, cu pîntecele, cu umerii. Simțeam asta pe întuneric.

— De ce nu cedezi locul femeilor? îl dojenii eu.

— Dar de ce, sîntem în tramvai? Sau în troleibuz? zîmbi Natașa. În pădure, politețea nu-și are rostul.

Mortul sări în picioare. Dar ea nu se așează. Chiar și Mironova rămase în picioare.

— Și mai ești poet liric! i-am spus eu. Dedică versuri fetelor frumoase! Și adăugai încet: Care nu există...

— N-ar trebui să vă legați de Mort — ne rugă bunul Prinț.

Continua să creadă că Mortul a cunoscut fericirea de a iubi. Prețuia mult sentimentele altora.

— De acord: să nu ne certăm în asemenea clipe — încuviințai eu. Ce s-o fi petrecînd acum cu Gleb al nostru?

Spusesem „al nostru“, fiindcă, dîndu-mi seama de pericolul la care se expunea Gleb (mortal poate!), eram gata să-i iert vina, să uit crima pe care a săvîrșit-o. „Dar dacă Grigori nu-l crede? mă gîndeam eu. Dar dacă, turbat cum e, țîșnește din pivniță și se repede la Gleb, căre nu se poate apăra? Sau dacă îi dă brînci în pivniță și-l închide acolo?“

Da, eram gata să-l iert pe Gleb, fiindcă în clipa aceea săvîrșea un act de eroism de dragul nostru, al tuturor!...

— Bineînțeles, că puteam foarte bine să nu-i dăm drumul lui Grigori — am rostit eu încet.

— Cum e cu puțință să te porți astfel cu un om? se indignă Natașa.

În ploaia aceea rece, se mai gîndea la dreptate!

— Cît e ceasul? am întrebato eu.

— Nu văd pe întuneric — răspunse ea.

— Dă-mi mîna. Să mă uit eu!

Nataşa îşi întinse mîna şi mă uitai îndelung.

Pe urmă i-am mai cerut de trei sau patru ori să-mi întindă mîna şi iar m-am uitat îndelung, fiindcă era greu să desluşeşti acele ceasornicului. Şi-apoi...

În cele din urmă am început să mă neliniştesc! Cele cincisprezece minute trecuseră şi Gleb tot nu se arăta.

„Şi-a jertfit viaţa, încercînd să-şi răscumpere vina — mă gîndeam în sinea mea. Şi eu care n-am fost destul de delicat cu el... Ce-i drept, nici grosolan n-am fost. Dar totuşi i-am făcut reproşuri... Şi acum el singur, legat fedeleş, ciufulit, cu scaunul în spinare, a dat ochii, în pivniţă, cu Grigori. Nu oricine s-ar fi hotărit la una ca asta! Mortul, de pildă, nu s-ar fi dus nici în ruptul capului! Dar eu?“

La ultima întrebare mi-era nespus de greu să răspund. Şi ca să nu mă mai gîndesc la ea, m-am mai uitat o dată la ceasul Nataşei. Trecuseră douăzeci de minute.

Era îngrozitor... „În primul rînd, probabil că Gleb a murit — îmi spuneam. Iar în al doilea rînd, pînă la tren ne-a mai rămas foarte puţin timp. Dacă mai întîrziem şi de astă dată, nu mai ajungem acasă înainte de mîine dimineată. Cum să mai comunicî asta părinţilor? N-ai cum! Telefonul e inaccesibil: Grigori a fost pus în libertate! Taţii şi mamele noastre sînt pur şi simplu condamnaţi. Nu la propriu, ci la figurat... Deşi unii, şi la propriu. Mai cu seamă dintre mame! Pentru taţi, mi-e parcă mai puţin frică. Şi-apoi, unde să înnoptăm? Doar n-o să mergem în vizită la Grigori! Să plecăm fără Gleb? Nu, e cu neputinţă. Să-l ajutăm? Cum?!“

— Lui Gleb i s-a întîmplat ceva — am rostit eu, cu o nelinişte rău ascunsă.

— Toate-s din pricina mea — făcu Nataşa. Eu sînt de vină. Numai eu!...

În pădure, pe întuneric, sub ploaia rece, şi tot se gîndea la dreptate!

— O, nu-ţi face reproşuri! am exclamat eu în şoaptă, ca să nu mă audă ceilalţi.

Natașa făcu un pas înapoi, cu o spaimă rău ascunsă.

— N-ai nici o vină — i-am spus eu, calm, cu o voce normală de astă dată. Eu l-am închis pe Grigori în pivniță. Ce-i drept, n-aveam altă soluție. Înseamnă deci că nu-i nimeni vinovat. Asta-i viața!

— *C'est la vie!* exclamă Mortul.

Îi plăcea grozav să se vîre în discuția altora.

Acest *c'est la vie* știa să-l spună chiar și un elev de clasa întâi, dar Mortul l-a rostit de parcă ar fi știut franțuzește la perfecție. În general, de cînd fugise din „bătrîna villă“, devenise mai îndrăzneț.

— Vezi că s-ar putea să mai fim și urmăriți — i-am spus eu.

Și Mortul începu îndată să vorbească normal, ru-sește:

— De cine?

— De Grigori! ... Iar dacă Gleb nu se întoarce, vom fi nevoiți să-l scăpăm!

Mortul tăcu milc.

„Ce-i de făcut? cugetam eu. Să merg poate în cercetare? Dar, în cazul acesta, întîrziem precis la tren. Mda, mda, mda... Care-i totuși soluția? Poate să rămîn eu aici, iar ceilalți să alerge de îndată la gară?“

Le-am propus această soluție. Și, cu răsufierea tăiată, am așteptat răspunsul lor: nu prea-mi venea la îndemînă să rămîn singur.

— Să rămînem doi — se offeri Prințul.

— Să plece femeile! am exclamat eu. Mă uitai la Mort și adăugai: Și tu cu ele.

Mortul nu se împotrivi. Natașa însă nu fu de acord:

— Mai avem niște minute la dispoziție... Cîteva doar... Să mai așteptăm. Nu te las singur.

Pe mine! Nu mă lasă! *Singur!* Cu toate că și Prințul voia să rămînă... se referise numai la mine! Dacă toate acestea nu s-ar fi petrecut în pădurea rece, ci undeva într-un alt cadru, probabil că aș fi murit de fericire. Pe cînd așa, am rămas în viață.

Deși, în secunda următoare, s-ar fi putut crede că am murit cu toții. Toți cinci! Căci, cu răsufierea tăiată, auzirăm niște pași plescăind prin noroi și băltoace. Ples-

„căiau tare de tot... Și deodată apăru Gleb. Mai precis, sări în fața noastră.

— Ce ai în mînă? am întrebat eu.

— Ghetele... Ca să nu cad... Mai repede! Mai repede... Sintem urmăriți!

— De cine?

Am pornit în goana mare!... Dar cu toate că gîfiam, am reușit totuși să-l întreb:

— E el?

— Da... Mi-a arătat multă recunoștință...

— Recunoștință?

— Ei, da... Ținea foarte mult... pînă la gară... „Pe ei, zicea, îi omor!“ Ei, și atunci eu... Pînă s-a dus să-și ia treniul...

Ca întotdeauna, Gleb se poticnea la mijlocul frazei. Dar de astă dată era lesne de înțeles: după ce trecuse prin atîtea!

„Și totuși, dacă nu era el, nu se întîmpla nimic! Îmi trecu prin minte același gînd stăruitor. Înseamnă că tot o să-mi continui cercetările! Trebuie să-mi sfîrșesc ancheta!“...

Acum că Gleb era cu noi și nu mă mai temeam pentru dînsul, orice dorință de a uita totul și de a-l ierta îmi dispăru ca prin farmec.

La fel mi se întîmpla uneori și mie acasă... Cînd mama începea să mă ocărască, fugeam de acasă și rătăceam la nesfîrșit pe străzi. Sau mă duceam la vreun prieten. Și după ce mă întorceam, mama se pornea iar să mă ocărască. Dar Kosteia mă anunța în secret: „Cît timp ai lipsit, neliniștită, se dădea de ceasul morții, te alinta în fel și chip și era gata să te ierte... Cum ai apărut însă, s-a liniștit ca prin farmec și iar s-a apucat de-ale ei. Ah, femeile! Cine poate să le înțeleagă?“ Eu nu eram femeie. Dar cu Gleb am pătît la fel ca mama cu mine. *C'est la vie!*

Aici cugetările mele se opriră. Mai bine zis, fură întrerupte... Fiindcă am auzit în spate un tropăit de picioare. Un tropăit greoi, masiv...

— Ăsta-i Grigori — șopti Gleb cu groază, sufocîndu-se fie din pricina alergăturii, fie de spaimă. El vă... „Și pe tine în primul rînd! S-a jurat...”

Nici eu nu mă îndoiam că Grigori își va ține jurământul. Că are să mă ucidă! Sau, în cel mai bun caz, o să-mi spargă capul...

— Trebuie să scăpăm de urmărire! Să ajungem la tren! ordonai eu în șoaptă, ca să nu m-audă Grigori.

Mortul alerga înaintea tuturor: se temea mai rău ca noi toți! Dar și pe mine începea să mă părăsească curajul.

— Mai repede! Mai repede! strigai din răsputeri. Nu mai era cazul să șoptim: Grigori ne văzuse precis. Răsuflarea lui fierbinte se auzea chiar în spatele nostru.

Am întors capul. Ei, da, el este! Grigori!...

Silueta uriașă, neagră se apropia cu fiecare clipă, ne ajungea din urmă...

«Totul e pierdut! N-o să-i putem ține piept — îmi fulgeră prin minte. Și chiar dacă s-ar încinge o luptă și dacă, printr-o minune, șansele ar fi de partea noastră, dacă am învinge deci, trenul tot ar pleca între timp... De altfel, nici n-am învinge! Pe femei și pe Mort nu-i pun la socoteală. Răminem noi trei: Prințul, Gleb și eu. Ce atitudine va avea însă Gleb? Nu se știe! Doar el a pus la cale totul! El!... Toate s-au întâmplat din pricina lui. Înseamnă că s-ar putea ca în luptă să intrăm numai doi: Prințul și cu mine... Natașa, firește, se va repezi să m-ajute. Dar n-am să admit una ca asta. „Salvează-te! Fugi!“ am să-i strig. Și am să-i tai drumul lui Grigori cu trupul meu!»

Toate aceste gânduri mi se perindară prin minte într-o clipită. Tropăitul se apropia mereu... Iată-l aproape de tot! Ca și răsuflarea fierbinte a lui Grigori, care-mi ardea ceafa... Iată, acum!... Acum totul se va sfârși!... Toate strădaniile, toate găselnițele mele se vor dovedi zadarnice. Încă un pas... Numai unul!... Un pas greoi, înspăimântător... Și ne va ajunge din urmă! Ne-a și ajuns. S-a terminat!...

— Am întârziat, copii? am auzit lângă mine un glas de bărbat, plin de neliniște.

Întorsei capul (de astă dată nu înapoi, ci într-o parte) și văzui un bărbat înalt, cu trenți și cu servietă.

— Am întârziat la tren? mai întrebă el o dată.

— Oare? i-am răspuns eu, gata să-l strâng în brațe și să-l sărut.

— V-am văzut alergînd și am luat-o și eu la fugă. Deși n-am voie: îmi sare inima din piept...

„Pesemne că-i bolnav de inimă! Ca și mama Natașei“... mă gîndii eu. Îl iubeam pe necunoscutul în treni. Îl iubeam nespus!

Capitolul XII

CEL MAI SCURT

ȘI ULTIMUL (DIN ACEST ROMAN!)

Dintr-o parte, se apropia necruțător de peron trenul, iar din cealaltă, noi. „Dacă am apuca să ajungem la timp, atunci părinții noștri ar rămîne în viață la propriu și la figurat! Atunci toate descoperirile, toate găselnițele, toate îndoielile și strădaniile mele n-ar mai fi zadarnice!“ Cu gîndul acesta mă repezii pe peron.

Printr-un capriciu al soartei, în aceeași clipă, trenul electric ajunsese și el în dreptul peronului.

— Urcați! strigă Gleb. Eu mă ocup de bilete...

— Nu-i nevoie! i-am răspuns.

„Mai bine să ne-amendez pe toți și părinții noștri să rămînă vii și nevătămați!“ Am apucat s-o gîndesc, dar nu să-l lămuresc și pe Gleb, care și alerga spre casa de bilete. Voia să mai săvîrșească un gest eroic: avea nevoie de circumstanțe atenuante!

Mecanicul scosese capul pe fereastră și se uita de-a lungul garniturii. Nu coborîse nimeni și, afară de noi, nimeni nu se pregătea să urce. Bărbatul în treni, cum s-a dovedit, aștepta trenul dinspre oraș și se grăbise degeaba.

Conductoarea din ultimul vagon agită un felinar verde: se putea da plecarea! Asta din punctul ei de vedere...

Ce era de făcut? Să sărim în vagon și să plecăm fără Gleb? Mortul se urcă. Ceilalți însă șovăiau descumpăniți.

Mortul scosese capul pe uşă şi ne privea cu o căutătură tragică:

— Nu e limpede? Acuşi porneşte...

Gleb continua să stea aplecat în faţa ghişei casei de bilete.

Uşile glisante scoaseră un oftat, compătimator parcă, şi începură să se închidă încet. Capul Mortului tot se mai îţea printre ele, de-ai fi zis că, încă puţin, şi va fi strivit între cele două canaturi.

În fracţiunea unei milionimi de secundă, o idee îmi fulgeră prin minte.

— Atenţie, e un copil aici! urlai eu.

Ştiam că aceste cuvinte au întotdeauna un efect nemaipomenit.

Uşile nu apucară să-l strivească pe Mort, retrăgându-se domol.

— Unde-i copilul?! strigă mecanicul, speriat şi furios.

— Co-olo! am răspuns eu vag, fiind sigur că timpul lucrează, necrutător, în favoarea noastră.

— Păi unde?

— Co-lo! Şi arătai spre tragica mutră a Mortului, care tot mai stătea cu capul afară.

— Credcam că-i sub roţi...

— Mulţumim din inimă! îi strigai drept răspuns mecanicului. fiindcă minutul necesar nouă fusese câştigat definitiv: Gleb alerga de la casă, cu biletele în mână.

Ne-am repezit valvîrtej în vagon!

Uşile oftară cu uşurare, de parcă s-ar fi bucurat pentru noi, şi lunecară una în întâmpinarea celeilalte, închizându-se... În sfîrşit, eram în drum spre oraş, în sfîrşit, plecam acasă! Prinsesem ultima cursă! Părinţii noştri erau salvaţi. Un sentiment de legitimă mîndrie îmi copleşi inima.

— Uite... biletele! Le-am cumpărat... — spuse Gleb, aşezîndu-se lîngă mine.

-- Crezi că scapi atît de ieftin? îi şoptii eu.

Şi pe loc am regretat aceste vorbe nechibzuite: ancheta nu s-a terminat încă! Deci nici o brutalitate! Trebuie să descopăr totul pînă la capăt. Dar cu politeţe, fără a folosi forţa!

Vagonul era gol... M-am dus în celălalt capăt, m-am așezat pe bancă și l-am chemat:

— Gleb, apropie-te, te rog, dacă vrei. Numai dacă vrei...

Se apropie și se așează iar alături.

— Nu, așază-te vizavi: trebuie să-ți văd fața. Să ne ocupăm acum de motivele...

— Care motive? întrebă el, cu o tresărire. Și se mută vizavi.

— Motivele crimei.

— Tu... mai târziu... Natașei...

— Pentru nimic în lume! Nimănu! Poți să fii absolut liniștit! Și sincer, ca în fața unui prieten apropiat!

— Ba nu, vreau ca și dînsa neapărat... Nu vroiam ca mama ei... Din cu totul altă pricină... Deodată Gleb strigă cu glas tare, în tot vagonul: Natașa!...

Natașa se apropie și se așează lângă el.

— Aveam de gînd să lămuresc totul în secret, dar Gleb vrea să auzi și tu, să afli...

— Ce să aud?

Nu mai eram furios pe Gleb: îmi dădea singur posibilitatea să-i povestesc Natașei tot ce descoperisem acolo, în pivniță, despre toate cîte le bănuisem, le ghicisem, le verificasem. Și i-am povestit... De vreme ce mă rugase chiar el s-o fac!

— Să mergem mai departe — am spus eu. Va să zică am stabilit că Ninel n-a telefonat. Și nu ne-a dat voie să venim singuri încoace. Cine a telefonat, în cazul acesta? Nu te grăbi. Gîndește-te bine!

— Verișoara mea — mărturisi Gleb, abia auzit.

— Mda... așa deci... Iată de ce, dintre toate bolile, ai ales pentru Ninel o amigdalită: o durea gîtul, era răgușită și vocea putea să nu semene întocmai. Pricep, pricep... Dar la ce ți-a trebuit să plecăm fără ea? De ce era necesar ca toți să creadă că ne-a dat voie? Nu te grăbi. Vreau adevărul și numai adevărul! Nimic afară de adevăr!...

— Mi-a povestit mama despre adunare... Acolo, unii dintre părinți... Din pricină că Ninel ne dădea prea multă... Ne-a lăsat să mergem singuri la stadion și, în general... spuneau că dacă Ninel ne mai...

— Stop! am strigat eu, de teamă ca Gleb să nu dezvăluie totul pînă la capăt, să nu ajungă să spună tot.

Fiindcă, între timp, mă fulgerase o idee, atît de orbitor, cum nu mă mai fulgerase niciodată pînă atunci. Eram în stare să-i continui mărturisirea, să dovedesc o dată pentru totdeauna că nu degeaba-mi port porecla pe care o port.

— Vă rog să mă urmăriți! rostii eu triumfător. Faptele sînt absolut limpezi! Firește că ancheta e obligată să le pună pe toate sub semnul întrebării. Deși nu mă îndoiesc că lucrurile s-au petrecut astfel... Întocmai așa! Și nu altminteri! Tu, Gleb, iată ce ți-ai zis: „Dacă Ninel ne mai lasă o dată de capul nostru (și încă cum: dîndu-ne voie să plecăm singuri din oraș!), părinții vor obține ca ea să plece din clasa noastră. Mai ales că-i tînără, frumoasă, n-are experiență și cîte și mai cîte. Să mergem mai departe! Am auzit cu toții cum a telefonat. Deși, în realitate, a telefonat verișoara ta... Iar dacă Ninel ar fi demonstrat că nu dînsa a dat telefonul acela, i s-ar fi răspuns: „Da, dar i-ai învățat cu prea multă libertate și iată rezultatele!“ Îi cunoaștem noi pe părinții noștri! În linii mari, scopul tău a fost să-i agiți pe părinți! Mda... mda... Înlănțuirea de motive e clară! Vroiai să scăpăm trenul și l-ai rugat pe Grigori să ne încuie în pivniță. Trenul următor era acesta. Ne întoarcem noaptea tîrziu... Părinții intră în panică! Ninel pleacă, renunță la noi. Iar tu, dimpotrivă, recapeți totul: și cercul închinat bunicului, și colțul bunicului... Din nou iei cuvîntul ca să povestești amintiri despre bunicul tău, devii iar membru de onoare al cercului de literatură! Celebru în toată clasa... Ba mai mult, în toată școala!

Gleb tăcea. Ancheta se încheiase. Și abia atunci mi-am permis să spun:

— E o ticăloșie!

Natașa clătină din cap:

— Nu-i chiar atît de vinovat cum crezi.

— Cine, el?!

— Bineînțeles... Gleb era cu totul altfel înainte. Iar mai tîrziu n-a fost în stare să mai renunțe la toate cîte i le-am băgat în cap. Noi i le-am băgat în cap! Îi plăceau cîini, iar noi l-am silit să uite de ei...

— O, cât ești de bună! am strigat eu.

În vagonul pustiu, glasul meu sună amplificat, făcându-i pe ceilalți să se întoarcă. Mironova ridică mina. Dar nu-i dădui cuvîntul.

— O poveste de groază... — rosti Natașa încet, ca să n-o auzim decît noi trei.

— Te cred și eu: să stai atîtea ore închis în pivniță cum am stat noi!

— Nu acesta-i lucrul cel mai îngrozitor...

— Cum nu-i îngrozitor?! Dar care, atunci?

— E îngrozitor cînd începi să ridici în slăvi un om fără nici un temei!

— Dar cum rămîne cu Ninel? am întrebat eu. Dacă unii dintre părinți au să facă totuși glălagie: „I-a lăsat de capul lor, și iată rezultatul. Au sosit noaptea tîrziu!“ Mama Mortului, de pildă...

— Știi ceva? Hai să luăm mamele și tații *asupra noastră* — propuse Natașa. Să le explicăm, să-i lămurim! Că doar copiii trebuie să răspundă și ei pentru părinți.

Era o cugetare minunată. Totuși i-am zis, arătînd cu capul spre Gleb:

— Ancheta s-a încheiat, acuzația a fost formulată. Acum, potrivit oricărei legi, trebuie să înceapă procesul.

Gleb se sufoca de emoție, gata-gata să-și piardă de tot răsufierea. Pielea obrazilor lui nu mai era netedă, catifelată; avea o rumeneală nervoasă, numai pete. Umeirii i se cutremurau convulsiv. Aveam o presimțire că acuși o să înceapă să urle, mai precis, o să izbucnească în lacrimi.

— Plînsul nu ajută la nimic! i-am zis eu. Așa ne învață înțelepciunea poporului.

— Nu cu plînsul ne-a ajutat Gleb — spuse Natașa. A coborît singur în pivniță la Grigori, care ar fi putut să-l... Oare ai uitat asta, Alik? Doar a fost ideea ta! Ca și restul, de altfel...

Natașa își îndreaptă spre mine o privire la care n-aș fi îndrăznit să visez mlăcar! În ochii ei citeai recunoștință, ba chiar... Dar asta poate că mi s-a părut numai...

— Tu poruncești! am exclamat eu. Vrei să-l iertăm?

— Nu... nu știu. Dar, în orice caz, uite ce vreau să spun... Cînd un om prost și slab devine crud, e dez-

gustător. Dar cînd un om inteligent și curajos se poartă crud, e înspăimîntător. Un asemenea om e dator să fie bun.

„Inteligent și curajos!“

De dragul acestor vorbe, rostite de buzele ei, aș fi fost gata să stau în pivniță trei zile și trei nopți. Ba chiar și un trimestru întreg!

POSTFAȚA

Printr-un capriciu al soartei, cu acestea se încheie primul meu roman polițist. Dar am o presimțire: nu e și ultimul! . . .

MEZINUL FAMILIEI

Apariția mea pe lume a fost așteptată vreme de șaisprezece ani încheiați.

Ingrozitor lucru să fii mezinul, dorit de întreaga familie! O știu din experiență! Primii născuți se ivesc întotdeauna repede, pe negîndite, ca notele într-un carnet de elev din clipa cînd începe să meargă la școală. Pe cînd mezinul e așteptat cu nerăbdare, și cînd, în sfîrșit, își face apariția, i se arată atîta dragoste, atîta atenție, încît îi vine să fugă, să-și ia lumea-n cap.

Părinții îi spun într-una: „Te-am așteptat atîta!“... de parcă ar fi zăbovit la cinematograful sau pe stradă.

În familia mea, mezinul sînt eu. Părinții mei și-au dorit de la început un băiat, dar s-au trezit cu Ludmila, ... sora mea. Și de-atunci toți trei, cu Ludmila laolaltă, au început să viseze să mă nasc eu. Și iată, peste șaisprezece ani, li s-a împlinit visul! Cam tîrziu, ce-i drept. Dar ce vină am eu?

Nu-mi dau seama de la ce vîrstă am început să mă țin minte. Dar de cînd mă știu, am impresia că mi-a fost dat să aud de nenumărate ori: „Ai fost o surpriză pentru noi! Un dar de mare preț!“ Astăzi, părinții mei se jenează să mai rostească vorbe bombastice. Poate că nici înainte nu-mi spuneau chiar așa, dar, în orice caz, ceva cam în genul ăsta. Am devenit un dar de mare preț, ca o ceașcă de porțelan, pe care o ții curată și lustruită în vitrină și din care nu bei ceai niciodată.

Sînt păzit ca ochii din cap! Firește, fiecare o face în felul său, întrucît fiecare membru adult al familiei noastre își are firea lui, deosebită de a celorlalți.

De pildă, dacă m-aș pregăti să plec undeva într-o excursie cu schiurile, mi-ar interzice toți trei laolaltă, dar fiecare într-alt chip.

Să-l iau mai întîi pe tata. E un bărbat uriaș. Seamănă cu Hemingway, al cărui portret atîrnă deasupra mesei de lucru, în odaia Ludmilei. Atîta doar, că n-are barbă. Dar e la fel de cărunț și cu obrazul plin de crețuri.

A dus-o greu în viață și de aceea vrea ca eu să mă

bucur de toate. Pentru nimic în lume n-are să-mi interzică direct, nu: o să caute s-o întoarcă în așa fel, încît să-mi facă plăcere. Chiar și un refuz!

— „Printre văi și printre dealuri“... — cîntă el, de se aude pînă jos, în curte: tata are o voce puternică, răsunătoare și-i place grozav să citeze din cîntece. Nici versuri, nici proverbe, ci numai arii și cîntece: „Morarului drumeț să fie îi place!“

Neapărat îți cîntă ceva care să se potrivească momentului. În asemenea clipe am impresia că se gîndește cu încordare ce-ar mai putea născoci, ca refuzul lui să nu mă necăjească, ci, dimpotrivă, să mă simt mulțumit. De atîta încordare, fața i se înroșește toată. Roșeața se urcă spre urechi și-i acoperă tot gîtul. Asta se vede mai ales din pricina părului său alb.

Vorbește tare, de parcă ar declama pe scenă:

— Și eu care vroiam să mergem amîndoi mîine la cinema. Cred că vrei și tu?

Accept, deși excursia mă atrage mai mult. Nu-l contrazic, fiindcă ar fi inutil: sînt mezinul mult așteptat și ei mă păzesc ca pe ochii din cap.

— „Ce vrei, alege, fiul meu!“ cîntă tata cu glasul său tunător, aria hanului Konciak din opera „Cneazul Igor“. Uneori schimbă cuvintele ariei sau ale cîntecului, după cum îi convine, ca să se potrivească mai bine: „Ce vrei, alege, fiul meu!... Dar de ți-e voia la cinema să mergi, cu încîntare mă supun!“...

Și se supune cu încîntare la nesfîrșit, de se aude pînă jos, în stradă.

Ca să fiu drept, nu numai tata, ci toți la noi acasă vorbesc cu glas tare, fiindcă mama nu prea aude bine. Asta i se trage de cînd am venit eu pe lume. Iată deci că un copil născut la o vîrstă mai înaintată și pe care-l aștepti cu atîta nerăbdare nu-ți aduce numai bucurie... Mie nu mi-au spus nimic, ca să nu mă mîhnească. Dar știu eu! L-am auzit odată pe doctor cum spunea: „Este o consecință a nașterii. Prea puțin probabil să-și mai revină“. Mai bine nu mă mai nășteam, zău așa!

Mama, în schimb, vorbește foarte încet. Uneori glumește și ea, dar cu un zîmbet cam trist. Orice s-ar întîm-

pla în casă, ea consideră că-i spre bine și nu-ți poți da seama dacă o crede cu adevărat sau nu.

— E bine că n-aud totul — spune dînsa. La ce bun să ascuți toate prostiile?!

„E bine...” — așa începe adesea.

— E bine că vrei să pleci în excursie cu schiurile; înseamnă că nu ești un fricos.

Dar pe urmă găsește neapărat un motiv, pătrivit căruia e preferabil să rămîn acasă: mezinul, deh! trebuie păzit.

Și Ludmila mă păzește... Sora mea e arhitectă. „Maestru al preciziei” — cum îi spune tata. Ce-i drept, Ludmila îți vorbește întotdeauna răspicat, fără ocolișuri; ea n-ar fi în stare să schimonosească ariile, cum face tata.

— Dacă aș ști că te ocupi cu sportul în mod serios, te-aș sprijini — ar spune dînsa. Pe cînd așa, n-am ce-ți face.

Însă chiar de-aș învăța să schiez la fel de bine ca un maestru al sportului sau ca un campion, tot ar găsi ei un pretext să nu mă lase. De asta sînt sigur.

Cînd în casă se întîmplă o neplăcere oarecare, mi se ascunde, să nu aflui. Dacă bănuiesc ceva și întreb, mi se răspunde: „Ești un copil! N-ai cum să înțelegi”. Au așteptat un copil și sînt bucuroși că-l au. M-aș bucura și eu de bucuria lor, dacă copilul ăsta ar fi un altul, nu eu.

Nu-mi place să ascult pe la uși. Și n-aș fi făcut-o niciodată, dar, de vreme ce-mi ascund unele lucruri în care aș putea să le fiu de ajutor, mă simt dator să ascult. Mai cu seamă că tata, chiar atunci cînd spune un secret, vorbește atît de tare, că, vrei nu vrei, tot îl afli.

Odată am auzit următoarea conversație secretă... Ce zicea mama n-am putut desluși, dar tata, în loc de răspuns, i-a cîntat o arie din „Evgheni Oneghin”.

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine”...

Nu mă pricep la muzică într-atît, încît să recunosc dintr-o dată din ce operă e aria respectivă. Dar pînă și un cîntăreț vestit își are repertoriul său bine stabilit, pe care-l reții pînă la urmă.

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine”... — repetă tata. Și adăugă: După atîția ani? Să-mi schimb munca? Nu, nu pot!

Atunci mama i-a spus ceva și tata a cîntat iar, de astă dată din simfonia a noua de Beethoven — o simfonie ciudată în care se cîntă:

— „Slavă ție, prea curată, voie bună pe pămînt“... Și adăugă o frază obișnuită, ca toți oamenii: Douăzeci și doi cu zece — nu-i mortal.

2

Am băgat de seamă mai demult că-mi place să mă întîlnesc pe stradă cu oameni bătrîni. Cu cît văd unul mai în vîrstă, cu atît mă bucur mai tare. „Va să zică e posibil să trăiești mult, chiar foarte mult!“ îmi zic eu.

Odată am citit într-un ziar că, într-un sat de munte, cinci oameni au atins vîrsta de o sută treizeci de ani. Și continuă să trăiască... Le-am arătat tuturor notița.

— Păi asta se întîmplă în munți! mi s-a răspuns. Pe cînd tu te afli pe strada A treia Mașinostroitelnaia.

Locuim într-adevăr pe strada care poartă numele acesta lung.

Ori de cîte ori întîlnesc în ziar anunțuri încadrate cu negru, le citesc neapărat. Mă interesează îndeosebi cîți ani avea cel care a murit sau, cum obișnuiesc unii să scrie, la ce vîrstă „a decedat“. Dacă mortul avea optzeci sau nouăzeci de ani, mă bucur. Firește, nu fiindcă e mort, ci fiindcă a reușit să trăiască atît de mult.

Altor copii nu le trec prin cap asemenea gînduri. Te cred, dacă au părinți tineri...

Mi-e frică mai cu seamă pentru mama. Aude atît de prost... Dacă întîrzie pe undeva cît de puțin, sar mereu la fereastra care dă în stradă, iar pînă la urmă cobor și mă plimb prin fața intrării. Îmi imaginez toate nenorocirile posibile, toate accidente din lume. Îmi simt palmele umede și uit să mai salut cunoscuții sau vecinii care trec.

— E bine că am auzul slab — îmi spune mama. Altminteri, n-ai mai ieși să mă întîmpini!

Îi smulg sacoșa din mînă.

— N-ai voie să cari greutăți! se împotrivește ea.

Ea are voie, eu nu! Păi cum altfel: sînt doar un copil — un copil nu cară nimic, nu pricepe nimic, nu-i în stare de nimic!...

Abia mai târziu, după ce ajungem în casă, mama mă liniștește:

— Auzul slab îți dezvoltă atenția. Omul devine mai ager. Poți să-ntrebi pe oricare medic. Și nu te mai agita. N-ai voie să te-agiti!

De ce n-am voie, nu pricep!

În ziua când am tras cu urechea la discuția lor, mama vorbea aproape în șoaptă: ca să nu aud și să nu mă agit, pesemne. Noroc de tata că nu poate să vorbească încet. Asta m-a salvat!

După ce au isprăvit de vorbit, tata a intrat în odaie, unde eu mă și așezasem la iuțeală cu nasul în carte sau, cum obișnuiesc unii să scrie, mă aplecasem asupra manualului, de care, între noi fie zis, n-aveam nici o nevoie în ziua aceea.

— „Sublimă fericire! Știam, o presimțeam de mult“... — cîntă el din „Ruslan și Ludmila“. Fiul meu își face lecțiile! ...

— Ce bine că toți compozitorii din ale căror opere cînti au murit de mult — zîmbi mama.

— De ce?! se miră tata.

— Fiindcă te-ar sfișia. Or eu nu vreau să rămîn văduvă. Nu vreau!

Ultimele cuvinte le rosti fără urmă de zîmbet. M-am speriat. De astă dată pentru tata.

În aceeași seară am coborît pe ascuns pînă la Leonid Mironîci.

Leonid Mironîci locuiește sub noi, la etajul întii. E medic; ce-i drept, medic dentist. Numai că, în blocul nostru, toată lumea a uitat asta și-l cheamă la orice boală. Și blocul nostru e uriaș — șase etaje! — și mereu este cîte unul bolnav: care de inimă, care de gripă, care de congestie pulmonară. Și toți apelează la unchiul Leonea. Are și o poreclă: „Unchiul Leonea zero-unu“. De fapt la „zero-unu“ poți chema pompierii, și nicidecum „salvarea“. Nu știi de ce i-au ales tocmai porecla asta.

Unchiul Leonea e foarte bun la suflet. Ba chiar timid. „Uite ce-i: eu nu sînt decît stomatolog“... — începe el întotdeauna. „Stomatolog“ înseamnă în vorbirea curentă medic-dentist. Dar unchiul Leonea preferă întotdeauna

cuvîntul acesta care sună mai frumos. Încolo, e cît se poate de modest, ba, cum am mai spus, chiar timid...

Pe mine m-a întîmpinat într-un șorț de bucătărie și cu tigaia în mînă. Pe tigaie sfîrșia o omletă. Pe vremuri aveam impresia că-l preocupă cam mult mîncarea: mereu îl întîlnesc cu tot soiul de pachete unsuroase pe care le duce într-o mînă, întinsă înainte. Mama mi-a explicat însă că toți burlacii se agită grozav de mult cu aprovizionarea, în schimb mîncă mult mai puțin decît cei însurați: asta, fiindcă nu-s în stare să țină o gospodărie. La fel ca unii elevi care acasă se moșmondesc ceasuri întregi cu cărțile și caietele, stau cu nasul în manual, tocesc de se omoară, iar la școală răspund de doi sau de trei, fiindcă n-au aplicație pentru învățătură.

— A-a, tizule! exclamă unchiul Leonea zero-unu, cu un aer buimac, ba chiar speriat.

Pe mine mă cheamă tot Leonid. Mai precis Leonka... Și am și eu o poreclă. Mult mai urîță ca a lui. Sună neplăcut! Nici nu-mi vine să-mi mai amintesc de ea.

— Ai venit singur? mă întrebă unchiul Leonea, cu aerul lui speriat, și-și trecu tigaia în cealaltă mînă: pe-semne că era fierbinte.

— Singur... Am venit cu o treabă.

Unchiul Leonea aruncă însă o privire pe scară, de parcă în spatele meu s-ar fi putut ascunde cineva. Apoi mă pofti în odaie. Pe pervaz ținea înșirate niște vase, iar în bufet, în dosul vitrinei de sticlă, unde de obicei se țin vasele, avea, nu știu de ce, cărți. Am hotărît în sinea mea să nu rămîn burlac pentru nimic în lume.

— Unchiule Leonea, nu stau decît o clipă.

— Nu ți-e foame? Am ouă prăjite. Ochiuri: două ochiuri. Aș putea să împart cu tine...

Mi-am dat seama că, bun cum e, îmi oferă un lucru pe care și-l procură cu multă bătaie de cap. Și am refuzat.

— Vreau să spun doar două vorbe. Trebuie să aflu ceva... Să mă sfătuiesc, mai bine zis. Ceva în legătură cu tata. Am auzit azi că are douăzeci și doi cu zece...

Cam în felul ăsta am început discuția, făcîndu-mă că știu ce-i aia „douăzeci și doi cu zece“.

— Uite ce-i — mi-a spus unchiul Leonea — eu nu-s decît medic dentist...

„Altă dată își spune stomatolog — mă gândli eu — iar acum cică-i medic dentist... Se teme că n-am să pricep. Mă crede cretin! Sau, mai precis, un copil. Pentru adulți, asta-i totuna.“

— Spune-mi, unchiule Leonea, e periculos să ai douăzeci și doi cu zece? Dumneata trebuie să știi!...

Își scoase ochelarii de pe nas și-și viri în gură capetele brațelor din material plastic. Așa îi vine mai ușor să gîndească.

— Cum să-ți explic mai bine? rosti el, nu prea deslășit, fiindcă ținea în gură brațele de plastic.

De ce neapărat *să-mi explice*? N-ar putea oare *să-mi spună*, pur și simplu?

— Cum să te lămuresc ca să pricepi?

Bineînțeles, dacă sînt copil, adică cretin!

— Tata arată absolut sănătos! i-am spus eu. Ba, atunci cînd rîde, obrații i se rumenesc...

— Aș trece cu plăcere pe la voi ca să-l examinez pe tatăl tău, dar cred că e mai bine să apelați la un specialist. Mai ales că Ludmila nu m-a chemat... Mi-e peste mină să vin neinvitat...

— Dar e periculos?...

— Cum să-ți explic... Asta înseamnă că are tensiunea mărită. Trebuie coborîtă. În asemenea cazuri, medicii prescriu tot soiul de doctorii: prafuri, injecții, tablete. Dar principalul e să n-aibă decît emoții pozitive. Pricepi?

— Cum să nu pricep! am mințit eu. Iar în gînd: „Bine ar fi să nu mă creadă și să mă lămurească“.

Intr-adevăr, nu mă crezu sau nu dădu atenție spuselor mele.

— Emoții pozitive înseamnă voieșie, mulțumire, speranță... Principalul sînt nervii. Și ei au nevoie de hrană, în felul lor.

Mă uitai la tigia cu ouă. Unchiul Leonea zîmbi:

— Da, da! Au nevoie de vitamina care se cheamă bună dispoziție. Nervilor le place asta. Tatăl tău lucrează la construcții, așa-i? Toată viața și-o petrece pe șantier! Iartă-mă, dar asta nu-i pentru el: sarcini, termene, planuri... Și-apoi... Poate că-l frămîntă, îl chinuie ceva. Toate astea trebuiesc înlăturate radical!

M-am gîndit un pic.

— Nu, nu-l frământă nimic. Acasă toate-s bune. La slujbă, de asemenea, îl stimează toată lumea. I-ar fi greu să plece de-acolo... „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine“. Știi și dumneata!...

— S-ar putea să ai dreptate. Dar Ludmila ce părere are? În privința inimii lui.

— Nu știu. N-am întrebat-o. Dar nu-l chinuie... nimeni! Sînt sigur!

— Atunci e bine. Asta-i important. Dacă Ludmila vrea, am să trec să-l examinez...

Abia acum am înțeles de ce se tot uita pe scară: îi era teamă ca Ludmila să nu-l vadă cu șorțul de bucătărie.

Ei doi au învățat la școală împreună și erau socotiți logodnici. Ar fi fost foarte bine dacă se luau: Ludmila ar fi rămas în aceeași casă, ar fi trebuit numai să coboare un etaj. Iar cărțile lui n-ar mai fi stat în locul unde se țin vasele...

Dar Ludmila nu vrea. Nu-i stă ei gîndul la măritiș: n-o interesează. În casa noastră ea e „maestru al preciziei“ și nu visează decît schițe și planuri.

Odată i-am spus:

— Bine ar fi dacă te-ai mărita cu unchiul Leonea.

— Două perechi de ochelari într-o familie de tineri căsătoriți ar fi prea mult — mi-a răspuns ea.

În glumă, firește. Deși nu-i prea place să glumească.

Mama și tata însă n-au reacționat. S-au uitat numai la mine duios, cu milă, ca la prostuțul lor iubit: pasămite, sînt mic încă, nu pricep!...

Curios lucru: nu le pasă de viitorul fiicei lor! Pe-semne fiindcă Ludmila e primul lor născut. Dar ce vină are ea? Cîtă nedreptate! Tustrei nu se îngrijesc decît de mine. Să-ți iei lumea-n cap, nu alta!

3

Îi aud pe unii oameni că spun: „Sînt o mamă nebună! Sînt un tată nebun!“... Și parcă s-ar mîndri că sînt nebuni.

Părinții mei nu seamănă cu astfel de oameni. Sînt absolut normali. Ba încă se rușinează de faptul că tre-

mură literalmente la fiecare pas pentru mine. De aceea încearcă să arate că tremură în glumă, nicidecum de-adevăratelea. Și tot de aceea, cred eu, tata pare uneori cam necioplit. Toate astea, numai fiindcă m-au așteptat prea mult. Aici e buba! Deși, chiar dacă-i așa, mie nu-mi vine cituși de puțin mai ușor.

De ei nu se îngrijesc niciodată. E uluitor chiar: în privința mea știu totul — ce nu-mi priește, ce n-am voie. Uneori și un lucru util le poate părea dăunător. Dar când e vorba de ei, nici că le pasă.

„N-am să mai admit una ca asta!... O să încep cu tata. O să-i servesc pe tavă numai emoții pozitive.“ Cu această hotărîre fermă m-am întors acasă.

Înainte vreme toți ai casei îmi reproșau că-s posac. Mama se uita la mine cercetător, fără a scoate o vorbă. Tata îmi cînta: „De ce ești trist, ce gânduri te apasă? Ce dor, ce alean să fii azi vesel nu te lasă? Voinice, spune, ce durere te frămîntă?“ Sau altceva de soiul ăsta.

Ludmila însă mă întreba de-a dreptul:

— Ce-i cu tine, ne pregătești cumva o surpriză neplăcută? S-a întîmplat ceva la școală? Spune deschis. Sinceritatea răscumpără multe păcate.

Ca un „maestru al preciziei“, deschisă și sinceră, Ludmila pretinde același lucru și celorlalți.

Eu însă, de regulă, nu le pregătesc nimic deosebit... Nu vreau, de pildă, decît să le cer un lucru, în locul căruia sînt sigur că-mi vor oferi toate comorile lumii: o vizită la muzeu, un spectacol de circ sau chiar de teatru; în timp ce eu ard de dorința de a pleca împreună cu colegii afară din oraș, la lacul Bezdonka, unde toți fac plajă și înoată și nu se îneacă pe capete, cum cred ai mei.

În ziua aceea însă le zîmbeam tuturor. Și repetam la nesfîrșit: „Nu te enerva, tată! Nu te mai agita!... Te rog să nu te enervezi!“

Mama se uita în ochii mei, stăruitor și tăcută.

— „Voinice, spune ce neliniști te-apasă?“ cîntă tata, schimbînd ca de obicei cuvintele, deși pe fața mea nu se citea nici o neliniște: dimpotrivă, zîmbeam.

— Ne pregătești cumva o surpriză neplăcută? mă întrebă direct Ludmila.

Nu era de loc ușor, cum credea unchiul Leonea, să provoci emoții pozitive într-o casă unde toată lumea te adoră.

Tatii îi place să asculte radio-ul, mai ales emisiunile de muzică. Rareori însă izbutește să asculte pe săturate: ba îmi fac lecțiile, ba citesc (în asemenea cazuri se umblă în vârful picioarelor!), ba Ludmila execută o lucrare urgentă sau se pregătește pentru nu știu ce examene. Învață mereu: urmează niște cursuri, se duce la universitatea populară sau mai știu eu unde.

În seara aceea însă m-am așezat lângă aparatul de radio și am început să caut muzică simfonică, cu aerul că-mi face o deosebită plăcere.

— Știam că pînă la urmă o să prinzi dragoste de muzică. Ești doar fiul meu! exclamă tata.

— Al tău, al tău! i-am răspuns eu.

Un zîmbet fericit și mîndru se așternu pe fața lui: te-am așteptat, pasămite, mult timp, dar *unul ca tine* merita să-l aștepti!...

Emoțiile pozitive veneau una după alta!

Cînd a intrat mama, am dat radio-ul mai tare, ca să se desfete și ea. Din apartamentul vecin se auziră bătăi în perete. Casa noastră are pereții groși și tavanurile înalte. Odată mama a spus:

— E mai bine că blocul nostru a fost construit pe vremea cînd arhitectura nu ajunsese la uriașele ei succese de astăzi. Fiindcă acum pereții sînt calculați pentru unii ca mine: care aud prost...

Glumește adesea pe socoteala „neajunsului ei fizic”, cum se spune.

— Arhitectura modernă are în vedere unitatea și nu dezbinarea familiilor care locuiesc în apartamente deosebite! i-a replicat tata.

— Dacă arhitectura s-ar fi dălașit după normele de altădată, multă lume ar fi rămas să locuiască în case vechi — lămuri calm Ludmila.

— Și-un zvon răsună prin perete... — cîntă în surdînă tata.

Prin pereții noștri e greu să auzi vreun sunet. Sînt convins însă că vecinul nostru pune dinadins urechea ca, la primul prilej, să ne poată ciocăni. Ori de cîte ori vorbim mai tare, ca să poată auzi și mama, se indignează. Iar de astă dată îl stînjenea muzica, vezi-Doamne! Sînt oameni din ăstia pe care îi deranjează orice. Mai cu seamă cînd cîneva din preajma lor are emoții pozitive.

— Să încheiem pentru ziua de azi — hotărî tata. Du-te să te plimbi puțin. Ai nevoie de cît mai mult aer.

De ce tocmai eu am nevoie de aer! De parcă eu aş avea douăzeci și doi cu zece! Dar, ca să nu-i răpesc emoția pozitivă, n-am stat să-l contrazic și m-am dus să respir aer curat.

Curînd ieși în curte și Kostik. E mai lung ca mine cu o jumătate de cap, deși învață în aceeași clasă cu mine. Să nu credeți cumva că are o statură uriașă. Eu sînt scund. Poate copiii care se nasc mai tîrziu se dezvoltă mai greu, cine știe? Kostik însă e un copil obișnuit, născut la timp. Iar părinții lui sînt tineri, în schimb, cît se poate de nesuferiți. Taică-său e acela care ne ciocănește în perete.

Kostik are un obicei: dacă vede cîțiva copii care se joacă sau discută între ei, se apropie întotdeauna pe furiș și strigă: „Aha, v-am prins, v-am prins! Am văzut tot, am văzut tot! Am auzit tot, am auzit tot!“ Pe urmă pleacă. Nimeni însă nu l-a poftit să pîndească.

De mult aveam chef să-i ard lui Kostik vreo cîteva peste mutră. Să-i trag vreo trei scatoalce și să-i șoptesc încet: „Asta-i pentru tata! Asta-i pentru mama! Asta-i pentru tine!“ Așa cum le vorbești copiilor mici care nu mîncîcă.

Kostik mă provoca de mult. L-am prevenit: „Nu mă face să te-ating!“ ... El însă nimic.

Dar, nu știu cum, nu mă provoca niciodată pînă la capăt. Nu aveam niciodată un motiv adevărat să-l iau la palme și să-i șoptesc: „Asta-i pentru tata! Asta-i pentru mama!“ ... și așa mai departe. Iar fără motiv n-are nici un haz să bați pe cineva.

De cum ieși afară, Kostik se repezi la mine:

— Aha, v-am prins! Am auzit tot, am auzit tot: tata v-a ciocănit în perete și pe loc ați închis radio-ul. V-ați

speriat! De azi încolo n-o să mai urlați. Aveți cumva vreo toacă surdă printre voi?

— Cum ai zis? l-am întrebat eu.

Și, de teamă să nu repete mai tare și să-l audă toți, l-am pocnit degrabă peste falcă. A trebuit să mă ridic pe virfuri, fiindcă-i mai înalt ca mine cu o jumătate de cap.

Kostik se grăbi s-o șteargă înapoi pe ușa blocului...

Fusesem prea enervat, pesemne, fiindcă lucrurile ieșiseră altfel de cum plănuisem: în primul rînd nu l-am lovit de trei ori, ci numai o dată. N-am apucat nici să-i spun „Asta-i pentru tata! Asta-i pentru mama!“ Prea îmi sârise rău muștarul, de aia am uitat. Nu mă așteptam să-l aud spunîndu-mi asemenea vorbe...

„Doar n-o să m-apuc să-l iau la bătaie!“ mi-am zis și n-am mai alergat să-l prind.

Peste vreo zece minute, Ludmila scoase capul pe fereastră:

— Leonea, vino în casă!

M-am dus... Încă de la parter l-am auzit pe tatăl lui Kostik făcînd gălăgie la etajul doi:

— L-a bătut! L-a snopit în bătaie!... E un huligan! Vă poftesc să-l puneți la punct, că de nu... Nu degeaba i se spune... Nu degeaba l-au poreclit așa!... Și-mi strigă porecla în gura mare. O merită!

N-am urcat pînă nu l-am auzit pe tatăl lui Kostik trîntind ușa. Abia atunci am pornit-o în sus pe scări.

Acasă toți erau agitați. Mama îi arunca priviri tatii. Cunoșteam tîlcul lor. Era ca și cum s-ar fi rugat de el: „Nu uita cît l-am așteptat! Nu striga la el. Mai întii lămurește cum s-au petrecut lucrurile“... La rîndul său, tata se uita la mama și părea că o roagă același lucru. Schimbă între ei asemenea priviri ori de cîte ori mă fac vinovat cu ceva, vrînd parcă să se țină de rău unul pe celălalt.

— De ce l-ai bătut? mă întrebă Ludmila.

— Așa... Fără motiv. Voiam de mult să-l bat.

— Voi ai?!

Cu mișcări nervoase, Ludmila desena nu știu ce pe o foaie uriașă de hîrtie. Asta-i obiceiul ei: în timpul unei

discuții neplăcute, să nu se oprească din lucru, să deseneze ceva cu creionul sau cu trăgătorul.

Tăceam.

— De ce l-ai bătut totuși? Trebuie să fi avut un motiv. Mărturisește singur. Sinceritatea răscumpără multe păcate!

— Nu... Așa mi-a venit mie. E foarte nesuferit.

— Puțini oameni nesuferiți sînt pe lumea asta? Ai de gînd să-i bați pe toți?

Am dat din umeri:

— Nu știu.

— Dacă ai fi avut vreun motiv, poate că aș fi reușit să te-nțeleg...

Grozav îi mai place să despice firul în patru. „Dacă așa, dacă pe dincolo...”

— Nu, n-am avut!...

— Cruzimea e îndeobște dezgustătoare — rosti Ludmila, continuînd să deseneze. Iar cruzimea fără motiv e de două ori mai imorală. Ba nu, de o mie de ori!

Ia te uită, a făcut socoteala exactă!...

4

Dacă ar fi să vorbim cinstit, mîndria familiei noastre s-ar cuveni să fie Ludmila. E candidat în științe și lucrează la un institut de proiectări. Ai mei însă se mîndresc numai cu mine. E o nedreptate, dar ce pot face?

Ca să mascheze această nedreptate, tata mă laudă, chipurile, în glumă. Și uneori o face într-un mod cam grosolan. Or tocmai de aici a pornit și porecla aceea, pe care pînă acum n-am avut curajul s-o mărturisesc.

Acasă nu mă ceartă nimeni, chiar dacă aduc un trei.

— E inteligent, mișelul! Ieri n-a pus mîna pe carte, a stat numai la televizor, dar tot a reușit să răspundă măcar de un trei! exclamă tata cu încîntare, după care urmează neapărat un cîntec. Mă privește cu admirație și cîntă un vers născocit de el, pe o melodie preferată: „Nici ea, apa, nici el, focul, n-o să-i vină lui de hac”...

Sau ceva asemănător.

De multe ori tata mă roagă să-i reaminesc subiectul unui film pe care l-am văzut împreună sau al unei cărți pe care a citit-o și el.

— Ce memorie are, mișelul! Ține minte totul, de parcă ar fi citit-o ieri... Poftim, eu uit și le-ncurc pe toate! încheie el, fericit.

Poți să crezi că-i fericit fiindcă e uituc și încurcă totul.

A doua zi după ce l-am pocnit pe Kostik, tata nu se mai putu abține.

— E rău să te bați, firește — zise el. Totuși ce curajos e, mișelul! Mai scund cu două capete, dar n-a pregetat să atace! Cu două capete mai scund!... Și mult timp nu s-a putut potoli, repetând într-una: E curajos, mișelul!...

Cuvîntul acesta, „mișelul“, sună în gura lui duios, ca o mîngîiere, ceea ce însă nu schimbă nimic, fiindcă tocmai acest cuvînt a devenit, încă mai de mult, o poreclă. „Leonka-mișelul“, așa mă strigă copiii din curtea noastră.

Iată unde te poate duce dragostea!

Și, în general, nu-mi place de loc că ai mei mă admiră atît. Mare lucru să răspunzi de un trei! Ori să reții conținutul unei cărți. Pădă aș fi un cretin, zău așa! Și ce mare bucurie să fii „cu două capete“ mai scund decît Kostik? (Deși, în realitate, nu-s decît cu o jumătate de cap mai scund).

Tata și mama par foarte mulțumiți că nu sînt înalt. Ei doi ar fi vrut, pesemne, să nu mai cresc de loc: că, deh, au așteptat un copil și le-ar plăcea să rămîn copil toată viața. Eu însă nu vreau!

Am auzit odată la radio că, dacă într-o familie sînt mai mulți copii, nu-i bine să lauzi numai pe unul. Asta din punct de vedere educativ. Le-am spus-o părinților.

— Un altul s-ar mîndri că-i lăudat, pe cînd el îi duce grija soră-si! exclamă tata. Are suflet bun, mișelul!...

— E bine că ne-ai făcut observație — încuviință mama. Înseamnă că dragostea și atenția de care ești înconjurat nu te-au făcut egoist. Ne bucurăm foarte mult!

Unde dai și unde crapă! Poftim, se bucură! Eu însă ce să mai zic...

Faptul că Ludmila nu s-a măritat pînă acum nu pare să-i nelineștească pe părinții mei. În orice caz, cînd le-am pomenit de unchiul Leonea, n-au zis nimic. „Dacă m-ar fi sprijinit atunci, mă gîndeam eu de multe ori, poate că Ludmila noastră ar fi locuit acum la etajul întii, chiar sub noi. Și ne-am fi dus în vizită unii la alții. Ar fi avut o familie... În cărți se scrie că orice femeie năzuiește să aibă un cămin. Poate că Ludmila nu pricepe acest lucru? Iar părinții nu se ostenesc să-i explice! Asta-i numai din pricină că eu, mezinul mult așteptat, o umbresc pe Ludmila. Nu-i drept“...

Pentru scatoalcele acelea tata m-a lăudat cit timp Ludmila nu s-a întors de la slujbă. Părinții se cam tem de ea, fiindcă e, cum spune tata, „un om fără slăbiciuni“.

Totuși are și ea o slăbiciune. Eu! Ce să-i faci? Din nou eu...

Nu, Ludmila n-are să mă laude niciodată pentru un trei sau pentru scatoalce. Dimpotrivă, îmi face observație, mă ia la rost. Dar peste două-trei zile îmi aduce un dar, ca și cum s-ar scuza. Așa se întîmplă aproape totdeauna.

Ca și de astă dată.

După ce s-a întors de la serviciu, s-a prefăcut că nu mă bagă în seamă. Ori de cîte ori e supărată pe mine, își găsește o mie de treburi de făcut: desenează, spală sau își transcrie niște cursuri. Face orice numai să nu se uite la mine și să nu-mi vorbească.

Și de data aceasta a lucrat toată seara. Iar înainte de culcare îmi spuse pe neașteptate:

— Mîine să nu lenevești prea mult în pat!

— Păi mîine-i duminică — i-am răspuns eu, cu glas stins.

— Mergem împreună la teatru.

A spus-o cu un ton de parcă s-ar fi pregătit să mă ducă la miliție.

— Bine — i-am răspuns. Mergem.

Să-i mulțumești în asemenea clipe e cu neputință.

Numai eu știu cum am așteptat să vină dimineața! Nici n-am apucat s-o întreb pe Ludmila ce piesă o să vedem. De altfel, mi-e totuna. Principalul e că mă duc la teatru!

Cei mari te asaltează de obicei cu întrebările: „Ce piesă se joacă? Nu-i pierdere de vreme? Ce s-a scris despre ea? Ce se spune? O fi interesantă?” Le convine să facă nazuri, fiindcă se duc la teatru cînd vor și la ce vor. Niște răsîlățați! Și cînd te gîndești că tata și cu mama nu vor să cresc și eu, să mă fac mare!...

În cele din urmă am plecat. Tata s-a hotărît să ne conducă pînă la teatru. Mergea ținîndu-mă de mîină. Îi place să mă ducă de mîină, ca pe vremuri cînd eram mic și trecea să mă ia de la grădiniță. De obicei, îmi smulg mîina (e caraghios să tragi la remorcă un coșcogea băiat de treisprezece ani!) și nici acum nu l-aș fi lăsat dacă n-avea douăzeci și doi cu zece. N-am dreptul să-l lipsesc de emoții pozitive!

Ludmila se mai îmblînzise, deși nu mă iertase de tot. De astă dată nu mai părea că se pregătește să mă ducă la miliție, ca în ajun, dar nici într-un loc care să-mi facă plăcere: de pildă, la o conferință, deși era duminică, zi de odihnă pentru toată lumea. Judecînd după înfățișarea ei severă, n-ai fi putut ghici în ruptul capului că mergem la teatru.

O urmăream pe furiș.

«Cîtă nedreptate totuși — îmi ziceam. Ludmila e o fată înaltă, are, cum spun unii, „o siluetă de sportivă“, pe cînd eu sînt un bărbat scund, de o statură mai mult mică decît mijlocie. Tata, și el, se îndoaie de mijloc ca să mă poată duce de mîină. Nu, firește că n-am de gînd să-i răpesc silueta Ludmillei, dar de ce să fiu eu mai brejos!»

Ludmila n-are numai o siluetă de sportivă, ci e sportivă cu adevărat: joacă tenis și volei. Și, după părerea mea, e o femeie interesantă. Ochelarii nu-i strică de loc, ba chiar o înfrumusețează un pic: îi dau o expresie severă, inteligentă. Nu știu însă dacă bărbaților le place o față severă și inteligentă.

Am băgat de seamă că tinerii pe care-i întîlneam în cale nu-i prea dădeau atenție Ludmillei. Nu știu de ce. Mă simțeam atins. Poate că ghiceau pe chipul surorii mele că nu năzuiește să-și facă un cămin, ceea ce, după cum am citit, ar trebui să-și dorească orice femeie normală.

Astfel de gânduri îmi treceau prin cap, în timp ce o priveam pe furiș.

În întâmpinarea noastră veneau femeile la braț cu soții lor. Că erau soți, asta se vedea numaidecît. Unele împingeau cărucioare de copii, în timp ce bărbații păseau alături. Sau unii bărbați împingeau chiar ei la cărucior...

Îmi venea să le întreb pe toate femeile: „Dumneavoastră sînteți candidat în științe? Dar dumneavoastră?” Sînt absolut convins că nici una nu mi-ar fi răspuns: „Da, sînt”. Pe cînd sora mea era. Atunci de ce numai din-sa mergea neînsoțită? De fapt era cu mine și cu tata, dar asta nu intra la socoteală. Totul e din pricină că nu vrea să se mărite!

În dreptul teatrului ne-am întîlnit cu niște cunoscuți de-ai Ludmillei.

— Nu ne-am mai văzut de douăzeci de ani! strigară într-un glas cei doi, un bărbat și o femeie. Aproape douăzeci! Mai ții minte? Eram în clasa a cincea „C”! Pe urmă pe noi ne-au mutat în școala cea nouă și ne-am despărțit. Atîta amar de vreme! Să stai în același oraș și să nu te vezi niciodată. De necrezut! Și uite că te-am recunoscut numaidecît... De necrezut. Noi doi ne-am luat de mult. Foarte de mult. Nici nu mai ținem minte să fi fost vreodată necăsătoriți. De necrezut! Dar zău că nu ne mai amintim...

Puteai să-ți închipui că s-au căsătorit din clasa a cincea. Vorbeau întrerupîndu-se unul pe celălalt, gata să exclame „De necrezut!” la orice lucru bun sau rău.

— E fiul tău! exclamă femeia. Îți seamănă leit! Aceleași trăsături!... E nepotul dumneavoastră? i se adresă ea tatii. Vă seamănă grozav! Teribil... De necrezut! Vă felicit. Aveți un nepot foarte reușit!

„Oare arăt într-atît de mic, înoît pot fi luat drept fiul Ludmillei? mă gîndii eu, întristat. Sau Ludmila arată atît de bătrînă? Ba nu, ei știu cîți ani are: că doar au învățat împreună. Înseamnă că de mine e vorba!”

Dar ce m-a mirat mai mult, e că tata n-a zis nimica cînd l-au felicitat pentru nepotul lui atît de reușit. Doar s-a înroșit grozav de tare, așa cum nu se înroșise niciodată: și urechile, și gitul, ba chiar și ceafa (care se vedea prin părul lui alb) erau ca sfecla.

Mi-am amintit de cuvintele unchiului Leonea, cel de la etajul de jos: „Poate că-l frămintă, îl chinuie ceva?”

Te pomenești că, într-adevăr, îl apasă vreun gând, dar nu vrea să arate. Mi-a făcut impresia că preferă ca foștii colegi dintr-a cincea să mă considere în continuare drept fiul Ludmilei. Da, prefera asta... Era limpede.

Am luat-o pe soră-mea de braț, deși nu mă iertase de tot, și m-am lipit strâns de ea.

Foștii colegi păreau că ar avea de gând să-și amintească tot ce li se întâmplase în ultimii douăzeci de ani. Sînt oameni din ăștia care-și închipuie că pe alții îi interesează toate amănuntele și fleacurile din viața lor, de parcă ar fi compozitori sau scriitori de seamă.

— Să nu întîrziem — spuse Ludmila.

— În ce rînd stați? În ce rînd stați? se agitară iar cei doi soți dintr-a cincea „C”. A, rîndul zece? De necrezut! Sîntem alături. Minunat! Să-i facem cunoștință fiului tău cu fetele noastre. Sînt în sală. S-au instalat acolo de nu mai știm cînd. Sînt și ele într-a patra. Gemene! Fiul tău nu-i într-a patra?

— În clasa a patra — am răspuns eu, deși, în realitate, eram într-a șasea.

— Da, da... — întări soră-mea în șoaptă. Și mi se păru că-mi aruncă o privire plină de recunoștință.

Nu m-am mai dezlipit de brațul ei.

Cînd am intrat în hol, Ludmila îmi zise încet:

— Fie pe-a lor... spune-mi mamă. Dacă țin ei atît!

N-am ajuns să aflu ce spectacol se dă pînă în clipa cînd am cumpărat un program. Fiindcă toată vremea eram copleșit de gânduri — și cît am stat în hol, și cît am urcat treptele...

— Vrei să te duc la bufet? mă întrebă Ludmila, cu un glas care mi se păru lingușitor, străin.

Mai bine ar fi rămas supărată!

Am primit... Îmi place să gust din toate satisfacțiile pe care ți le oferă teatrul: să beau apă la bufet, să mănînc o prăjitură, să-mi cumpăr un program și să-l citesc de la un capăt la altul, să mă plimb prin foaier și să privesc portretele actorilor... Și, bineînțeles, să văd piesa. Cît pe ce să uit!

Sora mea primește deseori telefoane. Dacă pleacă de acasă, lasă un carnet și un creion ascuțit cu deosebită grijă („Unealta mea de lucru!”, cum spune ea). Ne roagă să notăm exact cine a sunat, de unde și în ce chestiune.

De multe ori tata e cel care-i îndeplinește rugămintea și atunci îl aud:

— În interes de serviciu! Numai și numai în interes de serviciu! Și cîntă din „Cneazul Igor”, opera lui preferată: „Nici somn și nici odihnă, mi-e sufletul zdrobit!”...

Înainte vreme credeam că tata cîntă de bucurie că are o fiică atît de pricepută și atît de ocupată. Acum însă m-am dumirit: „De unde bucurie? Că doar cneazul Igor cîntă aria asta cînd ajunge captiv la polovțieni... Ce-i drept, tata are uneori obiceiul să schimbe cuvintele după voia lui, dar aici pare-se că nu schimbă nimic, ci cîntă la fel cum cînta și cneazul vremelnice înfrînt: cu tristețe și necaz... Cum de n-am observat pînă acum?”

Odată, cam la vreo zece zile după ce fusesem la teatru, telefonul a sunat într-un chip ciudat. Mai precis a sunat în modul cel mai obișnuit, dar convorbirea a început nu știu cum altfel de cum trebuia... Un glas de bărbat a cerut-o pe Ludmila. De obicei, toți o cheamă pe numele întreg. Chiar și oamenii mai bătrîni, care o cunosc de cînd era o fetișcană, nu uită, cum spune taică-meu, „să-l pomenească și pe tata”. Eram sigur că e mîndru de asta: dacă te adresezi astfel unei femei tinere, înseamnă că o respecti! „Sau nu o mai consideri tînără! mi-a trecut brusc prin mînte după întîmplarea de la teatru. Și de unde am scos-o că tatii îi place asta?”...

I-am răspuns glasului de bărbat că Ludmila nu-i acasă și l-am întrebat, ca de obicei, de unde sună și ce să transmit.

— Dar cine-i la telefon? mă întrebă el în loc de răspuns.

Pînă atunci nimeni nu întrebasese astfel. „Îi spune pe numele mic, se interesează de mine... La fel ca și cei

doi, din fața teatrului... Pesemne că-i tot vreun fost coleg dintr-a cincea, de la școala unde a învățat Ludmila. Precis!... Cine altul i-ar mai telefona fără nici o treabă". Aveam impresia că bărbatul n-are de gând să comunice nimic ce ar trebui notat în carnet, așa că l-am închis. Mi-am adus aminte cum mi-a șoptit soră-mea atunci, la teatru: „Spune-mi mamă“...

„Ludmille îi face plăcere ca prietenii ei, pe care nu i-a văzut de douăzeci de ani și care s-au căsătorit de mult între ei, să creadă că și dînsa e măritată... și că are un copil“ — am conchis eu. Toate aceste gânduri mi-au trecut prin cap într-o secundă. Și deodată, pe nepusă masă, am trîntit în receptor:

— Fiul ei...

— Care fiu? întrebă vocea de bărbat.

— Care fiu?... am repetat. Din prima căsătorie!

Nici eu nu știu de ce am spus-o. Pesemne că am vrut ca fostul coleg al Ludmille să-și zică: „Iată, eu nu m-am însurat decît o singură dată, pe cînd ea a reușit să se mărite de două ori! Ba poate și de mai multe ori... Înseamnă că are succes!“

Ba nu, în clipa aceea cred că n-am vrut, de fapt, nimic. N-aveam cînd... Dar toate cîte le rumegasem în ultima vreme îmi scăpaseră acum fără voia mea.

— Mulțumesc — spuse bărbatul. Și numai decît tonul îmi răsună în timpan.

„Nu-i nimic — îmi ziceam eu. Nu s-a întîmplat nimic... Numai o femeie frumoasă se poate mărita de cîteva ori! Înseamnă că n-am defăimat-o pe Ludmila, ci dimpotrivă. N-au decît s-o invidieze! Am procedat bine. Cum nu se poate mai bine.“

Așa am crezut pînă în clipa cînd Ludmila s-a întors acasă. Nici nu s-a uitat la mine, ci, așa cum era, în palton, a trecut în odaia vecină, unde mama citea o carte, și a trîntit ușa cu putere.

Ludmila, întotdeauna atît de calmă și de ordonată, să uite să-și scoată paltonul în antreu?! Trebuie că s-a întîmplat ceva îngrozitor!

Curînd am aflat motivul tulburării ei. Nu vroiam să ascult la ușă. Dar am ascultat și de astă dată... Mai bine zis, am auzit. Întocmai ca mine și ca tata, Ludmila caută

să vorbească așa fel ca mama să nu-și încordeze auzul. Așa că, vrei nu vrei, auzi totul chiar dacă ești în camera de alături.

— Trebuie să-ți spun ce mi s-a întâmplat — începu Ludmila. Numai te rog să fii calmă.

Pesemne că mama n-a rămas de loc calmă, fiindcă sora mea s-a grăbit s-o liniștească:

— Nu, nu-i nimic deosebit!

Mama i-a răspuns nu știu ce. Vorbele ei rămîneau însă în odaia cealaltă, nu le auzeam.

— Cineva i-a spus lui Ivan că am mai fost măritată. De două ori chiar... Și că am un băiat mare.

Apoi se făcu liniște: înseamnă că vorbea mama. Între timp am apucat să cuget: „Are pe unul Ivan, pe care l-au ascuns de mine. Firește, dacă sînt un copil!“...

— Faptul în sine n-are nici o importanță... — urmă Ludmila. O bîrfă și atîta tot. Sau o glumă proastă.

Mama o întrebă ceva.

— Nu, nu mi-a spus cine anume. Dar a crezut! Era umilitor să-i mai demonstrez... și să-l iau la întrebări. Pricepi?

Următoarea frază rostită de mama am ghicit-o după răspunsul Ludmilei. Probabil că mama i-a spus: „E mai bine așa: acum poți să-i verifici sentimentele“. Așa trebuie să-i fi spus, fiindcă sora mea i-a replicat:

— E mai bine? Nu cred! Și nici n-am de gînd să-i verific sentimentele. A reacționat în mod dezgustător: și-a dat drumul la furie, a fost grosolan. A și strigat la mine... Pricepi?

Mi-era teamă să nu se întoarcă tata și... să nu *audă* și el. Iar pe urmă ceafa și gîtul au să i se înroșească, la fel ca atunci, în fața teatrului.

Ce prostie am făcut?!

— Dacă m-ar fi rugat să-i dau explicații, mai înțeleg...

Mult îi mai place să despice firul în patru; dacă așa, dacă pe dincolo... Ca și cînd nu s-ar putea să-l ierte fără atîta vorbă!

Mama i-a spus ceva.

— Ba nu, totul s-a terminat.

Mama a mai adăugat ceva.

— De ce să-mi vină greu să-l văd în fiecare zi? Voi avea conștiința dreptății mele!

Aveam impresia că Ludmila folosește dinadins cuvinte aspre, ca să nu izbucnească în plîns. Mi-era milă de ea, dar, în același timp, și ciudă: mare lucru să-l ierte?

Deci lucrau împreună: dacă-l vedea în fiecare zi!...

— Nu, pentru nimic în lume! urmă Ludmila. Aș fi putut încerca să înțeleg orice, dar cînd ești umilit... Dar ai dreptate: e mai bine că s-a demascat astfel. Am să mă opresc la timp!

Unde vrea să se oprească? În ce sens? Nu se mai mărită?... Trebuie s-o împiedic cu orice preț să se oprească. Fiindcă ea, un „maestru al preciziei“, cum zice, așa face.

Ludmila ieși din odaia mamei. Îmi făceam lecțiile cu sîrg.

Paltonul îl avea pe brațe: pesemne se încălzise, zîmbea, dar silueta ei nu arăta atît de sportivă ca de obicei: avea umerii ușor lăsați de parcă ar fi dus o greutate. Din nou mi se făcu milă de ea... Am simțit dorința s-o ajut.

— Ludmila — rostii eu încet — am auzit cîte ceva...

— Ai auzit?

— Nu puteam să-mi astup urechile! Vroiam să ies în stradă, ca să n-aud... Dar lecțiile! Înțelegi și tu...

— Trebuia să intri în odaie și să ne spui că se aude. Așa ar fi fost cinstit.

— Credeam că n-am să înțeleg nimic... De-aia n-am intrat. Dar pînă la urmă am înțeles totuși. Iar cînd mi-am dat seama că înțeleg, era prea tîrziu să mai intru.

— Și ce ai înțeles?

— Știi, Ludmila, cînd un om strigă, înseamnă că-i enervat. Iar dacă e enervat, înseamnă că suferă... N-ai băgat de seamă?

— Prostii! făcu Ludmila. Dar nu se clinti din loc.

— Un om cînd e enervat poate să spună ce nu te-aștepți! Uite, mama spune uneori: „Piei din ochii mei!“ Mie îmi spune asta. Și crezi că ar vrea ca eu să pier de-adevăratelea?

— Ai isprăvit? mă întrebă ea.

„Ai isprăvit?“ Așa te întreabă profesoara noastră de

matematică, cînd stai la tablă și înșiri aiureli. Dar nu-ți pune doi dintr-o dată, ci se încruntă și așteaptă: doar-doar o să audă și ceva mai cu cap.

Ludmila aștepta și ea.

— Dacă a strigat la tine, înseamnă că era nervos. Iar dacă era nervos, înseamnă că suferă. Ei, și dacă suferă...

— Asta am mai auzit-o!

La fel spune și profesoara de matematică: „Asta am mai auzit-o!“ După care îți pune imediat doi.

— Asta am mai auzit-o! repetă sora mea, cu hotărîre. E clar: mi-a pus doi.

Mă ascultase așa cum ai asculta un elev dintr-a șasea care a venit să dea examen la universitate.

— N-ai priceput nimic! mi-o reteză Ludmila. Și nici n-aveai cum să pricepi!

Te cred, dacă sînt un copil! Mă mir că n-a precizat. O fi uitat, pesemne. Da, a uitat, pur și simplu.

Ludmila ieși în antreu ca să-și pună paltonul la cuier. M-am aplecat asupra manualului. Dar nu mi-era gîndul la învățătură. „Trebuie s-o ajut!“ mi-am zis cu hotărîre.

6

Am mai spus că soră-mea, dacă se întîmplă să mă certe, cu alte cuvinte să-mi strice buna dispoziție, peste două sau trei zile își cere neapărat scuze. Bineînțeles n-o recunoaște, dar se cheamă totuși că se scuză: cumpără bilete la teatru, sau mă ia cu dînsa pe terenul de sport unde joacă tenis și volei, ori îmi aduce vreun dar.

În asemenea cazuri nu spune niciodată că mi-a adus un cadou, ci mi se adresează cam în felul următor:

— Ar fi timpul să te ocupi și tu de sport. Dar mai întîi uită-te cum joacă alții. Astăzi mergem pe teren.

Sau:

— Cu matematica nu prea o duci bine. Ce vrei să te faci cînd o să fii mare? Se poate să nu te gîndești la asta? Uite, înceardă-ți puterile în artă. Pentru început, măcar în arta fotografică. Ți-am cumpărat un aparat de fotografiat...

Îmi vorbește foarte sever: ca și cum n-ar umbla să se împace cu mine, ci mi-ar face educația. Dar cadoul tot cadou rămîne.

Iată însă că, de astă dată, i-am stricat buna dispoziție. Ba mai rău: am făcut-o să sufere!

Și cu cît își făcea mai mult curaj (de pildă, își punea cîte o rochie pe care n-o mai văzusem pînă atunci), cu atît îmi era mai limpede că nu-i arde de gâteli.

În ziua cînd am tras cu urechea, fără să vreau, la discuția ei cu mama, seara, înainte de culcare, nu m-am mai putut abține și i-am mărturisit:

— Ludmila, eu i-am spus lui Ivan că ai un fiu din prima căsătorie. La telefon... El a sunat și întreabă: „Cu cine vorbesc?” Nici eu nu știu ce m-a apucat... de i-am răspuns: „Cu fiul ei”. El de colo: „Care fiu?” Iar eu: „Din prima căsătorie!”... Am glumit, pricepi?

Și pe loc m-am îngrozit: „Te pomenești c-o să creadă că n-am glumit, ci am spus-o în serios, fiindcă m-a rugat ea atunci... la teatru!”

Dar Ludmila, după cîte am înțeles, n-a crezut asta. Ba nici nu s-a supărat. Nu, nu s-a supărat!...

— Nu despre asta e vorba — mi-a zis ea. Important e cum a reacționat... De altfel, n-ai cum să înțelegi...

— Dar dacă un om țipă, înseamnă că-i nervos, iar dacă-i nervos...

— Asta am mai auzit-o!...

Alte sfaturi nu i-am mai dat.

Eram perfect lămurit, înțelesesem, cred, totul, dar, după părerea Ludmillei, nu trebuia să fiu lămurit și nici să înțeleg. N-aveam dreptul! Și nici nu puteam s-o ajut deschis. „De ce? mă zbuciumam eu, furios. Pentru care motiv?!”

Trebuia să acționez pe ascuns, să nu mă prindă mama sau soră-mea. Tata nu știa nimic: avea douăzeci și doi cu zece...

M-am apucat deci să dreg ce-am stricat.

Cunoșteam telefonul de la birou al Ludmillei și, profitînd de o clipă cînd nu era nimeni acasă, am sunat acolo:

— Pot să vorbesc cu Ivan? am întrebat eu.

— Care Ivan? mi-a răspuns o voce veselă de fată.

— Nu știu...

— Care-i numele de familie?

Tăceam.

Fata se înveseli de-a binelea.

— E un copil! le explică ea colegilor. Nu știu, băiețel sau fetiță...

Deci iar copil! Și nu e în stare să mă deosebească de o fată!

— Îți ofer la alegere! rosti din nou glasul cel vesel. Ivan Petrovici, Ivan Sergheevici și Ivan Ivanovici!...

L-am ales pe Ivan Ivanovici. Dar când acesta spuse „Alo!“, am închis îndată receptorul. Dacă nu e *acela*? Iar eu îi spun numele soră-mi și încep să mă scuz!...

Și-apoi, de bună seamă că institutul are mai multe secții. De unde mi s-a năzărit că Ivan al Ludmillei lucrează în același birou cu ea?

Ce să fac?

Să-i aflu numele, să-l cer de la Ludmila? Mi-ar spune că nu-i treaba mea. S-o întreb între patru ochi pe mama? Cu siguranță că mi-ar răspunde cam așa:

— E bine că-ți faci griji pentru sora ta. E nobil din partea ta! Dar, în cazul de față, nu trebuie să te-amesteci.

Nu-mi rămânea decît o singură soluție...

Într-una din zilele cînd soră-mea avea o recuperare și era plecată la tenis, m-am dus la ea la birou. Adică nu chiar „la birou“, ci numai pînă în dreptul clădirii unde se afla institutul de proiectări.

Îl cunoșteam — era o clădire frumoasă din metal, sticlă și material plastic. Asemenea case sînt puține în orașul nostru. Dar ar fi caraghios dacă, să zicem, cei de la fabrica de mobilă ar avea mobilă proastă, iar arhitecții ar lucra într-o clădire veche și urită.

M-am dus pe jos, ca să am timp să-mi adun curajul. Dar, cu cît mergeam mai mult, tot pe-atît frica punea stăpînire pe mine: „Cum o să-l recunosc pe Ivan ăsta?... Și cum o să-i spun toate unui om necunoscut?“

Un act de curaj îl faci dintr-o dată, fără să stai pe gînduri, de vreme ce te-ai hotărît.

Mai bine aș fi luat troleibuzul sau tramvaiul. Că așa mi-am lăsat prea mult timp pentru tot soiul de îndoieli și cugetări.

În cele din urmă am ajuns...

Știam că ziua de lucru se încheie la patru și jumătate. Arhitecții începură să iasă buluc din clădire, risipindu-se care încotro, la fel cum năvălim noi în stradă din școală după terminarea orelor. Atîta numai că făceau mai puțină gălăgie și alergau mai încet.

Ușa era din lemn nevopsit, cu izvoade, care-mi aminteau, nu știu de ce, direle lăsate de apă pe un buștean. Ușa aceasta soră-mea o deschidea de cîte două ori pe zi. Ba nu, de cîte patru ori, fiindcă se ducea să ia masa la cantină. Cercetam cu mult interes și ușa, și scara...

Mai întii ieșiră fetele. La noi, la școală, primii care se reped să iasă sînt băieții. Purtau rochii înflorate, în multe culori, pantofi cu tocuri și poșete după ultima modă. Unele duceau în mîna cîte un sul. Toate îmi păreau nespus de frumoase și asta mă întristă.

Nici una însă nu avea o siluetă de sportivă, așa cum avea Ludmila, și nici o față atît de inteligentă și, cum spune mama, expresivă. Dar oare le-o fi plăcînd bărbaților o față expresivă? Nu știam.

La institutul ăsta Ludmila lucrează de mai puțin de un an: pînă atunci a învățat pentru aspirantură. N-are aici prietene apropiate care să vină la noi în casă. Știind asta, m-am mai liniștit fiindcă nimeni nu putea să mă strige: „Leonea, ce faci aici?”

Pe urmă apărură bărbații.

Cum să fac să-l recunosc pe Ivan? Pe drum îmi venise în minte o idee... Pesemne că era cît se poate de caraghios și de prostesc din partea mea, dar, în clipa cînd bărbații începură să iasă, am strigat, privind undeva spre cer, de parcă aș fi chemat un porumbel ori un pițigoi:

— Iva-an!...

Nu răspunse nimeni.

Acum ieșeau în grupuri: femei sau bărbați. Uneori și amestecați, dar asta mai rar. Fie ce-o fi! M-am grăbit să strig de mai multe ori:

— Ivan! Ivan! Ivan!

Nu, nu merge așa: doar nu strig după un ciine!

— Iva-an...

Rostisem rar și târăgănat, ca și cum mă pregăteam să spun numele întreg.

— Pe mine mă căutați? întrebă un bărbat, arătându-se cu degetul.

Mi se adresase ca unei persoane mari, din pricina surprizei, probabil.

Nu, era prea bătrîn și chel. Am clătinat din cap: nu, nu pe dumneavoastră.

Și iar am strigat, cu ochii la cer:

— Iva-an! ...

— Ai treabă cu mine?

Chiar dacă i-ar fi plăcut Ludmillei, eu m-aș fi împotrivit cu hotărîre: îi ajungea pînă la umăr. Și nici chiar pînă acolo! ...

— Nu, nu cu dumneavoastră ...

Apoi din nou:

— Iva-an ...

— Uite că ți-a sosit un tiz — îi spuse cuiva unul din grupul de bărbați.

Cel interpelat se întoarse și se uită la mine.

— Iva-an! am strigat eu iar. De astă dată cred însă că de spaimă.

Și atunci el se îndreptă spre mine.

— Uite ce-i ... — începu el încă de la jumătatea drumului.

Am tresărit: „Uite ce-i“, așa își începe adesea frazele unchiul Leonea de la etajul de sub noi. Numai că unchiul Leonea rostea cuvintele șovăielnic, trăgănînd silabele, de parcă ar gîndi cu glas tare, pe cînd acesta le rostise oarecum batjocoritor.

În timp ce venea spre mine, am apucat să gîndesc: „Nu cred că-i mai scund decît Ludmila ... Pentru că un bărbat de statură mijlocie este egal cu o femeie înaltă!“

— Uite ce-i — repetă el, la fel de batjocoritor — am o mare rugămintă la tine: strigă-ți prietenul Vanea, simplu. Ca să nu fie nici o încurcătură.

Era primul dintre cei trei Ivani de la institut care-și dăduse seama că nu putea să-l cheme un necunoscut și, mai cu seamă, un băiețandru ca mine. N-a staț să se arate cu degetul și să mă-ntrebe: „Pe mine mă cauți?“

„Un Ivan veritabil! mi-a mzis eu. Blond, cu ochi albaștri ... Părinții lui n-au greșit de loc dîndu-i acest nume! Păi chiar așa: în basme, Ivan, chiar dacă-i

Ivan-prostul, nu-i de fel prost, ci, dimpotrivă, isteț și frumos. Drept care, cum au putut părinții să-l numească Ivan pe chelul acela? Sau pe piticul celălalt? Grozavă idee, n-am ce zice! Deși, cînd botezi un copil, e greu să ghicești cu precizie dacă o să fie cîndva chel sau nu...“

Toate aceste gînduri mi-au fulgerat prin minte într-o secundă.

— Ei, ne-am înțeles? mă întrebă el. De vreme ce Ivan al tău nu lucrează încă aici...

— Ba lucrează! l-am întrerupt eu spre propria-mi surprindere.

— Păi bine, frate! În felul ăsta se naște un cerc vicios. Și ai de gînd să-l mai chemi mult?

— Și mai am pe cineva care lucrează aici...

— Tot Ivan îl cheamă?

— Ludmila...

Am rostit dinadins numele surorii mele, ca să văd ce impresie o să-i facă.

El nu tresări, nu păli și nici nu se prinse cu mîna de inimă, cum fac eroii din piese sau din romane auzind numele iubitei. Nu, dar expresia aceea batjocoritoare se șterse dintr-o dată, dispăru din ochii lui. Și atunci am ghicit: „*El* e!“

Se uita la mine, de astă dată foarte serios, ba chiar nițeluș bănuitor, de parcă l-aș fi putut înșela ori aș fi vrut să-i joc vreo festă.

— Care Ludmila?

I-am spus numele nostru de familie.

— Păi bine, frate...

— Tocmai că-s frate! Fratele ei... Chiar semănăm puțin. Așa zice lumea... Priviți și dumneavoastră!

Uitasem că poți semăna nu numai cu sora, ci și cu mama. Ca să n-apuțe să-și dea și el seama de asta, am încercat să-l conving:

— Sînt fratele ei! Fratele! Eu am vorbit cu dumneavoastră și am glumit. Ludmila n-are nici un fiu! Și nici n-a fost căsătorită... Au cerut-o de mii de ori, dar n-a vrut dînsa!

— De mii de ori?

— Ei, de zeci de ori... Ea singură n-a vrut să se

mărite. Nici acuma nu vrea. Așa cred... Eu însă am glumit numai.

Mă crezu fiindcă se întoarse spre prietenii săi și le spuse:

— Nu mă mai așteptați.

Nu ridică glasul, dar ei îl auziră, căci vorbea tare și răspicat. „E cum nu se poate mai potrivit pentru familia noastră!” am hotărît eu.

— Duceți-vă! Și le făcu semn colegilor cu mîna.

— Ți-ai regăsit fiul pierdut? întrebă unul din ei.

— Vedeți! m-am bucurat eu. Și ei au glumit: au spus că sînt fiul dumneavoastră. Cineva ar putea să audă și să creadă că-i adevărat. Așa cum ați crezut și dumneavoastră...

— Va să zică tu ești Leonka?

— V-a povestit de mine?

— Mi-a spus că are un frate mai mic. Și cînd colo, ești flăcău mare!

Din clipa aceea am simțit că țin la el.

— De ce n-ați venit niciodată pe la noi? Așa, în vizită.

— Nu m-a invitat... Haidem să analizăm împreună situația.

Mă luă pe după umeri. Era tare plăcut. Am pornit amîndoi pe stradă, fără grabă, cum merg doi prieteni. La început Ivan tăcea. Cît despre mine, eram în al nouălea cer: mergeam ca doi prieteni!

Pe urmă m-am uitat la el și mi-am zis că, pentru nimic în lume, el n-ar ieși pe scară cu șorț de bucătărie, ca unchiul Leonea, cu care, nu știu de ce, îl comparam în gînd. Purta un costum frumos, cu o croială modernă, și o cămașă atît de albă, încît fața lui părea bronzată, deși era primăvară. Sau poate că într-adevăr a avut timp să se bronzeze?

— Eu cu Ludmila aproape că nu ne cunoșteam la slujbă: ea lucrează la etajul unu, iar eu la etajul trei. Am făcut cunoștință pe terenul de tenis — spuse el. Numai că de zece zile n-am mai pus mîna pe rachetă...

„El s-a lăsat de tenis, iar Ludmila a început să meargă tot mai des pe teren — mă gîndii. Oare înseamnă că el rezistă să n-o vadă, iar ca nu rezistă?”

— Nici Ludmila nu se mai duce la tenis — i-am spus eu. Se duce la teatru... la cinema... Aproape în fiecare seară.

— Vezi, știam eu! Aproape în fiecare seară?...

Aha, l-a răzbit!

— Ei, în cel mai rău caz, la două zile o dată.

— Vezi, aici e buba! Nu în faptul că tu ai glumit, iar eu i-am făcut o scenă... Buba e că nu vrea nici măcar să-mi explice...

— Da, dar ea are conștiința dreptății sale! i-am replicat eu. Și-apoi... Trebuie să-și aibă și ea mândria ei, nu?

— Ei, asta-i, să știi, frate, mă mir de tine! Păi se poate să ții cont de așa ceva? N-avea decît să vină și să-mi spună: „Uite așa și pe dincolo, frate-meu a glumit“. Pe cînd ea n-a scos nici un cuvînt! N-a catadicsit să dea nici o explicație... Și se duce liniștită la cinema!

„Ludmila consideră că el n-avea dreptul să se enerveze și să țiepe — cugetam eu. Iar el socotește că ea era datoare să lămurească lucrurile... De ce oamenii mari dau atîta importanță unor fleacuri și complică totul?... Prea mult despică firu-n patru, asta-i nenorocirea. Uneori însă trebuie să faci un lucru fără să te gîndești, ci așa cum îți vine! Iată eu, de pildă, nu pot să stau supărat cu prietenii mei mai mult de o zi-două... Pe cînd cei mari fac din țîntar armăsar! Cîteodată aș putea să-i ajut. Dar ei nu mă cred că pot și atuncea chiar că nu pot! Deși Ivan se pare că mă crede...“

— Ia ascultă, ai fost și tu îndrăgostit vreodată? mă întrebă el.

„Ai fost îndrăgostit? Și tu?“

Deci el *este* îndrăgostit.

Am zîmbit fără să vreau.

— Văd după figura ta fericită că ți-a fost dat!

— Eu? Încă nu...

— Cum așa, măi frate?! Chiar niciodată?

— Nu-mi amintesc precis... Pare-mi-se că nu...

— Adu-ți aminte! Nu se poate!...

— Adică mi s-a întîmplat odată să simt ceva... Dar pe urmă mi-a trecut.

— Păi sigur că da!

De ce *sigur* că *da*? Te pomenești că și lui îi trece întotdeauna.

Mișisem spunîndu-i lui Ivan că n-am fost îndrăgostit niciodată. Asta, fiindcă nu eram obișnuit ca oamenii mari să-mi pună asemenea întrebări. De fapt, aproape toți băieții de la noi sînt îndrăgostiți de cîte cineva. Ea un prieten de-al meu a și rămas repetent din pricina asta. Nu mai era în stare să priceapă absolut nimic: nici la dictare, nici la teza de matematică. Un adult normal ar înțelege vreodată una ca asta? Deși Ivan ar înțelege... Simțeam asta. Și totuși nu i-am putut răspunde cîstit.

— Știi tu unde m-am îndrăgostit eu cu adevărat pentru prima oară? mă întrebă deodată Ivan.

„Cu adevărat? Pesemne că aici la institut“...

— Știi unde?

— Nu, nu știu...

— La grădiniță! Vara ne scoteau din oraș. Și acolo s-a îmbolnăvit o fetiță. O chema Nora. I-am reținut pînă și numele! Un nume puțin obișnuit, de-aia îl memorezi mai ușor. Avea șase ani. Ne îndrăgosteam toți de ea, pe capete. Bineînțeles că toți acei care erau în stare să se îndrăgostească la șase ani! Ei, și s-a îmbolnăvit, iar eu îi duceam la infirmerie niște ciorchini cu poame. Mare noroc pe ea că nu putea să mă sufere!

— De ce?

— Fiindcă s-a constatat mai tîrziu că erau poame sălbatice. Otrăvitoare! Erau foarte frumoase și-mi plăceau tare mult cum arată pe-afară!...

Mergînd alături de el, nu visam decît să spun ceva inteligent.

— Frumusețea exterioară nu corespunde întotdeauna cu cea interioară — i-am plasat eu.

— Ea a înțeles asta cu mult înaintea mea: de la vîrsta de șase ani. Și-mi arunca darurile. Altminteri, nu s-ar mai fi făcut bine niciodată! Era o fetiță isteață... Și totuși m-am răcit de ea. Pe vremea aceea toate erau mal simple.

„Acum deci nu mai sînt simple!“ am dedus eu, bucuros. Și cu glas tare:

— Asta nu poate fi numită dragoste adevărată. Cel

mult, o pasiune trecătoare... Mi s-a întâmplat și mie de nu știu câte ori!

— Atunci poți să mă-nțelegi. Și să m-ajuti!...

Am citit în cărți că, în timpul războiului, copiii i-au ajutat de multe ori pe cei mari. Ba uneori îi salvau și de la moarte! Pe când acum, în vremuri obișnuite, oamenii mari nu ne cer niciodată un ajutor adevărat. Să dai o fugă să cumperi ceva sau să aduci un lucru, asta, mă rog. Dar într-o problemă serioasă, de care să depindă viața lor, nu ți se adresează. Uite însă că Ivan apela la mine. Și eram gata să fac orice pentru el!

— Păi la dumneavoastră... e o pasiune?

— Dar la dînsa?

Mai înainte îmi venea să-i trintesc că Ludmila-i absolut calmă și că nu suferă de loc. Acum însă n-am mai putut minți și i-am mărturisit adevărul:

— Și ea suferă.

Se opri în loc, uimit.

— Unde-i atunci logica? exclamă el, făcînd pe supăratul, dar se vedea că-i bucuros. Unde-i logica cea mai elementară? Să nu spui nimic... Să nu dai nici o explicație...

De obicei, cînd mă împac cu un prieten, îi propun, ca să sparg gheața, un lucru plăcut. Mă apropii, ca și cînd nimic nu s-ar fi întâmplat, și-i spun: „Haidem la patinoar! Hai să sărim capra!“

— Puteați să vă apropiați de ea și să-i spuneți de-a dreptul: „Hai la cinema!“ Sau: „Hai să mergem la tenis!“

— Am încercat.

— Și ea?

— Nici o reacție.

La ce bun atîtea complicații?!

— Suferă mult? mă întrebă el încet.

— Dumneavoastră cum credeți?...

— Termină odată cu *dumneavoastră!* strigă el.

Ce m-am mai bucurat!

— Spune-mi simplu *tu!* Sînt pentru egalitate deplină în drepturi.

Egalitate în drepturi... Iată ce mi-a lipsit mie întotdeauna!

Adesea cei mari îmi spuneau: „Hai să stăm de vorbă

ca de la bărbat la bărbat!“ Sau: „Să vorbim ca doi prieteni“. Acest ca... sublinia că, în realitate, nu-s bărbat și că deocamdată n-am ajuns prieteni. Cum poate să existe egalitate pentru un timp limitat? Poți fi prieten cu cineva numai cît durează o discuție?

Ivan însă îmi oferea egalitate pentru totdeauna. Cel puțin așa mi se părea.

Am simțit nevoia să-i arăt pe loc recunoștința mea. Și i-am vorbit despre planul pe care-l născocisem acasă, încă înainte de a mă întâlni cu el:

— Facem așa!... Eu spun că mi-am invitat un prieten nou... Unul nou de tot! Ai mei au să fie toți acasă: le place să-i studieze pe noii mei prieteni. Și o să veniți dumneavoastră!

— Eu?...

— Ei, da! Și pe urmă le povestesc eu totul: cum v-am căutat și cum v-am invitat. Acasă, Ludmila n-are cum să treacă pe lângă dumneavoastră și să nu vă bage în seamă. E foarte primitoare. Iar eu iau totul asupra mea. De vreme ce eu am fost pricina...

Mi-era teamă să nu-mi răspundă ca mama: „E bine că ai grijă de mine. E nobil din partea ta! Dar, în cazul de față, planul tău nu e bun...“

N-a rostit însă nimic din toate acestea. M-a îmbrățișat mai strâns pe după umeri și am pornit mai departe.

— Întotdeauna am spus că nu există situații fără ieșire! exclamă Ivan.

— Pînă atunci însă nu-i adresați nici un cuvînt Ludmillei — îl sfătuii eu. Fiindcă din nou s-ar putea să nu vă răspundă. Trece mai departe și gata! Asta se poate întîmpla... Să știți că și ea s-a bucurat de un succes nebun încă de la grădiniță. Ca și Nora aceea a dumneavoastră... Mi-a povestit mama. Și de aceea e foarte mîndră!

— Vezi, eu nu i-am spus de tine nici un cuvînt. Nu te-am trădat! se lăudă el ca un băiețandru. Ludmila nu știe nici pînă azi cine mi-a turnat minciuna cu fiul și cei doi soți.

— I-am mărturisit eu...

— Va să zică a aflat cum s-au petrecut toate? Și nici acum nu vine să-mi vorbească? Să-mi explice?... Și nu vrea să se împace? Ei, asta-i prea de tot! Asta, frate, e prea...

— Niciodată n-are să vină prima! Fiindcă o plac foarte mulți. De pildă, unchiul Leonea, care locuiește sub noi. E un medic vestit: se pricepe să trateze orice boală. Iar dăunăzi, cînd am mers amîndoi la teatru, toți din jurul nostru se uitau la ea. Ba unii întorceau și capul...

— Am băgat și eu de seamă... — rosti cu tristețe Ivan. Și adăugă: Acuma-i acasă, pesemne. Ai s-o vezi curînd?

Mă invidia! Îl înțelegeam perfect... Eu, de pildă, cînd am fost îndrăgostit ultima oară, îl invidiam foarte mult pe fratele fetei aceleia. N-avea decît vreo șapte-opt ani, dar eu mă dădeam bine pe lîngă el. Mereu căutam să intru în vorbă cu dînsul. Și-l invidiam teribil fiindcă o vedea în fiecare zi, dimineța și seara, mînca la masă cu ea și pleca cu ea în vilegiatură, pe cînd eu mă despărțeam de dînsa în timpul verii. „O să știe tot ce se întîmplă cu ea și peste zece ani, și peste douăzeci... Oriunde ar pleca!“ gîndeam. De unde era să ghicesc eu că o să mă răcesc repede de ea! Dacă mi-ar fi spus-o cineva, nu l-aș fi crezut pentru nimic în lume! De cîte ori mă îndrăgostesc, mi se pare că-i pînă la moarte, pentru toată viața, pentru totdeauna!

— Va să zică ne-am înțeles? Dumneavoastră veniți la noi în vizită fiindcă v-am invitat eu!

— Nu *v-am*, ci *te-am*!

Fiindcă veni vorba, m-am gîndit adesea că inegalitatea în drepturi dintre noi și oamenii mari începe chiar de aici: ei ne zic *tu*, iar noi, *dumneavoastră*.

7

Așa cum am mai spus, părinților mei și Ludmilei le place grozav să-mi studieze noii prieteni. Dacă prietenul respectiv nu le-a plăcut, mă lasă neapărat s-o înțeleg. Firește, fiecare în felul său, fiindcă sînt firi deosebite.

Tata caută să aducă vorba în așa fel, încît faptul că noul meu prieten nu i-a plăcut să mă bucure sau măcar să nu mă întristeze din cale afară.

— Ai niște prieteni minunați — spune el. Să lărgești prea mult cercul lor e ca și cum ai dilua vinul cu apă: nu se face mai tare din asta. Ai niște prieteni foarte buni băieți! Băieți de nădejde! Și toți se lipsesc de tine... Țin la tine, mișelule!

— E bine că-i ierți toate defectele — spune mama despre noul meu prieten. Înseamnă că ai inimă bună...

Din aceste vorbe înțeleg că prietenul meu are defecte.

Cît despre Ludmila, nici în cazul acesta nu s-ar preta să schimonosească vreo arie.

— În privința prietenilor, să știi că nu țin atît la cantitate cît la calitate — spune dînsa. Nu știu cît de grozavi sînt ceilalți prieteni ai tăi, dar ăsta nu rezistă la proba de calitate.

Iar dacă mă încăpățînez să-mi petrec vremea cu noul meu prieten, încercă să-mi abată atenția de la el cu toate distracțiile existente în lumea asta: filme, piese de teatru, meciuri de fotbal...

Pe scurt, știam că, în seara cînd urma să sosească invitatul meu, toți trei aveau să fie acasă.

— Pune-ți te rog, costumul albastru de antrenament — am rugat-o pe Ludmila.

Avea un costum de sport nou care-mi plăcea foarte mult.

— Păi de ce? se miră ea. Să umblu prin casă în costum de sport?

— Îți stă foarte bine. Mult mai bine decît în rochie.

Ludmila dădu din umeri.

— Vezi tu, i-am spus prietenului meu că ești sportivă... că joci tenis și volei. Vreau să se convingă cu ochii lui.

— Te crede cumva mincinos?

Dar cu o jumătate de oră înainte de a sosi noua mea cunoștință, Ludmila începu să facă gimnastică, deși de obicei făcea dimineata. Nici prin gînd nu-i trecea, firește, să-mi îndeplinească rugăminta absurdă, însă,

în clipa cînd Ivan sună la uşă, era, cu totul întîmplător, îmbrăcată chiar în costumul cu pricina.

Am alergat să deschid...

Cînd Ivan intră în odaie, toţi ai casei erau preocupaţi de treburile lor: tata stătea cu ochii închişi, ascultînd muzică (în ziua aceea cumpărasem nişte discuri uriaşe, în care încăpeau opere şi simfonii întregi), mama împletea un pulover pentru mine, iar Ludmila mînuia de zor trăgătorul şi rigla pe planşetă. Într-un cuvînt, nici unul n-avea de gînd să-i acorde prietenului meu vreo atenţie deosebită.

Ivan rosti:

— Bună ziua!

În clipa aceea, ca la comandă, toţi îşi lăsară treburile. Mama schimbă o privire cu tata. Ludmila însă nu se arătă mirată, ca şi cum ar fi ştiut că Ivan trebuie să sosească... Aşa e ea: nu se miră niciodată.

— Intră — spuse soră-mea. Apoi, adresîndu-se mamei, tatii şi mie: Faceţi cunoştinţă: el e Ivan. Leonea îşi aşteaptă prietenul. Credea că a sosit, de-aia s-a năpustit aşa la uşă — îl lămuri ea pe Ivan.

Ivan se fistici de-a binelea, drept care am hotărît pe loc să-l ajut.

— Intră, Ivan, intră! i-am spus eu, mai tare decît vorbeam de obicei în casă. Te-aşteptam!...

În ajun nu fusesem în stare cu nici un chip să rostesc acest „te, tu“, dar acum îmi scăpase uşor şi parcă de la sine.

— Vă cunoaşteţi? întrebă mama.

— Da, ne cunoaştem — am întărit eu. Ludmila nu se miră nici de astă dată. L-am căutat eu şi l-am invitat... Odată şi odată tot trebuia să facă cunoştinţă cu familia noastră.

— Minunată iniţiativă! exclamă tata.

Nu ştia nimic de cearta lor, aşa că Ludmila fu nevoită să-i zîmbească lui Ivan:

— Mă bucur că v-aţi cunoscut.

Ce-o costa să spună: „Mă bucur că ai venit!“

Tata închise radio-ul. Mama lăasă din mînă viitorul meu pulover şi alergă în odaia cealaltă. Peste un minut se întoarse cu părul aranjat, ba chiar şi cu buzele uşor vopsite.

— Noi doi, Ivan și cu mine, ne-am întâlnit și ne-am împrietenit — explicam eu întregii familii. El este noul prieten pe care-l așteptam.

— Întocmai — întări Ivan.

În clipa aceea am băgat de seamă că ține în mână niște garoafe și o cutie cu bomboane. De emoție uitase de ele. Am decis să-l scap de povară:

— Dă-le încoace!

— Ești sigur că-s pentru tine? mă întrebă Ludmila.

— Ba-s pentru tine! i-am răspuns hotărât.

— Pentru mama, poate?

— Cred că pentru amîndouă. Ivan, nu-i așa că pentru amîndouă? Spune, nu te jena!

Făceam tot ce puteam ca să-i mai dau curaj: doar era musafirul meu!

— Vă tutuiți de mult? întrebă iar Ludmila.

Acum nu mai putea să deseneze sau să studieze, cum face de obicei cînd e nemulțumită de ceva. Dar mi se adresa tot timpul numai mie: nu-i place să se uite în ochii celui pe care e supărată.

— E bine că ați venit pe neașteptate — spuse mama. Cina modestă are o scuză, iar gazda nu poate fi criticată...

— Da, poftiți la masă — ne invită tata.

— Ia loc, Ivan! am intervenit eu, sprijinind inițiativa tatii. Simte-te ca acasă.

— Aunci îmi scot haina! rosti Ivan cu glas tare, de parcă ar fi cunoscut rînduielile din familia noastră.

Avem pe bufet niște bibelouri de porțelan, așezate acolo de bunica mea, care a murit acum trei ani. Ludmillei nu-i plac, dar le lasă acolo: bibelourile sînt o amin-tire de la mama mamei.

În seară aceea însă mama a luat cu mîna ei bibelourile și le-a dus în odaia de alături. Se tot uita mereu în jur, cercetînd pereții și mobila și mereu ștergea cîte ceva. Cînd e nervoasă, întotdeauna plimbă cîrpa de praf peste mobilă, căutînd praful care nu există. Nu era pregătită să-l primească pe acest musafir, a cărui impresie, după cîte se vădea, era pentru dînsa foarte importantă. Dar nu puteam să spun acasă ce-am pus la cale!

„Nu-i treaba ta! Tu nu poți să-nțelegi!“ mi-ar fi replicat Ludmila.

Toată lumea era emoționată.

Tata deschidea mereu radio-ul, întrebînd de fiecare dată:

— Nu vă deranjează?

— Nu, vai de mine! răspundea Ivan.

Și atunci tata îl închidea... Dar și Ivan, sînt sigur, și-a scos haina numai ca să-și facă mai mult curaj.

Ludmila îi dădea o mînă de ajutor mamei, la bucătărie. Cînd aduseră în odaie farfuriile cu brînză, șuncă și salată, noi, cei trei bărbați, ne și așezasem la masă.

Ludmila luă haina lui Ivan, îi îndreptă o mîneacă și o mută pe un scaun liber.

Din clipa aceea ne-am simțit cu toții ușurați.

Tata scoase o carafă în care înotau niște coji galbene. Am surprins privirea mamei. „Nădăjduiesc că n-ai de gînd să bei“ — i-au spus ochii ei. Iar tata îi răspunse cu glas tare:

— Medicul mi-a dat voie... în cazuri excepționale.

— Dar azi nu se întîmplă nimic excepțional — protestă Ludmila.

Ivan luă carafa și turnă tuturor, afară de tata. Îmi turnă și mie.

Mi-era însă teamă ca Ludmila să nu strice totul cu vreo vorbă de-a ei, așa că nu m-am atins de băutură.

— Pentru pace și prietenie! propuse Ivan.

— Între popoare? întrebă Ludmila.

— Inclusiv popoarele.

Ludmila zîmbi și bău. Schimbai o privire cu Ivan.

Ca paharul meu plin să nu sară în ochii nimănui, Ivan îl dădu de dușcă, cum se spune, pe nesimțite.

Am stat mult. Tata a început iar să-și pună discurile lui uriașe, iar Ivan le asculta cu răbdare. Mai știi, poate că-i plăcea.

Apoi Ludmila și-a schimbat costumul și s-a dus să-l conducă.

În timp ce stăteau în antreu, lîngă ușă, mi-am zis bucuros: „Totuși e un pic mai înalt decît dînsa. Unde mai pui că... că ea are și tocuri...“

— Ivan și Ludmila! rosti deodată tata.

Ivan și Ludmila... Ruslan și Ludmila... În toată seara aceea tata nu s-a produs nici cu cîntece, nici cu arii. Nimic, absolut nimic! Și o dată nu l-am auzit spunînd cu mîndrie despre mine „mișelule“ — am constatat eu. De ce oare? Pesemne că s-a rușinat de Ivan. Ține la părerea lui? Deci l-a plăcut?

Dar ce poți face dacă oamenii vîrstnici nu se grăbesc niciodată să exprime cu glas tare ce gîndesc unii despre alții. Și mereu le e teamă să nu sară peste cal. Să ocărască, da — de asta nu se feresc, dar, înainte de a lăuda pe cineva, cercetează și cîntăresc pe îndelete. Chiar dacă totul e limpede din capul locului!

— E bine că ai pus la cale teatrul ăsta — spuse mama în timp ce ducea farfuriile la bucătărie.

— Și cum de ți-a venit în minte așa ceva? exclamă tata. Inteligent, mișelul! Inventiv!...

Din nou eu!!

8

De atunci au trecut două luni și jumătate.

Acum Ivan venea pe la noi foarte des și casa noastră devenise parcă mai veselă. Mama atîrnase la ferestre și uși niște draperii noi, care zăcuseră mulți ani în dulap. Masa era întotdeauna așternută cu o față de masă colorată, pe care înainte mama o punea numai de sărbători. Mama pregătea acum pentru cină bucate mai gustoase ca oricînd, fiindcă în unele seri Ivan mîncea împreună cu noi.

Odată unchiul Leonea de la etajul de sub noi m-a oprit pe scară și m-a întrebat:

— E ruda voastră? Unul bronzat.

— Da — i-am răspuns eu. O rudă... Nepotul mamei.

— Așa mi-am zis și eu: am văzut că voi doi vă tutuiți.

— E simpatic?

— Uite ce-i, de la distanță e greu să-ți dai seama. Dar face impresie bună.

— E arhitect. Talentat!

— Văd că la voi asta-i o profesiune a familiei. De fapt, e o profesiune a secolului: se construiește într-una...

Unchiul Leonea își vîrî în gură capetele brațelor de la ochelari: chibzuia deci. Ce îi vine el Ludmilei? Văr primar?

— Păi da. Sînt prieteni din copilărie.

Se căzni mult pînă vîrî cheia în gaura broaștei. De bucurie, cum mi s-a părut... Apoi la despărțire îmi spuse:

— Dacă Ludmila vrea, pot să trec să-l văd pe tata. Sau să aduc un specialist. Dacă vrea, bineînțeles...

Ce noroc că n-am apucat să mă laud în curte că soră-mea se mărită!... La ce bun să-l necăjesc pe unchiul Leonea?

Iar pe Ivan l-am prevenit:

— La etajul de jos, chiar sub noi, locuiește un medic. Mi se pare că ți-am mai pomenit de el... E foarte îndrăgostit de Ludmila.

— De mult?

— Din copilărie. L-am mințit că ești vărul nostru. Ca să nu se necăjească... Pricepi? Ți-am spus, ca să știi despre ce-i vorba.

— Ai inimă bună, măi frate! zîmbi Ivan.

În loc de „mișelule“ îmi spunea „frate“. Mult mai plăcut.

Acasă nimeni nu pomenea nimic de căsătorie. Tata și mama se temeau s-o întrebe ceva pe Ludmila. Cînd se întorcea acasă, ne uitam la ea întrebător.

— Am jucat tenis — anunța ea. Ivan a cîștigat iar.

Sau altceva de soiul ăsta. Aș fi putut, bineînțeles, să aflu de la Ivan. Dar ar fi însemnat să creadă că așteptăm cu sufletul la gură.

Într-o seară Ludmila spuse:

— Vreau să locuiesc lingă voi. Undeva pe-aici, prin apropiere.

— Ce importanță are! Tata sări de pe scaun.

Eu cu mama am sărit de asemenea. Plesnise buba și am început s-o convingem pe Ludmila că transportul, în orașul nostru, este bine organizat, că medicii i-au pres-cris tatii și mamei să facă plimbări și că n-are nici o importanță în ce raion o să stea.

„Culmea ar fi s-o mai lungească acum și din pricina

asta!“ mă gîndeam eu. Dar Ludmila repetă cu atîta hotărîre, că toți trei am amuțit pe dată:

— Ba nu, am să mă mut numai undeva în vecinătate. E lucru stabilit.

Cine l-a stabilit? Ea? ... Sau amîndoi? Nici unul din noi n-avea curaj să întrebe.

Ivan căpătase nu demult o cameră într-un bloc nou. Era departe: vreo patruzeci de minute din centru, dacă mergi cu troleibuzul. Odată Ivan „m-a tîrît“, cum s-a exprimat el, la dînsul.

Ce-i drept, nu m-am împotrivit cine știe cît. I-am spus doar așa, de formă:

— Poate-i mai bine să mergem la noi?

Eram pe stadionul unde Ivan și Ludmila jucau tenis.

— Nu — mi-a zis el — tu mi-ai deschis o fereastră spre casa voastră, acum e rîndul meu să ți-o deschid spre a mea¹.

Ne-am dus cu taxiul. Pentru prima oară în viață nu m-am așezat lîngă șofer: era mai plăcut să stau în spate, lîngă Ivan.

Ivan e și el deocamdată burlac... La fel ca unchiul Leonea. Dar vasele și le ținea unde se țin de obicei, iar cărțile, în dulapul de cărți.

Sedeam pe balcon și vedeam pădurea și riul.

— Iată ce înseamnă să ai casă cu tot confortul — rosti el. Dacă vrei, te scalzi în cadă, iar de nu, în rîu; dacă vrei, tragi în piept gazul din bucătărie, iar de nu, respiri mireasma mestecenilor din pădure. Dar principalul e că n-am telefon! Țsta-i cel mai mare confort, fiindcă îți cruță timpul. Cu cine nu ai chef să faci conversație, nu faci, iar dacă simți nevoia să vorbești cu cineva, îl suni de la telefonul public. E chiar sub fereastră.

În seara aceea exclama într-una, plin de entuziasm:

— Ce aer curat! Ca într-o stațiune balneară!...

«O să vrea Ivan să plece de aici? Te pomenești că spune: „Dar unde-i logica? Unde-i logica cea mai elementară? Cînd am aici rîul și pădurea!“...» Asta mă neliniște.

¹ Parafrizarea unui vers din poemul „Călărețul de aramă“ de A. S. Pușkin, care se referă la un fapt istoric: cucerind gurile Nevei, Pentru I a deschis o fereastră spre Europa.

„Și de ce i s-o fi năzărit soră-mi? cugetam eu. Pesemne fiindcă tata are douăzeci și doi cu zece, iar mama nu prea aude bine. Sau poate că și de mine îi pare rău să se despartă!“ ...

— Să se mute Ivan la noi! am spus eu odată, ca și când aș fi fost capul familiei. Eu o să dorm în bucătărie. Poftim ... Sau, dacă vrei, în antreu.

— „În casa noastră, în casa noastră!“ ... schimbă tata cuvintele ariei din „Evgheni Oneghin“.

— Da, în casa noastră ... — rosti îngîndurată Ludmila. Ivan are o odaie și-i dispus s-o schimbe: să se mute în oricare apartament din blocul nostru.

A doua zi am ticluit un anunț:

„Schimb urgent cameră cu tot confortul: balcon, baie, duș, gaze, pădure, rîu, aer curat, telefonul sub fereastră. Doritorii se pot adresa la orice oră ...“ Și am dat numărul nostru de telefon.

Dar nu s-a prezentat nimeni cu vreo ofertă, deși am lipit anunțul la toate intrările uriașului nostru bloc, ba și în blocul de vizavi. Chiar nimeni să nu aibă nevoie de aer curat?

Nu telefona nimeni ... Numai unchiul Leonea m-a oprit în curte și m-a întrebat:

— Văd acolo un anunț. Și numărul vostru de telefon ... Îl țin minte din copilărie. Am citit, dar nu înțeleg: cine vrea să facă schimb?

— Vărul meu. Vrea să stea lângă noi. O iubește pe mama ... singura lui mătușă.

— E lesne de înțeles: oricine vrea să fie alături de oamenii care-i sînt apropiați.

Odată Ivan m-a rugat să-l conduc. Pe stradă m-a luat pe după umeri ca atunci, în ziua cînd am făcut cunoștință.

— Ei, frate, Ludmila a pus la cale o istorie întreagă. Îi zic: „Hai să ne mutăm la mine, iar pe urmă găsim ceva pe Mașinostroitelnaia voastră“. Dar ea nu: „Dacă ne mutăm, zice, nu mai facem schimbul: slăbește stimulenta!“ Spune și tu, unde-i logica? Unde-i logica cea mai elementară? Poate născocеști tu ceva? Ca atunci, cu invitația aceea ...

Era a doua oară cînd avea nevoie de ajutorul meu!

— Bine, am să mă gîndesc — am făgăduit eu.

— Gîndește-te, frate. Te rog foarte mult!

Dar n-am mai apucat să mă gîndesc. Peste trei zile, seara, soră-mea ne-a anunțat.

— Termenul pentru găsierea locuinței se amîină! Eu cu Ivan plecăm în deplasare pentru șase luni.

— Împreună? întrebă mama.

— Împreună, se înțelege! răspunse Ludmila. Între timp, Leonea o să lipească anunțuri pe toată strada noastră și poate că s-o găsi ceva!...

Vorbea cu hotărîre, cu voioșie chiar, fiindcă mama luase cirpa în mînă, căutînd praf acolo unde nu exista, iar gîtul și obrajii tatii începuseră să se acopere de roșeață.

Tata nu cîntă, ci șopti, nu știu cum, pe o melodie numai de el știută:

— „Morarului, drumeț să fie îi place“...

9

Așa cum am mai spus, nu-mi mai amintesc de la ce vîrstă mă țin minte. Dar de cînd mă știu, nici unul dintre noi patru n-a lipsit vreodată șase luni în șir.

Cîte bucăți muzicale nu s-au scris despre oamenii care pleacă! Tata cita acum din toate aceste cîntece și arii. Nu știu de ce, compozitorii se bucură teribil atunci cînd un om pleacă de acasă. Dar toate aceste cîntece vesele tata le cînta cu un aer trist.

Nici eu nu mă prea simțeam în apele mele.

— E bine să pleci — i-a spus Ludmillei mama. În sfîrșit, am aflat și noi cît te iubește Leonea.

Ca să nu fiu mîhnit, încercam să-mi amintesc de toate împrejurările cînd Ludmila a fost nedreaptă cu mine, dar, ca un făcut, nu-mi aminteam decît filmele și piesele de teatru la care m-a dus soră-mea. Vroiam să-mi aduc aminte de toți prietenii mei care mie îmi plăceau, iar ei nu, dar îmi răsărea în minte Ivan, cu care nu m-aș fi cunoscut niciodată dacă n-ar fi fost ea.

Cu Ivan ne obișnuisem. Mereu ne servea cîte o emoție pozitivă.

— Vă pregătiți să ne petreceți în prima noastră călătorie, ca și când ar fi ultima — ne-a spus el. Unde-i logica? Unde-i logica cea mai elementară? Ar trebui să vă bucurați, pe când voi? ...

— De ce ne-am bucura? l-am întrebat eu.

— Până acum n-ați mai primit scrisori de la noi, dar de-acum încolo, o să primiți! Asta, în primul rînd. În al doilea rînd: pînă acum n-ați așteptat întoarcerea noastră, dar de acum încolo o să așteptați. Și, în al treilea rînd, o să ne întoarcem. Și atunci va fi sărbătoare!

— Prea mu-ult timp... — am biiguit eu.

— Mult? Ia adu-ți aminte de ceva care ți s-a întîmplat acum șase luni. Ceva așa... mai important!

M-am gîndit că să tot fie șase luni de cînd l-am ars peste bot pe Kostik.

— Ei, ți-ai amintit?

— Mda, mi-am amintit...

— S-a întîmplat demult?

— Nu... parcă a fost ieri.

— Ieri? Înseamnă că noi o să ne întoarcem miine! Totul se învață prin comparație.

— Pricep.

— Aceste șase luni vor trece la fel de repede ca și celelalte. Ia spune, te simți stăpîn pe propriile tale gînduri?

— Cred că da.

— Atunci fă o mutație: în loc de plecare, gîndește-te la înapoierea noastră.

— Am să încerc.

— Ei, vezi! Nu există situații fără ieșire.

— „Haideți să cîntăm un cîntec plin de farmec...” — cîntă tata din aceeași simfonie ciudată de Beethoven, în care se cîntă. Și adăugă: „Nu-i de nimica bun acel morar ce vrea acasă viața să-și petreacă!” ...

Iar ne servise Ivan o emoție pozitivă.

În ajunul plecării, noi toți — mama, tata și cu mine — ne-am mutat gîndurile, cu ajutorul lui Ivan, și ne făceam planuri în legătură cu ziua întoarcerii lor. Ce grozav are să fie cînd o să primim o telegramă: „Așteptați aeroport! Sărutări!”, iar noi o să alergăm să-i întîmpinăm!

Seara, mama a pregătit iar o cină festivă... Ivan a

venit cu valiza, ca a doua zi dis-de-dimineată să plece la gară împreună cu Ludmila.

Lângă perete stăteau două valize, lipite una de alta: prima, uriașă, legată în curele și nițeluș roasă; a doua, îngrijită, fără nici o zgîrietură, ba mirosind ușor a colonie (am simțit asta în timp ce o așezam lângă perete).

Am avut impresia că cineva înșurubase în lustra noastră alte becuri, mai puternice: atât de tare străluceau pe masa noastră păhăruțele, cupele, farfuriile. Nu văzusem niciodată toată vesela asta. În ultima vreme, mama scotea din bufet tot ce păstrase pentru un eveniment pare-se deosebit de important și solemn.

În mijlocul mesei trona carafa preferată a tatii, în care înotau niște coji galbene. Ivan așază alături o sticlă cu șampanie și una cu coniac.

Mama mă chemă deoparte și mă rugă să dau o fugă pînă la magazinul alimentar, să aduc niște suc de fructe.

— Pentru tata — îmi șopti ea. Nu vreau să bea azi din astea... E foarte emoționat!

În timp ce mă întorceam cu trei sticle de limonadă, m-am întîlnit pe scară cu unchiul Leonea. Aveam impresia că nu face altceva decît să urce și să coboare scara, să deschidă și să închidă ușa: prea îl întîlneam des.

— E ziua cuiva? mă întrebă el. Dimineată ducea mai-că-ta niște sticle, acumă tu...

— Da, sărbătorim o zi de naștere.

— Și cine-i născut azi?

„Dacă-i spun că Ludmila sau careva din familie, e în stare să alerge să cumpere un cadou“ — mi-am zis în sinea mea.

— Pe cine sărbătoriți? își repetă unchiul Leonea întrebarea.

— Pe nepotul mamei. E singur, n-are familie. De-aia facem masă... De dragul lui!

— Se-nțelege — rîsti unchiul Leonea. Și, cum făcea de obicei după ce căpăta răspunsul dorit, vîrî cheia în gaura broaștei.

Acasă mă așteptau toți. Mama șterse cu o cîrpă sticlele de limonadă și le așază pe masă.

— Băutura ta — îi șopti ea tatii.

— „Unde ești tu, voinicia mea de odinioară?“...

cîntă tata din „Logodnica țarului”¹, apoi adăugă vorbind ca toți oamenii: Unde să fie? Iat-o aici...

Apucă cele două valize de lingă perete și le săltă în sus, ca un sportiv care ridică greutate.

— Ivan și Ludmila! strigă el, scuturînd valizele în aer.

— Mai avem nițică vlagă-n noi — îl admiră Ivan.

— Mai avem!... răspunse tata.

Valizele se prăbușiră pe podea... Tata încremeni cu brațele în sus.

— Ce s-a întîmplat? întrebă mama, cu glas stins.

Tata deschise gura, dar nu fu în stare să răspundă. Mișca din buze, de parcă ar fi vrut să-și amintească în gînd o arie sau un cîntec...

Ivan se apropie de el. Nu pricep ce s-a petrecut, dar într-un minut tata era culcat pe canapea. Cum l-a dus Ivan pînă acolo? L-a luat pe după umeri? Sau l-a ridicat în brațe ca pe un copil? Pur și simplu n-am văzut.

Tata era mai înalt ca Ivan, mai lat în spete, mai greu și nu-mi pot imagina cum de l-a putut căra Ivan, cu atîta repeziciune și băgare de seamă... Cît despre noi, încremenisem pe loc, de parcă starea tatii ni s-ar fi transmis și nouă, și nici măcar nu i-am dat o mină de ajutor lui Ivan.

Apoi, ca la comandă, ne-am trezit toți trei și ne-am pomenit lingă canapea.

— Un piron... — șopti tata. Mi-au bătut aici... un piron... — și duse mîna la inimă.

— Nu te mișca — îi porunci Ludmila. Și alergă în odaia vecină.

Mama începu să plimbe cîrpa de praf pe speteaza divanului, încet, fără rost.

— Se mai întîmplă... — Ivan răsufli din greu, dar zîmbea. Trece!

O spuse cu atîta siguranță, de parcă și lui i s-ar fi întîmplat de multe ori.

— Ce-i de făcut? întrebă mama.

Ludmila intră în odaie, cu o sticlută și o bucățică de zahăr. Picătura galbenă se întinse colorînd zahărul. Tata își vîrî bucățica în gură, sub limbă.

¹ Operă de compozitorul rus N. A. Rimski-Korsakov.

— Alerg îndată... După medic... — am spus eu. Și m-am repezit în antreu, iar apoi jos pe scări. Numai de-ar fi acasă!

În clipa aceea, unchiul Leonea îmi părea omul cel mai necesar, cel mai important, cel mai indispensabil din lume. Mi se părea că tot ce există pe lumea asta depinde în clipa aceea de el!...

Pesemne că și-a dat seama, fiindcă n-a stat să mă mai întrebe dacă Ludmila vrea sau nu vrea ca el să vină. Luă o cutie cafenie, din material plastic, apoi alta lucioasă de metal, își mai vîrî nu știu ce prin buzunare și mă urmă în fugă, așa cum era, într-o cămașă în carouri, cu gulerul desfăcut și mînele suflecate, în pantaloni de pijama și papuci.

Cînd intră la noi, închise ușor ochii din pricina luminii puternice. Totul era aranjat frumos, ca de sărbătoare: paharele, farfuriile, sticlele, carafa cu coji galbene, șampania și coniacul; rochia mamei și a Ludmilei, costumul lui Ivan croit după ultima modă. Pînă și tata, care zăcea pe divan, avea o înfățișare sărbătorească: mama îi călcase haina și pantalonii și-i dăduse o cămașă nouă de nailon.

Ludmila ședea alături pe un scaun și-l ținea de mîină. Mama se așezase pe marginea divanului și plimba, ca mai înainte, cirpa de praf pe speteaza de lemn.

Ivan apucase să-și tragă răsufierea, dar stătea în același loc. Cînd am intrat, spuse:

— Iată, medicul o să confirme îndată: e un spasm vascular. Nimic complicat! Spasmele astea trec. Și, în general, nu există situații fără ieșire. Mai cu seamă cînd e un caz simplu ca ăsta...

Aveam încredere în Ivan. Mi se părea că, în prezența lui, nu se poate întîmpla nimic grav, iremediabil.

Ludmila se îndreptă din spate, se ridică și-i arătă unchiului Leonea scaunul.

Acesta îi luă tatii tensiunea. Aparatul se afla în cutia cafenie. Apoi îi desfăcu cămașa de nailon, îi scoase cravata, își vîrî în urechi capetele tuburilor de cauciuc și începu să-l asculte la inimă.

În cele din urmă se ridică de pe scaun și-l întrebă pe tata:

— Ce senzație aveți?

— Un piron... — șopti tata. Parcă mi-ar fi bătut cineva în piept un piron...

— Așa... E limpede. Nu vă agitați. Nepotul dumneavoastră are dreptate: e un spasm. Un spasm și nimic mai mult... Vă fac îndată o injecție. O să vă treacă pe loc! Numai că n-aveți voie să vă sculați. Și nici să vă mișcați... în primele zile...

Nimeni nu se miră că-l numise pe Ivan „nepot”. Numai eu am băgat de seamă.

După injecție, tata se simți mai bine. Zîmbi ușor, imperceptibil...

Abia atunci unchiul Leonea văzu valizele care zăceau în mijlocul odăii, de parcă le-ar fi zvîrlit cineva acolo. Se uită cu mirare la o valiză, apoi la cealaltă, apoi la mine... Pe urmă își văzu pantalonii de pijama. Și se grăbi să se retragă:

— Nu mai e nevoie de mine.

— Îți mulțumesc — rosti Ludmila.

Se tutuiau încă din copilărie.

Împreună cu Ludmila ne-am dus să-l conducem pe unchiul Leonea. În antreu, își viri în gură brațele ochelarilor, parcă dinadins ca să nu se înțeleagă bine ce spune:

— După mine e un infarct: ar trebui chemată „Salvarea”.

— Am și telefonat — întări Ludmila. Va să zică tu crezi... Întrînd în odaie, îi zîmbi tatii: Vezi, nu-i chiar atît de grav.

Era pentru prima oară că mințea.

Am ieșit înapoi în antreu. Așteptam „Salvarea”, ca și aceasta să poată confirma în fața tatii vorbele Ludmillei: „Nu-i chiar atît de grav...”

Ivan plecă singur... După ce tatii i se dădu voie să se întoarcă pe-o parte.

Tata zăcea tot pe divanul pe care-l întinsese Ivan. Chemam mereu medici, ba o dată eu cu Ivan am adus cu taxiul pe un profesor. Ne-a sfătuit să-l internăm pe tata la spital.

— Azi, bolnavii de infarct pot fi transportați. E o nouă metodă.

După ce plecau medicii, alergam să-l chemăm pe unchiul Leonea.

— Uite ce-i — spunea el — parcă nu-ți vine să experimentezi o metodă nouă pe un bolnav care ți-e apropiat. Mai bine îi asiguri îngrijirea la domiciliu... O să trec mereu să-l văd.

Trecea în fiecare seară, când Ludmila era acasă. În apartamentul lui de la etajul întâi îl găseai mereu îmbrăcat, de parcă s-ar fi pregătit să se ducă la teatru sau la un concert: dacă îl chemăm pe neașteptate?

Deși era doar medic stomatolog, nu făceam decît ce ne sfătuia el.

— Da-a... Transportarea unui bolnav de infarct? reflecta el, ținînd în gură brațele ochelarilor din material plastic. Boala e prea gravă. Nu putem risca.

— Dacă ai fi avut ceva grav — îl lămură după aceea Ivan pe tata — ai fi fost dus îndată la spital. Totul se învață prin comparație! Cunoști dumneata măcar un singur bolnav de infarct care n-a fost internat? Mă refer la ultima perioadă, de cînd a învins noua metodă.

— Sună convingător — spunea tata. Și fredona din „Îndoiala“ lui Glinka: „Dormi, inimă frămîntată!“...

— Just — încuviință Ivan. Întoarce-te pe partea dreaptă și dormi. Bine că acum ai voie să te-ntorci. Somnul e leacul numărul unu!

Profesorul ne-a sfătuit:

— Trebuie să-i spuneți că are infarct. Nervii se vor mobiliza și organismul se va concentra să lupte împotriva bolii.

Deși bătrîn, profesorul ținea la metodele noi.

— Uitați ce-i... — chibzui unchiul Leonea, după ce profesorul plecă. Credința în mai bine e caracteristică omului, ca și speranța... Există o părere, cum că și cele mai mari nenorociri nu trebuiesc ascunse. Dar pînă și medicii uită simptomele unei boli grave atunci cînd o contractează ei înșiși. Întotdeauna ne lășăm o porțiță pentru speranță. Nu ne vine să credem că o să fie mai rău. Și atunci, de ce să-i spunem?... Dînsul are nevoie de emoții pozitive!

— Totul se învață prin comparație! îi explica mai târziu Ivan tatii. Ai întâlnit dumneata măcar un singur caz, printre cunoscuții dumitale, bolnavi de infarct, că-rora să li se fi ascuns diagnosticul? Nu li s-a ascuns, nu-i așa? Ei, vezi! Înving metodele noi! Și nici cu dumneata nu s-ar fi făcut o excepție. Înseamnă că n-ai nici un infarct. Te prinde ciuda, firește, să fii bolnav și totuși să n-ai nimic grav. Dar ce să-i faci? Un simplu spasm vascular... Te țin la pat pentru mai multă siguranță. Mai precis, pe divan!

— Da, da... Pricep... — încuviință tata.

În prezența unchiului Leonea, Ivan și Ludmila stă-teau întotdeauna în colțuri diferite ale odăii. Și păreau că nici nu se văd unul pe celălalt. Nu erau înțeleși, dar asta se întâmpla de la sine.

În ziua plecării, la gară, Ivan i-a spus Ludmillei:

— Am să-ți scriu regulat. Dar scurt! Pe hîrtie, totul sună altfel... Dar tu nu ține seama de asta, scrie mai lung! Oricum, voi sînteți aici toți împreună, pe cînd eu voi fi singur... Apoi s-a întors spre mine: Ție, Leonka, am să-ți scriu separat. Să-mi scrii și tu mai des: despre casă, despre școală și, se înțelege, despre tata. Îți dai seama! Și despre Ludmila. Toate astea mă interesează în mod deosebit... Și străduiește-te să ne muți, pe mine și pe Ludmila, cît mai aproape de casa voastră.

Ludmila ar fi vrut să spună, după obiceiul ei, că Ivan a greșit adresa, că n-am să pot, n-am să fiu în stare: sînt un copilandru. Simțeam că avusese de gînd s-o spună, dar că s-a abținut. În general, de cînd cu venirea lui Ivan, mă maturizasem în ochii alor mei. El mi se adresa ca unui egal și ceilalți începuseră să-l imite.

— Deci caută să ne muți — repetă Ivan. Altminteri, rămîn burlac!

Ludmila încuviință din cap: da, adică, ai să rămîi burlac.

Ivan plecă.

Peste vreo zece zile sosiră primele două scrisori pe numele: „Ludmila Neciaeva (personal)“ și „Leonid Neciaev (personal)“. Ne scria cum s-a instalat și cum a început

să lucreze. În scrisoarea mea, pe o foaie separată, îi făgăduia tatii că are să-l învețe să joace tenis și volei.

I-am răspuns în aceeași zi. Mă rugase să-i scriu despre casă, despre școală, despre tata, despre Ludmila. Și m-am decis să-i îndeplinesc chiar de la început toate aceste rugăminți. Scrisoarea a ieșit lungă. „Celelalte au să fie mai scurte — mi-am zis eu. Dar asta e prima!“ ...

Apoi m-am apucat și am transcris totul pe curat. Dar cînd le înșiri pe hirtie, sună altfel... Ivan avea perfectă dreptate!

Dragă Ivan,

Am primit scrisoarea ta. Vreau să-ți povestesc toate pe rînd.

Mai întîi despre tata. Acum i s-a dat voie să stea în capul oaselor. Mi-a spus: „Niciodată pînă acum nu mi-am închipuit că-i atît de bine, atît de plăcut să stai, uite-așa, pe divan. Parcă am început să trăiesc din nou!“ Dacă mama se întristează cît de cît, începe deodată să cînte: „Haideti să cîntăm un cîntec plin de farmec!“ Acum nu mai cîntă din opere, ci mai mult din Simfonia a IX-a. Asta înseamnă, cred, că se reface.

Ieri i-au venit în vizită niște colegi de muncă: trei și au adus flori. De fapt, le aduseseră pentru tata, dar cînd au văzut-o pe Ludmila, s-au răzgîndit pe loc și i le-au dat ei. Și toată seara s-au învîrtit în jurul soră-mi, de parcă au uitat de ce au venit. La început au spus: „Am intrat pentru cinci minute! Nu vrem să-l oboșim!“ ... însă au rămas pînă seara tîrziu.

„Să ai o asemenea fată — ziceau ei — și să fii bolnav, asta-i o rușine! Să ai o asemenea fată și să nu te faci bine, e cu neputință!“ ...

Pe urmă a venit unchiul Leonea și le-a spus: „Uite ce-i, ar fi timpul să-l lăsați să se odihnească“... A spus-o din gelozie, pesemne. Iar ei au plecat îndată.

Să-ți povestesc acum cîte ceva despre școală.

La noi s-a ținut adunarea părinților. Mama nu s-a putut duce, fiindcă stă mereu cu tata. Așa că s-a dus Ludmila noastră.

Iar a doua zi, profesoara de matematică (cea mai severă din toată școala!) mi-a zis: „N-am știut că sora ta

e o femeie atît de interesantă. Are o faţă atît de expresivă! Or asta-i mai mult decît să fii numai frumoasă!“...

Nu mă aşteptam de loc să-mi spună asta. Iar apoi copiii din clasă s-au apropiat de mine şi mi-au zis: „Ascultă, Leonka, părinţii noştri s-au îndrăgostit cu toţii, ieri, de sora ta!“ Eu, bineînţeles, i-am contrazis, susţinînd că exagerează. Dar nici n-au vrut să m-asculte. „Noi îi credem mai mult pe părinţii noştri. Se pricep mai bine, în asemenea chestiuni!“

În blocul nostru, în încăperea unde se află colţul roşu, s-a ţinut o judecată tovărăşească. Au pus un anunţ, cum că în apartamentul numărul treizeci şi cinci a fost o ceartă şi că au să discute cazul la colţul roşu. Toţi locatarii au alergat să ocupe locuri, cu două ceasuri înainte, de parcă s-ar fi dat un film străin.

Administratorul blocului a venit la noi în mod special. „Dumneata, Ludmila Andreevna, ca membru al colectivului de judecată tovărăşească, trebuie să fii prezentă negreşit. Doar ai fost aleasă în unanimitate!“ Într-adevăr, Ludmila a fost aleasă acum şase luni, deşi a refuzat şi s-a împotrivit cît a putut. Nu ţi-a spus-o din modestie.

A doua zi, după ce s-a ţinut judecata, toţi în curte o admirau: „În clipa cînd a luat cuvîntul Ludmila voastră, ne-am lămurit pe loc cine are dreptate şi cine-i vinovat. Atît de tînără, dar ce temeinic se pricepe să judece lucrurile!“

A doua zi a venit şi unchiul Leonea să-l vadă pe tata, nu o dată, ca de obicei, ci de trei ori la rînd. A lăudat-o şi el pe Ludmila. Bine, cu el e limpede: e îndrăgostit de dînsa încă din copilărie. Pe cînd ceilalţi... Nişte oameni cu desăvîrşire străini! Şi ce încîntaţi erau. La noi în curte mi se cedează, de două zile, rîndul la biliard. Asta din cauza Ludmilei!

Dragă Ivan! M-ai rugat să-ţi scriu despre casă, despre şcoală şi despre tata. Ți-am îndeplinit rugămintea. M-ai mai rugat să-ţi scriu despre Ludmila. Dar îţi scrie chiar dînsa.

Încerc să vă mut cît mai aproape de noi. Am scris anunţuri cu litere mari de tipar şi le-am lipit aproape în toate imobilele, în afară de cele fără etaj.

Tata şi mama te sărută. Şi eu la fel! Leonea.

La sfârșitul lunii Ludmila m-a întrebat:

— Cîte scrisori ai primit de la Ivan?

— Două.

— Deci cinci la doi în favoarea mea!

De parcă am fi fost pe terenul de volei!...

11

— Am impresia că timpul s-a oprit în loc — a spus odată tata.

— Asta-i bine — rosti în șoaptă mama. Înseamnă că n-o să mai îmbătrânim. Întotdeauna te-ai plîns că anii „depășesc viteza“, ca un șofer neșăbuit.

— Da-a... „Anii aleargă, anii zboară“... — schimbă tata cuvintele unei romane pe versuri de Pușkin. (Pînă și pe Pușkin îl pocește uneori, după cum i-e voia). Iar acum o zi îmi pare cît o săptămînă.

Știam că atunci cînd nu aștepti nimic, vremea trece nespus de repede, iar atunci cînd aștepti ceva, se tîrăște ca un melc. Totuși m-am hotărit să-l consolez.

— Totul se învață prin comparație! Ia adu-ți aminte: ce-a fost acum o lună? Ți s-a dat voie să ieși în stradă. Dar ai impresia că s-a întîmplat ieri. Așa-i?

— Într-adevăr... Parcă a fost ieri — se învoi tata.

— Înseamnă că Ivan are să se întoarcă miine! Fiindcă asta se va întîmpla exact peste o lună. Totul se învață prin comparație!

— Inteligent, mișelul! se minună tata. Un adevărat filozof!...

De fapt, îi repetasem aproape cuvînt cu cuvînt cele ce-mi spusese Ivan înainte de plecare. Dar n-am mai stat să-i explic tatii: las' să creadă că fiul lui e un filozof. Are nevoie de emoții pozitive.

— Cînd ai treabă, zilele trec mult mai repede — continuai eu să filozofez. Tu acum n-ai nici o treabă, de-aia ți se pare că vremea s-a oprit în loc. Mai bine ajută-mă să-l mut pe Ivan!

— Sînt gata, iată-mă-s — căzu de acord tata. Mă

rog... Sînt gata. Numai că raza mea de acțiune e foarte limitată: curtea și parcul.

— Foarte bine! am exclamat eu. Pe-acolo se plimbă pensionarii. Oameni bătrîni, obosiți... care merită pe deplin un loc de odihnă cu vedere spre rîu și cu aer curat! Ce nevoie au să stea pe strada Mașinostroitelnaia? Au să se mute bucuroși.

În aceeași seară, tata cîntă trist din „Evgheni Oneghin“:

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine“...

— Adică cum? întrebai eu.

— Pensionarii nu vor să-și părăsească locul cu care s-au obișnuit.

— „Nu-i de nimica bun morarul ce-acasă vrea să stea mereu!“ nu cîntai, ci strigai eu cu furie. Le-ai explicat totul?

— Le-am explicat.

— Și ei?

— „Deprinderea-i alinătoare de suferinți, o știm prea bine“...

— Chiar așa, dau cu piciorul la propria lor fericire! E o prostie! Tu ce părere ai?

— Trebuie să căutăm printre tineri — răspunse tata.

Am căutat printre oamenii de toate vîrstele. Îi lămuream pe toți cei ce locuiau singuri că, dacă se mută la Ivan, vor fi în același timp la oraș și în vilegiatură și că n-au să mai aibă nevoie să-și cumpere bilete la casă de odihnă. Ivan îmi dăduse o însărcinare și trebuia s-o îndeplinesc. Dar am constatat că oamenilor nu le place să se mute dintr-un loc într-altul. Și am mai constatat că, nu știu de ce, prețuiesc mult tot soiul de comodități. De pildă, pentru ei era foarte important ca stația de troleibuz să fie la doi pași. Ca și cum ar fi o mare corvoadă să te plimbi un kilometru în aer curat! Dar cel mai important pentru ei era să aibă telefon în casă.

În anunțurile pe care le lipisem la toate intrările blocurilor din aleea noastră, scria cu litere mari de tipar: „Telefonul e chiar sub fereastră“.

— Ce înseamnă: sub fereastră? am fost întrebat în mai multe rînduri. L-ați agățat acolo?

— Nu. e un telefon public.

— Aha, telefon public... Atunci problema cade.

— Lipsa telefonului e cea mai mare binefacere — i-am repetat eu odată unchiului Leonea cuvintele auzite de la Ivan. Îți cruță timpul. Cu cine n-ai chef să faci conversație, nu faci, iar dacă simți nevoia să vorbești cu cineva, îl suni de la telefonul public. E chiar sub fereastră. Cît se poate de comod! De ce oamenii nu înțeleg asta?

— Uite ce-i, pe unii telefonul îi scapă de singurătate — rosti unchiul Leonea. Presupun că odaia lui Ivan nu-i prea mare...

— Nu prea. Și ce-i cu asta?

— Înseamnă că la anunțurile tale răspund cu precădere oamenii care locuiesc singuri. Or, pentru ei, telefonul are mare importanță. Fiindcă n-au cu cine sta de vorbă acasă. Ei vor să comunice cu lumea exterioară.

— Păi jos e un telefon public!

— Uite ce-i, e o comunicare unilaterală... Or ei preferă una în toată legea.

— N-au decît să iasă în bucătărie sau pe culoar și-acolo să comunice cu lumea exterioară. Ivan n-are locuință separată în care să mori de plictiseală. Are vecini! Mi se pare că două sau trei familii.

— Vecinul e un om pe care-l ai alături în mod întîmplător. Prieten și vecin sînt două noțiuni diferite.

Am văzut limpede că n-o să fie de loc ușor să îndeplinesc însărcinarea lui Ivan.

O auzeam adesea pe Ludmila spunînd la telefon că odaia e „la marginea orașului“. O spunea cu jumătate de glas, de parcă s-ar fi jenat, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o audă vreunul din noi.

Eram furios!... De ce să subliniezi că Ivan locuiește atît de departe? Și că în apartament sînt mai mulți locatari? Și că pînă la stația de troleibuz trebuie să mergi cincisprezece minute... Poate că unii ar ajunge în zece minute! Sau chiar în cinci!... „Maestru al preciziei!“ o bruftuluiam eu în sinea mea. „Sinceritatea răscumpără multe păcate“... Și așa mai departe...

„Păi dacă-i atât de sinceră, de ce nu spune că riul e la doi pași, că ai aer curat și o climă ca-ntr-o stațiune balneară? De ce ascunde toate astea? Sau nu vrea ca Ivan să se mute? Oare nu așteaptă asta cu nerăbdare?“...

Odată am umblat în sertarul mesei de lucru al Ludmilei, ca să caut hirtie: mi se părea că o scrisoare scrisă pe foi de caiet liniate sau în pătrățele arată ca o compunere pe care o faci acasă sau ca o teză la matematică. În sertar erau stivuite cu grijă toate scrisorile primite de la Ivan și, pe fiecare plic, erau însemnate, cu scrisul citeț al Ludmilei, luna și ziua sosirii.

Soră-mi nu-i place să păstreze ceea ce nu-i trebuie. Întotdeauna rupe cu desfătare, în bucățele mici, notițe și caiete vechi: „Omenirii n-au la ce să-i folosească!“

Plimbările tatii prin curte și pe bulevard erau acum tot mai lungi.

Într-o zi, unchiul Leonea mi-a spus încet și chiar cu tristețe:

— Ameliorarea e vădită. Și adăugă: Totuși va mai avea mult timp nevoie de un control medical zilnic.

Se obișnuise să vină la noi în fiecare zi.

Odată am observat că-i din cale afară de prost dispus. „Te pomenești că tata s-a făcut bine! mi-am zis eu. Că nu mai are nevoie de un control medical zilnic“.

— Ce-ai făcut cu schimbul de locuință? mă întrebă unchiul Leonea în antreu, lângă ușă. Nu vrea nimeni să plece acolo, la capătul orașului?

— Nu, nu vor — i-am spus eu, cu năduf.

— Uite ce-i, poți să nu te mai agiți pe tema asta.

— De ce?! mă mirai eu.

— Uite ce-i... le-am chibzuit pe toate. Sînt de acord să mă mut eu acolo.

— Dumneata?!

— Ei, da, sînt gata să fac schimbul cu tînărul acela, pe care l-ai lăsat să treacă drept vărul tău.

— Cum adică, l-ai lăsat?

— Uite ce-i, a ieșit nu tocmai frumos... Voiam să scriu niște indicații: cum să ia tatăl tău medicamentele

și la ce interval de timp. Dînsul m-a rugat să deschid sertarul mesei, unde se afla hîrtia. Ei, și-acolo am văzut... Întîmplător, firește. E jenant... Reiese că am spionat. Deși nu-i o dovadă sigură... Uite ce-i, de la un văr nu primești atîtea scrisori. Și nici nu le păstrezi cu atîta grijă. Dar, dacă stai să te gîndești, nu-i o dovadă sigură. Sînt de acord să plec de-aici...

M-am bucurat. Dar îndată mi-am revenit și am încercat să-l fac să-și schimbe gîndul:

— Ne-am obișnuit cu dumneata!...

Dar unchiul Leonea deschise ușa cu hotărîre și rosti cu un glas ferm, care nu-i era caracteristic:

— Deci puteți considera că sînt de acord.

Ivan și Ludmila aveau să locuiască chiar sub noi, la etajul întîii!

— „În casa noastră, în casa noastră!“... poci vesel tata aria din „Evgheni Oneghin“.

— O să ciocănim în țeavă ca să ne facem semn! am strigat eu.

Mama se apucă să șteargă praful acolo unde nu exista. Iar Ludmila începu să tragă niște linii pe planșeta ei de desen, deși cu cinci minute înainte anunțase că-i liberă toată seara.

— Trebuie să-i scriem îndată lui Ivan! am exclamat eu.

— Scrie-i — spuse ea.

Iar cînd m-am așezat lîngă dînsa, la masă, mă întrebă încetișor:

— Cîte scrisori ai primit luna asta?

— Două.

— Deci doi-unu în favoarea ta.

M-am așezat mai înfipt pe scaun și am privit mîndru în jur. Dar mama și cu tata nu auziseră vorbele Ludmillei, așa că n-aveau cum să-și dea seama de ce-s atît de mîndru.

Iar peste două zile scorul meu crescuse. Am primit o a treia scrisoare de la Ivan. Ce-i drept, scurtă de tot:

„Salutare, Leonka! Sosesc cu avionul pentru o zi. Am o treabă importantă! Deocamdată nu trebuie să știe nimeni. Nimeni, afară de tine! Mai ții mînte unde stau?”

„Te-aștept pe data de douăzeci, la ora trei. Nădăjduiesc că avionul n-o să aibă întârziere. Rămîne o înțelegere ca între bărbați: nimănui nici o vorbă. Pe curînd! Ivan.“

12

Cel mai tare mi-au plăcut, în scrisoarea lui Ivan, cuvintele: „o înțelegere ca între bărbați“. Am citit multe despre legămîntele secrete pe care le încheiau între ei diverși bărbați. Întotdeauna se înțelegeau între ei să salveze pe cineva de la moarte, să-l scape de vreun necaz sau să facă cuiva un dar neașteptat, o surpriză.

„Pesemne că Ivan vrea și el să-i facă o surpriză Ludmillei sau poate mamei și tatii. Și vrea să-l ajut eu. Ca între bărbați!... făceam eu tot soiul de presupuneri, în timp ce mă aflu în troleibuzul, a cărui ultimă stație se afla cam la un kilometru de casa lui Ivan. Ivan are încredere în mine. Știe de ce sînt eu în stare! Nu mi-a spus niciodată: „Ești un copil! N-ai să înțelegi, n-ai să te pricepi, n-ai să poți!“... Și niciodată n-are să-mi vorbească așa. Totul se învață prin comparație! Ivan ține perfect de bine minte cum era și el la vîrsta mea. Parcă el se socotea pe atunci copil?“

M-am dus direct de la școală, cu servieta în mînă. Acasă am spus că o s-avem o adunare. Multora nu le plac adunările și le ocărăsc de mama focului. Dar asta-i cea mai neagră nerecunoștință! Adunările nu se țin chiar atît de des, în schimb le poți folosi adeseori ca pretext. Oriunde te-ai duce după școală, la un coleg sau pe stadion, poți spune oricînd: „Am avut adunare!“ Și nimeni n-are să te cicălească: „Să stai nemîncat atîtea ceasuri! Te-am așteptat cu toții, eram neliniștiți...“

Data trecută fusesem la Ivan cu taxiul. Era vară, mergeam repede, drumul era plăcut. Troleibuzul însă se tira ca un melc din pricina poleiului și se oprea des și îndelung. Pe urmă i-a sărit troleul, șoferul s-a dat jos și a tras mult timp de frînghia troleului. Pe urmă un camion a patinat în mijlocul drumului. Șoferul s-a dat iar jos și, în loc să împingă la camion, s-a apucat, nu știu de ce, să-l injure pe celălalt șofer.

Și prima și a doua oară am sărit și eu în stradă, împreună cu șoferul. „Se vîră într-una să dea și el o mîină de ajutor!“... a spus taxatoarea. Habar n-avea că abia de mai apucam s-ajung pînă la ora trei.

«Nimeni, afară de mine, nu știe de sosirea lui Ivan — cugetam eu. În scrisoare scrie așa: „Nimeni, afară de tine!“ Înseamnă că numai de mine are nevoie. Și poate tocmai la ora trei. La trei fix!»...

Ca să mai scurtez distanța, am luat-o, din stație, de-a dreptul prin nămeți. Cădeam, mă scufundam, mă scuturam și iar alergam...

Casa lui Ivan nu putea fi confundată cu nici o altă casă: se înălța singură în mijlocul cîmpului alb, care vara fusese verde. De o parte și de alta începuseră să se ridice alte două imobile de cărămidă, ca niște frați gemeni care s-au născut de curînd: astă-vară nu erau încă. Nu departe, dincolo de șosea, se afla rîul înghețat, cu malurile joase, și pădurea, care în seara aceea de vară îmi păruse neagră și posomorită, iar acum, iarna, la lumina zilei, devenise albastră-argintie, gătită ca de sărbătoare.

Deodată l-am zărit pe Ivan. Stătea în balcon, cu paltonul pe el, dar fără căciulă. Îmi făcea semne, de parcă m-ar fi grăbit. Iarna nu prea se iese pe balcon, dar el ieșise.

„Înseamnă că nu degeaba am alergat prin nămeți. Înseamnă că avea nevoie de mine la trei fix!“... îmi ziceam eu, poticnindu-mă pe scări; tare mă mai grăbeam!

Ușa apartamentului era deschisă. Ivan stătea pe palier. Eram mîndru că-s primul care-l văd în ziua sosirii lui. Înaintea Ludmillei! Înaintea tatii și a mamei. Pe el, care-i așteptat de toți cu atîta nerăbdare!... Ivan mă trase spre el și mă sărută. Mi-am întins și eu buzele, dar am nîmerit în umărul paltonului său de iarnă. Nu-l mai văzusem în paltonul acela. „De ce toate pe el par că-s cumpărate atunci?“ mă întrebam eu de multe ori.

Lipsise de acasă aproape șase luni, dar odaia era dereticată, plantele din ghivece — verzi, proaspete. Pe un taburet înalt se înălța un teanc de ziare și reviste neboțite, pesemne necitite.

— Vecina mea are grijă de casă — mă lămurii Ivan. I-am lăsat cheia.

Își aruncă paltonul pe divan. Apoi tot acolo aruncă paltonul și căciula mea. „E emoționat, probabil — mi-am zis eu. Altminteri, ar fi dus paltoanele în antreu și le-ar fi agățat în cuier.“

— Cum se simte tata? mă întrebă el.

I-am răspuns că tata ia aer cît îi ziua de lungă, în curte și în parc.

— Bine că n-am lăsat atunci să se experimenteze pe el noile metode — spuse Ivan. Unchiul Leonea al vostru e un om cu cap!...

— E de acord să se mute aici la tine! l-am anunțat eu, triumfal. Iar tu cu Ludmila o să vă mutați la el, la etajul întâi. O să ne ciocănim în țeavă!

— Cum se simte mama? I-a mai venit inima la loc?...

— Îi pare rău de unchiul Leonea... A primit de dragul Ludmillei. Mama îl cunoaște de cînd era mic și-i e milă de el. Să fii îndrăgostit de atîția ani!...

— Ai fost la tenis în lipsa mea?

— O singură dată. Ne-am dus cu Ludmila, și acolo unul, frumușel, în șort alb, o întreabă: „Unde-i partenerul dumitale?“ „E plecat“, i-a spus Ludmila. El și-a scuturat racheta și a strigat: „Perfect! Mă simt într-o formă strălucită!“ Ludmila l-a bătut în doi timpi și trei mișcări și ne-am dus acasă.

Ivan uitase să închidă ușa de la balcon. De emoție, pesemne. „Oricum, nu ne-am văzut de cinci luni încheiate. O fi tulburat!“... mi-am zis eu.

Îmi era frig, dar răbdam și tăceam. El se apropie de ușa deschisă și privi în direcția în care ne uitasem împreună astă-vară: înspre rîu și pădure.

— Uite ce-i...

Rostise acêst „Uite ce-i“ nu hotărît și ironic, ca de obicei, ci rar, lungind silabele, ca unchiul Leonea.

— Uite ce-i... — repetă el. Totul se învață prin comparație. Ai fost și tu îndrăgostit și pe urmă... Nu, nu asta am vrut să spun. Mi-e rușine, frate, mi-e pur și simplu rușine: nu m-am temut niciodată de nimic, iar acum nu știu cum să-ți explic. E îngrozitor, Leonka... Pe cuvîntul meu... Am întîlnit o fată... Pricepi? Sună vulgar, dar n-ai cum să spui altfel, decît *am întîlnit*.

Acolo, pe șantier. Și nu mai pot face nimic. Înțelegi ce vreau să spun?

Am înțeles.

„Nu există situații fără ieșire!“ îmi spunea altă dată. Dar acum, iată, o aveam în față situația asta fără ieșire. Puteam cu oare să mă rog de Ivan? Să încerc să-l înduplec?...

„Dacă s-ar muta la noi, la etajul întâi, măcar pentru un timp — mă gândeam eu. Numai așa, de probă... Ar rămîne precis. Aș face orice ca să-i placă acolo. Aș face tot ce pot... Totul!“...

— Plecați chiar azi?

— De ce folosești pluralul? Plec singur.

De altfel, nu întrebasesm decît de el...

Înainte aveam impresia că vom rămîne prieteni, orice s-ar întîmpla! Orice...

Dar numai *asta* nu...

Mi se părea, de altfel, un lucru cu neputință de conceput. Cum ar fi, de pildă, dacă mama mi-ar declara: „Am *întîlnit* un alt băiat. E mai bun ca tine și, de-acum încolo, el o să fie fiul meu“.

— Ludmila are să înțeleagă — spuse Ivan. Cu timpul, firește. Dar cum facem cu tata? Lui nu-i putem spune. Și nici mamei. Mă obișnuisem și eu cu dîșii. Mi-am prelungit dinadins termenul de deplasare cu încă șase luni. Ca tata să se vindece de tot. Tu să-i pregătești sufletește. Așa, cu încetul...

— Cum adică... să-i pregătesc?

— Nu, nu crede că am de gînd s-arunc totul în spinarea ta. Am să le spun singur. Dar nu acum. Acum nu pot. După ce tata va uita c-a fost bolnav de inimă... atunci. Tu mai abate-le atenția... ca să fie pregătiți. Cu asta, m-ai ajuta. Ca între bărbați... Doar ești mare acum!

— Unde vezi că-s *mare*?

— Acum trebuie să fii. Ai vrut-o chiar tu...

Pește vreo oră și jumătate mă întorceam acasă. Pentru *întîia dată* în viața mea trebuia să urc scările pînă la etajul doi ca un om mare, ca un om matur. Niciodată nu mi-am închipuit că-i atît de greu...

FRATELE MEU
CÎNTĂ LA CLARINET

(Din jurnalul unei fete)

|

21 decembrie

În clasa noastră, aproape toate fetele țin un jurnal. Și scriu în el tot soiul de aiureli. De pildă: „Vasea mi-a cerut azi caietul de geometrie. Mi l-a cerut în chip misterios, în șoaptă, ca să nu audă nimeni. De ce oare? De ce tocmai mie? Și de ce atîta mister și atîta emoție? Acum e miezul nopții. Dar eu stau, meditez la toate acestea și n-am să pot închide ochii pînă dimineată“.

În privința lui Vaska, explicația e simplă: și-a pus în gînd să copieze de la alții problemele la geometrie. I-a cerut tocmai ei, fiindcă de la mine a mai copiat. Cică „în șoaptă, în chip misterios“! ... Păi cine ar cere-o în gura mare? „Emoție“! zice. Te cred, Vaska are toate motivele să fie emoționat cînd e vorba de geometrie! Fetelor le place grozav să atribuie celor mai obișnuite fapte ale băieților o semnificație deosebită.

Și eu sînt fată, dar îmi dau seama că numai oamenii cu totul deosebiți ar trebui să țină un jurnal. Nu, nu mă refer la mine! Am însă un frate în anul doi la conservator care o s-ajungă un muzician vestit. Nu încapе îndoială! Sînt absolut sigură. Așa încît, citindu-mi jurnalul, lumea va afla cum a fost el cînd era mic.

Fratele meu cîntă la clarinet. De ce nu la vioară sau la pian? Fiindcă așa a vrut bunicul. Bunicul a murit pe cînd eu aveam doar doi ani. Dar frate-meu, Leova, e mai mare ca mine cu cinci ani, așa că bunicul apucase să-i dea lecții de muzică.

Ani de-a rîndul am tot auzit spunîndu-se că bunicul nostru „a cîntat în antract“. Nu știam ce-i acela „antract“. dar cuvîntul îmi părea nespus de frumos. „Antract“ — rosteam eu rîspicat, dar cînd m-am dus pentru prima oară la cinema și i-am văzut pe muzicanții care cîntau în antract, mi s-a făcut milă de bietul bunic: spectatorii vorbeau între ei, mînceau sandvișuri, foșneau cu ziarele, în timp ce niște oameni bătrîni stăteau pe scenă și cîntau un vals. Își strîngeau viorile cu bărbia și țineau ochii închiși — poate de plăcere sau poate ca să nu-i mai vadă pe spectatori cum mestecă la sandvișuri.

Fratele meu n-are să cînte niciodată în antract! Are să cînte pe scenă, în frumoase săli de concert. Acum se pregătește pentru un concurs al muzicanților care cîntă la diferite instrumente. Îmi pare rău că un clarinet se cheamă instrument de suflat. Ori de cîte ori mă gîndesc la instrumentele de suflat, îmi imaginez, nu știu de ce, o înmormîntare și o orchestră de alămuri pășind în urma sicriului. Clarinetul putea fi numit într-altfel... Dar ce să-i faci!

Cu învățatura stau așa și așa, dar n-are nici o importanță. Am decis să mă consacru nu intereselor mele, ci ale fratelui meu. Asta se întîmplă adesea cu surorile unor oameni de seamă, care nici nu se mai mărită. Nici eu n-am să mă mărit, pentru nimic în lume! Niciodată!... Sînt absolut hotărîtă. Leova cunoaște și el planul meu. La început s-a împotrivit, dar pînă la urmă a căzut de acord.

Ne-am înțeles ca Leova, spre deosebire de mine, să aibă dreptul la o viață personală, dar numai după ce va obține mari succese în muzică. El trebuie să aparțină în întregime artei, și din pricina asta nu-î va mai rămîne timp pentru preocupări și griji obișnuite. Toate acestea am să le rezolv eu, în locul lui. Practic, voi renunța la propria mea viață, de dragul fratelui meu. Tocmai de aceea treiurile mele n-au nici o importanță. Păcat numai că mama și cu tata nu înțeleg acest lucru.

— Te-ai aranjat binișor — mi-a spus într-un rînd mama. Va să zică Leova o să învețe, o să cînte de dimineată pînă seara la clarinet, o să se perfecționeze, o să se pregătească pentru diverse concursuri, iar tu n-ai să faci decît să-i consacri viața ta. Ai niște tendințe cam parazitare!

— După tine, și sora lui Cehov avea tendințe parazitare? o întrebai eu.

— Ei, asta-i!... Da' știi că ai cam întrecut măsura?!

Mama își desfăcu brațele, uimită. Ori de cîte ori nu mai are ce să zică, dă din mîini. De fapt, eu sînt de vină: față de părinți nu face să-ți deschizi prea mult sufletul, fiindcă vor profita negreșit de această sinceritate, ca s-o întoarcă împotriva ta.

Nu-i nimic, în schimb, odată și odată se va scrie o carte despre Leova, în care vor intra fragmente din jurnalul meu. Am citit de curînd o asemenea carte despre un mare poet. „Sora poetului“ — așa scria dedesubtul unei fotografii. Sub fotografia mea au să scrie: „Sora clarinetistului“. Sau mai bine așa: „Sora muzicianului“. Și aceasta va fi modesta mea răsplată.

Iată de ce am început să țin un jurnal.

Din păcate, nu toată lumea își dă seama ce instrument important e clarinetul. El e acela care deschide Simfonia a V-a a lui Ceaikovski. Parcă mulți știu asta! „Eroul necunoscut al orchestrei“ — spune Leova despre clarinet. Și se bucură că-i un instrument atît de puțin băgat în seamă. Pesemne că și el ar vrea să rămînă un necunoscut. Așa i-e firea, ce să-i faci!

Numai că eu n-am să admit una ca asta!

Vara, în toată casa noastră se aud sunetele clarinetului. Dar mulți nu știu de la care anume fereastră vin aceste sunete. Și-atunci le-am spus tuturor că acela care cîntă este fratele meu. Chiar și în zilele friguroase deschid larg ferestrele, pentru ca locatarii să nu se dezvețe să asculte clarinetul lui Leova.

Tuturor vecinilor le-am spus că Leova se pregătește pentru un concurs. N-au decît să mă creadă lipsită de modestie: sînt gata să îndur orice, de dragul fratelui meu!

Pe scurt, am hotărît de mult să țin un jurnal. Dar nu vroiam să-l încep așa, pur și simplu, ci într-o zi însemnată. Și iată că ziua aceea a sosit!

Astăzi, înainte de a suna pentru recreația întîia, m-a înhățat în vestiar Robert din clasa a zecea, poreclit „Robert-organizatorul“. Are el obiceiul ăsta: nu te oprește, nu te ia de mină dacă are nevoie de tine, ci te *înhață* — ăsta-i cuvîntul. Te înhață la nimereală: de braț, de umăr, ba chiar și de gît. Vă dați seama?

Pe mine m-a înhățat de mîneacă.

— Îl mobilizezi pe fratele tău? La serata elevilor din clasele superioare!

Robert nu rostește ca lumea decît prima frază, în rest, pentru explicații și lămuriri n-are vreme. Și-atunci

începe să vorbească repede, mîncînd cuvintele, de parcă ar dicta o telegramă.

— Serata de Anul nou! În prima parte — versuri, muzică clasică. Partea a doua — jazz, dans. Muzică clasică n-avem. Toată speranța ne e în el. În fratele tău.

Mi-am dat pe loc seama că nu voi avea nicicînd un prilej mai nimerit de a deveni celebră în toată școala. Fiindcă, oricum, nu pot să-i iau pe toți la rînd și să le comunic că am un frate care învață la conservator. Pe cînd așa, au să afle toți deodată! Însă am hotărît să-l mai chinui nițeluș pe Robert, ca să nu-și închipuie cumva că-i atît de ușor să-l convingi pe fratele meu.

— Vezi tu... — am început eu — fratele meu se pregătește pentru un concurs...

— O serată a elevilor dintr-a zecea! mi-a răspuns Robert. Tu ești într-a șaptea. Dar ține două bilete! Pentru tine și fratele tău. Îl mobilizezi?

Ce-o să fie pe colegele mele cînd au să afle că sînt invitată la serata celor din ultima clasă! Lucru pe care și l-ar putea realiza numai în vis, și încă într-un vis fericit!

Totuși m-am codit:

— Trebuie să mă interesez: poate că e angajat în altă parte. S-ar putea să fie invitat la un concert, iar apoi la balul instrumentiștilor...

— Serata noastră e pe douăzeci și șase — îmi replică Robert. Îl mobilizezi?

Revelion cu cinci zile înaintea Anului nou! Deși, la ce bun să mă mir, dacă Robert a izbutit de curînd să organizeze o „duminică de muncă voluntară“ într-o joi?

— Bine — am cedat eu. Nu-i ușor, dar am să încerc. Și am luat cele două bilete.

22 decembrie

Vreau să mai notez din cele petrecute ieri. Cînd am ajuns acasă, Leova cînta la clarinet. Cîntă fără întrerupere și dimineața, și seara. Vă dați seama? De unde are atîta răbdare, nu pricep. Deși, în parte, îl

înțeleg... Leova are o ocupație pe care o iubește, și cînd ai o astfel de ocupație, îți vine, nu știu de unde, și răbdarea, și voința. Eu, de pildă, dacă aș avea de făcut numai temele la literatură, aș putea să stau de dimineată pînă seara și aș ști întotdeauna numai de cinci. Fiindcă e obiectul meu preferat! Dar la geometrie, fizică, chimie... De unde să iei atîta răbdare? Și la ce bun să-i pui pe oameni să facă un lucru care n-o să le folosească în viață niciodată, ba care, pe deasupra, le mai este și neplăcut, nesuferit chiar?! Nu pricep de loc.

Cînd intră careva în odaia lui, Leova nu se oprește din cîntat, de parcă nici nu l-ar observa. Iar noi umblăm în vîrfuri.

Ieri însă n-am mai putut răbda și i-am spus:

— Iartă-mă, Leova... Dar am o treabă foarte importantă. Ești rugat să cînți la serata de Anul nou, la noi la școală.

Leova rămase tăcut cîteva secunde. Ori de cîte ori îl întrerupi de la muzică, rămîne tăcut cîteva minute — de parcă și-ar reveni în simțiri sau, mai precis, de parcă s-ar întoarce de pe altă lume. Asta-i impresia mea...

— Ești rugat să cînți la serata de Anul nou, la noi la școală — am repetat eu, fiindcă se prea putea ca Leova să nu mă fi auzit, dus, cum era, pe ceea lume.

— Sînt de acord — îmi răspunse Leova. În principiu sînt de acord... Dar să ascuți un solo de clarinet în seara Anului nou?... Clarinetul iese mai bine în evidență într-o orchestră. N-ar strica să invit și orchestra noastră de studenți. Ar fi mai de efect.

Asta mai lipsea! Ca viorile să se așeze în rîndul întii, iar fratele meu să stea undeva într-un colț? Și să iasă, pentru a mulțumi publicului, dirijorul, iar fratele meu să se transforme într-un „erou necunoscut al orchestrei”? Nu, eu vreau să fie cunoscut!

— Orchestra voastră n-are cum să încapă pe scena noastră — i-am replicat. Și-apoi nici n-a fost invitată. Te-au invitat pe tine, personal! Elevii noștri adoră clarinetul. Uite, am două bilete. Am pus biletele pe masă și am adăugat: Va să zică mergem.

Am rostit toate acestea cu hotărîre, fiindcă Leova mi se supune întotdeauna, deși e mai mare cu cinci ani în cap. Spune despre mine că aș avea „o ascuțită inteligență practică“. Leova nu mi-a explicat dacă e bine sau rău. Îndeobște nu-i place să vorbească mult sau să dea lămuriri — asta din pricină că gîndește în imagini muzicale. Așa gîndesc adevărații muzicieni — am auzit cum s-a spus la radio.

— Sînt de acord... — a repetat Leova. În principiu sînt de acord. Dar acompaniamentul meu?

„Acompaniamentul meu“ este Lilia, o studentă de la conservator care însoțește întotdeauna aparițiile lui solistice — așa îi spune ei Leova.

Lilia nu numai că-l acompaniază, e și îndrăgostită de dînsul. E absolut limpede pentru toată lumea. De aceea, nici vorbă că n-ar refuza să cînte la serata noastră.

N-am nimic împotrivă ca Lilia să se uite la Leova cu o privire devotată, ba uneori îi las și singuri: fiindcă ea e grasă, cu ochelari și stropită de pistrui peste tot: pe nas, pe brațe și chiar pe gît. Am încredere în femeile urîte: ele nu-l pot distra pe fratele meu de la muzică, ceea ce e frumos din partea lor.

Mama, de asemenea, după cum am băgat de seamă, preferă să aibă prietene urîte. În orice caz, ori de cîte ori îl previne pe tata că „în seara aceasta vine la mine în vizită o femeie fermecătoare“, tata de regulă zîmbește și-i răspunde:

— „Nebuniei curajoșilor cîntăm noi slavă!“ Și în seara respectivă pleacă liniștit la vecini, să joace șah. Nu crede în ruptul capului că mama ar fi în stare să aducă în casă o femeie fermecătoare.

Mă pregătesc sufletește pentru serată, încercînd să-mi închipui cum are să fie. Fratele meu o să interpreteze o bucată, una singură!

— Leova, ce-ai de gînd să cînti?

— Ar trebui căutat ceva ușor... „Zborul cărăbușului“, de pildă.

— Nu, prea e cunoscut. Trebuie să-i impresionăm!

¹ Din „Cîntec despre șoim“ de A. M. Gorki.

Ultimele cuvinte le-am rostit încet de tot, ca și când le-aș fi îngînat pentru mine. Lui Leova nu-i plac asemenea fraze.

— Poate din „Francesca da Rimini?”

— Merge!

După „Francesca”, fratele meu are să dispară în culise. Vor izbucni aplauze furtunoase și el va ieși din nou, ca să mulțumească. Atunci eu am să mă ridic și am să-i strig:

— Mai cîntă, Leova! Te rog eu!

Și am să numesc o bucată de care cei dintr-a zecea n-au auzit în viața lor. Leova o să-mi facă pe plac și o să cînte. Apoi va coborî în sală și se va așeza lângă mine.

După care va urma dansul...

— Ai să dansezi numai cu mine — i-am spus eu.

— În principiu, sînt de acord... Dar știi și tu că dansez prost. Demodat...

— Cu atît mai mult. Ca să nu te faci de rîs, ai să dansezi numai cu mine. Jură!

— Bine, jur.

Se înțelege că o să-mi vină mai greu decît Natașei Rostova la primul ei bal! Ea era înconjurată de adulți, care sînt îndeobște oameni normali și se poartă civilizată. Nici nu se compară cu elevii noștri dintr-a zecea. Aștia se strîmbă ca toți dracii, chicotesc într-una și se cred mai maturi ca adulții. După părerea mamei mele, asta dovedește că sînt, fără doar și poate, copii, fiindcă, susține mama, nici un om matur n-ar încerca să pară mai mare decît este în realitate. Dar celor dintr-a zecea nici prin cap nu le trece că sînt, „fără doar și poate”, copii. Și nimeni nu le-ar spune-o, fiindcă n-are curaj. De aceea își vor lua ca de obicei aerele lor de „eroi obosiți ai timpurilor noastre”¹, pe care nimic în lumea asta nu-i mișcă. Nu încapе îndoială că așa va fi.

Pe cînd eu, te pomenești că reușesc să-i impresionez. Sau, în tot cazul, să-i fac să mă invidieze!

¹ Aluzie la Peciorin, erou al povestirilor înmănunchate într-un roman purtînd titlul „Un erou al timpului nostru” de M. I. Lermontov.

27 decembrie

Da, primul bal al Natașei Rostova a decurs în chip mai fericit decât al meu. Incomparabil mai fericit!...

Nu știu cum își planifică un comandant operațiunile militare. Caută oare să ghicească dinainte acțiunile dușmanului? Așa o fi făcînd... sînt sigură însă că, din pricina asta, are de învins tot soiul de greutăți și îndoieli.

În schimb, atunci cînd eu, cu „ascuțita mea inteligență practică“, coc un plan oarecare, la început, pînă mi-l ticluiesc, totul decurge nespuse de simplu și ușor, întrucît eroii viitoarelor evenimente acționează după voia mea. În asta constă, cred, principalul neajuns al planurilor mele. Fiindcă mai tîrziu, în practică, eroii încep să se poarte într-alt fel, așa cum vor ei, și totul se răstoarnă cu josu-n sus.

Intocmai așa s-a întîmplat și ieri. Mi-e pur și simplu jenă să mai scriu. Dar am să scriu totuși, de vreme ce m-am apucat să țin un jurnal. Altminteri, viitorii biografi ai fratelui meu se vor lovi de unele neclarități și or să înceapă să caute martori, pe care să-i ia la întrebări. Or, martorii ăștia... Nu, mai bine să afle totul de la mine. E mai sigur și mai fără probleme!

Neplăcerile s-au ivit chiar de la început.

Nu mă îndoiam cîtuși de puțin că o să găsesc în fața școlii un pilc întreg de fete — dintr-a șasea și a șaptea — dornice să intre la serată. Leova avea să mă ia la braț, mulțimea ne-ar fi făcut loc, iar noi urma să ne îndreptăm, cu capul sus, spre ușa școlii. Acolo trebuiau să stea doi elevi dintr-a zecea, cu brasarde roșii, care aveau să exclame într-un glas:

— Dumneavoastră sînteți de la conservator? Ați venit să participați la spectacol? Vă așteptam! Vă rugăm să vă scoateți paltoanele în culise.

Ca ei să poată exclama toate astea, l-am adus pe Leova chiar în ultimul minut înainte de începerea searelui.

Dar în fața școlii nu se afla nimeni. Prietenele mele, deși visul lor era să se învîrtă măcar nițel printre cei din clasele mari, n-au venit nici una.

Așa se întîmplă întotdeauna... Iată, de pildă, înainte de a decide definitiv că n-o să mă mărit, îmi doream uneori ca vreun băiat din curte să mă vadă în rochia mea cea nouă. Călcam rochia, mințind-o pe mama că mă duc la ziua unei prietene. Dar băiatul cu pricina nu ieșea! Fie că se îmbolnăvea, fie că părinții îl pedepseau pentru vreo poznă, fie că-i sosea în vizită vreo mătușă dintr-un alt oraș, cert este că el, care seri de-a rîndul se plimba fără rost prin curte, în seara aceea ședea în casă. Iar eu eram nevoită să zac cine știe pe unde, două sau trei ceasuri: că doar nu mă puteam întoarce de la o petrecere peste zece minute! Da, din păcate, așa se întîmplă întotdeauna... Și aseară s-a întîmplat la fel.

Dar lucrul cel mai îngrozitor s-a petrecut mai tîrziu, chiar la serată. Deși mai bine să povestesc totul pe rînd, ca să nu mă încurc.

Un elev dintr-a zecea, cu brasardă roșie, s-a repezit în întîmpinarea noastră.

— Sînteți de la „Varșovia“? l-a întrebat el pe Leova.

— E de la Conservatorul din Moscova — am răspuns eu. E fratele meu! O să cînte la spectacolul vostru.

Am arătat spre cutia neagră, demodată, pe care Leova a moștenit-o de la bunicul. Cutia aceasta, cu clarinetul într-însa, Leova o ținea strîns îmbrățișată cu amîndouă mîinile. Elevul se uită la el, atent și bănuitor. Mi se părea că acuși are să-i spună: „Ia deschide cutia, să vedem ce ai înăuntru!“ Dar se mulțumi să dea doar din mînă.

— Treceți!

Și am intrat în vestibul.

Nimeni nu ne-a poftit să ne dezbrăcăm în culise și am stat mult la coadă la vestiar. Fetele dintr-a zecea, îmbrăcate în rochii de sărbătoare, care le dădeau un aer mai matur, și ținîndu-și pantofii de zile mari sub braț, sporovăiau între ele; le auzeam zicînd că dansul se va prelungi pînă la douăsprezece noaptea, că orchestra de jaz a școlii a pregătit un program nou și că s-ar

putea chiar să vină și un cîntăreț de la restaurantul „Varșovia“.

Le disprețuiam pe domnișoarele acelea pudrate și parfumate, care nu ne acordau, mie și lui Leova, nici o atenție. Să le fi interesat măcar străvechea cutie a bunicului! Pînă la urmă, una dintre ele s-a întors totuși spre mine. I-am zîmbit cu recunoștință și am salutat-o.

— Cum ai nimerit aici? mă întrebă ea.

De bună seamă le disprețuiam pe fetele acelea, dar, în același timp, mă intimidam în fața lor. Și din pricină că mă intimidam, le disprețuiam și mai mult.

— Sînt cu fratele meu — i-am răspuns cu glasul stins.

De clarinet și de conservator, nu știu de ce, n-am îndrăznit să pomenesc.

Fata făcu ochii mici și-l măsură pe Leova cu o privire, de parcă ar fi vrut să cîntărească dacă merită sau nu, să-l ia de bărbat. Elevele dintr-a zecea îi măsoară adeseori în felul acesta pe bărbații necunoscuți. Leova își strînse și mai tare la piept cutia lui cea veche, ca și cum fata aceea s-ar fi pregătit să i-o smulgă din mîini.

Fratele meu nu-i făcu nici o impresie — s-a văzut cît de colo — deoarece fata îi întoarse spatele. Te cred, dacă nu cînta la restaurantul „Varșovia“!

— Bagă de seamă: te-am convins să vii la serată în ultima clipă — i-am explicat eu în șoaptă lui Leova. Ele încă nu știu că ai să cînți... Și-apoi, pesemne că Robert-organizatorul vrea să le facă o surpriză.

Leova zîmbi: nu prea părea să creadă că ar putea deveni o surpriză pentru elevele noastre dintr-a zecea.

— În principiu au perfectă dreptate — spuse el. La o serată trebuie să se danseze... E cît se poate de firesc.

N-am dat atenție cuvintelor lui Leova, fiindcă de multe ori vorbește numai așa, ca să nu te jignească cu tăcerea lui, în vreme ce el se gîndește la cu totul altceva, care-l preocupă... „Își concentrează mintea!“ spune mama. Poate că, în asemenea clipe, gîndește în imagini muzicale. Pesemne că și acum tot asta era. Dar de ce lua apărarea dansului, așa, deodată?

Lucrul cel mai îngrozitor însă abia urma să se întîmple!

Sa'a noastră de festivități e la etajul patru. În vreme

ce noi doi urcam agale scările, de sus coborau în goană niște eleve dintr-a zecea; purtau pantofi cu tocuri înalte din care pricină călcau nu știu cum, într-o parte, așa cum se aleargă de obicei în jos pe scări. Întotdeauna, înaintea unui bal sau a unei serate, începe vînzoleala asta a fetelor, sus, jos: ba pîdesc pe careva, ba întîmpină pe cineva... Să te răstoarne, și nimic mai mult.

Leova era grav și îngîndurat. „E absorbit de imaginile lui muzicale!“ mi-am zis eu și m-am bucurat grozav: vroiam ca în seara aceea să cînte mai frumos ca oricînd.

O singură dată ridică ochii spre mine.

— Concentrează-te, concentrează-te! i-am spus eu.

Și deodată mă întrebă:

— Profesorii mai în vîrstă predau, de obicei, în clasele superioare?

Uneori îi vin în cap ideile cele mai năstrușnice.

— Da — i-am răspuns. De ce întrebî?

— Iar elevii din clasele mari învață cel mai adesea la ultimul etaj?

— Ai noștri sînt la etajul patru. Și ce-i cu asta?

— Îmi pare ciudat, nu știu cum... Un lucru fără chibzuială: niște oameni în vîrstă să urce atîtea trepte de cîte zece ori pe zi, fără lift.

Poftim, și-a găsit la ce să se gîndească înaintea unei atît de importante apariții pe scenă! Vă dați seama?

Da, uneori lui Leova al meu îi vin în cap ideile cele mai năstrușnice. Odată, îmi amintesc că eram amîndoi într-un troleibuz extrem de aglomerat. Troleibuzul se oprește lîngă universitate, iar studenții se înghesuie, care mai de care, să iasă, fiind în întîrziere, ca de obicei. Un tînr cu ochelari îl întrebă pe Leova:

— Coborîți?

Iar el se întoarce zîmbind și-i spune:

— Dumneata înveți aici? La ce facultate?

Șoferul deschisese ușile, lumea se bulucea la coborîre, iar lui îi ardea să afle la ce facultate învăța studentul. Vă dați seama?

Leova are, de bună seamă, unele ciudățenii. Dar poate că așa e firesc? Toți oamenii mari au fost cu mințile nițeluș aiurea.

La etajul patru ne întîmpină Robert-organizatorul.

Se putea să coboare ? Ar fi fost mai prejos de demnitatea lui. Nici nu-l salută măcar pe Leova și nici nu se prezintă: nu-i place să-și piardă vremea cu fleacurile. I se adresează direct și telegrafic ca de obicei, vorbind grăbit și energic:

— Instrumentul îl ai ? Acompaniatoarea e aici de mult... Perfect. Prima parte e în ordine. Treci în culise!

Leova o porni agale spre culise.

— Iar tu, în sală! Îmi comandă Robert.

Am intrat în sală.

Locuri libere aproape că nu mai erau decât în penultimul rând. M-am așezat, iar pe scaunul din stînga mea, unde trebuia să stea Leova, după triumful său pe scenă, am pus o batistă.

— Permiteți să-mi suflu nasul ?

Cei din spate rîncezară. Am întors capul și l-am văzut pe Rudik dintr-a zecea, un nătărău vestit în toată școala, care făcea pe paiața chiar și la înmormîntări. Există asemenea elevi în orice școală. Și totdeauna se așază în ultimul rând. Rudik stătea tolănit, cu picioarele proptite în speteaza scaunului meu. Acum am înțeles de ce locul meu rămăsese liber: nimeni nu vroia să se așeze în fața lui Rudik. Grozav îmi mai mergea în seara aceea, n-am ce zice !

Și totuși, lucrul cel mai îngrozitor abia urma să se întîmple.

Robert-organizatorul ieși pe scenă și anunță că prima parte a programului va fi extrem de serioasă.

— Foarte bine, ca să ne mai distrăm și noi ! exclamă Rudik.

Mai întii un elev de la cercul dramatic începu să recite din Lermontov:

Îmi port pustiu prin noapte pasul meu...

— Pe calea vieții de-absolvent! ... coompletă Rudik, și prietenii lui rîncezară din nou.

Pe urmă o elevă de la cercul de coregrafie execută un „Dans indian“.

— Hindi-rusi bhai-bhai ! strigă Rudik.

— Bhai-bhai ! îi ținură isonul prietenii.

Toată lumea întoarse capul să-l țistuiască, ceea ce-i convenea de minune: devenise centrul atenției.

Cu „ascuțita mea inteligență practică“ mi-am dat seama pe loc că, dacă în timp ce va cînta Leova, Rudik are să tacă, lucrul acesta o să producă o impresie covârșitoare. Toți au să creadă că pînă și pe Rudik l-a amuțit clarinetul lui Leova. Dar cum să fac ?

Mi-am schimbat pe dată planul de acțiune. Nu mai era cazul să arăt că Leova e fratele meu, ci, dimpotrivă, trebuia să ascund. Măcar un timp...

Știam că în prima parte a programului sînt numai trei numere. În timp ce dansul se apropia de sfîrșit, m-am întors spre Rudik și l-am prevenit:

— Îndată are să cînte un muzician foarte talentat. Viitor laureat! De la Conservatorul din Moscova...

— Mă doare-n cot ! mi-a răspuns Rudik.

— Nu te sfătuiesc să te doară-n cot ! l-am amenințat eu. Muzicianul e foarte nervos. Nu de mult, în timpul unui concert, cînd unul din sală a strănutat, muzicianul s-a oprit din cîntat și a cerut ca cel care strănutase să iasă din sală.

— Ce bine, tocmai vroiam să ies... De-abia mă mai țin !

— Păi nu-ți cere să ieși numai așa .. Te face de rîs în toată sala. Este foarte nervos. Fiindcă-i foarte talentat. Zău, nu te sfătuiesc să te legi de el.

— Scîrțîială din clasici ? mă întrebă Rudik.

— Se-nțelege !

— „Nani, nani, puiul mamei!“ ... își ură sieși Rudik.

Și se tolăni fără jenă, cu picioarele proptite, ca mai înainte, în speteaza scaunului meu. M-am tras cu scaunul mai în față... Dar nu i-am zis nimic, lasă-l să facă pe adormitul. Găsise el singur soluția cea mai bună !

Între timp Leova ieșise pe scenă... Lumea aștepta exclamațiile lui Rudik, hohotele de rîs din fund, dar era liniște, o atmosferă oarecum solemnă.

Pentru întîia oară îl priveam din sală pe fratele meu. O înfățișare, aș zice, prea puțin artistică. Ba nu, poate că numai fața o avea de artist, cu un aer total absent.

„Își concentrează mintea!“ cum spunea mama. Nici nu începuse încă să cînte, și gîndea în imagini muzicale. Asta mi-era limpede.

În rest, nu era de loc potrivit pentru scenă. Costumul, deși călcat (îl călcasem cu mina mea), părea boțit și de împrumut.

„De-acum încolo am să-l însoțesc eu la croitor! am decis în sinea mea. Și am să-i comand hainele cele mai moderne. O să blesteme, o să se împotrivească, o să creadă că vreau să-l abat de la artă. Dar mă voi jertfi: n-are decît să mă țină de rău, să mă considere moartă după cîrpe! Cîndva o să înțeleagă... Da, o să înțeleagă că am luat asupra mea grijile cotidiene, cele mai ingrate, cum au făcut întotdeauna surorile oamenilor de seamă“.

Deocamdată însă mama îl însoțea pe Leova la croitor, iar dînsa avea un gust demodat. Așa încît filfizonii noștri din primele rînduri se uitau, probabil, la el, cu un zîmbet batjocoritor.

Pe urmă ieși Lilia, cu notele. Cum am mai băgat eu de seamă, acompaniatoarele sînt întotdeauna bătrîne și urîte. Alături de ele, cîntăreții și instrumentiștii fac o impresie deosebită, de efect. De astă dată, Lilia salvă situația: ieși din culise cu pas sigur, cu fruntea sus și se înclină grav. Filfizonii noștri începură să aplaude. Apoi Lilia se așază cu nădejde pe scaun, își deslăcu notele, se întoarse spre Leova și-și înfipse literalmente privirile în el, așa cum fac adevărații acompaniatori, așteptînd semnalul de începere... Toate erau ca la un concert adevărat și-i impresionară grozav pe elevii noștri.

Lilia lovi clapele și Leova începu să cînte „Povestea Francescăi“. De emoție, nici n-auzeam cum cîntă. Mă uitam la vecinii mei: unii dintre ei închiseseră ochii, cum faci cînd asculți o muzică bună. Apoi începură să aplaude... Aplaudară toți, dar destul de scurt. Poate că ar fi fost mai bine ca Leova să intre în culise; atunci ar fi fost nevoiți să-l cheme înapoi și ar fi aplaudat mai tare. Pe cînd așa, toți și-au dat seama că mai are de cîntat și nu se mai obosiră.

Părerea mea este că un artist trebuie să pară pe scenă inaccesibil și enigmatic. Chiar și spectatoarelor le place mai mult așa. Ce mare plăcere să știi că artistul e un

om la fel ca tine? Că ai putea să te apropii fără fașoane de el și să-l bați pe umăr...

Leova însă zîmbi cu simplitate, de parcă ar fi fost la el acasă, dădu din mîină și atacă bucata lui preferată: „Zborul cărăbușului“.

Îl aplaudară iar, dar mai puțin ca întîia oară. Deodată pe scenă ieși grăbit Robert-organizatorul, privindu-și îngrijorat ceasul de la mîină. Îi șopti ceva la ureche lui Leova. Acesta zîmbi din nou cu simplitate și anunță bucata următoare... N-apucă să termine, că Robert-organizatorul se ivi iar din culise. Se uită ca mai înainte, cu un aer îngrijorat, la ceas și ridică din umeri. Apoi se apropie de Leova și din nou îi șopti ceva la ureche, iar fratele meu dădu din cap blajin, fără pic de mîndrie: „Da, adică, sînt de acord, mă rog“... Vă dați seama!?

Mă apucă groaza: „Cum, o să cînte iar?“ Conform planului ce mi-l făcusem acasă, trebuia să mă ridic în picioare și să-i strig: „Mai cîntă, Leova... Te rog eu!“ Acum însă îmi venea să sar în sus și să urlu: „Termină, Leova!“.

Pe viitor am să-l însoțesc, fără doar și poate, pe fratele meu la toate concertele. Îl învăț eu să fie mîndru! Lasă spectatorii să te roage, să se fâvălească nițel la picioarele tale... Și abia pe urmă răspunzi la bis-uriile lor.

Cum e posibil ca un artist să fie atît de moale? Trebuie să fie enigmatic și inaccesibil!

În cele din urmă, Leova își isprăvi programul.

— Bună dimineața! exclamă din spatele meu Rudik, prefăcîndu-se că s-a trezit.

Dar nu-i mai dădeam nici o atenție.

— Să-i salutăm pe oaspeții noștri, urîndu-le „La mulți ani!“ strigă Robert-organizatorul.

Pînă la Anul nou mai erau cinci zile, dar toți urlară de pe locurile lor: „La mulți ani!“

În clipa aceea se ridică și Lilia, pentru prima oară, de pe scaunul său. Își strînse fără grabă notele, se înclină reținut și-l arătă cu mîina pe Leova: lui, adică, îi aparține principalul merit! Se purta ca la un concert adevărat.

Leova însă zîmbi iar cu simplitate, de parcă cei din sală i-ar fi fost rude. Vă dați seama? Era îngrozitor!

Dar lucrul cel mai groaznic nu se petrecuse încă, deși sta gata-gata să se întâmple...

Despre asta voi scrie mâine, fiindcă mama a și apucat să-mi spună de două ori că e timpul să mă culc. Nu poate pricepe ce tot scriu acolo. Se jenează să se uite. Alți părinți nu se rușinează de loc: își viră nasul în cazietele copiilor lor, ba li le și smulg din mână. Mama mea însă nu-și permite așa ceva: e foarte manierată, iar Leova îi seamănă.

La început, mama a crezut că scriu o compunere și era foarte bucuroasă. Eu însă i-am spus că nu-i o compunere, dar ce anume este, n-am precizat.

— Dacă ți-ai face și lecțiile cu aceeași pasiune! exclamă dînsa. Nu te gîndești de loc la viitorul tău.

Ba tocmai că mă gîndesc! De aceea și scriu un jurnal.

28 decembrie

Înainte de a începe partea a doua a programului, din sală au fost scoase toate scaunele și așezate, claie peste grămadă, pe coridor. Coridorul deveni dintr-o dată strîmt, iar sala — de două ori mai mare decît fusese. Pe scenă fură așezați brăduți artificiali cu jucării.

— Ah, ce minunăție! țipau fetele. Cît sînt de nostimi! Cît de originali! Material plastic! ...

Nu știu de ce, elevele dintr-a zecea se dau în vînt după materialul plastic. Mie însă tot nu-mi vine să cred că brăduții aceia artificiali le plăceau mai mult decît brazii adevărați — care miros a pădure și a zăpadă — ci pur și simplu simțeau nevoia să strige și să-și exprime încîntarea. Erau ele într-o dispoziție entuziastă.

În general, fetele mă călcau pe nervi. Arătau teribil de elegante! La vestiar, asta nu bătea la ochi fiindcă nu-și arboraseră toate găteliile, iar unele mai erau încă în palton. Ori să ai un palton modern e mult mai greu decît o rochie nouă, de aceea iarna femeile sînt mai puțin elegante decît vara. De mult am băgat eu de seamă.

În prima parte a programului, cînd fetele ședeau în sală, la spectacol, rochiile lor nu se vedeau atît de bine. Acum însă erau strălucitoare cu decolteurile lor adînci!

Numai eu făceam o notă discordantă. Aveam o rochie de fetișcană, închisă la gît, cu un guler care-mi ajungea pînă la bărbie. Am vrut și eu odată să-mi cos o rochie cu decolteu, dar croitoreasa mi-a spus că m-ar dezavantaja, fiindcă n-am încă ce să dezgolesc. Chiar așa mi-a și spus: „N-ai încă ce să dezgolești. Claviculele îți ies în afară, de parcă ar fi niște schele metalice“. Frumos, nu-i așa? De mult am băgat de seamă că toate croitoresele particulare sînt cam familiare. Fiindcă toate clientele le linguesc și se uită în gura lor, de parcă ar fi niscaiva filozofi.

Ce să mai vorbim, fetele erau cît se poate de elegante. Și alături de ele, eu pierdeam mult, fără doar și poate. În schimb, îl aveam alături pe fratele meu Leova, viitor mare maestru al clarinetului! L-am luat la braț, iar fetele se uitau la mine cu invidie. Puține dintre ele aveau prilejul să se plimbe la braț cu un student de la conservator!

— Ce-ți tot șoptea ăla la ureche? l-am întrebat pe Leova.

— Trebuia să le vină un cîntăreț...

— De la restaurant?

— Pare-mi-se că da. M-a rugat să mai cînt...

— Mă mir că nu l-a invitat pentru asta pe Ghilels! Să tragă de timp, pînă o sosi guristul de la „Varșovia“!...

— În principiu, nu era mare lucru pentru mine să-i salvez.

Ocupația preferată a lui Leova: să salveze pe cineva. Cîțiva dintre prietenii lui s-au și însurat. Vă dați seama? S-au grăbit! Ei vin la Leova înainte de examene sau atunci cînd se ceartă cu nevestele lor. Și el îi salvează pe toți. Mi-e teamă să nu-și consume cu asta toată energia.

Deci cîntărețul de la restaurant n-avea să mai apară. Robert anunță de pe scenă, în stil telegrafic:

— O mică modificare: din păcate, cîntărețul de la restaurantul „Varșovia“... Dar „Varșovia“ e aici, în mijlocul nostru! Favorita publicului, Alina, acompaniată de orchestra de jaz a școlii! Cîntece de estradă poloneze!

Băieții zbierară „Ura!“, iar fetele aplaudară un pic. Numai un pic, fiindcă n-o iubesc pe Alina: o invidiază.

Eu, în schimb, n-o invidiam: în școala noastră ea era, cum se spune, în afara oricărui concurs. Or, să invidiezi pe cineva care-i în afara concurenței, e o prostie. Și-apoi eram bucuroasă că fetele, cu decolteurile lor adânci, s-au pleostit dintr-o dată, și-au lăsat nasul în jos. Știau că băieții au s-o admire pe Alina și că n-are rost să intri în rivalitate cu ea.

La fel se întâmplă uneori cu femeile când ies de la cinema, după ce au văzut un film în care rolul principal îl joacă o actriță frumoasă. Am băgat de seamă că unele nici nu se mai uită la însoțitorii lor. Pesemne că se tem ca aceștia să nu le compare cu actrița. Nu, n-am să mă mărit niciodată. Absolut sigur!

La seratele noastre, Alina cântă întotdeauna cîntece de jaz în limba polonă. Când a ieșit pe scenă, am aplaudat-o din răspuțeri, drept recunoștință că le-a pus la punct pe toate fetele noastre.

Ele erau vădit indispușe și se uitau la Alina cu ură. Unele, ca să-și mai facă curaj, rîdeau fals. Am băgat de seamă că adeseori femeile rîd atunci când le vine să plîngă.

Dar, îndeobște, nici mie nu-mi plac fetele frumoase. Nu uită nici o clipă că-s frumoase și de aceea e foarte greu să ai de-a face cu ele. Dar aseară i-am fost recunoscătoare Alinei și din pricină că nu venise cîntărețul de la restaurantul „Varșovia“, pe care lumea îl așteptase cu mai multă nerăbdare decît pe fratele meu, deși Alina n-avea aici absolut nici o contribuție. Dar merita s-o aplauzi, fiindcă apăruse în locul cîntărețului. Mai precis, și pentru asta. Și-apoi țineam ca lui Leova să-i placă serata la care l-am tîrît. De aceea i-am șoptit la ureche:

— Alina cunoaște la perfecție limba polonă. La fel ca și rusa!

Și nu numai că Alina cântă în limba polonă, dar o face și pe frumoasa poloneză — vezi paginile revistei „Ecran“. Are părul blond strălucitor, drept, cu șuvițe care-i cad pe față, acoperindu-i un ochi.

— Are părul absolut natural — i-am șoptit lui Leova.

— Cum adică?

Leova nu pricepe lucrurile cele mai elementare, fiindcă „umblă cu capul în nori“, cum spune mama.

— Adică nu și-l vopsește — l-am lămurit eu. E culoarea lui naturală...

Alina cînta cu glas scăzut, și cei din sală, mai cu seamă băieții, își țineau răsuflarea. Alina, în schimb, sufla ca din foale. Cel puțin așa părea, fiindcă sufla în microfon.

Sînt puțin sîsiită din naștere, de aceea nutresc o oarecare dușmănie față de consoanele șuierătoare. Am convingerea că dintre toate literele alfabetului ele au sonoritatea cea mai neplăcută. Nu degeaba în literatură eroii pozitivi nu „șuieră“ niciodată, în timp ce eroii negativi „șuieră“.

Dar cînd Alina interpretează cîntecele ei poloneze, începe să mi se pară că șuierăturile nu-s chiar atît de anti-patice. Cuvintele pe care le pronunță ea, aproape în șoaptă, în microfon, sînt alcătuite, de la început pînă la sfîrșit, aproape numai din șuierătoare, și totuși iese destul de frumos și cu sentiment.

Băieții aplaudau ca nebunii, ba unii mai și fluierau; ceea ce la ei constituie suprema expresie a admirației și a entuziasmului. Pe Leova, după „Francesca“ lui, nu l-a fluierat nimeni. Ar fi fost jîgnitor. Dar am băgat de seamă că, în timp ce o aplaudau pe Alina, mulți se uitau pe furiș la Leova. Te cred! Erau curioși să vadă cum are să-i aprecieze interpretarea un student de la conservator. Un specialist! Ce ți-e și cu elevii ăștia dintr-azecea: în ruptul capului n-ar recunoaște deschis că un student de la conservator reprezintă pentru ei o autoritate. Și, în general, nu recunosc nici un fel de autoritate! În schimb, se uită pe ascuns și-î pîndesc reacția. Ce mai indivizi!...

Leova băgă de seamă și, virîndu-și cutia neagră sub braț, începu să aplaude, de parcă ar fi fost la concertul lui David Oistrach. Mi-am zis că vrea să-mi facă plăcere: doar i-am lăudat-o atît pe Alina!

După ce termină de cîntat, Alina vru să sară direct de pe scenă în sală. Firește că o asemenea figură era de mare efect. Lăsîndu-și în părăsire însoțitoarele, băieții se repeziră s-o ajute. Și deodată se petrecu un lucru

cu totul neașteptat: Leova al nostru, de obicei atât de molliu și de stîngaci, se repezi și el spre scenă și-i întinse Alinei mîna stîngă: în dreapta ținea vechea cutie a bunicului.

M-am simțit atinsă, văzînd că mîna lui Leova s-a pierdut în mulțimea de mîini și că nu se deosebește cu nimic de celelalte. Leova însuși părea rătăcit printre elevi. Dar Alina, de pe scenă, îi căută mîna și, închipuiți-vă, se sprijini tocmai de ea. Da, de mîna lui Leova! Obrazul lui Leova al nostru se acoperi tot de pete roșii, de parcă l-ar fi palmuit cineva. De fapt, roșește cu ușurință, deși, pînă acum, roșea dintr-un motiv oarecare. De astă dată însă n-avea nici unul.

În clipa cînd Alina sări în sală, Leova îi mulțumi. De ce, mă rog? Ce mare scofală făcuse? Dimpotrivă, ea trebuia să-i spună „mulțumesc“, fiindcă el i-a întins ei mîna, nu ea lui. Hotărît, se petrecea ceva ciudat.

Orchestra de estradă a școlii deschise balul cu un tango. „În timp ce o să dansăm — am decis eu — o să-i spun lui Leova că n-o consider pe Alina prietena mea și că nu-i nevoie ca de dragul meu să se învîrtă atîta în jurul ei!“ Chiar în aceeași clipă fratele meu se înclină spre mine. „Aha, nu și-a uitat fîgăduiala! mi-am zis eu și mi-am șters palmele de zidul rece, vopsit în ulei: erau nițeluș umede. Acuși o să dansez pentru întîiași dată la balul elevilor mari!“...

— Ține, te rog — rosti grăbit Leova și mă trezii cu vechea cutie a bunicului sub braț, în timp ce el se și afla iar lingă scenă și-i întîndea Alinei mîna: o invita la dans. Mi-am șters din nou palmele de peretele rece.

O, cît o uram pe Alina în clipa aceea! Îi uram pînă și numele — atât de rar și de frumos. Pe mine toți mă strigau simplu — Jenka. „E un nume ambigen — glumea tata — nu-ți dai seama dacă e masculin sau feminin“. Halal simț de dreptate: chiar el mi-a băgat pe gît numele ăsta, în cinstea nu știu cărei mătuși iubite și tot el face spirite! N-am văzut-o pe mătușa asta nici măcar o singură dată: a murit cu zece ani înainte de a mă naște eu. Și nu pricep de loc ce le-a venit părinților mei să-i facă un cadou pe socoteala mea?

Toate domnișoarele noastre, cu decolteurile lor adânci, începură să-mi pară drăguțe și simpatice în comparație cu Alina. Fiindcă ea îl făcuse pe Leova să-și părăsească sora, care se hotărîse să-i consacre întreaga ei viață! Sau nici măcar din pricina asta, ci fiindcă ea l-a silit pe fratele meu să se poarte așa fel, de parcă nu s-ar fi deosebit cu nimic de elevii dintr-a zecea, care erau toți îndrăgostiți de dînsa. De-asta o uram!

Alina îl fixa într-una pe Leova, cu o privire plină de subînțeles. Prefăcătorie! Prefăcătorie curată! Leova nu putea să-i placă, așa cum nici lui nu puteau să-i placă în mod serios cîntecele ei de estradă. Leova, adus de spate, stîngaci, în costumele lui care veșnic pare boțit și de împrumut, nu era în nici un caz pe gustul ei. Dar e student la conservator și are un viitor strălucit — asta-i toată socoteala! De-aia îl fixa atît, încercînd parcă să-l vrăjească.

Din fericire însă, Leova nu-i observa privirea: ținea capul în jos și-și studia picioarele. Întotdeauna, cînd dansează, se uită la picioare.

Nimeni nu-mi dădea nici o atenție. Stăteam singură, cu spatele lipit de peretele rece, ca să nu-i stînjenesc pe dansatori. Unii mă înghionteau. fără ca măcar să-și ceară scuze. Iar alții mă întrebau, ca eleva aceea de la vestiar: „Cum de-ai nimerit aici, Jenka?“, sau „Ce cauți tu aici, Jenka?“ Și n-avea cine să mă apere, fiindcă fratele meu dansa cu Alina!

Deodată mi-am amintit de Lilia. Leova nici nu s-a interesat unde-i „acompaniamentul“ lui. Halal cavalier!

Mi-am adus aminte cum Lilia a spus cîndva: „Un artist profesionist nu trebuie să vină în mijlocul spectatorilor în ziua apariției sale pe scenă“.

„Deșteaptă fată! Sigur că nu trebuie! îmi ziceam eu. Numai atunci poate fi enigmatic și inaccesibil. Altminteri, o să devină pentru toți un om obișnuit, la fel ca și ei și de loc interesant. La fel ca și fratele meu, pe care elevii dintr-a zecea îl calcă fără jenă pe picioare. Într-adevăr, parcă nu s-ar deosebi întru nimic de ei, parcă nu el urmează să participe la concertul instrumentiștilor!“

După tangou, Leova se apropie de mine atît de roșu, de parcă din nou l-ar fi pălmuit cineva. Era foarte emo-

ționat. Nu l-am văzut niciodată așa. Și nici n-aș vrea să-l mai văd!

— Ai jurat că dansezi numai cu mine — i-am reproșat eu.

— În principiu, ai dreptate — îmi răspunse el, abia trăgându-și răsuflarea. Dar nu știu să dancesz decît tangou... Știi și tu. La twist, aș fi o apariție caraghioasă.

— Dar, în principiu, nu s-ar putea să nu dansezi de loc cu ea? Gîndul acesta nu ți-a venit în minte?

Cînd oamenii care umblă cu capul în nori fac vreo greșeală, trebuie să le vorbești aspru și deschis. Asta în numele propriei lor salvări!

Dar n-am apucat să-l salvez pe bietul meu frate. Orchestra începu să cînte un twist, și Alina, respingînd asaltul băieților care o invitau la dans, se apropie ea însăși de Leova. Vă dați seama? A venit singură! Halal vedetă! Halal mîndrie! Și-a pierdut orice rușine. Iar Leova s-a dus să danseze twist, deși habar n-avea.

Alina îi arăta mișcările. Acum își priveau amîndoi picioarele. Îl învăța să danseze un amărit de twist, dar avea un aer atît de protector, de parcă i-ar fi dat lecții cum să trăiască pe lumea asta.

M-am lipit iar de peretele rece. Din nou eram îmbrîncit și toți mă întrebau cum de am reușit să mă strecor la serată.

De obicei, un om normal se arată în postura care-i este mai convenabilă. Ce nu-i convine, caută să ascundă. Fratele meu dansează prost, însă Alina îl silea să facă mișcările cele mai grele. De ce? Poate că vroia să-l expună batjocurii prietenilor ei? Fiindcă, în ochii lor, un om care dansează prost e demn de dispreț.

În tot cazul, cei dintr-a zecea și începuseră să se uite de sus la fratele meu, ba chiar zeflemitor: că, deh, la dans erau mai tari ca el. Alina le-a dat prilejul să se simtă superiori fratelui meu, iar acum o uram și pentru asta.

Abia așteptam ca orchestra noastră de estradă, pe care întotdeauna o ascultam cu plăcere, să termine cît mai repede. Dar n-a tăcut pînă cînd, de jos, n-a apărut garde-robiera, care i-a zis lui Robert:

— Să știți că n-am de gînd să vă păzesc hainele pîn'la ziuă.

Abia atunci petrecerea s-a încheiat.

Leova s-a apropiat de mine și a întins mîna ca să-și ia cutia cea veche a bunicului. Am ascuns cutia la spate:

— Cred că n-o să mai ai nevoie de ea.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că, pe cît se pare, te pregătești să intri la școala de coregrafie. Mai bine du-te la școala de circ: acolo te învață să fii clown. Azi ai dat un spectacol destul de reușit în aceasă direcție.

Poate că-i vorbeam prea sincer, poate că eram prea aspră. Dar am drepul s-o fac. Doar am hotărît să-i consacru viața mea. Și trebuie să-l scap de Alina! Ce poate ea să-l învețe pe fratele meu? Să cînte muzică de estradă? Ce au comun ei doi? Și-apoi Leova nici n-are voie să se îndrăgostească tocmai acum! El trebuie să se pregătească pentru concurs și să exerseze de dimineată pînă seara. Nu să se îndrăgostească! Sarcina mea e să-l salvez, să-l păzesc. Și am s-o fac!

Dar nu va fi ușor să-l salvez, fiindcă el „își concentrează mintea“. Iar atunci cînd oamenii care „își concentrează mintea“ își vîră ceva în cap, e cu neputință să-i lămurești. Se bagă în gura lupului, ca năucii!

— Alina e singură și-i tîrziu — mi-a spus Leova. S-o conducem pînă acasă.

— Singurul lucru care n-o amenință e singurătatea! am exclamat eu. Ai să vezi îndată cum au să se tîrască în urma ei toți cavalerii noștri...

Cine m-a pus să rostesc fraza asta prostească? Am băgat de seamă că nimic nu-i impresionează mai mult pe bărbați decît succesul unei femei. Asta-i valabil și pentru băieți. De aceea am observat că aproape în fiecare clasă există cîte o frumusețe unanim recunoscută. Și cel mai adesea nici măcar nu-i mai frumoasă ca altele. Pur și simplu s-au îndrăgostit cîndva de ea doi băieți în același timp, iar ceilalți și-au zis: „Dacă doi deodată aleargă după ea, înseamnă că merită“. Și se stîrnește o adevărată reacție în lanț!

Cînd am rostit vorbele acelea nefericite, că pe Alina n-o amenință singurătatea, Leova zîmbi, nu știu cum, dureros, își desfăcu brațele descurajat (cu alte cuvinte, ce să-i faci!) și spuse:

— Da, înțeleg... Se bucură de succes.

— Un succes ieftin! am completat eu.

Dar era prea târziu să-mi mai repar greșeala, așa că am pornit s-o conducem pe Alina. Și, culmea, locuința ei se afla în direcție opusă casei noastre.

Tot drumul mai că n-am scos nici un cuvânt. La drept vorbind, în prezența Alinei mă fisticeam, nu știu de ce. Ba chiar, împotriva voinței mele, uneori ziceam și eu ca ea. Leova îi ținea și el isonul în toate fleacurile pe care le îndruga. Îl priveam cu uimire și cu spaimă chiar: mi se părea că se prostise și, de fapt, parcă devenise alt om. Apoi mi-am amintit că mulți oameni de seamă au iubit niște nulități și că, în prezența lor, se prosteau cum nu se mai poate. Oare și pe fratele meu îl aștepta aceeași soartă?

Alinei, în schimb, nu-i mai tăcea gura. Dar vorbea, cu nasul vîrît în gulerul ei de blană.

— Îmi păzesc gîtul — lămuri dînsa.

Auzi! Se credea cîntăreață! Gîtul ei, dragă-Doamne, reprezintă o valoare atît de mare, încît trebuie păzit! Cel puțin deocamdată, n-am avut fericirea să-i aud adevărata voce: cîntase în microfon, iar acum mormăia, cu nasul vîrît în gulerul de blană.

— În principiu, ar trebui să ai mereu ceva călduros la gît — declară sentențios fratele meu.

Fraza aceasta îi plăcu Alinei nespus de mult și, drept recunoștință, îi mărturisi lui Leova că clarinetul e instrumentul ei preferat. Vă dați seama? Chipurile, era în stare să asculte clarinetul de dimineată pînă seara! Și tot de dimineată pînă seara poate să asculte și saxofonul. Bine că n-a comparat clarinetul cu o tobă sau cu vreun alt instrument de percuție. Credeam că Leova are să se cutremure la gîndul că neprețuitul lui clarinet e pus pe aceeași treaptă cu un saxofon. Dar Leova nu se cutremură de fel. Dimpotrivă, fu de aceeași părere cu Alina.

— Da, saxofonul posedă originale mijloace de expresie muzicală...

Dar lucrul cel mai ciudat fu că și eu am spus, nu știu de ce, că-mi place saxofonul. Fetele astea frumoase au o uimitoare putere asupra oamenilor! Ca și capaci-

tatea de a-i transforma pe toți cei din jurul lor în adevărați cretini!

— Imediat după Anul nou — îi spuse Leova — vom avea un concert al studenților din anul doi. În Sala mică a conservatorului...

Mă irită nespus sistemul lui Leova de a preciza totul. Ce importanță are dacă concertul se va da în Sala mică sau în Sala mare! Nu putea să spună simplu: „În sala conservatorului“? Și-apoi, era neapărată nevoie să precizeze că e în anul doi — ca nu cumva, Doamne ferește, să creadă că-i într-al cincilea! Viitorul său concurs Leova îl anunță întotdeauna solemn, cu denumirea lui completă: Concursul republican pentru instrumente de suflat. Deși ar fi putut spune simplu și mult mai scurt, concursul instrumentiștilor. Las' să se creadă că e al tuturor instrumentiștilor, și nu un concurs republican, ci unul unional sau chiar internațional! Dar nu, Leova trebuie să le spună pe toate cu precizie, așa cum sînt! Ciudată fire!

— Prezența dumitale la acest concurs ar fi pentru mine un dar de preț — rosti Leova.

Puteai să crezi că-l invită pe violoncelistul Mstislav Rostropovici: un dar de preț!

— Dă-mi numărul dumitale de telefon: am să te sun cu o zi înainte — spuse Alina.

Ca orice fată frumoasă, era, bineînțeles, foarte ocupată!

— Nu, s-ar putea să nu mă găsești. Mai bine să ne înțelegem de pe acum — insistă Leova. Nu-i așa, Jenia, că așa-i mai bine?

— Sigur că da — am răspuns eu.

Aveam poftă să-l cert pe fratele meu pentru invitația asta, dar am spus: „Sigur că da“. Limba mea o luase razna. Mă afluam sub o hipnoză puternică.

În cele din urmă Alina consimți să vină. Te cred: dacă adoră clarinetul!

— O să te așteptăm la intrare — mai adăugă Leova. Nu încăpea îndoială: era îndrăgostit!

— Și dumneata ai să-mi oferi un dar ca revanșă! rosti cu cochetărie Alina, la despărțire.

Leova făcu o mutră, ca și cum ar fi fost gata să-i ofere tot ce dorește.

— Primește să fii solist în orchestra noastră de estradă! Ar fi atât de original: un muzician profesionist, acompaniat de jazzul școlii! ...

M-am înecat înghițind aer rece... Leova însă i-a răspuns calm:

— În principiu, e posibil...

— S-a notat! spuse ea. Și dispăru pe ușă.

În aceeași clipă m-am desprins din mrejele hipnozei ei.

— Ai s-ajungi să cînti în antract, ca sârmanul nostru bunic! i-am strigat eu lui Leova. Ține minte ce-ți spun: acolo ai s-ajungi! ...

29 decembrie

Întreaga mea viață se află în primejdie de moarte. Întreaga mea viață! Dacă Leova va începe să cînte în orchestra școlii, s-ar putea să-i placă: are o ereditate atât de primejdioasă pe linia bunicului! Și pe urmă, te pomenești că, într-adevăr, o să vrea să cînte în antract, înainte de începerea spectacolelor, în timp ce oamenii au să mestece sandvișuri.

Atunci n-am să-i mai pot consacra întreaga mea viață. Muzicienii care cîntă în antract n-au voie „să umble cu capul în nori” și, nu știu cum, dar nu se cade să le consacri viața. Dreptul acesta îl au numai muzicienii de geniu!

Dar dacă Leova nu va fi un geniu, sau nici măcar celebru? Ce-am să mă fac atunci? Atunci toate planurile mele cad baltă. Și, la fel ca și colegele mele, o să fiu nevoită să mă gîndesc la viitoarea mea profesie, să tocesc, să alerg după note. O să mă vîd silită să fiu la fel ca toate celelalte.

Dar, bineînțeles, nu mă gîndesc la mine. Problema centrală e Leova! De dragul lui sînt gata de orice! Suro-rile cu adevărat iubitoare se amestecă adesea în viața personală a fraților lor. Și nu cer recunoștință în schimb. Ei bine, o să mă amestec și eu! Leova are s-o uite pe

Alina, o să se pregătească temeinic de concurs și o să câștige primul loc! Și atunci mă voi putea consacra lui, fără rezerve!

— Cum de nu vezi cât e de nesinceră și de falsă? i-am spus eu lui Leova. Falsă pînă-n măduva oaselor! Clarinetul e instrumentul ei preferat! Dar există oare măcar un singur om normal pe lumea asta căruia să-i placă cel mai mult clarinetul? Există? Nu există!

— Asta-i părerea ta personală — îmi replică Leova.

— E un fapt, și nicidecum o părere! Îmi făceam speranțe că ai s-ajungi primul clarinetist din lume! Zădărnice însă... Și cum poți să crezi că dînsa cunoaște într-adevăr polona? Pur și simplu învață cuvintele și le repetă papagalicește. Astăzi, orice cîntăreț, fie el și din Guadelupa, cîntă „Serile din preajma Moscovei“ în limba rusă. Îți închipui cumva că știe rusește? ... La fel și dînsa. E de-a dreptul prostesc să crezi că pricepe ceva în polonă. Pînă și părul și-l vopsește...

— Te pomenești că poartă chiar perucă? mă întrerupse Leova, zîmbind. (Era dispus s-o apere și asta îmi părea îngrozitor). Înainte vorbeai altfel și despre părul ei, și despre limba polonă. Nu se poate să-ți schimbi părerile de la o zi la alta. Ba mai și încuviințai tot ce spunea ea atunci cînd am condus-o.

— O încuviințam în ironie. În bătaie de joc, cum ar veni...

— Iartă-mă, dar n-am simțit ironia. Și-apoi ar fi fost nelalocul ei.

— O iubești?! am exclamat eu.

Leova nu-mi răspunse. Dar îmi dau seama că este inutil să mai stau de vorbă cu el. Trebuie să trec la acțiune! Și am să acționez...

30 decembrie

Astăzi e ultima zi din trimestrul doi. În clasă, noi am scris cu creta pe tablă: „Cea din urmă zi de școală te-ndeamnă la trîndăveală!“

Profesorii citesc și se prefac supărați.

De mîine începe vacanța! Ador vacanța. Profesorii

mai scapă de noi, mai scăpăm și noi de ei... Și, din pricina asta, toată lumea e bine dispusă.

În recreații elevele mari aleargă pe coridor, se șușotesc, fac planuri, care cu cine va petrece revelionul. Am băgat de mult de seamă că le place, nu știu de ce, să discute în șoaptă și cu un aer misterios lucrurile cele mai simple. Așa li se pare mai interesant!

Profesorii, se înțelege, au să petreacă și ei de revelion. La ora de literatură încercam să-mi imaginez cum au s-o facă. Adesea îmi place să-mi închipui cum se desfășoară viața profesorilor noștri. Și, mai cu seamă, a profesoarelor. Ce fel de soți or fi avînd? Cum or fi la ele acasă? Oare pînă și profesoara noastră de chimie, care, în doi ani, n-a zîmbit niciodată și ni se adresează numai cu „dumneata“, își sărută acasă soțul? Și el o sărută pe ea?... Cum s-o fi petrecînd asta? Că de întîmplat se întîmplă, fiindcă dînsa are în deget un inel. Unul gros, de modă veche, dar, totuși, un inel de cununie! Or asta înseamnă că se sărută acasă... Vă dați seama? Ba te pomenești că mai are și copii...

Da, toți sînt bine dispuși. Pînă și profesoara de chimie ne-a urat să ne petrecem vacanța cu folos. Nu cu plăcere, ci cu folos!

Eu însă am inima grea, de parcă aș purta un pietroi în piept. Pietroiul ăsta e Alina! Dinadins caut să mă iau cu altele ca să mai uit. Mi-e însă cu neputință să uit: Leova o să cînte în orchestra noastră de jaz! Ca solist. Iar mai tîrziu o s-ajungă să cînte în antract... dacă nu-l salvez eu!

Scriu în timpul orei... Am băgat de seamă că ultimele zile și ore (în tablăra de pionieri, în tren ori la școală) se scurg întotdeauna grozav de încet. Îți trebuie răbdare de fier.

În sfîrșit, sună clopoțelul! Nu ne-a uitat, drăguțul de el! Mă duc în recreație...

Iată și ultima oră de clasă. Profesoara de matematică nu poate să sufere cînd te ocupi cu altceva în timpul lecției. Dacă te prinde, îndată te scoate la tablă. E duros, firește, să dai chix în ultima zi de școală, dar trebuie să notez neîntîrziat totul. Trebuie să povestesc cele ce s-au întîmplat exact acum un minut, în recreație.

Am făcut un pas hotărîtor, plin de curaj! De dragul lui Leova, de dragul carierei lui muzicale! Oare o să fie el în stare să preţuiască asta?

În ultima recreaţie, elevele mari se vînzoleau ca mai înainte pe coridor, se suşoteau, se îmbrăţişau (grozav le mai place să se îmbrăţişeze).

Alina nu se ducea după nimeni: toate alergau la ea, fiindcă ea e vedeta noastră, în afara oricărei concurenţe.

De mine însă s-a apropiat, deşi eu nu m-am mişcat din loc, n-am făcut nici un pas în întîmpinarea ei. Mi-a zîmbit cu ochiul ei frumos şi codat, care, nu ştiu de ce, îmi amintea de o scoică albastră, alungită. Al doilea ochi nu i l-am văzut niciodată: e mereu acoperit de o şuviţă dreaptă, aurie.

M-a îmbrăţişat, apoi s-a aplecat şi şi-a lipit uşor obrazul de obrazul meu. Vă daţi seama? Toate colegele mele mureau de invidie (în gînd, desigur). Eu, în schimb, nici n-am mişcat.

— Ce rezultate ai obţinut? Moş Gerilă o să fie mulţumit? mă întrebă Alina.

Am decis ca, de astă dată, să nu mă mai las hipnotizată de ea. Pentru nimic în lume!

Rezultatele, mai precis notele mele pe trimestrul doi, erau teribil de mediocre.

— Ce importanţă are? i-am răspuns.

Alina îşi lipi din nou obrazul de obrazul meu, iar fetele noastre leşinară. În schimb, eu eram calmă şi rece.

Ştiu că, de obicei, o logodnică încearcă să se împrietenască cu părinţii viitorului soţ, ca să şi-i facă aliaţi. Alina nu apucase să se strecoare pînă la tata şi la mama, aşa că începea cu mine. Înţelegem această manevră, de aceea nu i-am răspuns la îmbrăţişare.

— La mulţi ani! mi-a spus dînsa. Ție şi *prietenilor noştri comuni!*

Rostise „prienilor noştri comuni“ atît de insinuant, că m-am simţit prost. Nu aveam nici un fel de prieten comun — la Leova se referea.

— O să ne vedem în primele zile ale Anului nou — urmă ea. Locul întîlnirii şi ora au rămas aceleaşi?

Atunci am făcut pasul hotărîtor.

— Știi, Leova te roagă foarte mult să-l scuzi... — am rostit eu încet, ca să nu mă audă ceilalți. Întîlnirea n-o să mai aibă loc.

— Nu?

Ca și cînd ar fi vrut să mă privească mai bine, Alina își dădu la o parte șuvița aurie și, pentru întîia oară, i-am văzut amîndoi ochii în același timp. Dar în clipa aceea nu mai semănau cu niște scoici albastre, alungite. Erau rotunzi de uimire. Am simțit o oarecare milă. Dar mi-am înăbușit această slăbiciune. Dacă îl place într-adevăr pe Leova, cu atît mai rău: asta mai lipsea, să înceapă între ei o dragoste, în ajunul concursului!

— Are o logodnică — i-am spus eu. Și pentru dînsa ar fi neplăcut... Pricepi?

— E logodit? întrebă ea, de astă dată cu ironie. Dar cu o ironie nervoasă, febrilă parcă.

— Păi da... E ca și logodit. De mult, încă de cînd era copil. Cu acompaniatoarea lui.

— Cu fata aia...

— Ei, da — am întrerupt-o eu — ce-i drept, e urîtă, dar au aceleași idealuri! I-a apropiat muzica. Și se iubesc...

Mînteam ca să-l salvez pe Leova. Are să prețuiască el asta vreodată?

3 ianuarie

Ieri a avut loc concertul concurs al studenților de la conservator... A început la șapte treizeci seara, dar eu și Leova am venit cu un ceas mai devreme și am tot înghețat pe stradă. Leova, vedeți dumneavoastră, se temea că Alina o să încurce ora și o să vină și ea cu un ceas mai devreme, fiindcă unele concerte încep la șase și treizeci de minute. Vă dați seama?

Probabil că am fi înghețat de-a binelea, dacă lui Leova nu i s-ar fi părut că orice fată mai acătării care se ivea în depărtare e Alina. Alergam în întîmpinarea ei, fata se oprea ori se dădea în lături, speriată. Noi ne scuzam și ne întorceam la postul nostru din fața intrării. Doar așa ne mai încălzeam un pic.

— Sînt curioasă să știu cum ai să ții clarinetul cu mîinile astea înghețate — i-am spus eu. Bine că nu cînti la pian sau la vioară. Du-te, o întîmpin eu!...

Dar ți-ai găsit! Leova nu vroia nici s-audă măcar. Mama spune întotdeauna despre el că-i un om integru. Ceea ce, în linii mari, nu-i rău. Ba chiar e bine. Dar cînd un om integru e îndrăgostit, este imposibil să mai faci ceva cu el. Cu neputință să-i mai explici ceva.

Oamenii de geniu au dreptul să aibă unele ciudătenii și ciudăteniiile astea trebuie să iertate. Fiindcă un om de geniu, pe de o parte, e „cu mintea concentrată“, iar pe de alta, nu prea e în toate mințile. Pricep asta. Numai că ieri Leova a fost concentrat nu ca un om de geniu, ci la fel ca băiețandrii noștri dintr-a zecea, care sînt și ei îndrăgostiți de Alina. Iată ce nu puteam să-i iert! Oamenii neobișnuiți trebuie să aibă ciudătenii neobișnuite. Cînd o să aibă și Leova asemenea ciudătenii, o să i le iert pe loc, fără șovăială... Pe cuvîntul meu! Ieri însă nu l-am iertat...

Lilia e de părere că un adevărat artist nu trebuie să vină în mijlocul spectatorilor, în ziua apariției sale pe scenă. Leova însă alerga năuc în întîmpinarea lor, gata să-i dea jos în clipa cînd i se părea că în depărtare o zărește pe Alina. Mulți dintre spectatori îl cunoșteau și unii îl întrebau:

— Pe cine aștepți aici?

Iar Leova se apuca să explice amănunțit că așteaptă pe o elevă dintr-a zecea, care învață la școala mea. Cunoștințele lui zîmbeau ironic și-i făceau cu ochiul, proteste. Dar și la următoarele întrebări Leova răspundea la fel de amănunțit și de exact. Întotdeauna spune adevărul, numai și numai adevărul. Ca și cînd n-ar fi putut să mintă că așteptăm o mătușă, un unchi ori vreo altă rudă. Sau, de pildă, pe tata și pe mama.

Dacă cineva îl sună pe Leova la telefon, vine la aparat, oricît de ocupat ar fi. Uneori îl întreb: „Pot să răspund că nu ești acasă?“ „Dar sînt acasă“ — zice el. Și ridică receptorul, deși n-are nici un chef. Vă dați seama!

Nu e cu putință ca un om să spună toată viața numai adevărul. Am decis cu hotărîre că, în orice situație, voi

minți eu în locul fratelui meu. Ce să-i faci dacă nu se pricepe! Va fi din partea mea un sacrificiu în plus!

— I s-a întâmplat ceva — mi-a spus Leova. Cu siguranță s-a întâmplat ceva cu ea... Nu-i așa? Ce zici?

— Nu i s-a întâmplat nimic! m-am oțărît eu. Nu poate să sufere muzica clasică. Și nici clarinetul! Ți-am spus doar, te-am prevenit! Eram sigură că n-o să vină...

În clipa aceea a apărut tata cu mama. Erau gătiți, solemni și priveau în jur atît de mîndri, de parcă toată lumea ar fi trebuit neapărat să știe că Leova al lor va apare azi pe scena Sălii mici a conservatorului. Între timp, obiectul mîndriei lor topăia pe loc, ca un vrăbioi.

Ori de cîte ori e emoționat, tata glumește. Numai că emoția nu-l face de loc spiritual.

— Mi-e teamă că, în seara asta, clarinetul tău o să tușească și o să strănute — i-a spus el.

— Dar ce-i cu voi? exclamă mama.

Ce-l costa pe Leova să spună că i-am așteptat în stradă pe părinții noștri iubiți! Că am înghețat așteptîndu-i! Le-ar fi făcut atîta plăcere. Dar, din nefericire, Leova spune întotdeauna numai adevărul. Și iar se apucă să le explice că așteptăm pe o elevă dintr-a zecea, care învață la mine la școală. Mama n-a înțeles nimic, în schimb s-a îngrozit la gîndul că Leova nu-i în culise. Așa că Leova fu silit să plece în culise, iar eu i-am făgăduit c-o s-o aștept pe Alina.

— N-o să vină! i-am spus eu. I-e silă și de muzica clasică, și de clarinet, și de Sala mică a conservatorului... Chiar și de Sala mare i-e silă! Dar am s-o aștept. De vreme ce mă rogi, am să aștept!

Am mai rămas în stradă cinci-zece minute. Mi-ar fi plăcut nespus să mă întrebe careva: „N-aveți un bilet în plus?” Țineam mult ca la concertul concurs la care participa Leova să dea năvală întreaga Moscova. Dar nu se găseau doritori să vîneze un bilet în plus, iar eu rămîneam numai cu visul.

Visam la ziua cînd Leova va cînta, nu la un concert cu mai mulți soliști în program, ci singur, acompaniat de o orchestră mare. De Orchestra de stat a U.R.S.S.! Eu cu Leova vom descinde la intrarea artiștilor, unde se

vor înghesui admiratorii lui (nu niște fetișcane acolo, care aleargă după tenori, ci oameni serioși, în vîrstă, care știu să aprecieze muzica!), iar eu voi auzi șoptindu-se în spatele meu: „Asta-i sora lui! I-a consacrat întreaga ei viață. Fără dînsa, e ca și fără clarinet!“

Vă dați seama?!

Pînă una alta însă, aseară nu era nimeni amator de un bilet în plus. Deși, cînd am intrat în sală, era absolut plină. Nici un loc liber! Ba nu, unul totuși era... Cel de lingă mine, unde trebuia să șadă Alina.

Mama, bineînțeles, s-a apucat numaidecît să mă certe că l-am silit pe Leova să aștepte în stradă pe nu știu care prietenă de-a mea. Eu l-am silit! Să înnebunești, nu alta! Și s-a mai indignat că, din pricina mea, în sală „se cască un loc gol“. Chiar așa a spus: „se cască“!

Bineînțeles că n-am stat s-o lămuresc. De altfel, aseară ar fi fost cu neputință să-i explici ceva. Era teribil de încordată și făcea totul în chip nefiresc: a citit nefiresc de mult și cu nefirească atenție programul, în care scria că Leova apare penultimul în partea întâi, zîmbea la fel de nefiresc părinților celorlalți participanți la concert, care ședeau cu toții pe rîndul nostru. Tot rîndul acela era ocupat numai de rude. Ți-era și silă, nu știu cum! Nu puteau să-i așeze în locuri diferite?

Mama, aidoma unui ghid într-un muzeu, îmi comunica într-una: „Uite, acolo șade un laureat! Iar cel de colo e de trei ori laureat! Iar dincolo stă un profesor de la conservator...“ Era nespus de emoționată mămica mea și aș fi vrut s-o liniștesc. Dar cum s-o liniștești, dacă nu auzea și nu înțelegea nimic?

Deodată mă apucă de mină:

— Ce-i asta? Ce înseamnă asta?

L-am zărit pe Leova, scoțînd capul de după culise. Ne căuta din ochi. În cele din urmă ne-a găsit și a văzut lingă mine locul gol... S-a schimbat literalmente la față, s-a posomorit. Apoi a dispărut. Mama se uită la mine. Dar ce puteam eu să-i spun?

În sfîrșit, concertul începu. Pe scenă ieși un bărbat cărunț, cu chipul frumos, ostenit și cu un păr bogat.

— Prezintă întotdeauna concertele simfonice — mi-a șoptit mama. L-ai văzut, cred, la televizor?

Bărbatul acela avea un aer de parcă el ar fi fost principala vedetă a concertului. Rostea numele compozitorilor așa fel, că nu-i recunoșteam dintr-o dată.

Viorile, pianele, violoncelurile îmi păreau în seara aceea insuportabile. Am băgat de seamă, pentru întâia oară, că marii compozitori își lungeau îngrozitor de mult operele. Puteau fi perfect de bine scurtate! De câte ori izbucneau aplauze, mă gîndeam furioasă: „Asta ar mai lipsi, să-l roage să mai cînte!“ Și n-apucam să-mi sfirșesc gîndul, că se și bîsa.

Aveam impresia că rîndul lui Leova n-o să mai vină niciodată. Dar, în sfîrșit, iată-l. Bărbatul cel cărunt și obosit pronunță și numele nostru de familie, accentuîndu-l de parcă ar fi fost un nume străin. Leova ieși pe scenă și, la cîteva clipe după el, ieși Lilia. Avea ținuta unei acompaniatoare adevărate: și-a așezat notele fără grabă, și-a potrivit scaunul sub ea, apoi și-a ațîțit privirea asupra lui Leova, așteptîndu-i semnalul.

Leova al nostru însă arăta la fel ca pe scena școlii, cam prea casnic. Nu avea nimic enigmatic și inaccesibil. Costumul lui părea, și de astă dată, vechi și boțit, deși ieri l-am periat și am călcat la el o jumătate de zi.

N-am auzit cum a cîntat, fiindcă tot timpul i-am studiat pe furiș pe spectatori. Dar era greu să-mi dau seama; lumea îl privea pe Leova cu atenție și atît... Iar unii dădeau ochii peste cap.

Apoi răsunară aplauze. Băteau din palme nu prea tare, cum se întîmplă întotdeauna după prima bucată. Știau cu toții că Leova mai are de cîntat. Dar după ce aplauzele au amuțit, am auzit în spate o voce de bărbat înăbușită:

— Azi nu-i în formă...

Și un alt glas, la fel de bătrînesc și de stîns:

— Da, cum spun șahiștii, n-a făcut mutarea cea mai fericită.

Mama îmi spusese mie înainte de a începe concertul că în spatele nostru ședeau profesorii lui Leova.

Nu îndrăzneam să mă uit la ea. Dar am zărit-o cum și-a înleștat degetele de brațul fotoliului.

Îmi venea să mă întorc spre profesorii lui Leova și

să le spun: „Vă rog să mă credeți că eu sînt vinovată de toate. Numai eu sînt de vină!“...

Noaptea l-am auzit pe Leova răsucindu-se în pat și șoptind nu știu ce, de parcă s-ar fi certat cu el însuși. Apoi s-a sculat și s-a dus la bucătărie. După ce s-a întors, l-am întrebat:

— Ce-i cu tine? Ți-e rău?

— Nu... Am fost să beau apă. Mi-e într-una sete... De ce n-o fi venit? Ce crezi, Jenka?

De astă dată n-am mai rezistat.

— Totul s-a întîmplat din vina mea... — i-am spus eu.

— Din vina ta?...

Mi s-a părut că deslușesc în glasul lui o notă de bucurie. Sau, mai precis, o speranță.

— Da, din vina mea! Dintr-a mea! am întărit eu.

Și i-am povestit totul. În odaie era întuneric. Nu-i vedeam obrazul lui Leova, așa că mi-a venit mai ușor să vorbesc.

— În principiu, ai făcut o ticăloșie — mi-a replicat el.

Atunci cînd îți trîntește cineva o vorbă aspră cu glas tare, înseamnă că o spune la necaz. Și poate că nici nu-și dă bine seama ce-a spus. Leova însă vorbise încet și calm... Înseamnă că era convins că am săvîrșit o nelegiuire. Da, era convins... Mi se făcu frig sub plapumă.

— Dar vreau să-ți dedic toată viața mea — am rostit eu, cu glas stins. Sînt gata să mă sacrific...

— Astea-s apucături de tiran — mă întrerupse Leova.

— Ce apucături? n-am înțeles eu. Ce amestec au tiranii?

— Ei transformă în propriile lor victime pe acei de dragul căroră vor să sacrifice totul pe lume.

— Dar o soră iubitoare se amestecă adeseori în viața personală a fratelui ei. Are dreptul s-o facă!

— Există oare pe lume un asemenea drept? întrebă Leova, ca și cum s-ar fi adresat lui însuși. Oricine ar fi... Poate avea un asemenea drept?

Leova se culcă iar și se acoperi bine cu plapuma. M-am așezat pe marginea patului său:

— Totuși e mai bine că n-a venit din pricina mea... și nu dintr-a ei. Nu-i așa că-i mai bine?...

Leova ridică din umeri. Deși era sub plapumă, am simțit cum a ridicat din umeri... Apoi deodată zîmbi. Deși era întuneric, l-am văzut cum zîmbește. Și m-am dus la mine în pat...

N-am să mai țin jurnal. Altminteri, te pomenești că în cartea despre fratele meu n-o să mai apară nici o fotografie cu inscripția: „Sora muzicianului“.

IAR UNDEVA,
ÎNTRE TIMP...

Eu și cu tata purtăm același nume: pe el îl cheamă Serghei, și pe mine, tot Serghei. Dacă n-ar fi fost potrivirea asta de nume, probabil că cele ce vreau să povestesc aici nu s-ar fi petrecut, iar astăzi nu m-aș fi grăbit la aeroport, ca să-mi anulez biletul de avion. Și n-aș fi renunțat la călătoria la care am visat toată iarna...

Totul a început acum trei ani și jumătate, pe când eram încă un băiețandru în clasa a șasea.

1

„Purtarea ta contrazice toate legile eredității — îmi spunea adesea profesorul de zoologie, dirigintele clasei noastre. N-ar crede nimeni că ești fiul propriilor tăi părinți!“ În afară de însușirile dobândite prin ereditate, dirigintele nostru puneă faptele elevilor în directă legătură cu atmosfera familiei în sinul căreia erau crescuți. Unii elevi veneau din familii nereușite, iar alții din familii reușite. Numai eu eram socotit un băiat dintr-o familie exemplară. Chiar așa și spunea profesorul: „Ești un băiat dintr-o familie exemplară. Cum poți să suflă la lecții?”

Oare din pricina zoologiei să fi deprins el obiceiul ăsta de a ne categorisi veșnic pe familii?

Îi suflam întotdeauna prietenului meu Anton. Băieții îl porecliseră Pandișpanul, din pricină că era bucălat și rumen. Ori de câte ori se intimidă, capul lui mare și rotund ca o bilă se acoperea de roșeață — aveai impresia că pină și rădăcinile părului său blond-deschis emană de undeva, dinăuntru, o lumină trandafirie.

Anton era monstruos de îngrijit și de conștiincios, dar, când îl scoteau la lecție, se pierdea cu totul de emoție. Ba se mai și bilbăia. Băieții ar fi fost încântați să fie scos la tablă cât mai des, fiindcă cu el se pierdea cel puțin o jumătate din oră. Mă fociam, mișcam din buze, îi făceam semne disperate cu degetele, căznindu-mă să-i reamintesc cele ce știa cu mult mai bine decât mine. Asta îi irita pe profesori, așa încît, în cele din urmă, ne-au mutat pe amîndoi în „banca de pedeapsă“ — prima din rîndul de mijloc, chiar în fața catedrei. În banca

aceasta erau așezați numai elevii care, după cum se exprima profesorul nostru de zoologie, „agitau colectivul“.

Dirigintele nostru nu-și spărgea de fel capul să descopere motivul insucceselor lui Anton. Pentru dînsul era limpede: Anton venea dintr-o familie nereușită — părinții săi erau de mult divorțați, iar el nu-și cunoscuse niciodată tatăl. Zoologul nostru era ferm convins că, dacă părinții lui Anton n-ar fi fost divorțați, colegul meu nu s-ar mai fistici fără motiv și nu s-ar mai chinui atît la tablă, ba poate că nici nu s-ar mai bilbîi.

Cu mine, lucrurile erau mult mai complicate: încălcăm legile eredității. Părinții mei participau la toate ședințele convocate de școală, iar eu făceam greșeli de ortografie; iscăleau cu regularitate în carnetul meu de elev, eu, în schimb, chiuleam de la ultimele ore, conduceam cercul sportiv din școală, iar eu îi suflam prietenului meu Anton.

În clasa noastră, tații și mamele celorlalți elevi nu erau aproape niciodată pomeniți cu numele întreg; se spunea, de pildă: „părinții lui Barabanov“, „părinții Sidorovei“... Tatăl și mama mea însă se bucurau de o apreciere, aș spune, independentă, nelegată de faptele și problemele mele care, uneori amenințau să le umbrească reputația de activi organizatori ai muncii obștești, de tovarăși cu experiență și, cum se exprima dirigintele nostru, de „adevărați prieteni ai colectivului școlar“.

Lucrurile stăteau astfel nu numai la școală, ci și în casa noastră. „O familie fericită!“ spuneau vecinii despre tata și mama și nu li se făcea vreo vină pentru faptul că, în ajun, am încercat să nimeresc cu jetul de apă din furtun într-o fereastră de la etajul doi. Deși altor părinți nu le-ar fi trecut cu vederea o asemenea ispravă. „O familie exemplară!“... rosteau ei oftînd, și întotdeauna pe un ton de reproș la adresa cuiva invizibil (mai cu seamă femeile), ori de cîte ori îi vedeau pe tata și pe mama făcîndu-și exercițiile de alergare în jurul curții, indiferent cum era vremea afară, sau cînd plecau la slujbă braț la braț ori se întorceau veșnic împreună acasă.

Se spune că doi oameni care trăiesc mult timp laolaltă ajung să semene unul cu altul. Într-adevăr, părinții mei

semănau între ei. Îți puteai da seama de asta mai ales privind fotografia în culori care atârna deasupra divanului nostru. Tata și mama, amândoi bronzăți, cu dinții sclipitori, în costume de antrenament de culoarea albastrelor, priveau ținută înaintea lor, de bună seamă că la cel care-i fotografia. Puteai crede că-i fotografiază chiar Charlie Chaplin, într-atîta se prăpădeau de rîs. Uneori mi se părea că-i o fotografie sonoră, că le aud aievea glasurile pline de voioșie. Numai că Charlie Chaplin n-avea nici un amestec — pur și simplu, părinții mei erau niște oameni extrem de conștiincioși: dacă se anunța o duminică de muncă voluntară, ieșeau în curte primii și plecau ultimii; dacă în timpul unei demonstrații cineva începea un cîntec, nu se mulțumeau doar să miște muște din buze cum fac mulți, ci cîntau tare și apăsător, de la prima la ultima strofă, ei, și dacă fotografu le-a cerut să zîmbească, un zîmbet și nimic mai mult, ei rîdeau în hohote, de parcă ar fi asistat la o comedie.

Da, tot ce făceau ei în viață făceau parcă cu un surplus. Și acest lucru nu irita pe nimeni, fiindcă la ei totul părea firesc, ca și cînd nici nu s-ar fi putut să fie altfel.

Mă simțeam omul cel mai fericit din lume! Mi se părea că am dreptul să fac oricîte șotii, fiindcă tata și mama adunaseră pe răboj atît de multe fapte corecte și conștiincioase, că ar fi fost de ajuns pentru cinci, ba chiar și pentru zece familii. Trăiam cu inima ușoară, fără de griji... Și orice neplăcere mi s-ar fi întîmplat, o uitam repede, fiindcă cel mai mare necaz mi se părea un fleac alături de fericirea, cea mai însemnată pentru mine, de a avea cei mai buni părinți din lume. Sau, cel puțin, din casa și din școala noastră!... Ei n-ar fi fost în stare să se despartă niciodată, așa cum au făcut părinții lui Anton și ai multor altor colegi și prieteni de-ai mei. Nu degeaba pînă și oamenii străini nu și-i puteau imagina despărțiți, ci numai alături și, ori de cîte ori vorbeau despre ei, foloseau un nume comun: Emelianovii — „Emelianovii sînt de părere că...“ „Emelianovii au plecat în delegație...“

Tata și mama plecau adesea în delegație; întocmeau

împreună proiecte de uzine care se construiau undeva foarte departe de orașul nostru, în niște regiuni cărora li se zicea „cutii poștale“.

Iar eu rămâneam cu bunica.

2

Părinții mei semănau între ei, în schimb, eu semănăm cu bunica — mama mamei. Și nu numai la înfățișare.

De bună seamă că bunica era fericită că are o asemenea fiică și era mândră de soțul ei, adică de tata, dar, la fel ca și mine, dădea mereu peste cap legile eredității.

Tata și mama căutau să ne călească, să ne scape pentru totdeauna de răceli și infecții (în ce-i privește, nu se îmbolnăveau niciodată, nici măcar de gripă), dar eu cu bunica le opuneam rezistență. Refuzam să ne fricționăm cu apă rece ca gheața, să ne sculăm duminica mai devreme ca în zilele obișnuite, ca să plecăm cu schiurile iarna, sau în excursii vara. Gimnastica de dimineață nu ne-o făceam cu precizie și regularitate.

Lipsa asta de precizie și exactitate ni se reproșa adesea: nu respiram cum trebuie în timpul exercițiilor ori nu țineam minte cu exactitate cine i-a căutat la telefon și ce s-a comunicat la ultimele știri, nu respectam cu precizie regimul zilei.

După ce-i conduceam pe părinții mei, care plecau în obișnuita lor delegație, eu cu bunica, aidoma unor conspiratori, ne întruneam într-o ședință-fulger. Măruntă, uscățivă, cu părul tuns scurt, bunica aducea cu un băiețandru șiret și poznaș. Un băiețandru care, așa cum spunea lumea, semăna grozav cu mine.

— Bu-un, câți bani punem deoparte pentru cinematograf? întreba bunica.

— Cît mai mulți! săream eu.

Și bunica pune deoparte o sumă mai mare, fiindcă și ei, ca și mie, îi plăcea grozav cinematograful. Se lua pe loc o a doua hotărîre importantă: pentru prînz și cină nu mai gătim nimic și mergem la cantină, care

se afla chiar în blocul nostru, la parter. Îmi plăcea nespus să mănînc la cantină, fiindcă și acolo ne înțelegeam perfect.

— Ei, ce facem cu felul întâi și felul doi: le luăm sau nu le luăm? întreba uneori bunica.

La cantină ne lipseam adeseori de supă, ba chiar și de felul doi, în schimb luam neapărat scrumbie și cîte două porții de jeleu, în forme mici, metalice. Mîncam ce ne plăcea nouă și, pe deasupra, mai economiseam bani pentru cinematograful...

Împreună cu bunica reușeam să intru chiar și la filmele interzise pentru copii sub șaisprezece ani.

— Mă simt foarte slăbită — îi explica ea controlorului, transformîndu-se subit, sub ochii mei, într-o bunică îngrijorător de bătrînă și de neputincioasă — băiatul mă însoțește pretutindeni... Vă fîgăduiesc că n-are să se uite la film...

— Pardon, totuși de ce te uiți? mă întreba apoi șireată, cînd ne așezam în sala întunecoasă.

„Mă simt foarte slăbită!“ — fraza aceasta o scotea adesea pe bunica din impas.

— Mă simt foarte slăbită! spunea ea, ca să scape de ceea ce părinții mei socoteau că-i absolut necesar ca să-i prelungească viața: de pildă, exercițiile fizice și plimbările lungi.

Eu cu bunica eram doi oameni „neechilibrați“ și asta ne unea.

În anul acela, tata și mama au plecat în delegație pentru vreo două luni.

În familiile nereușite, părinții, atunci cînd pleacă de acasă, nu scriu de fel; în cele reușite, scriu cam o dată sau de două ori pe săptămînă. Eu cu bunica însă primeam scrisori în fiecare zi. Părinții mei respectau o ordine strictă: o scrisoare venea de la mama, alta de la tata; una de la mama, alta de la tata... Ordinea asta nu era încălcată niciodată. La sfîrșitul scrisorii se afla invariabil data, iar ceva mai jos, o precizare: „ora opt dimineata“. Înseamnă că ne scriau după exercițiile de alergare și înainte de a merge la slujbă.

— Fantastic! a exclamat la un moment dat bunica. Măcar o dată să fi încurcat ordinea!

Și n-am putut pricepe dacă-i admiră pe părinții mei

sau le reproșează ceva. Era o trăsătură caracteristică a ei: după tonul cu care-ți vorbea, adesea nu puteai ghici dacă glumește sau e serioasă, dacă te laudă sau își bate joc de tine.

Altă dată, după ce citi faimoasa precizare „ora opt dimineata” care încheia o scrisoare de-a mamei, bunica îmi spuse:

— Află că taică-tu e un antrenor de mare clasă! Fiică-mea se ține de el pas cu pas.

Și iarăși n-am înțeles dacă îl laudă pe tata sau e nemulțumită de el.

Poșta, în schimb, nu lucra cu acuratețea care-i caracteriza pe părinții mei: scrisorile lor, trimise, ai zice, conform unui grafic, ajungeau în cutia noastră jupuită când dimineata, când seara. Totuși, cel mai adesea, dimineata... Le scoteam eu și le citeam în drum spre școală. Îmi convenea în toate privințele: în primul rînd, era ca și cum mi-aș fi început ziua stînd de vorbă cu părinții mei, căroră le duceam dorul, iar în al doilea rînd, dacă întîrziem la oră, fluturam plicul deschis și anunțam:

— O scrisoare de la părinți. Foarte importantă. De departe!...

Și, nu știu de ce, nu mi se mai făcea observație, ci mi se răspundea pașnic:

— Bine, treci în banca ta.

Mama și tata scriau puțin despre ei: „Muncim, iar serile învățăm limba engleză...” Studiau singuri și, din timp în timp, se examinau reciproc. Eram uimit: nu-i silea nimeni, nimeni nu le puneă note, dar ei se pregăteau, se agitau, scriau dictări. Singuri! Nesiliți de nimeni!

Întotdeauna îi admirăm pe cei ce săvîrșesc lucruri de care noi înșine nu sîntem în stare. De aceea îi admirăm pe părinții mei. După ce vorbeau despre ei în primele trei rînduri, în următoarele trei pagini ne dădeau, mie și bunicii, tot soiul de sfaturi înțelepte. Rareori ni se întîmpla să urmăim aceste sfaturi, în schimb scrisorile le citeam și le răsцитеam cu cea mai mare bucurie; simțeam că nu ne-au uitat, că ne duc grija... Gîndul acesta e întotdeauna nespus de plăcut!

Drept răspuns, eu cu bunica preferam să le trimitem

cărți poștale, care la poștă se numeau „ilustrate“. Eram convinși că desenele și fotografiile de pe ele răscumpără pe deplin conținutul laconic al misivelor noastre. „Urmează o scrisoare amănunțită!“... anunțam noi invariabil la sfârșit. Dar scrisoarea aceea „amănunțită“ nu ajungea să fie trimisă niciodată.

Într-o dimineață se petrecu însă un lucru neașteptat: am scos din cutia poștală două scrisori și pe ambele scria „Serghei Emelianov“. Asta nu se mai întâmplase niciodată. Mă obișnuisem de mult să primesc câte o scrisoare pe zi, dar două deodată... Era prea de tot!

Am desfăcut primul plic.

Serghei,

Îți dai seama, sper, că, dacă m-am decis să-ți scriu, înseamnă că nu se poate altfel. Am o mare durere, Serioja. Mai mare decât în ziua aceea din martie... Mai apăsătoare. Mi s-a întâmplat o nenorocire. Și tu ești singurul om căruia vreau să-i povestesc totul, cu care vreau (și pot!) să mă sfătuiesc: nu am pe altcineva mai apropiat, n-am avut și nu voi avea niciodată. Sunt sigură de asta. Nu-ți cer să mă aperi, fiindcă n-ai de cine mă apăra. Nimeni nu-i de vină: toate s-au petrecut așa cum trebuiau să se întâmple. E firesc. E drept! Dar știi și tu cum se întâmplă uneori: totul e drept, totul e cum trebuie, dar, cunoscând asta, nu ți-e de loc mai ușor. Mă întorc de la slujbă în jurul orei șase. În orice seară vei trece, ți-aș fi nespus de recunoscătoare. Dar dacă nu vii, nu mă supăr. La urma urmei, n-ai nici o obligație. Și ai dreptul să nu vrei, pur și simplu, așa cum s-a mai întâmplat odată. E firesc și pot să înțeleg asta. Dacă treci totuși, îți voi fi îndatorată. Salutări soției. Nădăjduiesc că la voi totul merge bine.

Scrisoarea nu era iscălită. Jos se aflau numai două litere: „N.E.“

De obicei, citeam scrisorile din fugă, uneori poticnindu-mă și îmbrâncindu-i pe trecători. De astă dată însă m-am oprit mirat.

Cine îi putea spune tatălui meu Serghei? Serioja? /
Și să-l tutuiască? În josul plicului, sub linia verde, era scrisă, ca întotdeauna, adresa expeditorului. Dar în loc de nume erau aceleași două litere: N.E. Cine era femeia aceasta? Și de ce n-are și nu va avea pe altcineva mai apropiat decât pe tatăl meu? În felul acesta nu-i putea scrie decât mama! Dar nu mama-i scrisese...

Am recitit scrisoarea. Simțeam cum îmi tremură mâinile într-un mod neplăcut. Pe urmă, fără voie am început să repet în șoaptă ultimul rînd: „Salutări soției. Nădăjduiesc că la voi totul merge bine“. Cuvintele acestea mă linișteau oarecum. „O fi vreo cunoștință comună și nimic mai mult — căutam eu să mă conving. Sigur că da... De vreme ce o cunoaște pe mama! Și scrie: „Salutări soției“.

Dar treptat, glasul meu începu să sune, de la sine, nu știu cum, batjocoritor, și vorbele acelea păreau de astă dată o ironie la adresa mamei. Mi-am amintit că tata folosea cuvîntul „salutări“ ori de cîte ori vroia să-mi reproșeze ceva: „Iar ai luat un trei? Salutări!... Iar ai suflat? Salutări!“ Te pomenești că femeia aceea s-a învățat de la tata să folosească vorba asta în același sens?...

— Ce tot mormăi în barbă? mă întrebă de undeva, de sus, un vecin care cobora pe scări.

De obicei, cînd mințeam, dădeam niște răspunsuri vicioase, dinadins pline de siguranță, ca nimeni să nu se îndoiască de ele. De astă dată am îngînat:

— Repet un rol.

-- Ți-au dat un rol cam trist — zise vecinul, de astă dată de jos, cu un etaj sub mine.

Deodată mi-am amintit de a doua scrisoare. În ziua aceea era rîndul tatii și mi-am dorit pe neașteptate să găsesc în ea cîteva cuvinte duioase, calde despre mama. Dar tata nu-mi scria nimic din toate acestea — nu făcea decât să-și exprime tot soiul de speranțe: că n-o să dau uitării matematica, iar bunica n-o să-și uite vîrsta care o are... Spera că n-o să comandăm în fiecare zi scrumbie, fiindcă în organismul bunicii s-ar produce niște depuneri de săruri dăunătoare și că n-ar fi înțelept să nu țină seama de asta. Ca un *credincios prieten* al colectivului

lui școlar, nădăjduia că cercul sportiv n-o să se destrame în lipsa lui. Despre mama, nici un cuvânt...

Lucrul acesta mi se păru suspect. Până și faptul că tata pleca întotdeauna cu mama la slujbă și se întorcea împreună cu ea — și asta părea suspect. Era aici un soi de sfidare — cel puțin așa mi se părea în clipa aceea — la fel ca atunci când mințeam, dar vroiam să-i conving pe cei mari că am spus adevărul curat.

Am întârziat la școală cu cincisprezece minute, nici mai mult, nici mai puțin, dar, nu știu de ce, n-am mai fluturat în aer plicul deschis... Ca un făcut, era ora de zoologie.

— Se spune că așchia nu sare departe de trunchi — rosti dirigintele nostru. Însă, după cum văd, nu e întotdeauna așa: uneori sare foarte departe. Foarte, foarte departe!...

3

Până în ziua aceea viața îmi păruse nespus de simplă și de clară, încît rareori mă îndoiam de ceva. Dacă totuși se întimpla să mă copleșească îndoielile, aproape niciodată nu le împărtășeam mamei sau tatii: sfaturile lor erau atît de precise și de chibzuite, încît puteai perfect de bine să ți le dai și singur. Nimic mai lesne decît să rostești asemenea sfaturi, dar nespus de greu să le urmezi: se potriveau doar pentru niște oameni exemplari, cum erau părinții mei. Eu nu eram de fel un om exemplar, așa încît, cel mai adesea, mă sfătuiam cu bunica.

Dar în ziua aceea nu mă puteam adresa bunicii: cum-necum, era mama mamei.

Uneori mă sfătuiam cu Anton, care mă asculta cu mare atenție. Pielea de la rădăcina părului i se împurpura, semn că se căznește să pătrundă adînc cu mintea întrebarea sau rugămintea pe care i-o fac. Pe urmă-mi spunea:

— Trebuie să mă mai gîndesc. E foarte serios.

Întrucît, de regulă, îndoielile mele nu aveau nimic

grav, uitam curînd de ele. Dar zelosul meu prieten mă lua deoparte, după o zi-două, și-mi spunea:

— Am chibzuit adînc. Părerea mea e că...

— Ce-ai chibzuit? îl întrebam eu, ușuratic.

Anton se bîlbîia îngrozitor, pătruns de sentimentul răspunderii față de rezolvarea problemei pe care eu o și uitasem. Mă cuprindeau remușcările și-l ascultam cu atîta atenție și recunoștință, încît rădăcinile părului său spălăcit deveneau de-a dreptul purpurii. Dar și sfaturile lui Anton îmi conveneau rareori. Conform lor, trebuia aproape întotdeauna să mă sacrific în numele adevărului și al dreptății. Or mie nu-mi făcea nici o plăcere să mă sacrific.

Aveam totuși încredere în prietenul meu cel mai bun, fiind convins că, dacă vreodată m-ar amenința o primejdie adevărată, m-aș duce să-i cer ajutor lui, și nu altuia.

Iată însă că primejdia se ivise. Încă n-o puteam privi în față, dar o simțeam. Era, de bună seamă, singurul necaz pe care nu-l puteam împărtăși prietenului meu cel mai bun. Și, în genere, nimănui. Nimănui nu-i puteam mărturisi că tata (tatăl meu!) a fost și va fi pentru o femeie necunoscută omul cel mai apropiat din lume. Nu era el nici față de mama... care spunea adesea că, „pentru o mamă adevărată, ființa cea mai apropiată e propriul ei copil“.

— E o lege a naturii! încuviința tata.

Întotdeauna respecta legile.

Intrucît nu puteam apela nici la bunica, nici la Anton, am hotărît să-mi apăr singur familia și, o dată cu ea, propria mea liniște, lipsa mea de griji al cărei preț se ridicase deodată nespus de mult în ochii mei. Eu, care nu mă puteam lăuda cu nici o ispravă mai acătării, eram decis să apăr singurul lucru care mă deosebea de mulți alții și care constituia cea mai mare mîndrie a mea: faptul că aveam o familie exemplară.

Femeia aceea scria că se întoarce de la slujbă în jurul orei șase. Cam la aceeași oră m-am îndreptat și eu spre adresa indicată jos pe plic, sub linia cea verde.

Am mers două stații cu autobuzul, apoi o mică bucată de drum pe jos și m-am oprit în fața unei case

galbene cu etaj. Deasupra ferestrelor, cornișele meșteșugit sculptate, erau brăzdate de crăpături adânci ce se-mănau cu vinișoarele de pe obrazul unui bătrîn. Asemenea case vechi poartă adesea, aidoma unor petice dintr-un alt material mai nou, plăci comemorative din marmură sclipitoare, cu litere aurii: „Aici a locuit... Aici obișnuia să... Aici s-a născut... Aici a murit...“. Casa aceasta nu avea o asemenea placă, deși, de bună seamă, că aici se născuseră, trăiseră și muriseră destui oameni de tot soiul.

Am zăbovit mult înaintea clădirii galbene, decolorate, căci fără veste m-am simțit intimidat. Ce aveam să-i spun femeii aceleia, nu mi-era de loc limpede. Căpătasem brusc un interes deosebit pentru tot ce vedeam în jur. Mă uitam la pernele de vată dintre geamuri, murdare, prăfuite, presărate ici-colo cu confetti: pesemne că se strecuraseră din odaie, în noaptea de Anul nou. Eram atent la toate: mă uitam la pachetele pătate de grăsime, așezate în ferestru, la țurțurii ce atîrnau deasupra geamurilor, tot în chip de ornament, numai că erau noi și din cristal. Ce să-i spun? Cu ce să încep?...

Mi-am amintit într-o doară de fotografia în culori, decupată dintr-o revistă, care rămăsese atîrnată mulți ani la noi în bucătărie, deasupra mesei unei vecine: o fată frumoasă în costum de baie, sprijinită într-o vîslă, îi îndemna pe toți locatarii casei noastre: „Plecați vara în excursie pe rîu!“ Vecina noastră, o femeie singură, nu pleca niciodată în excursie pe rîu și era de neînțeles de ce decupase și atîrnase tocmai fotografia aceea.

Cînd intra în bucătărie, tata se oprea deseori înaintea fetei frumoase în costum de baie și spunea: „Are perfectă dreptate: nu există odihnă mai rațională decît o excursie pe rîu!“ Tata era de acord cu femeia din fotografie, ceea ce mă irita. O comparam în gînd cu mama și mă întristam: deși mama nu era mai puțin bronzată ca dînsa, cu dinții tot atît de albi și privirea la fel de veselă, femeia cu vîsla era mai frumoasă. Și căutam întotdeauna s-o cobor în ochii tatii: „Le cunosc eu pe de-alde astea! Se găsesc în costum de baie, dar habar n-au să înoate. Stau cu mîna pe vîslă, dar nu se pricep

de loc s-o minuiască! Umblă cu racheta de tenis, și n-au jucat tenis în viața lor“...

Tot plimbându-mă nehotărît prin fața casei galbene și vechi, mă vedeam în gînd cum urc scara, cum sun la apartamentul numărul șapte (trebuie să fie la etaj), auzeam în dosul ușii niște pași ușori, care se apropiau fără să bănuiască nimic, apoi îmi luam un aer demn, îi întindeam scrisoarea și o întrebam: „Dumneavoastră ați scris asta?“ „Da“ — îmi răspundea dînsa încet. „Am fost rugat să v-o înapoiez!“... și plecam.

Pe urmă însă mi-am zis că nu face să plec așa, pe nepusă masă. Poate că mă așteaptă o luptă grea?

Și dacă-mi va deschide ușa o femeie frumoasă, la fel ca aceea care se afuma la noi în bucătărie? Și care va fi mai frumoasă decît mama?... Da, dar de bună seamă că nu se pricepe la fel de bine ca mama să înoate și să schieze. Nu știe să facă proiecte de uzine, al căror nume nici n-ai voie să-l rostești și de aceea sînt ascunse în dosul unor cifre. Mama însă le cunoaște toate secretele! Și nimeni n-o admiră, așa cum o admiră pe mama, asta e sigur! Am să-i povestesc totul despre mama mea, ca să-i treacă pofta să se mai compare cu dînsa.

Încărcat astfel, ca un acumulator, plin de mînie și hotărîre, am suit în goană treptele pînă la etaj. Scrisoarea o țineam în mîna întinsă... Tot astfel și locatarii casei noastre, căroră le spărgeam din greșeală geamurile cu mingea de fotbal, veneau fuga la părinții noștri, țînînd triumfători mingea cu pricina, în mîna întinsă: era principalul martor al acuzării.

Pe ușa apartamentului numărul șapte se afla lista locatarilor. „N. Emelianova — sunați de trei ori“ — am citit eu.

N. Emelianova? Ce curioasă coincidență! Păi, în cazul acesta, poate că-i numai o rudă de-a tatii? O verișoară, de pildă? Iar eu nu știu nimic de dînsa... Au uitat să-mi spună despre ea — ce-i atît de extraordinar în asta? Poate că n-are părinți, nici soț și nici copil, și de aceea tata îi este omul cel mai apropiat! E foarte posibil. Sigur că da, așa este!

Mînia îmi trecu ca prin farmec. Și, la fel ca mingea noastră de fotbal din care ieșea brusc, cu șuier, tot ae-

rul, m-am dezumflat, m-am potolit. Am ascuns scrisoarea în buzunar, pe urmă am scos-o iar: mi-am adus aminte că femeii i se întâmplase o nenorocire. Curios lucru, nu mă gândisem pînă atunci nici o clipă la rîndurile cele mai importante din scrisoare, motivul pentru care, de fapt, fusese scrisă: „Am o mare durere, Serioja. Mai mare decît în ziua aceea din martie... Mi s-a întîmplat o nenorocire“.

Care zi din martie? Pesemne că în ziua aceea i-a murit cineva. Sau atunci o fi căzut la vreun examen, iar acum i-a murit cineva... Fiindcă scrie că acum îi vine și mai greu.

Atunci la ce-am mai venit? Am să-i spun doar atît: că tata nu-i la Moscova și gata. Ca să nu-l mai aștepte.

Am ascuns iar scrisoarea și am sunat. În dosul ușii se auziră niște pași repezi, nerăbdători: cineva venea aproape alergînd. Se vede că aceste trei apăsări pe buton erau îndelung așteptate. Dar, firește, nu pe mine mă aștepta.

Îmi deschise o femeie. Pe scară și pe culoar era semiîntuneric.

— Pe cine cauți, băiețuș? mă întrebă femeia după o pauză, ca și cum s-ar fi căznit să-și ascundă dezamăgirea.

Îmi părea curios cum de putuse alerga pe culoar, fiindcă avea o înfățișare nespus de ostenită.

— O caut pe Emelianova...

— Vii din partea lui Șurik?! exclamă femeia, abia auzit, ca și cînd ar fi exclamat în sinea ei. Și repetă, de astă dată aproape în șoaptă, plină de speranță și de teama dezamăgirii: Vii din partea lui Șurik?

— Nu... am venit pentru altceva...

4

Am intrat în odaie și am rămas pironit locului, fiindcă l-am zărit deodată pe tata...

Niciodată nu-l mai văzusem astfel. Se uita la mine, nu cu privirea lui obișnuită, calmă sau hotărîtă și plină de viață, ci cu ochii pierduți, ca și cînd ar fi căutat un

sprijin. Iar părul nu-l avea pieptănat cu grijă spre spa-
te (uneori își punea dimineata un fileu pe cap, ca nici
un fir să nu se abată de la ordinea pe care i-o hărăzise)
— nu, de astă dată părul i se îngămădea în neorîndui-
lă, căzîndu-i pe frunte și peste urechi, care mi s-au pă-
rut foarte mari, pesemne din pricină că fața îi era suptă
și îngustă. Pe obraji i se săpau două cute pe care nu i
le mai văzusem niciodată.

De asemenea, și îmbrăcămintea lui îmi era cu de-
săvîrșire străină... Nu purta puloverul de antrenament
de culoarea albăstrelelor („Lină-n lină!“ cum îmi spusese
el odată), nici cămașa lui sclipitor de albă, cu cravata
înnodată fără cusur, și nici costumul din stofă de bună
calitate cu dungi albe, rare, abia vizibile pe fondul în-
chis, ci o cămașă boțită, cu nasturi, descheiată sus. Căma-
șa făcea cute, ca și cînd i-ar fi fost largă la gît, iar gîtul
acela nu-mi păruse niciodată atît de slab și de neajutorat.

Într-altă fotografie tata purta o bluză militară, de
asemenea prea mare pentru el. Pe capul ras avea o
bonetă cu o steluță. Privirea îi era mîhnită, amară.

— Asta am primit-o în patruzeci și unu. Erau vre-
muri grele pe-atunci... — rosti pe neașteptate femeia.

Avea un glas uimitor de blind, liniștitor, ca al me-
dicilor sau al surorilor de la spitalul unde fusesem cînd-
va. Cuvintele „greu“ sau „rău“ le rosteau în așa fel, de
parcă știau că, încă puțin, și toate au să fie bune și
ușoare. Vorbele acestea triste sunau în gura lor fără ac-
centul disperării.

Femeia nu putea pricepe de ce mă uit atît de lung
și de stăruitor la cele două fotografii din perete. Dar
nu mă întrebă nimic. Și atunci i-am spus:

— E tatăl meu.

Se apropie de mine și, tăcută, mă privi cu luare-amin-
te drept în față, așa cum fac persoanele mioape: privi-
rea aceasta deschisă nu înseamnă de fel lipsă de tact
sau de bună-cuviință.

Abia atunci am văzut-o și eu mai bine. Era, într-ade-
văr, mioapă: ochelarii cu lentile groase, care-mi păreau
bărbătești, nu-i erau de prea mare ajutor. fiindcă mereu
își mijeja ochii. Îți venea greu să-i ghicești vîrsta: avea
chipul palid, obosit, deși ceva anume, un amănunt din

înfățișarea ei se încăpățîna s-o întinerească. Abia mai tîrziu mi-am dat seama că amănuntul acesta era coada ei neagră, groasă, care i se încolăcea strîns în jurul capului, ca o coroană.

Ori de cîte ori tata îmi făcea cunoștință cu prietenii sau colegii săi, aceștia spuneau:

— Bucățică ruptă taică-su! Îți seamănă leit!... Un fecior ca ăsta n-ai cum să-l negi!

Sau altceva de felul ăsta. Deși, în realitate, semănam cu bunica, mama mamei.

Femeia mă examinează îndelung, dar nu-mi spuse că semăn cu tata. Mă întrebă simplu:

— Te-a trimis tatăl tău?

— Părinții mei nu-s aici. Au plecat într-o delegație.

Simțeam nevoia să subliniez că tata și mama au plecat împreună. Dar cuvîntul „mama“ nu-l putui rosti în fața ei, de aceea am spus „părinții“.

— Au plecat pentru mult timp?

— Cam pentru un an și jumătate — am mințit eu spre surprinderea mea. Și adăugai: Sau pentru doi ani... Depinde cum au să se aranjeze treburile acolo. Și, ca să-mi ascund fîstîceala, am început să turui, povestindu-i de-a fir-a-păr: Tocmai astăzi a sosit scrisoarea dumneavoastră. Dimineată, am deschis cutia, credeam că scrisoarea-i de la tata, dar era de la dumneavoastră... Am citit-o și am hotărît pe loc...

Abia atunci mi-am dat seama că nu se cade să citești scrisorile altora și am tăcut, înghițind în sec. Dar numai o clipă, fiindcă, fîstîceala sporindu-mi, mă simțeam îndemnat să dau explicații și mai amănunțite.

— Știți, eu cu tata avem același pronume. Dimineată, pe scară e întuneric, nu se vede bine. N-am deslușit la început cui era adresată scrisoarea... Mă uit: Serghei Emelianov. Și am crezut că-i pentru mine. Pe urmă mi-am dat seama că nu-i pentru mine, dar era prea tîrziu...

I-am întins scrisoarea, pe care apucasem s-o învăț pe dinafară, din care pricină arăta ca un document de arhivă, vechi, boțit.

— Va să zică și pe tine te cheamă Serghei? întrebă. dinsa. În cinstea tatii? Da, înțeleg. Ai un tată minunat.

A suferit mult... Mai cu seamă în tinerețe. Vezi ce slab e. A studiat la fără frecvență și a muncit totodată. Apoi a plecat voluntar pe front. N-am vrut să-l las, l-am rugat să rămână, dar a plecat. A avut o contuzie gravă. L-am îngrijit mult timp...

— Sînteți medic? am întrebat-o.

— Da... Suferea de o insomnie crîncenă. Nu-l putea salva decît sportul. Un regim zilnic foarte sever, o disciplină de fier... M-am războit mult cu el. Acum are un somn normal?

Tata spunea adesea cu mîndrie că doarme voinicește, nici nu visează măcar. „Ce vise mai rulează în ziua de azi? glumea el. În culori, sau pe ecran lat?“ Dar, nu știu de ce, n-am îndrăznit să-i povestesc asta. Și i-am răspuns:

— Doarme așa și așa. Uneori mai bine, alteori mai rău...

La despărțire nu mă rugă să-i transmit complimente tatii și nici să-i spun să treacă pe la dînsa cînd se întoarce.

— Cum vă cheamă? am întrebat-o în prag.

— Nina Gheorghievna — mi-a răspuns. Și zîmbi.

Mai bine mai tîrziu decît niciodată. Deși e firesc: amîndoi eram emoționați.

„A fost soția tatălui meu — mă gîndeam eu la întoarcere. Nu mi-a spus-o, dar sînt sigur. Aici, în căsuța asta veche și galbenă, tata era slab și suferea de insomnie. Studia... la fără frecvență, după slujbă. Pesemne că dînsa îl ajuta... De aici a plecat pe front și tot aici s-a întors, iar dînsa l-a îngrijit... Dar de ce nimeni nu mi-a pomenit niciodată nimic despre toate astea? De ce?! Nici chiar bunica, cu care ne împărtășeam atît de des secretele. Sau poate că nici ea nu știe nimic?

L-am auzit odată pe tata, la aniversarea nunții părinților mei, închinînd paharul pentru prima lui dragoste. Adică pentru mama... Înseamnă că pe femeia asta n-a iubit-o?

Acasă am întrebat-o pe bunica, pe care am găsit-o recitîndu-l pe Stevenson sau Walter Scott (autorii ei preferați):

— Se poate întîmpla ca prima dragoste să vină după

aceea? Adică un om să fie căsătorit fără să fi încercat prima dragoste... Se întâmplă așa ceva?

— Pardon, am uitat de mult toate astea. Când s-o întoarce taică-tu, să-l întrebi pe el.

— De ce tocmai pe tata?

Bunica se smulse, nu știu cum brusc, din lectura aventurilor ei îndrăgite, de la care nu era prea ușor s-o abați, și se uită la mine grav, fără obișnuitul ei zîmbet șiret. Știa tot, bineînțeles.

Mă uitam la tata, care rîdea din perete. Obrajii lui n-aveau cute, iar gîtul nu-i era slab și neajutorat... Și deodată, fotografia aceasta mă impresionează neplăcut.

Deși chiar ea a spus că tata-i un om minunat. A spus-o chiar ea!...

5

A doua zi am deschis iar vechea noastră cutie poștală, și nu în drum spre școală, ci în clipa cînd m-am trezit, repezindu-mă pe palier în chiloți și maiou. Două scrisori pe numele Serghei Emelianov nu mai puteau să vină, îmi dădeam prea bine seama, și totuși mi-a trebuit mult pînă să vîr cheița subțire în lacătul mic, ca de jucărie, pe care în alte dăți îl deschideam imediat. Am scos o scrisoare de la mama.

De astă dată nu mai puteam s-o citesc din mers. M-am așezat, așadar, în baie, m-am încuiat, nu știu de ce, pe dinăuntru și m-am apucat să studiez cu atenție fiecare rînd, ceea ce nu mai făcusem pînă atunci. Toate dăpătau acum în ochii mei o importanță exagerată. În primul rînd, am băgat de seamă că scrisoarea mamei se deosebea în chip vădit de ale tatii. De bună seamă că și înainte fiecare scria într-alt fel, dar nu dădusem atenție acestui lucru. Acum însă îmi sărea în ochi.

Tata nu scria niciodată că-i e dor de casă, că ar vrea să se întoarcă mai repede, deși probabil că-i era dor. Socotea că ar fi o nechibzuință să se întristeze zadarnic pe sine, pe bunica și pe mine, de vreme ce delegația are un termen dinainte stabilit, care nu poate fi scurtat.

Tata folosea adesea asemenea cuvinte: „e înțelept“, „nu-i înțelept“.

— Nu-i înțelept să strici fără rost buna dispoziție, a ta și a altora — spunea el.

Mama însă nu se ferea să-și strice buna dispoziție. Scria că o obsedează mereu coșmarul că m-am îmbolnăvit (spre deosebire de tata, noaptea visa). Era îngrijorată și întreba dacă pe bunica n-o dor picioarele, unde avea loc acea dăunătoare depunere de săruri. Se jura că n-are să mai lipsească niciodată un timp atât de îndelungat. Ce-i drept, mi-o jurase și altă dată.

În preajma ultimei plecări, am auzit cum tata căuta s-o convingă pe mama:

— Ar fi o nechibzuință să lași obiectivul fără supraveghere. E progenitura noastră!

— Și el e progenitura noastră — obiectă mama, arătându-mă pe mine.

I se întâmpla foarte rar să nu fie de acord cu tata și o făcea cu sfială, mirându-se singură că-l contrazice.

Tata îi aminti despre obligațiile sociale, spunând apoi că eu și bunica sîntem oameni în toată firea și că se pot bizui pe noi.

— El poate că este — și bunica dădu din cap înspre mine. În ceea ce mă privește însă, n-aș zice.

— În schimb o spun eu, în locul vostru! Nu ne veți înșela încrederea! exclamă tata.

Ori de cîte ori discuta în contradictoriu, folosea exclamații răsunătoare care făceau imediat ca discuția să incline în favoarea lui.

În scrisoarea ei, mama se plîngea din nou că-i e tare dor. Visa cum va fi atunci cînd ea cu tata se vor întoarce acasă — visele acestea se întindeau pe o pagină și jumătate sau două.

Ea cu tata aveau să mă deprindă să mă scol dis-de-diminează, la șase și jumătate, și tustrei vom alerga, pînă la micul dejun, prin curte. Apoi duminicile, toți patru, împreună cu bunica, o să mergem la muzee și expoziții... Nu era întîia oară cînd mama își făcea asemenea vise în scrisorile ei și întotdeauna iluziile ei mi se păreau, de la distanță, nespuse de atrăgătoare. Mă simțeam în stare să mă scol în zori și să alerg prin curte (numai ca tata și

mama să se întoarcă mai repede!). Eram gata să merg la expoziții și muzee, deși eu cu bunica preferam cinematograful (numai să-i văd odată acasă!).

Dar de astă dată visele mamei și, mai cu seamă, cuvintele: „Toate au să fie iar bune și frumoase! O să vedeți ce bine are să fie!” nu mai trezeau în mine mulțumirea de odinioară. Un simțămînt straniu, necunoscut pînă atunci, mă împiedica să mă bucur de ele. Ca și cînd mi-ar fi fost rușine că „toate au să fie bune și frumoase”.

„Prostii! mi-am spus eu cu hotărîre, încercînd să alung sentimentul acela neplăcut și neliniștitor. Ce prostii îmi trec prin cap! ... Parcă fără *dînsa* tata nu și-ar fi terminat facultatea? Parcă nu-l puteau îngriji și alți medici după contuzie?

În ușa băii ciocăniră vecinii, și am alergat să mă îmbrac, în minte cu gîndul acesta care-mi venise la urmă: tata ar fi izbutit și singur! De bună seamă că ar fi izbutit: doar l-am văzut cu ochii mei cum e în stare să stea și acum nopțile deasupra planșetei, cum poate singur (nesilit de nimeni!) să studieze limba engleză, ca să citească apoi tot soiul de cărți științifice ...

Am ajuns la școală împăcat, din nou mulțumit de toate.

La ultima oră, Anton luă un trei la fizică. Știa lecția cum nu se poate mai bine, dar se intimidase.

— Ar fi mai bine să răspunzi după ore, între patru ochi cu profesorul. Atunci nu te-ai mai fistici! l-am consolet eu. Și să nu ieși la tablă, ci să spui lecția din bancă ... Vrei să vin eu cu propunerea? Așa și pe dincolo, cum că din pricina bilbielii ... Că doar la teză ești grozav! Și știi de ce? Fiindcă nu se zgîiește nimeni la tine!

Într-adevăr, compunerile și tezele Anton le scria bine, mult mai bine decît răspundea la tablă. Toată lumea credea că copiază de la mine. Era o nedreptate strigătoare la cer fiindcă, în realitate, eu copiam de la dînsul.

În ziua aceea, Anton se întristă nespus. Se vedea după fața lui. Pe obrazul său mare și rotund puteai citi lesne tot ce-l frămîntă. Am încercat iar să-l liniștesc:

— Hai la cinema!

— Iartă-mă, Serghei ... Dar n-am să pot. Astăzi mama nu-i de noapte. O să fie acasă.

Maică-sa era telefonistă.

— Mă, sucitule, n-ai înțeles! Mergem la spectacolul de seară, împreună cu bunica. Spunem că dînsa e tare slăbită și că o însoțim. Pricepi?

— Iartă-mă, Serghei... Mi-e peste mîină să te refuz, dar cînd mama-i acasă...

— Stai cu ea? O distrezi?

Anton se gîndea la ale lui și nu-mi răspunse. Apoi urmă:

— Nu știu, zău, cum am să-i mai arăt carnetul...

— N-ai decît să nu i-l arăți. Spui că ni le-au oprit pentru control. La secția orășenească de învățămînt!

— Nu pot s-o mint. Îi ajunge și așa!

— Ce-i „ajunge“?

— Mama zice: „Dacă nici din tine n-o să iasă nimic, mă arunc în rîu“.

— Dar din cine n-a mai ieșit nimic?

— Ei, așa socotește dînsa... că nu i-a mers în viață. Aș da mult să fac ceva pentru ea... s-o mai bucur nițel. Dar nu-i aduc decît necazuri. Cu mine așa se întîmplă.

Eram prieten cu Anton de peste doi ani, dar pînă acum nu fusesem niciodată la el acasă. Pesemne că nu era prea frumos la ei, de-aia nu mă invita.

Pe maică-sa n-o văzusem niciodată. În ziua aceea mi-am închipuit că seamănă cu Nina Gheorghievna și am simțit dorința s-o bucur și eu cu ceva pe Nina Gheorghievna. Nici n-o întrebasesm ce nenorocire i s-a întîmplat. N-am avut curaj sau, pur și simplu, am uitat: eram prea preocupat s-o întreb de tata. Deși tatii nu i se întîmplase nici o nenorocire...

Nu vroiam ca tata s-o apere și de aceea am mințit-o că se întoarce peste un an și jumătate. Eu însă puteam s-o apăr! În locul lui!...

Nu mai aveam scrisoarea ei, dar o știam pe dinafară. Și, așa cum se întîmplă, îmi apăreau de la sine în memorie cînd un gînd, cînd altul. „Dacă nu vii, nu mă supăr. La urma urmei, n-ai nici o obligație. Și ai dreptul să nu vrei, pur și simplu, așa cum s-a mai întîmplat odată...“ La început nu dădusem atenție acestor rînduri. Acum însă mi le aminteam. Va să zică dînsa i-a mai scris tatii, l-a chemat, iar el n-a venit? De ce l-a chemat?

Cînd s-a întîmplat asta? ... Și cine-i acest Șurik, de la care așteaptă cu atîta nerăbdare vești?

Eram gata s-o apăr! Dar dînsa scria că n-ai de cine s-o aperi. Poate că simte nevoia numai s-o asculte cineva, să-și împărtășească cuiva necazul? ...

Se înțelege că-i mai greu să aperi pe cineva decît să stai și să-l asculți. În schimb, ca să-l ocrotești, nu trebuie să ai un drept anume, nu ești obligat nici măcar să-i ceri consimțămîntul. În vreme ce, ca să poți asculta pe un om, trebuie ca el să-ți povestească ce are pe suflet, să-ți arate încredere, să-ți împărtășească necazul lui.

Oare Nina Gheorghievna o să-mi împărtășească necazul ei? Nu știam.

6

Totuși, în clipa cînd m-am apropiat de casa cea galbenă cu etaj, am uitat din nou de necazul Ninei Gheorghievna. Nu mă gîndeam decît cum să fac să aflu, cu cît mai mult tact, din ce pricină s-a despărțit de tata. Cum s-o întreb? Poate așa: „De ce n-ați mai stat împreună?” Fraza aceasta mă făcu să mă înfior: îmi venea greu să-mi închipui că tata a mai stat cu altcineva afară de mama. Mai bine s-o întreb simplu: „De ce ați divorțat?” Sau: „De ce v-ați despărțit?” Toate aceste cuvinte îmi păreau însă străine și-mi venea greu să le rostesc...

— V-ați certat cu tata, așa-i? am întrebat-o eu.

Nina Gheorghievna zîmbi:

— Nu ne-am certat și nici nu ne-am bătut. Așa s-au întors lucrurile. Sint mult mai mare decît Serghei... Da, înțeleg perfect.

Deodată m-am gîndit bucuros că mama-i cu șapte ani mai tînără decît tata. Pesemne că, fără voie, pe fața mea s-a reflectat o clipă această bucurie, fiindcă Nina Gheorghievna își potrive ochelarii, ușor mirată. Și-atunci, ca să-mi îndrept greșeala, am întrebat cu voce prea tare și cu o compătimire prea subliniată:

— Vi s-a întîmplat o nenorocire?

Nu-i venea să răspundă la o asemenea întrebare. Și

nici nu răspunse. Se apropie doar de fotografia care înfățișa un băiețel de trei sau patru ani, în costum și cu șapcă de marinar pe a cărei panglică scria „Viteazul“ cu litere de argint, și începu să istorisească mai mult pentru sine:

— După întâmplarea aceea, am luat un băiețel de la Casa copilului. Avea doi ani și jumătate. Se pierduse în timpul războiului... Acum are cincisprezece ani și șapte luni.

Fără îndoială că-l iubea foarte mult pe băiatul acela, dacă-i știa vîrsta cu atîta precizie, pe luni. La fel vorbea și mama de vîrsta mea. Tata, în schimb, părea că vrea să mă facă mai mare: „Merge pe doisprezece! A pornit pe treisprezece!“ Mă supăram pe mama pentru exactitatea ei — sistemul tatii îmi convenea mai mult, dorința mea pe-atunci fiind să cresc cît mai repede.

În antreu se auzi soneria. Nina Gheorghievna alergă să deschidă, cu acea sprinteneală, neașteptată la dînsa, care mă uimise și în ajun. Nici n-am apucat s-o avertizez că s-a sunat o singură dată. I-am spus-o după ce s-a întors:

— La dumneavoastră se sună de trei ori...

— Știu — mă întrerupse ea blind. Numai vederea o am slabă, de auzit, aud încă foarte bine. Și urmă să povestească, ca și cînd ar fi vorbit singură: De curînd i s-au glăsit părinții. Așa și trebuie... E firesc.

Vocea i se frînse.

Ca să curm tăcerea, am întrebat-o încet:

— Îl cheamă Șurik?

— De unde știi?

— Ieri ați crezut că vin din partea lui Șurik... Atunci cînd mi-ați deschis ușa.

— Da... A plecat la părinții lui. Au tras la niște rude, într-o suburbie a orașului. Îl tot aștept să vină... Cunosoc adresa. Dar nu mă pot duce acolo: poate că părinții lui vor să se obișnuiască cu ei. E firesc. Da, înțeleg, înțeleg perfect...

Din nou se auzi sunînd o dată. Și iar alergă să deschidă.

Se întoarse, sleită de puteri: nu-i venea ușor să aștepte atît. Se lăsă pe divan și începu să vorbească;

de astă dată nu mai povestea, ci era ca și cum ar fi chibzuit cu glas tare, uitînd de prezența mea:

— Atunci, cu mulți ani în urmă, mi-era tare greu. Dar acum e mai rău... Oricum, e fiul meu. Dar iată, se dovedește că, de fapt, nu-i al meu. A doua pierdere în viața mea... Pe vremea aceea eram tînăra, eram plină de speranțe. Acum însă nu mai am nici una. Sentința e fără apel: singurătate absolută.

— Vreți să mă duc eu? Acolo, în suburbia aceea... Și să-l aduc! Vreți?

Tresări ca și cînd s-ar fi mirat că i-am auzit vorbele:

— Nu trebuie adus nimeni. Cine vrea vine și singur... Am dreptate?

Îi dădeam dreptate, dar nu i-am spus-o. Am rostit cu totul altceva:

— Nu veți fi singură, Nina Gheorghievna! Vreți să vin eu la dumneavoastră? Chiar și în fiecare zi... Pe cuvîntul meu! Vreți? În fiecare zi!

7

În dorința de a consola pe cineva, îi făgăduiești uneori un lucru pe care ți-e cu neputință să-l faci după aceea. Sau aproape cu neputință.

„Cum o să mă duc în fiecare zi la dînsa? mă gîndeam eu, ajuns acasă. Acum, calea-valea, mai e cum mai e... Dar cînd se vor întoarce părinții mei?”

Ori de cîte ori aveam de făcut un lucru greu, încercam să mă conving că respectivul lucru nu-i obligatoriu, ba chiar e inutil. La fel se întîmplă și acum.

Îmi ziceam: „Doar nu i-am spus cu toată hotărîrea că am să vin în fiecare zi, ci doar am întreat-o: „Vreți să vin pe la dumneavoastră?” Iar dînsa nu mi-a răspuns nimic, nici „da”, nici „nu”. Or, dacă ar fi ținut cu tot dinadinsul, nu încapă îndoială că mi-ar fi spus: „Vino! Te rog să vii! Am să te-aștept cu nerăbdare!” N-a rostit nimic din toate acestea. Iar eu să m-apuc s-o vizitez fără să fiu invitat? Și-apoi... Cînd am spus... „chiar și în fiecare zi”, asta a fost, cum se exprimă profesoara noastră de literatură, „o exagerare conștientă, o hiper-

bolizare“. Dinsa a înțeles, fără îndoială... Ce rost are să mă înnădesc cu vizitele, ca și cînd n-ar fi nici o hiperbolă la mijloc!“

Pe scurt, m-am autoconvins că nu-i nevoie să merg în fiecare zi.

Și totuși, a doua zi m-am dus...

Mi-a deschis un băiat de vreo cincisprezece ani. Văzîndu-l, mi-am îndreptat căciula cu clape, care veșnic, cu încăpăținare, îmi alunecă pe ochi și, cu toate că nu eram pe stradă, mi-am încheiat toți nasturii la palton. Băiatul era îngrijit, gătit. Și frumos. Avea un păr blond, ondulat, pieptănat cu cărarea într-o parte, ochi albaștri și niște obraji cu pielea gingașă, trandafirie. Mă întrebă politicos, cu blîndețe chiar, pe cine caut. Intotdeauna mă pierdeam și rămîneam mut de admirație în fața băieților mai mari ca mine, fie numai și cu doi sau trei ani — mult mai mult decît în fața unui om mai în vîrstă. Mă intimidam mai ales înaintea celor care nu semănau cu mine, pe care-i simțeam superiori mie. M-am fisticit și de astă dată, cît pe ce să uit numele Ninei Gheorghievna.

— Intră, te rog — îmi spuse băiatul.

Și mă lăsă să trec înaintea lui. Am mers pînă în capătul coridorului și am bătut la ultima ușa. Băiatul se uită la mine mirat: de unde știu unde trebuie să bat? Dar nu mă întrebă nimic. Îmi deschise îndatoritor ușa și din nou l-am zărit pe tata... și am rămas pironit în prag. Băiatul însă nu mă zorea. În cele din urmă rosti, neînțelegînd motivul fisticelii mele:

— Nu te jena. Intră, te rog. Vine îndată.

Aveam impresia că politețea și blîndețea le deprinsese de la Nina Gheorghievna.

Am intrat. Dulapul cu cărți și șifonierul erau deschise, iar pe jos se afla o valiză cu capacul ridicat. Trecînd pe lîngă ea, am aruncat o privire înăuntru: la fund se vedeau un pulover în dungi și cîteva cărți.

— Te rog, dezbracă-te. Și așază-te pe divan — îmi spuse băiatul. Ca să nu te plictisești, uite o carte.

Scoase din dulap, fără să aleagă, un volum gros și mi-l aruncă pe divan. Era o culegere de articole de medicină.

— Dezbracă-te, e foarte cald aici — repetă el, gri-juliu.

M-am uitat la costumul lui călcat, la cămașa în carouri cu gulerul răsfrînt, fără o singură cută și, amintindu-mi că astăzi, în recreația mare, mi-am făcut două pete proaspete de cerneală pe haina mea boțită, n-am mai îndrăznit să mă dezbrac.

— Nu te simți stîngenit din pricina mea. Trebuie să-mi fac bagajele.

Și se apucă să-și umple valiza.

Cărțile erau așezate în rafturi, una lipită de alta, ca niște soldați. Băiatul le scotea pe îndelete și rîndurile se răreau, rămînînd goluri între ele.

Uneori cădea pe gânduri:

— Nu-mi mai amintesc dacă-i a mea sau nu. Mi se pare că am primit-o cadou. Dacă mi-ar fi dat-o cu dedicație, eram mai sigur.

La un moment dat se întoarse spre mine și-mi spuse:

— Cu hainele e mai ușor: n-ai cum să le încurci.

Se apucă să îndese în valiză cămăși, chiloți, maiouri. Fiecare lucru îl examina în prealabil, ca și cînd s-ar fi aflat într-un magazin și s-ar fi pregătit să-l cumpere, apoi îl netezea cu mîna.

Mi-am mai venit în fire și mi-am dat seama că-i prostesc din partea mea să stau așa pe divan, cu paltonul încheiat la toți nasturii, fără să scot o vorbă. Și l-am întrebat ceva de care eram dinainte sigur:

— Tu ești Șurik?

Se întoarse iar spre mine:

— De unde știi? Am impresia că pe fruntea mea nu scrie nimic. Își pipăi fruntea: Iar colo scrie „Viteazul“.

Arată spre fotografia care-l înfățișa pe băiețelul de trei-patru ani, în costum și cu o șapcă de marinăr.

— Am fost aici ieri. Nina Gheorghievna mi-a povestit... Te-a așteptat atîta...

Chipul băiatului deveni sever, chiar trist.

— Mă iubește foarte mult — rosti el, cu siguranță în glas. Și eu o iubesc foarte mult. Deși e un om ciudat. Parcă-i de pe altă lume, adică nu din lumea în care trăim noi doi. E prea bună... M-ar fi stricat și pe mine cu bunătatea ei, dacă nu i-aș fi rezistat. Nu mi-a fost

de loc ușor, să știi. Oftă, ca și cînd i-ar fi fost milă de el însuși, din pricină că a fost tratat cu prea multă bună-tate. Uneori aveam și conflicte cu ea. Dar acum, după ce l-am cunoscut pe tatăl meu, mi-am dat seama că am moștenit dîrzenia lui de fier. Asta m-a salvat. (Continuă să-și împacheteze lucrurile.) A trebuit s-aleg. Un om nu poate avea două mame. Cu atît mai mult, cu cît părinții mei locuiesc într-alt oraș. Prin urmare, despărțirea de Nina Gheorghievna era inevitabilă. Fiindcă și părinții mei mă iubesc. Timp de cincisprezece ani m-au căutat pretutindeni. Așa că trebuie să dispar din casa asta, fără a lăsa nici o amintire. În felul acesta Ninei Gheorghievna o să-i vină mult mai ușor. Cînd vrei să tai coada unui ciine, trebuie s-o faci dintr-o singură lovitură. Așa mi-a spus tata. Dar există — mi-a zis el — oameni miloși care taie coada din zece lovituri, bucățică cu bucățică. Și sînt convinși că așa e mai uman. De aceea n-am mai dat pe-aici... Acuma o să plec, iar apoi o să-i scriu o scrisoare. Să-ți iei rămas bun de la un om, avîndu-l dinaintea ta, e imposibil.

Nu înțelegeam de ce-mi spune toate astea.

El însă urmă:

— Părinții mei îi sînt foarte recunoscători Ninei Gheorghievna. Deși nici la Casa copilului nu mi-ar fi fost rău: în țara noastră, orfanii nu pier. Dar într-o familie, firește, e mult mai bine. Nici nu se poate compara. Părinții mei au vrut să-i scrie la serviciu, să-i mulțumească oficial. Dar a refuzat categoric. Parcă-i de pe altă lume!

M-am gîndit că nu-l poți învinui în nici un chip de „inexactitate“. Pesemne că-i plăcea să se audă vorbind, așa încît frazele lui erau bine gîndite și, nu știu cum, prea rotunde. Nu se îndoia cîtuși de puțin că Nina Gheorghievna îl iubește nespus. Era convins că l-ar fi putut nenoroci cu bună-tatea ei și că în țara noastră orfanii nu pier. Nu avea, de asemenea, nici o îndoială că părinții lui îl iubesc și ei foarte mult. Știa că a moștenit dîrzenia de fier a lui taică-său. Și că, fără tăgadă, coada unui ciine trebuie retezată dintr-o singură lovitură.

Ninei Gheorghievna îi spunea răspicat „Nina Gheor-

ghievna“, deși înainte (mi-am dat seama pe neașteptate) o numea, fără doar și poate, „mamă“. Nu s-a încurcat nici o singură dată, n-a numit-o niciodată ca pînă acum.

Totuși, pe alocuri, surprindeam în glasul său o vagă dorință de a explica ceva, de a se justifica. Pesemne că de aceea îmi mărturisea niște lucruri pe care nu-l întrebam.

— Crezi că am nevoie de toate aceste cămăși și cărți? Părinții mei au să-mi cumpere altele noi. Dar nu vreau ca ele să-i amintească de mine. I-ar veni nespus de greu... Mai bine dispari dintr-o dată, suferi o singură dată și uiți. Privește, pe dosul capacului scrie: „Șurik Emelianov, detașamentul doi“. Plecam cu valiza asta în tabăra de pionieri, pe cînd eram ca tine. Păi dînsa e-n stare să citească și să răscitească cuvintele astea. La ce bun? Mai bine iau valiza cu mine.

Purtam amîndoi același nume de familie, ceea ce-mi displicu. Și am mai băgat de seamă că avea pe lîngă tîmple fire încîlcite de păr bălai, ca pisla bătătorită, pe care nu le rădea încă. Din pricina asta, obrazul lui frumos îmi păru deodată respingător.

Se apropie de mine, mă prinse de umeri și rosti pe un ton complice:

— Cum te cheamă?

— Serghei.

— Ajută-mă, Serghei! Așteapt-o tu pe Nina Gheorghievna, în locul meu. Se va întoarce curînd: azi e ziua ei de consultații pentru părinți. Spune-i că am fost adînc răscolit, că mi-am luat rămas bun de la ea în gînd. Povestește-i toate ca un martor ocular... Oricum, trebuie s-o aștepți! Ai venit la o consultație particulară, nu-i așa?

— Ce consultație?

— Cum, ce consultație? Nu ești un pacient? Nu înveți la noi la școală?

— Nu, învăț la altă școală...

— Nu mai pricep nimic! Eram absolut convins că ai venit la o consultație particulară...

— Ce fel de consultație? îl întrebai din nou.

— Păi dînsa e medic la școala mea. Adică la fosta mea școală. Și dă consultații suplimentare, pentru părinți și elevi. La școală, ba chiar și-acasă... Conștiință pro-

fesională împinsă pînă la limitele fantasticului! Uneori ți-era cu neputință să te mai odihnești: vine cîte un plăvan de la școala de zece ani, se dezbracă pînă la brîu și suflă ca o locomotivă, cînd pe nas, cînd pe gură. În principiu, se înțelege, e un merit demn de tot respectul. Numai că pînă acum nimeni nu i-a spus „mulțumesc“. Cel puțin eu n-am auzit. Dar tu de ce ai venit aici?

— Am venit cu altă problemă.

— Cu o *problemă*? Nu intru în amănunte, că n-am timp. Păcat că nu ești de la școala noastră: vroiam să-ți fac un mic serviciu. Un serviciu reciproc, ca să zic așa!

— Ce serviciu? m-am arătat eu curios.

— Păi ce nevoie ai, de vreme ce nu ești la școala noastră? Vroiam doar să-mi amintesc de o șotie din copilărie...

Dădu din mîină, de parcă s-ar fi rușinat de amintirile naive ale copilăriei. Totuși mi le debită:

— Dînsa nu vede aproape de loc. Și-i din cale afară de politicoasă. Chiar dacă nu te crede, nu îndrăznește s-o arate, ca să nu te jignească. „Ca să nu rănească!“, așa spune. Băieții, se înțelege, nu știau asta. Ei, și eu le-am șoptit prietenește: „Dacă vreți să chiuliți de la ore, puteți s-o faceți legal, cu hirtie la mîină. Le-am șoptit că, dacă stai chiar și la o distanță de trei pași de dînsa, poți să iei termometrul și să-l freci pe furis, ca să-ți urci temperatura, că dînsa tot nu observă. Țin minte că ajunseseră să tragă chiulul clase întregi. Mai cu seamă, înainte de teze. Se abătea, ca să zic așa, o adevărată epidemie asupra școlii! Iar dînsa nu băga de seamă... Și-ți dădea adeverințe, te scutea de ore. Acum îmi vine să rîd cînd îmi amintesc! Păcatele tinereții, deh!... Vroiam să-ți fac un bine la despărțire. Cum se spune, serviciu contra serviciu. Din păcate însă, n-ai să te poți folosi de el.

Își îndoi brațul, cu o mișcare domoală și solemnă; mîneca hainei i se încrêți și se scurtă și am zărit la încheietura mîinii lui un ceas frumos, plat.

— Cadou de la tata — îmi spuse el, cu prefăcută nepăsare. Și deodată începu să se grăbească: E timpul să plec! Curînd se întoarce Nina Gheorghievna. Aș da

mult s-o văd, dar o revedere n-ar putea decît s-o întristeze. Mai bine îi scriu după aceea o scrisoare.

Se întoarse la valiza lui și vru s-o închidă, dar capacul rămînea căscat; ba ieșea afară un colț de cămașă, ba un chilot. Se așază atunci deasupra și încuie valiza cu cheia. Dar niște chiloți albaștri tot se mai zăreau din ea...

La despărțire, Șurik se mai întoarse o dată spre mine:

— Foarte bine că te-am prins aici. Am să-i scriu Ninei Gheorghievna mai tîrziu. Tu spune-i că am suferit foarte mult. De altfel, e foarte adevărat. Că doar o iubesc. Și-i sînt mult îndatorat... Dar dacă mi-am regăsit părinții, ce să fac? N-am nici o vină.

8

„A părăsit-o și 'asta“ — mi-am spus în gînd, cînd ușa s-a închis după Șurik.

Dar acesta se întoarse imediat. Am crezut că s-a hotărît totuși s-o aștepte. Șurik puse pe masă două chei:

— Te rog să i le dai. Această cheie Yale e de la intrare... De altfel, știe dînsa. Acum n-o să-mi meargă bine: m-am întors din drum.

„Să nu-ți meargă“... — am zis în sinea mea.

De teamă să nu se întîlnească cu dînsa, plecă aproape în fugă, aplecîndu-se mereu spre dreapta: îl trăgea în jos valiza. Era o fugă în toată legea.

Mă uitam la băiețelul în costum de marinăr și la literele argintii care alcătuiau cuvîntul „Viteazul“. Întotdeauna mi-a plăcut să compar o fotografie veche cu omul pe care-l înfățișa și pe care-l știam în realitate maturizat, îmbătrînit, arătînd cu totul altfel.

„Eh, viteazule! Cavalerule! gîndeam eu. E mai bine să dispari... Ca să-i vină ei mai ușor! Și la Casa copilului ți-ar fi fost bine... În țara noastră, orfanii nu pier. Toate-s adevărate. Totu-i absolut exact.“

Mi-am închipuit cum, cu mulți ani în urmă, Nina Gheorghievna i-a cumpărat costumașul ăsta frumos, cum l-a pieptănat cu grijă înainte de a-l duce la fotograf: de sub șapca marinărească erau lăsate libere dinadins cîteva șuvițe bălaie și ondulate. N-apucase doar să-i mai cumpere și un ceas.

Șurik și tatăl meu se aflau pe perete aproape alături. Faptul acesta mă impresiona neplăcut. „Doar sînt atît de deosebiți — îmi spuneam. Și fiecare a ieșit cu totul într-alt fel din această odaie, din această casă“. Eram sigur că nu mă înșel, cu toate că nu știam de fapt cum a plecat tata. Memoria mea însă, vrînd parcă să-mi facă în necaz, îmi aducea mereu în minte și cu rea voință rîndurile din scrisoarea Ninei Gheorghievna, pe care nu le înțelegeam încă: „Dacă nu vii, nu mă supăr. La urma urmei, nu ai nici o obligație. Și ai dreptul să nu vrei, pur și simplu, așa cum s-a mai întîmplat odată“.

Am auzit cum se trîntește ușa de la intrare. Pe coridor răsunară pași — din nou repezi, neobosiți; se grăbea, credea c-o așteaptă. Mai ales că, la plecare, Șurik nu închisese bine ușa odăii și pe coridor se strecura o geană de lumină.

Am apucat cheile de pe masă și le-am vîrit în buzunarul paltonului. Am făcut-o fără să mă gîndesc și abia mai tîrziu mi-am dat seama de ce: cheile acelea, lăsate pe masă, erau ca o mărturie a unui lucru sfîrșit, fără putință de întoarcere.

Neavînd încredere în ochii săi miopi, Nina Gheorghievna dădu ocol odăii. Și, fără ca măcar să-mi dea bună ziua, întrebă:

— S-a ascuns? ... Și-mi spuse cu glas scăzut, ca pe un secret: E un obicei al lui de cînd era mic. S-a închis în șifonier? Deschise ușile șifonierului. Pesemne că înainte lucrurile lui Șurik îl umpleau în întregime, fiindcă acum, era aproape gol.

Nina Gheorghievna se așează pe scaun. Ședeam așa amîndoi, unul în fața celuilalt, cu paltonul încheiat la toți nasturii.

— A fost aici? întrebă ea.

Am dat din cap.

— Și acum?

— A plecat ... A spus că o să vă scrie.

Se încovoie, plecîndu-și fruntea. Mi se părea că Șurik o izbise în moalele capului cu dîrzenia de fier pe care o moștenise de la taică-su.

Căciula îi acoperea coada groasă și neagră ce-i întinea chipul, așa încît arăta palidă și chinuită.

Ca s-o mai liniştesc cît de cît, i-am spus:

— Şurik o să vă scrie... O să vă scrieţi reciproc!

— Trebuia să aleagă — rosti ea. Şi şi-a ales părinţii.

E firesc. Da, înţeleg, înţeleg perfect.

În clipa aceea, în mine se petrecu un lucru ciudat. Nu mai eram în stare să stau cuminte pe canapea. De ce îi „înţelege“ întotdeauna pe cei care-o fac să sufere? De ce socoteşte „firesc“ tot răul, toată nedreptatea care se abate asupra ei? Nu-mi mai venea s-o mîngîi. Nu mai vorbeam, ţipam:

— Şurik al dumneavoastră e un laş! V-a vîndut. A profitat de tot ce ştia despre dumneavoastră... ca un trădător!

De astă dată o loveam eu.

Îşi scoase ochelarii, închipuindu-şi că se înşală, că nu eu sînt acela care ţip de răsună odaia. I-am văzut ochii mijîţi, miopi, neajutoraţi. Dar nu mai simţeam pic de milă, nu mai era loc pentru milă. Dimpotrivă, îmi venea s-o scutur din amorteală, s-o fac să se indigneze s-o silesc să ţipe într-un glas cu mine. Deşi acum vorbeam mai potolit decît la început. Totuşi continuam cu încăpăţinare:

— El le-a povestit prietenilor săi că aveţi vederea slabă. Şi că sînteţi bună... Vă păcăleau. Frecau termometrul ca să se urce temperatura... Ca să chiulească de la lecţii! El i-a învăţat. Iar dumneavoastră aţi avut încredere în el!

Se încovoie şi mai mult şi-şi lăasă capul şi mai jos. Se uita la mine pe sub sprîncene, nespus de ciudat, parcă dojenindu-mă pentru cele ce auzise. Nu-l condamna pe Şurik, nu, pe mine mă condamna.

Neînţelegîndu-i privirea, m-am speriat şi am încercat să dau înapoi:

— Astea s-au întîmplat demult. Cînd Şurik era mic... Nu-şi dădea seama. Era înconştient! E mult de-atunci. Acum se ruşinează. Mi-a spus-o chiar el... Pe cuvînt de onoare! Nu mă credeţi?

Îl apăram pe Şurik, deşi ea nu-i reproşa nimic. Parcă mi-aş fi cerut iertare pentru că am îndrăznit să-l jignesc. Dar nu mă asculta. Vorbea cu sine însăşi:

— Da, înțeleg, înțeleg perfect. E firesc... Eu nu-s pediatru, sînt neurolog.

Prin urmare, nu mă judeca numai pe mine, ci și pe dînsa se condamnă. Pe toți, în afară de Șurik. Era de necrezut. Și mai departe:

— Ceea ce înseamnă că n-am dreptul să mă mai ocup de copii. N-are a face că-i iubesc, cu atît mai mult n-am acest drept... Mă mințeau? Înseamnă că nu mă respectă.

— Ce tot spuneți?! Ce tot spuneți?! și am început să dau din mîini. Numai oamenii mari nu te mint atunci cînd te respectă. Dar noi mințim oricum. Nu mă credeți? Pe cuvînt de onoare!

Nu mă asculta, însă și eu o țineam într-una:

— Se întîmplă. Pe cuvînt! Uite, noi, de pildă, o respectăm foarte mult pe profesoara noastră de literatură. Ba chiar o iubim! Acum cîteva zile ne întrebă la începutul orei: „V-am dat o temă pentru acasă?“ Iar noi urlăm în cor: „Nu ne-ați dat!“ Dînsa zice: „Am un început de scleroză: nu mai țin minte nimic“. Dar n-are nici o scleroză. Am păcălit-o noi, asta-i. Vedeți și dumneavoastră: o respectăm și tot am mințit! Ni se întîmplă foarte des să facem așa. Nu mă credeți? Pe cuvînt de onoare!

S-ar fi zis că și eu vorbesc de unul singur: cuvintele mele nu ajungeau pînă la dînsa. Continua să cugete cu glas tare:

— A procedat astfel de dragul prietenilor săi. Da, înțeleg, înțeleg perfect. Pe cînd eu?... Nu, nu trebuie să mai lucrez în școală. Îmi plac copiii, dar pesemne că nu mă pricep să mă port cu ei. Și nici ca pediatru nu sînt prea pricepută. Asta-i mai grav. Acum, la mijlocul anului școlar, nu pot pleca. Dar pînă la vară va trebui să iau o hotărîre... E limpede.

Ce era de făcut? Nu trebuia să-i povestesc despre termometrele alea blestемate. Nu trebuia!...

Se apropie de perete, luă fotografia lui Șurik și o strînse la pieptul ei. Apoi mîngîie rama. După toate cîte-i povestisem!...

Sentimentul de veselă nepăsare mă părăsise. Nu mai eram fericit ca înainte. Mai târziu, cînd m-am făcut mai mare, mi-am dat seama că fericirea lipsită de griji pare crudă și sfidătoare, fiindcă nici pe departe toți oamenii din lume n-au parte de ea. Mi se părea că mi se schimbase și mersul, că mă mișcam mai încet, de parcă aș fi crescut în greutate. Adevărul e că umblam la fel de repede ca mai înainte („zburam“, cum spunea mama). De fapt, îmi sporise doar greutatea capului: începusem să judec mai adînc. Ba îmi făceam și reproșuri, ceea ce nu mi se întîmplase pînă atunci.

În ziua aceea m-am frămîntat toată seara. „De ce i-am povestit despre termometrele alea nenorocite? Mă așteptam oare să-l urască dintr-o dată pe Șurik? N-am putut suporta s-o aud cum spune „Da, înțeleg, înțeleg perfect“ și „E firesc“? Dar ce mă fac dacă renunț la școală? Ar fi în stare!“

Asta nu puteam să admit! Aveam impresia că, plecînd din casa aceea, tata mi-a încredințat datoria de a o apăra pe Nina Gheorghievna. Sau, mai bine zis, a trecut asupra mea această obligație. Și nu mă mai puteam scutura de ea.

Îl comparam într-una, în gînd, pe tata, cu Șurik, ca să mă conving că n-au nimic comun. „Șurik a trădat-o! Pe cînd tata n-a trădat-o de fel — îmi dădeam eu singur explicații. Parcă puțini oameni se despart în lumea asta? Și parcă-s toți vinovați?“

Oricum însă, afară de mine, Nina Gheorghievna nu mai avea pe nimeni. De altfel, nici pe mine nu mă avea, fiindcă nu apucasem să ne împrietenim.

Se știe că un adevăr, chiar dacă-i vechi de cînd lumea, îți pare o importantă descoperire atunci cînd ajungi să-l înțelegi. În ziua aceea m-am convins pentru totdeauna că dragostea de mamă nu ține seamă de nici un fel de logică și că-i cu neputință s-o schimbi. Mă gîndisem și mai înainte la asta. De mult de tot, citisem undeva că părinții își iubesc mai mult copiii nereușiți decît pe cei reușiți. De astă dată am întrebato pe buna-

— N-ai decît să judeci după tine — mi-a răspuns ea. Cine mai primește atît de des scrisori de la părinți, cum primești tu?

Glumea, ca de obicei. Că tata și mama mă iubeau, nu era, desigur, cîtuși de puțin nefiresc. Eram încredințat că asta n-ar fi mirat pe nimeni...

Dar Nina Gheorghievna? Cînd i-am vorbit de Șurik, am citit în ochii ei antipatia pentru mine. Oare o să mai vrea să mă vadă de acum încolo? Oricum însă, n-o puteam lăsa singură...

„Dar ce înseamnă oare: s-o las singură? cugetam eu. Un om lovit de nenorocire poate avea în jurul său zeci de alți oameni, și totuși să se simtă singur dacă nu are nevoie de ei, dacă nu-i consideră prieteni. Are nevoie Nina Gheorghievna de mine? Chiar dacă n-are, tot nu pot s-o las singură acum. Dar cum să fac? Dacă eram prieteni, nimic mai ușor: ca să vezi un prieten, n-ai nevoie de un pretext — poți să treci pe la el cînd vrei, fără nici un fel de invitație. Pe cînd așa, cum să mai apar înaintea ei după toate cîte i-am spus?”

Aveam nevoie de un pretext. Și am început să-l caut.

De obicei găseam fără prea multă greutate o ieșire dintr-o situație dificilă.

— Asta, fiindcă ai apucături de tiran — spunea buna. Ești convins că scopul scuză mijloacele. E întotdeauna mai ușor să acționezi astfel: ai mîna liberă.

Într-adevăr, eram în stare, la nevoie, să mă prefac, să mint, să joc teatru. Ce-i drept, e mai simplu și mai plăcut să procedezi așa. De altfel, minciunile și prefăcătoriile mele nu erau prea grave, ca și scopurile de dragul cărora le săvîrșeam.

Acum însă, poate pentru întîia oară în viață, mă aflam într-o situație complicată, neobișnuită. Dar judecata mea, neținînd seama de nimic, o pornise pe drumul pe care-l urma de obicei.

Trebuia să găsesc un motiv care să-mi permită din nou să urc la etajul străvechei căsuțe galbene. În același timp vroiam să-i demonstrez Ninei Gheorghievna că poate să lucreze la școală. Aceste două idei puteau fi îmbinate cum nu se poate mai bine. Mă voi adresa Ninei Gheorghievna, solicitîndu-i ajutor medical! Am

s-o rog să salveze pe vreun băiat de o boală gravă și primejdioasă. „Ar fi bine să fie mortală!” visam eu. Dar pe cine să salveze? Pe care băiat?

„Cel mai bine ar fi să mă salveze chiar pe mine! am hotărît deodată. Sigur că da: chiar pe mine!”

Mi-am întocmit la repezeală un plan de acțiune, și noaptea am pornit la împlinirea lui. Da, anume noaptea!

Picam de somn, dar m-am sculat, am trezit-o pe bunica și m-am plîns:

— Am o insomnie crîncenă...

— Pardon, ce fel de insomnie?

— Ei, o insomnie gravă... Pesemne că asta-i legea credității.

— Nu m-am dezmeticit de-a binelea: care lege?

Mi-am amintit că tata suferise de insomnie acolo, în căsuța cu etaj, dar că bunica putea să nu știe: la noi acasă tata dormea „voinicește”. Î-am zis:

— Poate că bunicul sau străbunicul meu au suferit de boala asta?

— Unul din bunicii tăi a fost, după cîte mi-amintesc, soțul meu și dormea cum nu se poate mai bine. Pe celălalt bunic nu l-am cunoscut, dar, dacă ar fi să judecăm după tatăl tău...

— Da... desigur... Doarme voinicește. Eu însă nu dorm de trei nopți.

— Nu închizi ochii de loc?

— Ba-i închid. Dar numai puțin.

— Mda, e limpede. Numai că ai început-o cam de vreme.

— Știu eu... De obicei numai bătrînii nu dorm, nu-i așa?

— Ia-o binișor cu bătrînii! Mă gîndeam la altceva: nu cumva te-ai îndrăgostit? A, sigur că da, acum îmi amintesc: deunăzi mă întrebai ceva despre prima iubire.

— Eu? Din cauza asta?... Niciodată! Nu, mă simt doar nițeluș bolnav... Aș vrea să mă adresez unui medic. Mi s-a spus că există unul. Pare-mi-se o femeie... Tratează insomniile. Am să mă duc la dînsa.

— În ultima vreme umbli cam mult — îmi ripostă bunica. N-aș vrea să-ți îngădesc libertatea... Numai

că libertatea aduce oamenilor progresul, pe cînd ție, mă tem, numai doiuri.

— N-am doiuri.

— O să ai — îmi făgădui bunica.

— Din pricina insomniei aş putea să rămîn şi repetent. Iar femeia aceea tratează foarte bine. La ea aca-să... Şi fără să-ţi ia un ban! Va trebui numai să-i scrii cîteva cuvinte acolo: „Vă mulţumesc că l-aţi salvat pe nepotul meu!“... Sau ceva în genul ăsta. Are să-i facă mare plăcere.

— Mă atragi într-o aventură. Dar mă simt foarte slăbită... — zise bunica, îmbătrînind subit sub ochii mei. Sînt slabă şi n-am putere să mă lupt cu tine. Du-te la un medic. Du-te la un profesor. La un hipnotizor! Tratează-te! Fă-te bine!... Numai, te rog, lasă-mă să dorm: am luat două somnifere.

— Atunci poate că ereditatea asta proastă îmi vine de la tine?! am exclamat eu, bucuros.

— Pardon, mă plictiseşti!

Ca întotdeauna, bunica se arăta dispusă să nu mă stînjenească. Ba chiar să-mi dea o mîină de ajutor. Totuşi am mai oftat mult timp, m-am răsucit în pat, m-am sculat de două ori şi am băut apă, făcînd mult zgomot ca să audă şi ea cît de tare sufăr.

A doua zi, după şcoală, am anunţat că mă duc la doctor. În drum spre staţia de autobuz îmi repetam în mîinte discuţia pe care aveam s-o duc cu Nina Gheorghievna. Întotdeauna făceam o repetiţie înainte de a păcăli pe cineva. Trebuia să-mi pregătesc din timp răspunsurile pentru eventualele exclamaţii, întrebări şi nedumeriri.

Dar de astă dată repetiţia nu mergea şi pace. Toate frazele care de obicei îmi ieşeau atît de chibzuite, vioaie şi dinadins hotărîte sunau acum neconvingător, ba chiar proteste. Îmi dădeam în gînd replicile ei, care deveneau tot mai aspre, tot mai tăioase... Nu mai semăna cu Nina Gheorghievna. Dar discuţia continua. O ascultam ca şi cum aş fi stat deoparte şi unul dintre cei doi interlocutori îmi era antipatic: acela eram eu.

— Te urci? am auzit în spate un glas enervat, care mă îmboldea: venise rîndul meu să mă urc în autobuz.

— Nu, nu-l iau... — am răspuns eu.

Am pornit-o cu pași grei spre casă. Eram descum-pănit. Nu puteam pricepe: ce s-a întâmplat? De ce n-am fost în stare să-mi pun în aplicare planul, care pînă atunci îmi păruse atît de reușit și de istet?

Și abia acum, după ce au trecut anii, mi-am dat seama de ce: mă părăsea copilăria. Și, la plecare, îmi oferea un ultim ajutor, de care nu mai eram în stare să mă folosesc...

10

N-am reușit s-o păcălesc pe Nina Gheorghievna. Dar trebuia să-i dovedesc că am într-adevăr încredere în ea ca medic. Și că dînsa se pricepe să trateze copiii!...

„Trebuie s-o fac cu orice preț!“ Așa aș fi spus înaintea. Acum însă „orice preț“ nu-mi mai era la îndemînă: aveam, cum se spune, mijloacele limitate. În asemenea condiții era mai greu să acționezi.

Cum să-ți atingi scopul, fără a te folosi de prefăcătorie și minciună? Și brusc m-am mirat de mine însumi: „Ce năîng, ce fără minte sînt! De ce a trebuit s-o mai trezesc noaptea pe biata bunică-mea, dacă pe lumea asta există Anton? Anton, care într-adevăr trebuie să se vindece de timiditate, de nehotărîre, ba și de bîlbîială! Or, Nina Gheorghievna este chiar neurolog. Ea îl va salva pe prietenul meu cel mai bun! Și după aceea toată clasa noastră îi va scrie o scrisoare de mulțumire! Și o să-și recapete pe loc încrederea în forțele ei... Iată, totul va fi cît se poate de cinstit și de corect“.

După ore l-am rugat pe Anton să rămînă în clasă.

— Aveam de discutat lucruri serioase — l-am pre-venit eu.

— S-a întâmplat ceva? mă întrebă prietenul meu, grijuliu.

— Încă nu s-a întâmplat, dar curînd o să se întîmple. Mi-a venit o idee cum să-i ajut mamei tale.

— Mamei?...

Știam că Anton va refuza să se supună planului meu și de aceea m-am decis să apelez la maică-sa.

Anton şedea în banca „de pedeapsă“, iar eu, la masa profesorului. „De acolo, mi-am zis eu, cuvintele mele au să sune mai convingător!“

Era emoţionat. Pielea de la rădăcina părului său se colora treptat în trandafiriu. N-am vrut să-i prelungesc chinul şi am intrat direct în subiect:

— Există o femeie care o să te trateze. Începînd chiar de mîine. E un medic grozav. Neu-ro-log! Ai priceput? Exact ce-ţi trebuie ție. Ai să devii curajos şi tăntoş. Şi ai să-i aduci mamei tale numai cinciuri.

— Trebuie să mă mai gîndesc. E un lucru foarte serios.

— N-ai ce să te mai gîndeşti. Nu mai pot suporta să te-aud cum te bilbîi! Nu vreau să te mai văd cum te fisticeşti la tablă!

— Îţi mulţumesc, Serioja... — rosti Anton, bilbîindu-se deznădăjduit, din pricina neaşteptatei propunerii. Dar asta e firea mea. Medicii nu vindecă aşa ceva...

— Ți-aduci aminte ce-a spus profesorul de zoologie?! l-am întrebat eu. A zis odată că timiditatea ta capătă forme bolnăvicioase. Şi, de vreme ce-s bolnăvicioase, înseamnă că se pot trata. Iar dînsa are să te vindece! După aceea o să-i exprimăm mulţumirile noastre din partea întregii clase. În scris.

— Toată clasa o să ştie că mă tratez?...

— Mă rog, dacă nu vrei, n-am să ştiu decît eu. Şi mama ta... Iar noi doi o să-i exprimăm mulţumirile noastre. În scris!

— Neapărat în scris?

— Neapărat! Ca să-i rămînă amintire.

— Iartă-mă, Serioja... Dar dacă doctoriile ei n-au să mă ajute?

— Te rog eu să te vindeci... Poţi să faci asta pentru mine?

— Serioja... ții atît de mult? Te frămînți atît de mult pentru mine? N-am știut...

Mă simţeam cam stînjenit. Reieşea totuşi că n-am fost prea sincer cu prietenul meu cel mai bun. Şi, ca întotdeauna cînd umblam cu şoalda, vorbele mele sunau viori şi hotărît. Pasămite, iar nu procedam prea „exact“.

„Dar Anton ar putea într-adevăr să se vindece! mă

încurajam eu. Prin urmare, totul e cît se poate de cinstit și de corect! Principalul e ca Nina Gheorghievna să fie de acord“...

— Am venit pentru o problemă importantă! i-am spus eu din prag, ca și cum mă scuзам pentru vizita mea.

Nu știu de ce însă, Nina Gheorghievna nu acordă atenție acestei fraze: nici nu se interesează măcar despre ce-i vorba. Iar după ce am intrat în odaie, ca și cînd ar fi vrut să-mi abată atenția de la problema mea, mă întrebă:

— Vii direct de la școală?

— Am trecut pe-acasă.

— Poate vrei să mănîinci?

— Am mîncat... la restaurant. Și, nu știu de ce, mă grăbii să adaug: Pe cuvîntul meu!

— La restaurant?! se miră ea. Păi cum așa, ai rămas chiar singur?

— Nu, cu bunica.

— Cu mama mamei?

Am dat din cap... Nici pînă atunci, și nici după aceea noi doi n-am mai pomenit de mama. Ca și cînd ar fi fost un subiect interzis. Nici o singură dată și nicicînd...

Îmi amintesc că în clipa aceea am simțit dorința să nu mai vorbim nici despre tata. Am decis ca, pentru ultima oară, să mai lămuresc un lucru care mă frămînta: să dezleg rîndurile acelea, neclare pentru mine, din scrisoarea ei. Și mai doream, poate, să las pentru mai tîrziu discuția legată de problema pentru care venisem.

— Nina Gheorghievna — i-am spus eu — dumneavoastră ați scris că tata are dreptul și să nu vrea să vină la dumneavoastră, „așa cum s-a mai întîmplat odată“.

— Ai învățat scrisoarea mea pe dinafară?

— Nu... am reținut doar cuvintele acestea. I-ați mai scris vreodată?

Tăcu îndelung, ca și cînd i-ar fi venit greu să-mi răspundă. Apoi începu să cugete cu glas tare:

— Dacă Serghei ar fi venit atunci?... Poate că ar

fi ieșit altfel cu Șurik, cine știe! ... Prea puțin probabil, desigur. Dar mie așa mi se părea. Asta s-a întâmplat când Șurik era în clasa a patra. Țin minte și ziua: doisprezece februarie. Colegii lui i-au tras o „bușeală“. N-am pierdut vremea să aflu de ce. Dar el se simțea jignit și vroia din toată inima să se răzbune! Eram la cină, chiar la masa asta... Șurik a trădat toate secretele prietenilor săi. Niște secrete caraghioase, copilărești, desigur. Dar el era convins că-s „îngrozitoare“ și mi le povestea în șoaptă. Se uita cu fereală în jur... Vroia să-i pîrască la director ca prietenii lui să fie pedepsiți. Pe vremea aceea începusem să lucrez la școală și eram în relații de prietenie cu directorul. Acum nu mai e nici el: a murit... Am refuzat, iar Șurik a început să țipe. Să-mi pretindă s-o fac, să plîngă. M-am speriat nițeluș... N-am reușit să-i explic, să-l conving. Și mi-am zis că are nevoie de o discuție hotărîtă cu un bărbat. Nu cu directorul și nici cu profesorul, ci cu un om matur, dar negreșit bărbat. I-am scris lui Serghei. Pe altcineva n-aveam. I-am explicat tot. Dar n-a venit... Cred că din grijă pentru mine: se temea să nu încep iar „să mă macin pe dinăuntru“, cum spune el. Da, înțeleg, înțeleg perfect.

De bună seamă că tata a socotit că nu-i înțelept să vină în casa aceasta. Sau poate chiar necinstit față de mama, față de mine.

Dar oare eu mă purtam cinstit față de familia mea, venind aici?... La întrebarea asta nu eram în stare să-mi răspund.

Îi vedeam pe perete pe tata și pe Șurik, foarte aproape de mine. Erau alături. Poate că și tata are acea dîrzenie de fier de care pomenea Șurik? Gîndul acesta îmi era însă neplăcut, așa încît l-am alungat repede.

Și am început să mă gîndesc la cu totul altceva, ceva care-mi făcea plăcere: „Poți împărtăși un secret, privitor la un om la care ții, numai cuiva apropiat sau măcar cuiva în care ai încredere. Poate că Nina Gheorghievna a început să aibă încredere în mine?“ ...

— Numai astă ai vrut să afli? mă întrebă dînsa. Asta era problema ta importantă?

— Da' de unde! Da' de unde! mă speriai eu. Cu

totul alta... Colegul meu de școală, îl cheamă Anton, are nevoie de un tratament urgent. Și chiar la un neurolog! E foarte timid, foarte modest... Se bîlbîie chiar. Și mereu ia numai trei. Deși știe tot! Dar ce folos că știe, dacă stă la tablă și tace. Vă dați seama? Nu-i în stare să răspundă! Iar maică-sa zice că se aruncă-n rîu dacă nu iese nimic dintr-însul. E un băiat tare bun! Foarte modest... Dacă l-ați putea vindeca! Asta am vrut să vă rog...

De tulburat ce eram, am sărit de pe scaun. Se sculă și ea și veni lîngă mine, aproape de tot. Dar nu ca să se uite cercetător la mine, așa cum fac miopii. Mi se părea că se apropiase atît de mult ca s-o pot auzi, fiindcă începuse deodată să vorbească încet de tot, aproape în șoaptă:

— Ca să părăsești un om... — făcu un semn din cap, fie spre tata, fie spre Șurik (în perete, ei doi se aflau alături). Ca să părăsești un om, ești nevoit uneori să născocesci niște false motive. Fiindcă cele adevărate pot fi prea necruțătoare. Dar ca să *vii* la un om, nu-i nevoie să născocesci nimic. Trebuie numai să *vii* și atît...

— Ba nu! Ba nu! Anton e într-adevăr foarte nervos. Vreau să se facă bine. Nu mă credeți? Pe cuvîntul meu!

— Asta se-nțelege de la sine — rosti ca încet. O să încercăm să-l vindecăm...

*

* *

De atunci au trecut trei ani și jumătate.

N-am spus niciodată acasă că o cunosc. Și nici dînsa nu m-a întrebat vreodată dacă am pomenit de ea și cum anume... N-a intrat în casa noastră nici măcar ca o amintire din trecut: îmi era teamă să nu distrug ceva gingaș, mi-era frică să n-o rănesc pe mama. Mama era fericită și țineam să-i apăr această fericire. Voiam să-i dăruiesc eu singur Ninei Gheorghievna căldura de care avea nevoie. Din pricina tatii sau în locul tatii...

Sub imperiul datoriei oare? Asta a fost la început,

dar nu și după aceea... „Imperiu“ e un cuvânt răsunător, mult mai frumos decât „constrângere“, dar sensul lor e aproape același. Poate că tendința de a ocroti, de a salva pe cineva din impas s-a zămislit în mine o dată cu primele semne ale maturității. Nu-l poți uita pe primul om care a avut nevoie de tine.

Iată însă că de curînd, acum vreo șase luni, ne-am mutat în alt oraș: mai aproape de obiectivele pe care le proiectau părinții mei. Cînd mi-am luat rămas bun de la Nina Gheorghievna, i-am făgăduit că o să vin la ea în fiecare vară. În dorința de a consola pe cineva, îi făgăduiești uneori un lucru pe care ți-e cu neputință să-l faci după aceea. Sau aproape cu neputință.

La plecare, nu-mi cunoșteam încă noua adresă și ne-am înțeles ca Nina Gheorghievna să-mi scrie la poșta centrală, la post-restant.

Astă-iarnă însă tata m-a anunțat că-mi voi petrece vacanța de vară împreună cu el și cu mama: vom pleca în sud, în Caucaz, pe țărmul Mării Negre.

— E ultima ta vară — mi-a spus el. La anul va trebui să dai examen la facultate. Trebuie să aduni puteri, să-ți călești organismul.

„Ultima mea vară“ — cuvintele acestea erau repetate în casa noastră atît de des, încît aveam impresia că pînă la vara viitoare am să mor.

„Plecați vara în excursie pe rîu!“ încercase să mă convingă ani de-a rîndul femeia cea frumoasă, decupată din revistă. Iar tata susținea că are perfectă dreptate, că nimic nu-i mai înțelept decît odihna pe rîu. Acum mă încredința că nimic nu-i mai folositor decît aerul de munte, băile de soare și înotatul în apa mării.

— O să mergem cu avionul — mi-a spus el. Vreau ca în ultima ta vară să ai parte de toate bucuriile.

Îmi plăceau bucuriile. Și-apoi nu făcusem niciodată baie în mare și nu zburasem cu avionul. Ultima mea vară făgăduia să fie foarte frumoasă și o așteptam cu nerăbdare. Dar azi am primit o scrisoare la post-restant:

Te aștept. Mi-am luat concediu pentru toată vara. N-am plecat cu copiii mei în tabăra de pionieri: te aștept

pe tine. Dar dacă nu vii, nu mă supăr. Poate că ai alte treburi, alte planuri. Da, înțeleg, înțeleg perfect.

„Am să mă duc la dînsa în ianuarie — mi-am zis eu. Și atunci, tot vacanță o să fie...”

I-am scris o scrisoare. I-am explicat că ar fi mai bine să vin în ianuarie, fiindcă iarna nu ți-o poți petrece pe malul mării, în vreme ce orașul în care am trăit atîția ani e mult mai frumos iarna decît vara: ai posibilitatea să schiezi. I-am mai scris că în tabăra de pionieri o să stea la aer curat și o să se odihnească, în timp ce orașul vara e plin de praf...

Am citit scrisoarea, dar n-am fost în stare să lipesc plicul. Era scrisoarea altcuiva, nu a mea: lungă, înțeleaptă, fără nici o ștersătură.

Nu, trebuie să fiu lîngă dînsa în ziua cînd am făgăduit, atunci cînd m-așteaptă. Sau să nu mai mă duc niciodată...

Nu, nu pot să devin o a treia pierdere din viața ei... De aceea mă duc chiar acum să-mi anulez biletul.

Acasă am spus că țin mult s-o revăd pe bunica și pe Anton, care au rămas acolo, în orașul copilăriei mele. Și, într-adevăr, mi s-a făcut dor de ei. Dar, de fapt, mă duc la Nina Gheorghievna. N-am să-i trimit o telegramă: am să sosesc fără să o previn și am să descui ușa cu cheile care au rămas la mine. Cu cheile pe care le-a azvîrlit cîndva Șurik. Dînsa nu știe de ele. Las' să n-aibă numai surprize triste.

Mama nu se opune: se bucură că mi-e dor de bunica, mama ei. Am impresia că din nou toate ies nu prea „exact”.

Cu tata însă m-am certat azi. Pentru prima oară în viață! Mi-a spus că plecarea asta e o nechibzuință, că e de ajuns să le trimit doar o scrisoare bunicii și lui Anton, că mai tîrziu pot să-i invit la mine. Mi-a spus că dau peste cap toate proiectele familiei, că sînt lipsit de avînt, de vreme ce renunț la munte, la altitudine, la zbor...

Și totuși mă duc să-mi anulez biletul de avion.

Tata mi-a citat niște cuvinte, scoase, cred, dintr-o carte: „Viața omului e un drum de la stația numită Naștere pînă la stația numită Moarte, cu nenumărate

opriri și întârzieri pe parcurs. Drumul acesta trebuie să-l străbați fără ocoluri, respectînd traseul stabilit“.

Eu însă m-am gîndit că există avioane și trenuri care fac drumuri în afara orarului și în afara traseului stabilit. Sînt avioane și trenuri cu destinație specială (cele mai importante!), ele ajută, ele salvează... Asta nu i-am mai spus-o tatii. Dar mă duc să anulez biletul.

„FLUTURAŞUL“

Valeri avea impresia că lista salariaților din instituția unde lucrează maică-sa este veșnică, stabilită o dată pentru totdeauna. De când se știa el, colectivul acestei „microinstituții“ era alcătuit din patru oameni. Afară de mama mai lucrau acolo Varvara Mihailovna și Elena Gavrilovna. Acum erau două femei în vîrstă, cam greoaie, suferind de astm și stenocardie, dar mama lui, care le cunoscuse pe cînd arătau cu totul altfel, le striga așa cum apucase pe vremuri: pe una Varenka, iar pe cealaltă Leolia. Pentru Valeri însă, ca și în copilărie, cele două femei erau mătușa Varia și mătușa Leolia. Numai șefului instituției toată lumea i se adresa oficial: Nikodim Sergheici.

Războiul le adusese, tuturor celor patru, dureri și pierderi pe care timpul nu te poate face să le uiți. Soția lui Nikodim Sergheici murise în patruzeci și doi de foame, la Leningrad; curînd după aceea s-a întors și el acasă, cu o contuzie gravă, dar, neputînd să stea în locuința rămasă pustie, plecase pentru totdeauna într-alt oraș și nu se mai însurase niciodată. Varenka și Leolia își pierduseră în război fiii, iar mama lui Valeri, soțul. Astfel încît Valeri devenise, de mulți ani, pentru cei patru, unicul lor fiu. „Fiul nostru comun“ — așa i se spunea în mica instituție.

Valeri scria versuri din copilărie. Maidă-sa i le bătea frumos la mașină, iar Nikodim Sergheici le citea cu into-

nație. El însuși, pe vremea studenției, „își încercase pana“, ba chiar odată se încumetase să-și trimită prin poștă versurile lui Alexandr Block. Poetul nu-i apreciasse producția literară, însă Nikodim Sergheici continua să păstreze cu atita sfințenie cele trei rînduri care conțineau răspunsul marelui poet, de parcă ar fi cuprins în ele cea mai înaltă și mai entuziastă prețuire. Nikodim Sergheici susținea că poeziile lui Valeri i-ar fi plăcut lui Block datorită „sincerității și purității lor tinerești“. Firește că era destul de greu să verifici acest lucru, dar întregul colectiv se arăta dispus să-și creadă șeful pe cuvînt: cum-necum, dar nici unul nu putea pretinde că a avut legături mai strînse cu vestitul poet decît dînsul.

La timpul său, instituția începu să scoată o gazetă de perete, intitulată „Pentru respectarea strictă a indicilor de plan!“ Întrucît colectivul era nespus de mic, fiecăruia îi reveneau multe sarcini obștești de tot felul. Numai mama lui Valeri n-avea nici o sarcină, așa că i se ceru să redacteze gazeta de perete. Valeri scria și redacta în locul ei aproape toate articolele, iar dînsa nu ascundea acest lucru, ci dimpotrivă se mîndrea cu asta. Așa cum recunoștea singură, era „lipsită de orice simț politic“, în timp ce Valeri era înzestrat cu acest simț.

...Pînă la urmă, Valeri nu izbuti să devină poet, ceea ce îi întristă nițeluș pe colegii mamei. În schimb, se făcu ziarist. După ce absolvi facultatea din Moscova, primi repartitie în orașul său natal, la redacția ziarului regional de tineret.

Redactorul-șef al ziarului fusese numit de curînd. Se spunea despre dînsul că a fost un foarte bun maestru de atelier, că, mai apoi, ca organizator în biroul de comsomol al uzinei, se descurcase mult mai prost, iar acum, în redacția ziarului, reușise deocamdată să atragă atenția asupra lui doar prin faptul că de vreo cîteva ori spusese „valt“ în loc de „zaț“ și se încăpățîna să numească șpaltul „filă“, făcîndu-l să se înfioare pe corector, care lucrase la diverse ziare mai bine de patruzeci de ani. Toate aceste împrejurări l-au scos în prim-plan pe secretarul general de redacție Guskov.

Deasupra mesei lui Guskov atîrna un afiș, executat de către desenatorul ziarului, după o schiță concepută

de stăpînul biroului în persoană: o pană ascuțită, aidoma unei săgeți a lui Eros, străpungea inima cititorului, trezind în el dragoste pentru ziarul regional de tineret, al cărui titlu era scris în tuș de-a lungul penei. Mai jos se afla o inscripție ritmată:

*Ascute-ți bine pana
Și ia în piept problema!*

Aceasta era deviza lui Guskov.

— Ziarul regiunii vecine ne-a întrecut! vocifera el la ședințele fulger ale redacției. În locul articolului de fond au pus un foileton. Asta dovedește spirit de inovație, o adîncă preocupare pentru inițiativa creatoare! Pe cînd noi ce facem?

— N-avem decît să mutăm în prima coloană rubrica de anunțuri: ce spectacol s-a aminat din pricină că interpretul principal s-a îmbolnăvit, sau ce carnet de cec, pierdut de titular, se declară nul!... răspunse ironic, de la locul său, Keșa Sokolov, responsabilul rubricii „Viața comsomolistă“.

Era riscant să-i ripostezi lui Keșa, iubit de întreg colectivul redacției, așa că Guskov tăcu mîlc.

Intrucît secretarul general de redacție nu avea deocamdată nici o idee ce anume să pună în locul articolelor de fond, acestea apăreau ca mai înainte scrise de Valeri, din însărcinarea lui Guskov personal: de la prima aruncătură de ochi, acesta descoperise în el un ziarist „cu o ascuțită intuiție politică“.

În mica instituție unde lucra mama, erau acum studiate zilnic și amănunțit toate articolele de fond ale ziarului de tineret. Nikodim Sergheici le dădea citire fără grabă, ușor cîntat, așa cum recîți o poezie, repetînd frazele care, după părerea lui, demonstrau profunzimea de gîndire și subtilitatea tînărului autor.

Cel mai mult le-a plăcut tuturor articolul în care era vorba despre grija față de om. Nikodim Sergheici a apreciat că articolul e scris în spiritul „umanismului militant“ și străbătut de „frumusețea sentimentului de dra-

goste față de oameni“. Articolul a fost dactilografiat și expus în numărul curent al gazetei de perete „Pentru respectarea strictă a indicilor de plan“. Jos, spre deosebire de originalul apărut în ziar, figura numele întreg al autorului.

Cei patru salariați erau îndeobște mihniți că articolele de fond din ziare nu se semnează. „E nedrept! declară Nikodim Sergheici. Inspirația nu se poate manifesta anonim!“ Și, într-adevăr, nimeni din oraș nu știa că prima coloană a ziarului cuprinde aproape zi de zi articolele lui Valeri, ale fiului lor comun! Tuspatru chiar avuseseră de gând să scrie în acest sens un protest către forurile superioare: a scrie proteste era însă o îndeletnicire prea străină acestor oameni buni și blânzi, așa că au renunțat.

Valeri îi iubea din copilărie pe toți. Știa că-i urmăresc cu grijă și asiduitate fiecare pas în viață. Uneori exagerau importanța faptelor lui, bune sau rele, dar ce să-i faci: așa procedează întotdeauna o inimă cu adevărat iubitoare. Oamenii aceștia, pe care războiul îi lovise cu neînchipuită cruzime, investiseră în „fiul lor comun“ nespuse multe speranțe, cele mai frumoase și cele mai îndrăznețe. Păreau să aștepte ca Valeri, prin viitorul său, prin reușita lui în viață, să le înlocuiască cît de cît pierderile suferite, redîndu-le scopul existenței și bucuria de a trăi.

Ori de cîte ori Valeri, elev fiind, lua un cinci sau era ales redactor al gazetei de perete din clasa respectivă, dădea o fugă pînă la vila fără etaj unde se afla instituția mamei sale ca să le anunțe neîntîrziat succesul obținut. Din păcate, nici unul dintre ei nu-și trăda bucuria în prezența lui Valeri. Nikodim Sergheici spunea de obicei că o notă nu înseamnă mare lucru, că, în genere, nu notele contează, ci cunoștințele. Valeri se grăbea să încuviințeze bucurios, fiindcă își dădea seama că și notele își au importanța lor și era sigur că, în clipa cînd va ieși pe ușă, Nikodim Sergheici va rosti laude în urma lui, iar toți ceilalți vor munci în ziua aceea voioși, cu inima ușoară.

De astă dată Valeri simțea că tuspatru așteaptă cu nerăbdare prezența lui reală în paginile ziarului, un

articol pe care să-l poată arăta cu mîndrie rudelor și vecinilor: „Fiul nostru comun l-a scris. Valeri al nostru!“ Asta așteptau... Lui, în schimb, i se dădea să scrie numai plicticoase articole de fond, și nici acelea semnate! Valeri căuta un prilej potrivit de a-și exersa condeiul în paginile ziarului, ca un redactor veritabil. Prilejul i se ivi de la sine.

Intr-o dimineață, pe cînd dormea dus după ce fusese de serviciu noaptea la tipografie, fu chemat de urgență la Guskov.

— „Nici somn și nici odihnă, mi-e sufletul zdrobit!“... cîntă Guskov, fals, pe o melodie născocită de el, închizînd în urma lui Valeri ușa biroului său. Uite ce-i, vreau să fac din tine un adevărat luptător al condeiului, ca să mi-i tragi în țeapă pe toți mucegăiții din regiunea noastră.

— Pe cine?! se miră Valeri.

— Ei, da, pe mucegăiți... Se vede că ești nou în redacția noastră. „Mucegăiții“ sînt pentru mine toți acei care mai cultivă spiritul vechi mic-burghez. Pricepi? Prin urmare, am de gînd să-ți dau o sarcină de răspundere. Vezi tu, în teancul sosit cu poșta de ieri se lăfăie liniștită „o bombă cu explozie întîrziată“, într-un plic albastru obișnuit, cu marcă și ștampilă. Această „bombă“ trebuie să explodeze cu ajutorul tău și să aducă mari prejudicii lagărului împotriva căruia noi, ziariștii, sîntem chemați să luptăm.

Guskov scoase din sertarul de sus al biroului „bomba“ albastră de hîrtie, vîrî două degete în ea și extrase dinăuntru o filă mică, albă, vîrstată toată de rînduri drepte, îngrijite.

— Ascultă aici ce scrie o studentă, Suzana D., cum ai s-o numești în viitorul tău foileton. „Dragă redacție! Am șovăit mult înainte de a pune mîna pe toc. Și totuși, peste cîteva minute, voi lăsa să cadă în cutia poștală plicul acesta albastru, care o să vă dezvăluie o istorie murdară, avînd ca erou un om cu suflet murdar. Nu la mine mi-e gîndul în clipa aceasta! Vreau însă ca ceilalți semeni ai mei, și mai cu seamă copiii, să nu ajungă pe viitor victimele acestui om, mai bine zis, ale acestui individ în frac, cu papion îngust în loc de cra-

vată și cu o mentalitate îngustă, mic-burgheză. În ținuta aceasta se prezintă dumnealui la seratele noastre studențești — vă dați seama! De ce spun că existența lui îi primejduiește și pe copii? Fiindcă individul acesta e student la Facultatea de pedagogie și se pregătește să devină profesor, ca să-i educe (mai precis să-i strice!) pe copiii noștri. E un individ deosebit de primejdios, mai cu seamă fiindcă are farmec. El e sufletul societății, inițiator de baluri și petreceri de tot soiul. Mai e și fruntaș la învățătură, peste toate! Există printre noi oameni legați la ochi, care cred că notele bune pot determina întreg ansamblul calităților omenești; care sînt convinși că, dacă cineva răspunde de cinci, înseamnă că și pentru însușirile lui sufletești merită nota cinci... „Ideea nu-i nouă! preciză Guskov, oprindu-se din lecură. Dar fii atent cît de frumos e exprimată! O poți lua caldă, ca să zic așa, pentru viitorul tău foileton. Și nu uita fracul. Fracul acesta e ca o mărturie a unei anume atitudini în societate, în colectiv. Dar să mergem mai departe... „Starkov îmi făcea curte, îmi vorbea de dragoste, îmi citea chiar versuri, pe care le dădea drept ale lui, deși, după părerea mea, nu-i aparțineau lui, dar cui anume, nu știu. Mi-a cerut mîna. Am povestit toate acestea prietenelor mele, părinților, vecinilor, cunoscuților. Aveam încredere în el, la fel cum s-ar putea încrede sute de alți oameni și, mai cu seamă, copiii: știți și dumneavoastră cît sînt de naivi! El însă m-a înșelat, la fel cum îi va înșela pe toți ceilalți... Acum, judecați și dumneavoastră: un asemenea om poate fi în stare să educe tînăra noastră generație?!“

Guskov citise cu atîta intonație și participare sufletească, de parcă Suzana D. ar fi fost chiar el, de parcă lui i-ar fi cerut mîna și și-ar fi bătut joc de prima lui dragoste studentul acela de la Facultatea de pedagogie.

— Deci iată: pe baza acestei scrisori putem ridica o problemă de uriașă importanță. O problemă de asemenea proporții, încît ziarul regional vecin să plesnească de ciudă, să facă un infarct! Guskov sări de pe scaun și începu să se plimbe agitat prin birou. E posibil ca faptele ce le avem la îndemînă să nu fie suficiente. Dar

n-ai decît să le mai rotunjești tu. Completarea creatoare e o lege a genului publicistic. Un creator are dreptul s-o facă! Or, nu numai scriitorii se pot numi creatori, avem și noi, ziarisții, serioase temeuri să ne zicem astfel. Te duci chiar azi, chiar în clipa asta la Facultatea de pedagogie.

— Dar studenții sînt în vacanță. N-am să găsesc pe nimeni acolo... Ba nu, se mai organizează totuși serate studențești — își aminti Valeri. Am să-i găsesc pe toți, o să dezgrop toate faptele!

Faptele acestea deveniseră acum prețioase pentru el, fiindcă simțea că nu mai e mult și o să-i apară numele în ziar. Va scrie un articol caustic, un foileton care să atragă atenția tuturor. Nikodim Sergheici îl va citi cu glas tare, iar maică-sa, mătușa Leolia și mătușa Varia vor cumpăra zeci de exemplare (toate acestea și le închipuia nespus de limpede!) pe care le vor împărți tuturor prietenilor și cunoștințelor.

— Nu face să scormonești și să dezgropi prea mult! îl sfătui Guskov, așezîndu-se iar în fotoliul său. Nu-ți pierde timpul: am nevoie de foileton mîine seară. Îl strecurăm în numărul de duminică! Și, mai ales, ține minte: ai voie să accentuezi, să exagerezi unele lucruri. Exagerarea e și ea o lege a genului publicistic! Un creator are dreptul s-o facă. Aici nu-i vorba atît de Starkov și de Suzana D., cît de cazul pe care-l reprezintă ei și care va sluji drept pildă miilor de tineri. Pricepi? Rău faci, măi frate, că nu-ți notezi ideile mele în carnet. Te pome-nești că le uiți. Și o ultimă recomandare: gîndește-te la un titlu cît mai caustic. E foarte important. „Molia“, de pildă... sau ceva în genul ăsta. Ceva care să cuprindă o caracterizare generală și, în același timp, să poată fi reținut cu ușurință. Pricepi? M-am gîndit dacă n-am putea specula chiar numele lui de familie. Fiindcă, vezi tu, Starkov¹... vechi, învechit... Rămășițe ale mentalității trecute... Toate astea se asociază de la sine. S-ar mai putea specula fracul — ar fi și ăsta un subiect

¹ De la cuvîntul *starii*, care, în limba rusă, înseamnă *bătrîn*, *vechi*.

somptuos! Pe scurt: onorariul îl încasezi tu, așa că titlul n-ai decît să-l născocеști singur!

Ieșind pe coridor, Valeri parcurse din ochi primele rînduri ale scrisorii, apoi se opri și citi cu glas tare: „... un individ în frac, cu papion îngust în loc de cravată și cu o mentalitate îngustă, mic-burgheză“. «Iată titlul viitorului foileton! se gîndi Valeri. Papion înseamnă fluture, deci: „Fluturașul“!... Titlul acesta va fi strîns legat de imaginea personajului principal, legat, la propriu, de gîtul lui — un titlu fidel, sugestiv și concludent. Deci așa rămîne: „Fluturașul!“...»

*
* *

În ziua aceea a fost aproape cu neputință să pui mîna pe un exemplar din ziarul regional de tîneret — și nu numai la chioșcurile „Centrului de difuzare“, ci chiar și în biblioteci. În autobuze și troleibuze oamenii își povesteau unul altuia conținutul foiletonului, schimbînd impresii:

— Gîndește-te numai: un asemenea șnapan ar fi putut ajunge profesor!

— Păi cum altfel: și-ar fi luat diploma și drept la copii nimerea! Împreună cu concepțiile lui morale!... Împreună cu fracul său! Numai că, vezi, nu i-a ieșit pasiența!...

— Iar fata, principială, zău așa: nu s-a ferit să-și dezvăluie drama sufletească!...

— Ei, da, dar să nu exagerăm: că nu i-au dat și numele de familie. „Suzana D.“ și atît!

În vila cu un etaj, pînă seara, foiletonul a fost învățat pe de rost ca o poezie. Toate cunoștințele erau sfătuite la telefon: „Citiți neapărat ziarul de tîneret de azi. Pagina a treia... Da, veți vedea singuri!“

Tuspatru se necăjeau doar din pricina unui singur lucru: cititorii rețineau titlul foiletonului, comentau agitați conținutul lui, dar nu acordau nici o atenție numelui autcrului. Era de-a dreptul jignitor.

Seara, în tramvai, Varvara Mihailovna i se adresa Elenei Gavrilovna, cu glas tare, ca să audă toată lumea:

— Foarte frumos scris foiletonul! Ei, da, acela despre „Fluturaș... Cine o fi autorul? Nu-ți amintești?

Elena Gavrilovna se fistici și nu răspunse. Atunci Varvara Mihailovna își aduse aminte singură:

— A, da! Valeri Subbotin! Se vede că-i ziarist talentat! Unul tânăr pesemne... De-acum încolo am să-i urmăresc toate articolele.

Întorcându-se de la slujbă, mama și Nikodim Sergheici au auzit cum un om în vîrstă, cu o înfățișare de intelectual, a apostrofat doi tineri obraznici, numindu-i „fluturași“.

— Vedeti? Expresia a și prins în popor! rosti cu mîndrie Nikodim Sergheici. De-acum încolo, toți derbedeii au să fie numiți „fluturași“.

Și, într-adevăr, așa se întîmplă. În numai două zile, cuvîntul „fluturaș“ deveni popular în tot orașul. Valeri și fusese invitat la clubul fabricii de postav, pentru o conferință cu tema: «Despre „fluturași“ și meleagurile de unde-și iau zborul». Nikodim Sergheici, Varenka și Leonea alergară să asiste la conferință, direct de la slujbă, fără a mai apuca să ia masa și să se odihnească. La fel se întîmpla și pe vremuri, în zilele cînd Valeri juca în spectacolele de amatori din școală. Toți trei vedeau spectacolul de mai multe ori, cît n-ar fi rezistat să-l vadă nici chiar autorul piesei. Și, la fel ca atunci, îi făgăduiră lui Valeri că se vor așeza în diferite colțuri ale sălii, ca nimeni să nu bage de seamă prezența unor oameni străini și să nu se creadă, Doamne ferește, că-s rudele lui Valeri, care s-au prezentat în păr, în chip de „suporteri“. Mama, ca și altă dată, nu s-a dus să-și vadă feciorul, din pricină că era foarte emoționată și s-ar fi putut trăda, punîndu-l pe Valeri într-o situație neplăcută: conferențiarul a venit însoțit de mămica!

Rămasă singură acasă, vru să se apuce de spălat, cînd deodată cineva sună de trei ori, scurt, nehotărit, cu sfială. În prag se afla o femeie în vîrstă, cu basma pe cap.

— Aș vrea să vorbesc cu Valeri Subbotin — rosti ea încet anevoie.

— Nu-i acasă. Sînt mama lui. Dumneavoastră?...

— Eu... Eu sînt mama „Fluturaşului“.

— Cum?... Cum aţi spus?

— Sînt mama lui Vladimir Starkov. Băiatul pe care fiul dumneavoastră l-a numit „Fluturaş“.

Şi iată-le aşezate una în faţa alteia, două femei în vîrstă, două mame.

— Îmi dau seama că mie şi lui Volodea ne va fi greu, foarte greu să dovedim... Fiindcă, în aparenţă, tot ce scrie în foileton e adevărat. În aparenţă numai... E drept că Volodea al meu poartă papion. Cravatele astea caraghioase ne-au rămas de la taică-său. Şi fracul, de asemenea. Tatăl lui a fost muzicant, cînta la violoncel, pe urmă a plecat pe front şi nu s-a mai întors. Muzicanţii poartă asemenea papioane şi fracuri, ştiţi şi dumneavoastră. Or, Volodea n-are alt costum bun... Pe urmă, fata aceea, Suzana... Volodea a iubit-o foarte mult şi i-a cerut să se mărite cu el. Dînsa i-a spus că nu-i poate da încă un răspuns, că vrea să se mai gîndească. Apoi lumea a început să-l tot întrebe pe Volodea: „Te însori? I-ai cerut mîna?“ Ea povestise tuturor şi se sfătuia cu toţi dacă face sau nu să-l ia de bărbat pe băiatul meu. Era neplăcut, nu ştiu cum. Sper că mă înţelegeţi?

— Da, da... Fireşte.

— Şi... cum să zic mai bine? În genere, cred că uneori lucrul cel mai nevinovat poate părea o crimă, dacă-l priveşti... oarecum părtinitor! Dacă-l prezinţi cu părtinire şi dacă judeci numai aspectul exterior. Şi-apoi... Chiar dacă Volodea ar avea vreo vină, e numai din pricina mea. Eu sînt vinovată...

— Dumneavoastră?!

— Păi aşa s-ar crede... L-am crescut pe Volodea singură, i-am ţinut loc şi de tată. Şi poate de aceea grija şi dragostea mea au fost... îndoite, ca să zic aşa. Volodea a crescut mare dar şi azi îmi telefonează dacă întîrzie cît de cît pe undeva. Poate că-i absurd, dar sînt foarte neliniştită cînd lipseşte mult de acasă... N-am ce-i face, nu pot altfel! Ei, şi Suzana l-a luat odată în rîs, spunîndu-i că-i „băiatul mamei“ şi că-i e silă să-l vadă cum „îmi dă socoteală“ la telefon. Peste cîteva zile i-a spus că ar fi foarte bine dacă mai tîrziu, după ce se vor

căsători, aş pleca pentru un timp la vreo rudă, fiindcă în trei o să fie prea strîmt locul. Or eu n-am unde să plec... Dar aş fi plecat totuşi. Vă rog să mă credeţi că aş fi plecat, dacă ar fi fost nevoie... pentru fericirea lor. Numai că Volodea n-a vrut...

— Înţeleg...

— Pe urmă toate s-au petrecut nu ştiu cum... ciudat. Auzeam de cîteva zile rostindu-se pe stradă cuvîntul „fluturaş“ şi nu ştiam că-i noul nume al fiului meu. Ba odată i-am spus chiar eu „fluturaş“ unui tînr care îşi făcea loc cu coatele în staţia de autobuz. Nici prin cap nu-mi trecea că-i dădusem numele fiului meu.

— Nu ştiaţi nimic?

— Nu, aşa s-au petrecut lucrurile... Volodea a făcut tot ce-a putut ca ziarul să n-ajungă în mîinile mele. De asta se temea cel mai tare: vedeţi, nu prea stau bine cu inima... Nu ştie că în asemenea clipe... cînd copiilor noştri le merge rău, noi, mamele, uităm de boală.

— Cunosc...

— Volodea i-a rugat pe toţi vecinii să nu-mi spună, şi ei au făcut întocmai cum le-a cerut. A crescut sub ochii lor şi nu credeau nici un cuvînt din articolul acela. I-a rugat şi pe colegii mei, care au căutat în fel şi chip să-mi abată atenţia în ziua cu pricina. Nişte oameni tare drăguţi...

— Şi cum de-aţi aflat pînă la urmă?...

— Pe Volodea l-a trădat Galocika, nepoţica mea. Locuieşte, împreună cu mama ei, la zece kilometri de oraş, în Iasnîe Ozeora.

— Cunosc localitatea. Valeri a fost acolo în tabăra de pionieri. E mult de-atunci...

— Galocika mi-a scris o scrisoare...

Pe o foaie de pătrăţele, smulsă dintr-un caiet de elevă, erau aşternute, cu litere rotunde şi cu zelul unui om care şi-a însuşit de curînd meştesugul scrisului, următoarele rînduri:

„Dragă mătuşă Nataşa,

Am citit în ziar că Volodea al dumitale e un om foarte rău. Dar nu-i adevărat! La fel gîndeşte şi întrecaga

noastră clasă, a cincea C. Volodea a fost la noi de două ori în vacanța de vară și noi știm că nu-i adevărat. Avem și noi în clasă o gazetă de perete, dar niciodată n-am pune în ea un asemenea articol. Nici chiar un ziar pentru oamenii mari nu l-ar publica, dacă l-ar cunoaște pe Volodea. Spune-i să vină la noi la vară. O să-l alegem iar președintele juriului sportiv, fiindcă e un om drept. Are să se simtă bine la noi!“

Era o foaie obișnuită cu pătrățele, pe care copiii își rezolvă problemele de aritmetică. Nu purta ștampilă rotundă și nici antet. Dar pentru mama lui Valeri căpătă valoarea unui document. Știa că un copil intuiește cu subtilitate binele și că uneori se pricepe să-l deosebească de rău cu mai multă exactitate decât un om matur.

— Volodea crede pînă azi că n-am citit articolul acela. Nu trebuie să afle că am fost aici.

— Nici n-are să afle.

— Am încredere în dumneavoastră.

— Și eu ...

De regulă, cei patru îl strigau fiecare într-alt fel: mama îi spunea Valerik, mătușa Leolia — Valera, iar mătușa Varia îl striga chiar Valea, din pricină că pe fiul ei care murise îl chema Valentin. Numai Nikodim Sergheici îi spunea de obicei pe numele întreg, oficial — Valeri. În seara aceea însă, toți i se adresau astfel — sever și tăios, pe numele întreg.

Valeri nu era în stare să explice cum s-au petrecut lucrurile. Ajunsese la Facultatea de pedagogie în toiu unei serate studențești. Fata aceea, „Suzana D.“, cu lacrimi în genele ei lungi și ușor rimelate, îi repetase aproape cuvînt cu cuvînt conținutul propriei sale scrisori, repetînd într-una: „Trebuie să existe dreptate pe lumea asta! Trebuie să existe!“ ... I se făcuse milă de ea și-i făgăduise cu tărie că va restabili adevărul. Apoi intrase în sala de festivități și văzuse acolo un tînăr, în frac și cu papion, dansînd cu frenezie. Nimeni, afară de el, nu venise la serată în frac. „O mărturie a unei anume atitudini“ ...

își aminti Valeri cuvintele lui Guskov. Tînărul își părăsi deodată partenera cu care se învîrtea prin sală, alergă spre alta, se lăsă într-un genunchi și, ducîndu-și mîinile la inimă, o invită să danseze vals. Poate că era o glumă, dar, în clipa aceea, fu hotărîtoare. „Vezi și dumneata cum zboară de la una la alta, de la una la alta!“ îi șopti Suzana. Lui Valeri îi făcea plăcere că fata îi cere ocrotire și că el i-o poate oferi. Îi spuse cu hotărîre, de parcă ar fi încercat să se convingă pe el însuși: „E limpede! Nici nu-i nevoie să verific mai mult!“ Îi sunau în urechi cuvintele lui Guskov: „Completarea creatoare e o lege a genului publicistic!“

Acum însă, amintindu-și aceste cuvinte, Valeri rosti încet și nesigur:

— Avem voie să exagerăm și să accentuăm unele fapte.

— Să exagerați! Să accentuați! Dar nu născocești o acțiune de roman sau de nuvelă, ci descrii niște oameni vii! pe care-i iei din viață! ... Tu însuți te-ai dovedit un „Fluturas“ credul și ușuratic ... Cum mai rămîne cu articolul tău de fond despre grija față de om? Ce valoare mai are acum?! Și eu, ca un idealist ramolit, mi-am dat drumul la gură: „Umanism militant! Frumusețea sentimentului de dragoste față de oameni!“ ... Ai văzut-o adineauri pe femeia aceea?

Da, Valeri o văzuse pe mama lui Vladimir Starkov. Îl așteptase. Nu se putea să nu-ți inspire încredere femeia aceea, să nu iei drept bun fiecare cuvînt al ei, fiecare gest. În ochii ei se citea atîta durere, încît nu mai avea loc, da, nu mai putea rămîne loc pentru viclenie și înșelăciune. Și totuși ...

— Dar trebuie să înțelegeți că nu-i cîtuși de puțin vorba de Starkov! Valeri continua să se apere cu cuvintele și ideile lui Guskov. E vorba de zeci de mii de cititori, care sînt educați pe baza acestor fapte. Principalul e problema care se pune! ...

— Ce tot îndrugi, Valeri? Păi cum se poate? ... Oare poți educa pe cineva ... folosind minciuna?

Asta o spusese maică-sa, care nu se pricepea să scrie articole pentru gazeta de perete și care era lipsită, după cum ea însăși afirma, „de orice simț politic“. Cu două

ore în urmă se pregătise să spele rufe și mai avea mînele suflecate, ceea ce-i dădea un aer deosebit de hotărît și necruțător.

Nikodim Sergheici își scosese haina, ai fi zis pentru ca să-i vină mai ușor să pornească atacul împotriva lui Valeri.

— Principalul e problema, zici! . . . Păi există oare pe lume o asemenea problemă de dragul căreia să poți pune-gri un om cinstit, măcar unul singur?!

Valeri se obișnuise din copilărie să aibă încredere în oamenii aceștia simpli, poate neînsemnați, dar nespus de cinstiți. Și aștepta ca ei să-i sugereze o soluție.

— Spuneai că comitetul de comsomol al facultății va analiza foiletonul tău — zise Nikodim Sergheici. Cred, așadar, că pînă la data respectivă . . .

Îi întinse lui Valeri stiloul.

Pentru o clipă, Valeri își închipui ce se va întîmpla dacă el însuși va scrie dezmințirea. Nu, firește că n-o va duce secretarului general de redacție, ci i-o va da în mînă lui Keșa Sokolov, numai lui. Din fericire, Keșa e chiar secretarul biroului de comsomol. Dar Guskov? O, Guskov va fi primul care va declara în ședința-fulger că Valeri s-a poticnit la prima acțiune independentă, că nu le-a îndreptățit așteptările, că a indus în eroare ziarul . . .

— Am să verific eu mai încolo . . unele lucruri — rosti el încet.

Și luă stiloul pe care i-l întindea Nikodim Sergheici.

Către redacție. Copie — Către comitetul U.T.C.L. al Facultății de pedagogie:

Consider de datoria mea să comunic . . . — așternu Valeri pe fila albă pe care mătușa Varia i-o strecurase dinainte.

„MARE LUCRU, O PASĂRE!“ ...

Pe mama lui Kolka nimeni n-o striga pe numele întreg: toată lumea, chiar și copiii îi spuneau simplu **Leolia**. „Stați că vine acuși Leolia noastră de la slujbă și v-arătăm noi!“ îi amenințau ei pe voleibaliștii din curtea vecină, și Kolka umbla cu nasul pe sus, de parcă el însuși s-ar pricepe să dea o lovitură razantă, încît toți jucătorii de partea cealaltă a plasei se lăsau temători la pămînt; de parcă el ar fi acela care primește cu iscusință cele mai grele mingi și servește cu atîta dibăcie, încît balonul, aidoma unei ghiulele negre, zboară la cîțiva milimetri deasupra plasei, reușind, ca prin minune, să n-o atingă.

Mama ieșea alergînd în curte, în pantaloni de sport strîmți și cu maiou de tenis. Suporterii ei o întîmpinau vociferînd nerăbdători și bucuroși, dar dînsa îl căuta, înainte de toate, pe Kolka, și-l așeza în primul rînd de spectatori, pe banca din grădină, pe gard sau direct pe iarbă...

Acolo, Kolka ședea modest, cu un aer sobru, fără a-și da pe față triumful, și numai rareori schimba priviri cu mama, care părea că-l întreabă fără vorbe: „Ei, ce zici? Ești mulțumit de mine?“ Sau, dimpotrivă, clipea cu vinovăție: „Iartă-mă... Acuși am să încerc să-mi repar greșeala!“ Cînd echipa lor cîștiga, mama îl lua întotdeauna pe Kolka în brațe și-l săruta, de parcă el ar fi fost pentru ea cea mai prețioasă cupă, primită, o dată pentru totdeauna, pentru toate victoriile ei trecute, prezente și viitoare.

Tata era cu mult mai în vîrstă decît mama. Nu ştia să joace volei, să schieze şi să înoate în stilul acela complicat, numit „butterfly“¹, la fel de bine cum se pricepea mama. Iar mama, din motive necunoscute, nu-l silea să înveţe toate acestea. În schimb, îl învăţa să poarte şi el cămaşă sport, cu guler răsfrint, să se plimbe mult înainte de culcare, iar dimineata să facă gimnastică (scotea pe coridor trei preşuri: pentru ea, pentru tata şi unul mic de tot pentru Kolka). Îl mai învăţase pe tata să fie arbitru la meciurile de volei şi, ori de cîte ori îl vedea stînd cu fluierul în gură în dreptul plasei, lui Kolka i se părea (poate că li se părea şi celorlalţi) că tata-i tînar de tot. Şi în clipele acelea îţi venea parcă să-i spui şi lui pe numele mic... Deşi nimeni nu se încumeta să-l strige astfel.

În schimb, urmînd exemplul mamei, toţi l-au poreclit „Preaînțeleptul apărător al dreptăţii!“ şi fluierul tatii era o lege pentru jucători. Întorcîndu-se acasă după o competiţie de volei sau de la o plimbare seara, tata îi spunea adesea mamei: „Mi s-a uşurat iar respiraţia... Mă simt bine!“ Ceea ce era foarte important pentru el, întrucît suferea de astm bronhic.

În schimb, în casă arbitru era mama.

Ce-i drept, nu te oprea niciodată cu un fluierat strident, nu-ţi amintea niciodată, cu glas tare, cum trebuie să te porţi, dar tata şi Kolka se supuneau întotdeauna de bunăvoie şi cu voioşie hotărîrilor ei, fiindcă erau nişte hotărîri drepte.

Kolka îşi avea îndeletnicirea lui preferată: să vindece păsări bolnave, rănite sau degerate. Mama îi dădea o mîină de ajutor şi-l poreclise „doctor de păsări“, iar colivia la care meşteriseră amîndoi o numea „spital de păsări“.

Primăvara, Kolka le dădea drumul pacienţilor însănătoşiţi să-şi ia zborul în libertate... Păsările zbucneau năvalnic din colivie, ceea ce-l făcea pe Kolka să se simtă oarecum jignit. Dar poate că ardeau de nerăbdare să-i arate cît de bine li s-au întărit aripile, că sînt în stare să-şi ia zborul, exprimîndu-şi în felul lor, păsăresc, recunoştinţa.

¹ Fluture (în limba engleză).

Într-o vară, pe tata îl apucară iar niște accese repetate de astm, lungi, sufocante.

— Am să te duc la cei mai iscusiți medici: apa și aerul... Ei au să te vindece! spuse mama. O să ne înfundăm în desișul pădurii și o să trăim ca niște robinsoni!

Tustrei laolaltă au călătorit mai întâi cu trenul, apoi cu un camion, pe urmă au mai mers nițeluș pe jos și au ajuns într-un loc unde aerul era uscat și natura, exact așa cum i-au prescris-o tatii ani de-a rîndul medicinei, avînd grijă să adauge: „Toate acestea sînt, de bună seamă, inaccesibile și țin de domeniul idealului. De aceea să recurgem mai bine la tablete și picături!”

Numai că, din păcate, doctorii n-o cunoșteau pe mama și nu știau că dînsa se pricepe să facă „accesibil” tot ce-i trebuia tatii și lui Kolka.

Acasă la ei, înapoierea mamei de la slujbă avea darul să transforme într-o clipită totul în jur: stomacurile erau îndestulate, iar locuința devenea primitoare și curată... Și dacă mama zăbovea, tata și Kolka se simțeau ca doi oropsiți, de parcă ar fi stat într-o gară în așteptarea unui tren care întîrzie și nu se știe cînd vine.

Toate acestea se petreceau însă acasă, în apartamentul lor din oraș... Pe cînd aici, pe malul riului, mama dădu deodată la iveală niște talente pe care nici Kolka, nici tata nu i le-ar fi bănuît.

Dimineața, tata întocmea planul zilei lor de odihnă, iar mama rîdea de el: „Iar faci proiecte! Teoreticianul meu incorijibil!”... și ațîța focul în căsuța pădurarului sau de-a dreptul în pădure, fierbînd supa, cartofii, laptele.

Lui Kolka i se părea că mîncare mai gustoasă nu pusesese în gură nicicînd.

Tata se bronză, se învioră și uită de medicamente. „Acuma sîntem aidoma celor trei voinici din poveste!” rîdea mama. Dar, deși spunea asta, într-o seară se lăsă deodată pe o rînă, păli și, văzînd fața speriată a lui Kolka, îi zîmbi nefiresc, silit.

Kolka simți fără veste că expresia „îți fuge pămîntul de sub picioare”, pe care o auzea uneori la cei mari, nu-i o născocire, nici fantezie, nici exagerare: de spaimă i se tăiaseră picioarele, că nu mai simțea sub ele dușu-

meaua tare de scînduri, pe care stătuse cu o clipă mai înainte.

Pădurarul, un om bătrîn, împreună cu tata și Kolka au așezat-o pe mama pe o foaie de cort și au pornit cu ea în sat, care se afla la cinci kilometri depărtare — din pricină că pînă la căsuța pădurarului nu putea pătrunde nici măcar o căruță. Mama îl ținu tot timpul pe Kolka de mîna (nici pe tata și nici pe pădurar, ci numai pe el — lui Kolka îi rămase în minte acest fapt pentru totdeauna). Repeta într-una, aproape fără cunoștință: „Nu-i nimic... Nu vă speriați. Vă rog, nu vă speriați...” Deși suferea cumplit, găsea pentru cei trei bărbați cuvinte de îmbărbătare. Și numai din cînd în cînd întreba: „Mai e mult? E departe?”... Ei însă tăceau, copleșiți.

În pădure se întuneca repede și mersul era anevoios. Și toate cîte în dimineța aceea sau în timpul zilei le păruseră atît de frumoase, atît de poetice și atrăgătoare — hățiturile de neîntrecut, îmbrățișarea strînsă a crengilor — lui Kolka îi păreau acum vrăjmașe și le ura. „Mai e mult? E departe?”... întreba mama.

Din sat, telefonară la spitalul din centrul raional, aflat la douăzeci și cinci de kilometri. Pînă să sosească „Salvarea” de la centrul raional trecu o veșnicie, deși, după ceas, reieșea că a făcut doar o oră, nu mai mult.

Un tînăr în halat alb, nespus de sever și scump la vorbă, fără să salute măcar, se apucă pe loc s-o examineze pe mama. Apoi declară scurt: „Apendicită”. Și urcîndu-se în mașina albă cu cruce roșie, mai rosti cîteva vorbe: „Trebuie să ajungem la timp”.

Tata se urcă și el în mașină, care porni în goană mare. Lui Kolka nici nu-i veni în minte să ceară să-l ia și pe el, să spună că vrea și el să meargă cu mama...

Rămase în dreptul sovietului sătesc, alături de pădurarul cel bătrîn, care-i așezase cu stîngăcie pe umăr mîna lui grea, și repeta mereu în gînd ultimele cuvinte ale mamei, adresate ca și mai înainte nici tatii, nici medicului în halat alb și nici bătrînului pădurar cu cizme de cauciuc, ci numai lui, lui Kolka, doar lui, dintre toți cîți erau pe lumea asta:

„O să fie bine. Las' că mai alergăm noi prin pădure. Apendicita e un fleac. Nu se moare din asta...”

Mama muri.

Toate astea s-au întîmplat demult, pe cînd Kolka abia se pregătea să intre la școală. Acum era într-a șasea...

Anii au trecut. Dar și acum, în fiecare zi, Kolka își amintea de tînărul sever, în halat alb, și de fraza lui scurtă: „Trebuie să ajungem la timp“. De ce n-au ajuns la timp?

Kolka prinsese un obicei ciudat, de neînțeles pentru ceilalți oameni — nu scăpa aproape niciodată prilejul să-i întrebe pe cunoscuți: „Ați avut apendicită?“ „Am avut — răspundeau cîte unii. Dar m-am operat. Un fleac!“

Și din nou gîndul acela stăruitor și zadarnic: „Dar dacă spitalul ar fi fost mai aproape? Dar dacă drumul prin pădure ar fi fost mai puțin neumblat?“ Poate că mama ar fi rămas și azi aici, lingă el... Și ar fi auzit-o cum spune: „N-am pe nimeni mai drag ca tine... Și nici n-o să am vreodată“.

Kolka deveni posac și retras. Vara aceea de demult, la început atît de însorită și de voioasă, îi stătea neconținut în fața ochilor și nu vroia cu nici un chip să se transforme într-o amintire...

La trei ani după moartea mamei, tata se recăsătorii. În casa lor veni Elena Stanislavovna, care lucra împreună cu tata la biroul de proiectări. Nu veni singură — o dată cu dînsa o aduse și pe fiica ei Nelia.

Nelia era cu un an mai mică decît Kolka, dar căpătă dintr-o dată în casa lor locul unei surori mai vîrstnice, mai importante, din pricină că învăța la școala de muzică.

În odaia cea mare, în colțul cel mai vizibil, fu instalat un pian negru, lucios, care umplea parcă întreaga locuință...

Înainte de a se muta la ei, Elena Stanislavovna îl întrebă pe Kolka dacă n-are nimic împotrivă. Kolka nu se împotrivi... Apoi avu cu el o discuție „extrem de importantă pentru conviețuirea lor viitoare“, după cum declara dînsa. Cu timpul, îl preveni ea, Kolka va trebui, firește, să-i spună „mamă“, iar pe Nelia s-o considere

soră, iar Nelia, la rîndul ei, va trebui și ea cu timpul să-i spună tatălui lui Kolka „tată“. Și tuspătru sînt datori să devină prieteni. Toate acestea Elena Stanislavovna le rosti cu glas atît de sigur și curgător, de parcă le-ar fi avut scrise pe o fițuică sau le-ar fi învățat pe dinafară. Mai adăugă că el și Nelia vor fi egali în toate privințele.

Nelia începu, dar nu „cu timpul“, ci chiar din prima zi să-i spună tatălui lui Kolka „tată“, făcîndu-l cîteva zile să tresară surprins ori de cîte ori îl striga astfel: „Vezi — i-a spus Elena Stanislavovna lui Kolka — deși e mai mică decît tine, poți lua exemplul de la ea“.

Kolka însă nu se simțea în stare... Tocmai din pricină că noua soție a tatii folosea într-una cuvintele acelea aspre „trebuie“, „sînt datori“, el nu putea cu nici un chip să-i spună „mamă“, iar pe fiica ei s-o considera soră. Fără îndoială, Elena Stanislavovna era o femeie foarte bună sau, cum se exprima tata, „extrem de cumsecade“. Și nici Nelia nu-i făcuse deocamdată lui Kolka nimic rău. Cu toate acestea nu erau nici pe departe prieteni, deși, conform spuselor Elenei Stanislavovna, „erau datori să fie“. Elena Stanislavovna urmărea cu un ochi ager ca Nelia și Kolka să se scoale dimineată și să se culce seara la aceeași oră, să mănînce la fel la micul dejun, la prînz și la cină (ba Kolka, el singur, căpăta mai mult, fiindcă, după cum subliniasă Elena Stanislavovna, „trebuia să devină bărbat“). În ciuda tuturor acestora, nu erau nici pe departe egali: pianul Neliei, vocația ei, viitorul ei de muziciană nu lăsa în casă nici un colțisor, cît de mic, pentru îndeletnicirile îndrăgite de Kolka.

De pildă, pentru păsările lui...

Kolka se simțea atins de faptul că și tata începuse deodată să privească cu mare respect exercițiile la pian ale Neliei. Și-i mai era grozav de ciudă că, în ceea ce-l privea pe el, n-ar fi fost niciodată în stare să șadă ca dînsa ceasuri de-a rîndul pe taburetul negru, cu atîta stăruință și încăpăținare, de dragul viitorului său. Poate că tocmai de aceea nimeni din casă nu se aștepta din partea lui la cine știe ce ispravă și se arătau cît se poate

de mulțumiți cînd venea cu treiuri, deși Nelinei i se cerea cu severitate să aducă numai cinci.

O dată cu mutarea Elenei Stanislavovna, tata căpătă parcă dintr-o dată exact vîrsta pe care o avea pe buletin, adică patruzeci și cinci de ani. Nu mai era arbitru la meciurile de volei din curte (Elena Stanislavovna spunea că-i o copilărie), nu mai umbla în cămăși sport cu guler răsfrînt și, în ciuda faptului că Elena Stanislavovna îl ducea, aproape în fiecare săptămînă pe la tot soiul de medici, se simțea destul de prost.

„Uită că ești bolnav!“ exclama grijulie Elena Stanislavovna.

Și mama, care, dimpotrivă, căuta să-l facă să nu-și amintească niciodată de boala lui.

Lui Kolka i se părea că noua soție a tatii nimicea, fără să-și dea seama, tot ce era legat de amintirea mamei. N-o făcea dinadins, avea însă cu totul altă fire. Și chiar casa lor nu mai semăna cu cea care fusese înainte.

Locuința lor era acum îngrijită și pusă la punct, încheiată parcă la toți nasturii, ca taiorul bleumarin, sever al Elenei Stanislavovna. Portretul mamei, pe care Kolka nu-l mai văzuse pînă atunci, fusese atîrnat de dînsa în colțul cel mai vizibil, deasupra pianului cel negru și lucios și, cînd le veneau musafiri, Elena Stanislavovna le spunea cu glas tare: „E prima nevastă a soțului meu. A fost o femeie minunată. A murit în mod absurd de apendicită. O chema Elena Sergheevna“... Kolka tresărea de fiecare dată, îi venea să protesteze, să spună că pe mama o chema doar Leolia. Fără să-și dea seama de ce, nu-i făcea plăcere că pe mama lui o chema la fel ca pe Elena Stanislavovna. Deși, de bună seamă, era nedrept.

... În ziua aceea nefericită, cînd Kolka s-a întors din tabăra de pionieri, în mijlocul mesei trona o plăcintă cumpărată de Elena Stanislavovna. În cinstea acestei zile, Nelia învățase o nouă piesă muzicală, una eroică și solemnă, aidoma marșurilor cu care sînt întîmpinați învingătorii în luptă. Kolka se ivi în prag, cu nasul jupuit de soare și cu geamantanul lui cel vechi, la fel de jupuit.

Nelia se repezi la scăunelul ei turnant, fără spetează, ridică la iuţeală capacul pianului şi sunetele marşului se revărsară năvalnic în odaie. Dar nu apucă să-l cînte pînă la capăt.

— Unde-i Tuciurel — întrebă Kolka, acoperind cu strigătul lui sunetele pianului.

Tuciurel era un pescăruş rănit, pe care-l găsisese la sfîrşitul verii trecute în preajma taberei de pionieri şi pe care se căznise să-l lecuiască toată iarna.

— Era... era la bucătărie — răspunse tata şi porni în întîmpinarea lui Kolka, cu braţele întinse. Bine-ai venit! ... Hai, sărută-mă!

Kolka se feri, îşi aruncă valijoara pe divan şi se năpusti afară din odaie. Cei trei — tata, Elena Stanislavovna şi Nelia — schimbară între ei o privire şi ieşiră nehotărîţi în urma lui.

Pe fereastra bucătăriei se afla colivia goală... Nu era o colivie obişnuită, pe care o poţi cumpăra într-un magazin de păsări, ci una construită special, foarte spaţioasă, ca pasărea să se simtă în ea liberă şi să nu se lovească de gratiile de lemn. Colivia aceasta o făcuse, demult, tare demult, Kolka, ajutat de mama, şi de bună seamă că ar fi încăput înăuntru chiar şi un vultur de munte, cu aripi uriaşe, darămite un biet pescăruş. Într-un vas mic de pămînt se afla o plantă, ca o tufă în miniatură, pentru ca pasărea, în cazul cînd nu era prea mare, să se poată aşeza pe ea şi să-şi amintească de pădurea în care crescuse. Acum însă, frunzuliţele tufei erau răsucite şi uscate, semănînd cu nişte tubuleţe: pe semne că planta nu fusese de mult udată. Uşiţa coliviei, o uşă în toată puterea cuvîntului, stătea deschisă. Pe fundul unui borcan de conserve gol zăceau cîteva grăunţioare galbene...

— I-aţi dat peşte? întrebă încet Kolka.

— Nu... n-am avut cînd să ne pierdem vremea cu peştele — răspunse tata. Doar grăunţe...

De teamă, Kolka amîna într-una să întrebe ce era mai important.

— Picioruşul i l-aţi legat?

— Da... cu o faşă...

— Dar aici, în bucătărie, e cald și-i zăpușeală... și miroase a gaz. De ce l-ai adus aici?...

— Știi bine, Nikolai (în momentele grave, tata îi spunea întotdeauna astfel), știi bine că Nelia n-a fost în vara asta nicăieri, că a studiat de dimineață pînă seara, iar pasărea aceea țipa, bătea din aripi, foșnea într-una. Pe scurt, o stînjenea...

— Va să zică Tuciurel te stînjenea foarte mult? rosti Kolka la fel de încet ca și mai înainte, adresîndu-se Nelinei și amînînd să întrebe lucrul cel mai important.

— Da, mă stînjenea! răspunse fetița cu glas țipător și tremurat din cauza plînsului ce sta să izbucnească.

— Nu degeaba ți se spune la școală Miorlăita!

— Cum?... Doar sînt sora ta!

— Nu-mi ești soră... — trînti Kolka.

— Vezi, mamă? Vezi?... Glasul Nelinei deveni tot mai subțire, de parcă înlăuntrul ei s-ar fi încordat nervos, din ce în ce mai tare, o coardă nevăzută. Și coarda plesni: izbucnind în plîns, fetița se repezi înapoi în odaie.

Pînă atunci, Elena Stanislavovna tăcuse. În fundul inimii sale socotea că ar fi trebuit să se aplece cu mai multă atenție la rugămintea lui Kolka, că s-ar fi putut îngriji mai bine de pasărea bolnavă. Era gata chiar să-și recunoască greșeala de față cu toți. Dar ultimele cuvinte ale lui Kolka îi schimbă într-o clipă intențiile.

— Cum poți vorbi astfel, Kolea? Nelia te privește ca pe un frate, s-a pregătit atîta pentru sosirea ta. Și pasărea asta o împiedica într-adevăr să învețe.

— Unde-i acum? întrebă încet Kolka.

Nu auzise nimic în afară de ceea ce era legat de pescărușul lui iubit.

Elena Stanislavovna lăsă capul în jos.

— Era bolnav, a murit — răspunse tata, luîndu-și inima în dinți.

Kolka se clătină...

Era uluit la gîndul că pescărușul lui drag, pentru care adusese din tabără un borcan plin cu plevușcă, murise și că tata vorbea de moartea lui, cu o degajare atît de grosolană.

— A murit nu fiindcă era bolnav, ci fiindcă nu l-ați îngrijit voi. Din pricina voastră! strigă Kolka, abia stăpînindu-și lacrimile.

Înhăță colivia uriașă și, împingînd-o stîngaci înaintea lui, alergă poticnindu-se în curte.

— Nu mai pricep nimic — rosti rar Elena Stanislavovna. Ne-am pregătit atîta să-l întîmpinăm... Nelia a învățat un marș... Mare lucru, o pasăre!..

ÎN AJUNUL NUNȚII

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

De ce-or fi întîrziind atîta? Spectacolul s-o fi terminat demult. De ce nu mai vin? Iată, se aud paşi pe scara de la intrare... Nu, nu-s ei. N-am ajuns încă să cunosc paşii Tamarei, dar pe ai lui Valerka... Sînt obișnuită să-l aștept. Și eram nevoită să aștept tot mai mult: așa-i cînd îți crește băiațul. La început suia scările pînă la etajul doi într-un suflet, de ai fi zis că zboară, apoi a început să le suie în fugă, iar acum urcă pur și simplu, deocamdată fără să-și tragă răsufierea pe paliere: anii ne silesc să ne încetinim din ce în ce mai mult pașii.

Odaia noastră, veche și lungă, cu tavanul înalt, e împărțită în două. Ori de cîte ori îl aștept astfel, îmi zic: „Ce bine ar fi să adorm și să mă trezesc simțindu-l alături, în dosul peretelui de placaj“. Dar nu mi s-a întîmplat niciodată să adorm pînă cînd nu vine...

Și cînd îl aștept, îmi fac tot felul de spaime. Dar n-a pățit niciodată nimic. Atunci de ce mi-e gîndul numai la nenorocire? Ca și acum...

Poate că, după spectacol, au vrut să se plimbe nițel prin oraș: că abia azi au fost la ofițerul stării civile. La ofițerul stării civile... Sună ciudat, Dar așa se spune.

Pentru mîine am isprăvit, cred, toate pregătirile. Bine că mi-am luat concediu trei zile. Altminteri, n-aș fi apucat să fac nimic. Dar de bună seamă că nu concediul contează, n-aș fi reușit să fac nimic fără Lenusia.

Lena, Lenusia... Geniul meu bun! Și nu numai pentru mine. Încă din școală, de pe când eram colege, toată clasa copia de la dînsa problemele cele mai complicate. Iar dacă se isca vreun conflict cu o profesoară ori vreo neînțelegere oarecare, ea se pricepea să restabilească adevărul, să dea lămuriri, să intervină... O făcea nu numai de dragul meu, ci și pentru celelalte.

La început ne-a ajutat să facem pregătiri pentru nunta noastră, iar acum pentru nunta copiilor noștri. Ea însă a rămas nemăritată. N-avea niciodată vreme, preocupată fiind să pună la cale fericirea prietenelor sale. Și dintre toate sfaturile înțelepte și dezinteresate cîte ne-a dat, pentru ea nu și-a oprit nici unul.

Mîine au să vină mulți musafiri. Cînd îți serbezi ziua, pe unii îi poți chema, pe alții nu, fiindcă nu toată lumea e obligată să țină minte cînd te-ai născut... Dar o nuntă n-ai cum s-o ascunzi?! Vreau ca nici unul dintre prietenii lui Valerik să nu se simtă jignit. Țin la prietenii lui fiindcă și ei îl iubesc pe băiatul meu. Întotdeauna am ținut la cei care s-au purtat bine cu fiul meu. Dacă vreo vecină spunea că-i frumos sau că-i băiat bun, începea să mi se pară că-i cea mai drăguță și mai simpatică femeie din toată casa. Iar o profesoară care la ședința cu părinții amintea, fie și în treacăt, că-i un copil devotat devenea pentru mine cea mai inteligentă și cea mai nepărtinitoare. Și la Tamara țin din pricină că-l iubește pe Valerik. Ba nu, nu numai pentru asta. Are suflet bun și-i o fire dreaptă... Dar principalul e că-l iubește pe fiul meu. Asta contează cel mai mult.

Nu-mi imaginam cum am să-i așez pe musafiri în odaia noastră, împărțită în două. De unde să iau atîtea scaune, atîtea vase?

— Așa se întîmplă întotdeauna. Am prevăzut asta — mi-a spus Lenusia. Nu-i nimic, mobilizăm noi toate forțele.

S-a dus din apartament în apartament și s-a înțeles cu vecinii: au să ne dea cu împrumut farfurii, mese, scaune. Locuiesc în casa asta de patruzeci și trei de ani, dar nu m-aș fi încumetat să bat la ușa vecinilor. Dar Lenusia s-a încumetat. De dragul meu. Și nimeni n-a putut s-o refuze. E cu neputință s-o refuzi vreodată.

Prietenii lui Valerik sînt mîncăcioși. Nu-ți cer cîneștie ce delicatessuri: lipsa asta de pretenții le-a rămas din anii studenției. Dar să le dai cît mai mult! Mîine însă au să guste totuși și delicatessuri. Eu n-am nici o contribuție aici: la bucătărie a meșterit Lenusia. Se pricepe să facă orice. Și nici nu-ți cere s-o ajuți... Numai din cînd în cînd te întrebă: „Ia gustă, nu mai trebuie piper? Gustă să vezi, n-am pus prea multă sare?”

Da, am isprăvit toate pregătirile. Mai bine zis, le-am isprăvit împreună cu Lenusia. Numai cadoul de nuntă n-am apucat să-l cumpăr. Dar nu-i nimic: mîine mă ajută Lenusia să-l aleg. Că dînsa știe cu precizie care-i cadoul cel mai nimerit pentru o zi de naștere, pentru nuntă sau pentru aniversarea nunții. Poate că-i rușinos că arunc totul pe umerii ei, că mă bizui atît pe înțeleapta ei experiență de viață. Dar nu pot altfel. Uneori am impresia că dînsa a trăit în gînd toate conflictele și situațiile posibile, numai ca să poată pricepe mai bine și da un sfat bun în toate cazurile cîte le întîlnești în viață. Sfaturi pentru mine și prietenele mele. Lena, Lenusia! Geniul nostru bun...

De ce nu mai vin totuși? E atît de tîrziu. Iată, îl aud pe vecinul de la etajul patru cum urcă scările; se odihnește la fiecă treaptă, fiindcă a avut infarct. Și-a făcut plimbarea înainte de culcare și acum se întoarce să asculte „ultimele știri” ale emisiunii de noapte. Ceea ce înseamnă că încă nu-i douăsprezece. Ani de-a rîndul, tot așteptîndu-l pe Valerik, am învățat să deosebesc pașii tuturor vecinilor noștri. Da, chiar și obiceiurile fiecăruia...

Văd portretul lui Kolea. Deși e întuneric, îl văd. E acolo, pe masă... Valerik nu-l ține minte pe tatăl său. A plecat pe front pe cînd Valerik avea doi ani. A murit și astfel a rămas pentru totdeauna soțul meu. Băiatul meu îl privește ca pe un erou. Dar un erou așa cum a fost Ceapaev sau Kotovski... Valerik nu-și ține minte tatăl ca pe un tată. Eu însă mi-l reamintesc ca pe un soț, care m-ar fi părăsit, fără doar și poate, dacă nu intervenea războiul... Cum de s-au petrecut toate? De unde au pornit?

Mi-aduc aminte de primele fraze ale lui Kolea care

m-au pus pe gînduri. Odată, făcîndu-mi cunoștință cu niște prieteni de-ai lui, m-a prezentat în felul următor: „Soția mea lucrează în domeniul finanțelor“, iar altă dată: „Soția mea lucrează în domeniul economiei“. Eu însă, ca și azi, eram simplu contabil. Nici contabil principal și nici contabil șef...

Eram obișnuită din copilărie să mă sfătuiesc cu Lenusia. Țin minte că dînsa mi-a spus:

— Nu le pune la inimă. Noi sîntem alături de tine, asta contează: prietenii sînt mai de nădejde decît o nevastă sau un soț. Și, în genere, am prevăzut asta. Așa se întîmplă întotdeauna cînd forțele sînt inegale... Nu, aici nu contează titlul: nu faptul că el e candidat în științe, iar tu, contabil. Exisă soți care au titluri mai mari ca el, iar soțiile sînt casnice și nimic mai mult. Și nu se întîmplă nimic îngrozitor, fiindcă acasă bărbații aceștia se comportă ca niște soți și atît. Savanții sînt însă niște oameni aparte. Mulți dintre ei sînt și acasă preocupați numai de meseria lor. Nu mai văd nimic altceva, pricepi! Pe cînd tu faci parte dintr-o altă lume. Părerea mea e că voi doi n-o să vă puteți înțelege niciodată, la fel ca doi oameni care vorbesc limbi diferite.

— O limbă se mai poate învăța — i-am replicat eu încet. Dar pe loc m-am gîndit: „Nu, n-am să pot învăța nimic. Trebuie să am grijă de Valerik...“

Si fi spus Kolea că lucrez „în domeniul economiei“, fără vreun gînd anume? Tot ce se poate. Dar după convorbirea cu Lenusia am devenit mai atentă, am început să-i urmăresc purtarea față de mine căutînd o confirmare a spuselor ei și, firește, o găseam.

Aveam impresia că bărbatul meu ascultă cu încordare cînd discut cu prietenii lui, de teamă să nu fac vreo gafă. Am început să-i evit cunoștințele. Mă întrebam dacă nu vreau să merg cu el în vizită, iar eu răspundeam că tocmai în seara aceea trebuie să rămîn acasă. Și s-a obișnuit să meargă pretutindeni singur. Sau poate că eu l-am obișnuit?

Mi se înfipseșera în minte vorbele Lenusiei, că așa se întîmplă întotdeauna „cînd forțele sînt inegale“. Credeam în ele. Vorbele acestea mă consolau, fiindcă-mi dădeam seama că nu se putea să fie altfel. Că n-are

rost să mai lupti, că nu trebuie să mai întreprinzi nimic de vreme ce așa se întâmplă întotdeauna.

Kolea îmi trimitea de pe front scrisori pline de dragoste. Dar îmi dădeam seama că nu mi le adresa mieci căminului său, care, de departe, când îți vine greu și ești nefericit, îți pare întotdeauna dorit și drag.

Tot nu vin... Acum urcă scara, cu pași mărunți, bătrinelul din apartamentul vecin. E ospătar la un restaurant și vine ultimul. Un bătrinel liniștit și modest: întotdeauna lasă pe alții să treacă înaintea lui, chiar și pe un băiețandru. Nu știu de ce nu mi-l pot închipui în costum de ospătar printre perechile care dansează, în mijlocul muzicii de jaz, sub lumina lustrelor somptuoase... Să le cumpăr oare cadou o lustră? În jumătatea lor de cameră, după peretele de placaj, nu-i decît o veioză. Trebuie să mă sfătuiesc cu Lenusia. O lustră s-ar potrivi cum nu se poate mai bine acolo! Dar de ce nu mai vin? Dacă s-a întors bătrinelul de la restaurant, înseamnă că-i trecut de miezul nopții. Să telefonez oare undeva?... Nu, mai aștept puțin.

Nu-mi pare rău că nu m-am recăsătorit. Cred că Valerik n-ar fi primit în casa noastră un om străin. Deși pe cineva poate că l-ar fi primit totuși.

Odată a sosit în întreprinderea noastră un inginer din Armenia, autorul unui proiect. Îl chema Gurghen. Un om gălăgios și vesel... Și amuzant de naiv: se minuna de toate. Toate îi păreau neașteptate și se bucura de ele: „Aveți în instituție un birou de dactilografieri? Pot să-mi bat lucrarea la mașină? Minunat!... Aveți o cantină a voastră? Pot lua masa acolo? Grozav!... Aveți alături stația de autobuz? Chiar vizavi? Ce bine!“... Rostea cuvintele așa fel că-ți făcea plăcere să-l asculți, chiar dacă nu spunea nimic deosebit, și-ți venea să-l imiți vorbind ca el, cu un ușor accent oriental. Noi toți am început să ne prețuim nespusele întreprinderi care avea atîtea merite pe care le ignorasem pînă atunci!

În zilele acelea, în orașul nostru aveau loc nu știu ce conferințe și simpozioane și era cu neputință să capeti o cameră la hotel. Directorul nostru știa că am o odaie lungă, împărțită în două (fusesse coleg cu Kolea și, pe

vremuri, ne vizita). Știa că stau cu Valerik și m-a rugat să-l găzduiesc pe Gurghen măcar vreo cinci zile.

Am primit.

Intrind în odaia noastră, Gurghen a exclamat: „Ce tavan înalt! Aici poți zbura! Asta-i teribil!“ S-a apropiat de fereastră și iar a exclamat: „Ce vedere minunată! Direct spre stradă“... Eu cu Valerik ne-am uitat unul la altul: începea să ni se pară că sîntem posesorii unor comori neprețuite. Chiar și faptul că fereastra dădea spre stradă, de unde venea neconținut zgomotul tramvaielor, al troleibuzelor și mașinilor, ne părea cît se poate de plăcut.

Ori de cîte ori ne soseau în vizită rude din alte orașe, eu cu Valerik ne simțeam ca niște musafiri, de parcă eram într-o casă străină: din pricină că ne stricau rostul. Gurghen însă nu strică nimic. Dimpotrivă, adaugă ceva ce lipsise întotdeauna în casa noastră: o atmosferă mai sărbătorească.

Lenusia privea cu suspiciune glumele lui Gurghen și exclamațiile lui pline de încîntare.

— Vorbărie orientală! mi-a spus ea odată. Așa se întîmplă întotdeauna: ne lăsăm atrași de farmecul ăsta oriental. Luăm drept bune vorbele lor pompoase, iar ei uită după aceea și cum ne cheamă.

Odată Gurghen și-a atîrnat în perete planșele și s-a apucat să ne povestească, mie și lui Valerik, despre proiectul său. Iar noi, fără să ne sfiim cîtuși de puțin, nu știu de ce, îi făceam tot soiul de propuneri. Și le-a notat într-un caiet și apoi ne-a zis:

— Niște consultanți severi m-au copleșit cu rectificările. Văd că și voi sînteți necruțători. Dar cu atît mai bine: peste șase luni am să vin iar la Moscova! Ca să capăt confirmarea definitivă a proiectului.

Valerik a zîmbit deodată și mi-am dat seama că se bucură auzind că Gurghen va veni din nou. Și eu eram bucuroasă. Dar m-am speriat de bucuria asta a mea.

În seara aceea mi-a cerut să ne căsătorim. Nu-i puteam răspunde nimic: trebuia să mă sfătuiesc cu Lenusia.

— Am prevăzut asta — îmi spuse ea. Inflăcărare și

pripeală de oriental... Mai gîndește-te, mai așteaptă. Oare n-o să uite de intenția asta a lui peste trei zile?

Gurghen însă nu uită. Exact peste trei zile îmi trimise o telegramă. Iar apoi o scrisoare. Mă anunța că s-a sfătuit cu mama lui și că dînsa i-a încuviințat alegerea, deși nu m-a văzut niciodată. Dar curînd are să mă vadă! Fiindcă am să vin la ei împreună cu Valerik. Pentru totdeauna. Și o să locuim cu mama și cu surorile lui.

— Vezi — mi-a spus Lenusia. Vei deveni sclavă în casa lor. Și eu n-am să te pot ajuta, fiindcă o să fim prea departe una de alta. Un bărbat care nu poate trăi fără mama lui și care se sfătuiește cu ea în asemenea probleme nu poate fi și un soț bun. E un adevăr vechi de cînd lumea... Care, din nefericire, s-a verificat. În asemenea familii, mamele-s întotdeauna niște tirani. Trebuie să te-nchini înaintea lor, ca înaintea unor idoli. Mai cu seamă în orient. Crede-mă: așa se întîmplă întotdeauna.

N-am avut curajul să-mi părăsesc locuința și pe Lenusia. I-am scris despre toate acestea lui Gurghen. M-a mai chemat în cîteva scrisori, dar nu m-am dus.

Ca să isprăvim odată, eu cu Lenusia i-am trimis lui Gurghen o scrisoare atît de rece, că m-am simțit și eu stingherită. Știam însă că peste șase luni trebuie să vină iar cu proiectul lui. Și-l așteptam cu nerăbdare.

N-a venit însă. Mi s-a spus că-i bolnav. Dar știam că n-a venit din pricina mea. Proiectul lui l-a adus o femeie. „E încîntătoare! strigau într-un glas desena-toarele. O femeie minunată!“...

„Să se fi însurat atît de repede? m-am întrebat eu. Lenusia are întotdeauna dreptate“...

M-am dus la biroul de proiectări și am văzut-o pe femeia aceea. „Nu, nu-i e soție... — m-am liniștit eu. Pesemne că-i o colegă de la institut.“

Făcea parte dintre femeile care-ți inspiră din capul locului încredere. Fără nici o rezervă... Ca și cînd te-ai duce la un medic cînd te simți rău. Obrazul ei sincer, plin de bunătate te invita să-ți deschizi inima chiar dacă n-o cunoșteai. Pe toți îi trata cu fructe. Și chema pe toată lumea să vină la dînsa în concediu: avea o casuță a ei. Dar nu te chema numai așa, din politețe, ci

tuturor care vroiau le dădea adresa ei. „Vă rog să-mi scrieți cu vreo două luni înainte, ca să mă pot pregăti“ — spunea dinsa. Tinerele desenatoare, care se dădeau în vînt după o vacanță „în sînul naturii sălbatice“, își notau adresa ei în carnețele.

Unui inginer bătrîn, care suferea de ulcer, îi făgăduia să-i trimită o plantă miraculoasă ce avea să-l vindece negreșit. Inginerul, un om sîcîit de boală și de sfaturile medicale pe care le primea din toate părțile, veșnic ursuz și neîncrezător, îi dădu adresa lui, fiindcă nu se îndoia că-i va trimite într-adevăr iarba aceea. De altfel, nimeni nu se îndoia...

Femeia nu se duse la conducere: „Nu mă pricep să vorbesc acolo“. Mă rugă pe mine și pe desenatoare să transmit directorului schițele și planșele. Nu ne ceru semnătură de primire. Ni le lăsă așa.

— Cine-i femeia asta? am întrebat eu.

— Mama lui Gurghen. Acela care se minuna de toate.

— Cu nepuțință... — am spus eu.

Ceilalți se uitară unul la altul, mirați. Deci iată cum era dinsa! Un idol, un tiran...

Dar cu toate acestea nu regret nimic! Nu, chiar nimic. Oare nu-i o fericire să-mi pot închina întreaga viață unui om? Fiului meu, lui Valerik... Iar de acum încolo și Tamarei, fiica mea... Amîndurora! Vom fi mereu împreună. Nu, nu regret nimic.

Slavă Domnului, sosesc! Merg fără grabă, discută... Și eu care-mi închipuiam că s-a întîmplat cine știe ce nenorocire. De ce oare creierul nostru funcționează întotdeauna într-o singură direcție?

Au trecut pe vîrfuri în despărțitura lor și au aprins veioza. M-am hotărît: să le fac cadou o lustră. Lenusia are să mă ajute să aleg una...

Tamara nu știe că avem perete de placaj și vorbește aproape cu glas tare.

— Mai încet — o roagă Valerik — să n-o trezești pe mama!

Știe perfect de bine că nu dorm! Niciodată în viața mea n-am adormit înainte de a veni el. De ce o ține de rău?

Tamara a început să vorbească mai încet. Dar nu

știu cum se face că aud totul. Valerik nu știe asta și n-o mai oprește.

— N-am ajuns încă la nici o concluzie. Două ore și jumătate am hoinărit pe străzi și n-am hotărît nimic — spune ea.

— Păi n-avem timp să hotărîm mai tîrziu?

— Ai o mamă minunată. M-am legat mult de ea! De parcă ar fi mama mea bună... Dar tocmai pentru a păstra aceste sentimente va trebui să ne despărțim. În casa părinților, cel mai bine e să intri ca musafir. Numai așa se pot menține bunele relații. Asta o știe oricine. Mai întîi închiriem o odaie, iar mai tîrziu ne construim o locuință proprie. Cînd o să fim în stare. Ești de acord?

Fiul meu tace. Poate că n-aud eu ce spune? Ba nu, aș fi auzit. Tace.

— Deci ne-am înțeles? întrebă Tamara. În felul acesta are să fie mai bine pentru toți. Trebuie să locuim separat. E un adevăr vechi de cînd lumea.

Ah, înțeleaptă experiență a vieții! De unde știai tu că eu și Kolea nu vom putea fi fericiți? La fel și despre Gurghen?... Și despre toate celelalte... Mereu te pripești. Și o ții una și bună: „Așa se întîmplă întotdeauna... E un adevăr vechi de cînd lumea“.

Dar se mai întîmplă și altfel. La asta nu te-ai gîndit? Pare-se că înțelepciunea asta a vieții nu-i atît de înțeleaptă pe cît s-ar crede. Și-i nespus de crudă. Abia acum îmi dau seama.

Ba nu, n-am dreptate. Firește că au să se simtă mai bine în doi. Dar la ce bun să închirieze o odaie? Iar apoi să-și construiască o locuință? Să se înglodeze în datorii? Acuma știu... Știu exact ce anume să le dăruiesc. După nuntă am să plec la sora mea, la o sută de kilometri de aici. Și am să vin la ei în vizită. Au să vină și ei la mine... De ce să mai închirieze altă odaie? Am să plec și gata.

Dar cum să fac să nu-i jignesc? Să nu-și dea seama că i-am auzit? Cum să aranjez cu slujba? Asta nu-i prea ușor.

Oare n-ar fi bine să mă sfătuiesc cu Lenusia?

CUPRINS

O poveste de groază —

Roman polițist de Alik Detikin / 5

Mezinul familiei / 129

Fratele meu cântă la clarinet

(Din jurnalul unei fete) / 193

Iar undeva, între timp / 231

„Fluturașul“ / 277

„Mare lucru, o pasăre!“ 293

În ajunul nunții / 305

Lector: ALEXANDRU ȚIMPĂU
Tehnoredactor: MARIANA PUȘCAȘU

Apărut: 1970. Comanda nr. 1000. Coli de tipar: 20.

Tiparul executat la Întreprinderea Poligrafică Cluj,
str. Brassai nr. 5—7.
Republica Socialistă România.
Comanda nr. 490/1970.

Lei 8,25

Editura Albatros